SVAJONĖ APIE NGONGĄ

Romanas apie Brurą Bliksenę





LENNART HAGERFORS

LENNART HAGERFORS

SVAJONĖ APIE NGONGĄ

Romanas apie Brurą Blikseną

IŠ ŠVEDŲ KALBOS VERTĖ
GIEDRĖ ŽIRGULYTĖ

VILNIUS

UDK 839.7-3
Ha-116

Lennart HAGERFORS
DRÖMMEN OM NGONG
Norstedts, 1998

Knygos vertimą rėmė
Švedų institutas Stokholme

ISBN 9986-16-135-5

1.

Ir aš sykį turėjau fermą Afrikoje. Iš tikrųjų turėjau dvi. Viena dryksojo Ngongo kalnų papėdėje, kita – ties Meraus vulkano šlaitais. Tarp jų buvo visa, ko tik gali trokšti žmogus – laukinių žvėrių ir paukščių, kalnų, lygumų ir beribis dangus. Žvilgsnis laisvai klydinėdavo nuo ankstaus ryto, kai rūką išsklaidydavo saulės šiluma, iki saulėlydžio, kai šviesa valandėlę plykstelėdavo virš išdžiūvusios savanos.

Praradau jas abi.

Mudu nei matėm, nei girdėjom elnių, bet žinojom, kur jų esama. Atsargūs žingsniai, sausos šakos, vėjas į nugarą. Laukti ir laukti; regėjimas ir klausa – kvėpavimo dalis. Mūsų širdys plakė vienu ritmu. Tyla greitai nutrūks. Štai! Fazanas purptelėjo ir nuskrido. Šią dieną jis mums nerūpėjo. Paskui vėl tyla. Vos neišrėkiau savo džiaugsmo.

Hansas atsitūpė per porą metrų įstrižai nuo manęs. Elniai tuoj išlįs iš alksnyno. Rudeniniai lapai liepsnojo mums po kojų, o mes slėpėmės už berželių. Pažvelgiau į brolį ir išvydau jį tarsi pirmą kartą. Mane suėmė juokas: apvalūs skruostai rodės tokie geraširdiški, o pūpsantys akių vokai priminė varles palei kūdrą. Kai jis atsigręžęs man nusišypsojo ir linktelėjo, šypsena nutvieskė lyg koks sielvartas, ilgesys. Mano gyvenimas glūdėjo jo veide, linkinčiame tik gero. Ši varlė buvo gražiausia visame Nesbiuholme, visoje Skonėje. Užteko vieno mirktelėjimo princui užburti. Jis galėjo priimti begalę meilės.

– Ko spoksai?

Žodžių neišgirdau, perskaičiau jo lūpose.

Jis buvo mano brolis, bet šito pasakyti negalėjau. Brolis buvau aš. Tai jis, Hansas, sakydavo, kad aš esu jo brolis – Hanso Bruras*. „Štai ateina Hansas su Bruru", sakydavo motina. Kai tėvas ar eigulys kalbėdavo apie „jo brolį", turėdavo omeny mane. Kad ir kaip vartytum vardus, aš vadinuosi Bruras. O jis visad lieka Hansas. Hansas Bliksenas-Finekė. Su „fon", jei norite.

Hansas gimė dviem valandom anksčiau už mane. Mudu buvom tokie panašūs, kokie tik gali būti panašūs du žmonės. Galbūt tas ir skaudino. Aš regėdavau save patį. O kas nori nuo savęs kada nors atsiskirti?

Žvarbus vėjas smelkėsi pro švarką ir sruveno nugarkauliu it skystis. Elnias, didžiulis patinas, išlindo atsargiai žengdamas. Hansas iš lėto pakėlė šautuvą ir iššovė. Antras šūvis buvo mano, visad mano. Bet jo veik niekad neprireikdavo. Patinas liuoktelėjo ir nugaišo. Likę elniai su triukšmu nuskuodė tolyn per mišką.

– Tau nereikėjo nušauti patino. Kaip tik jo pasiges tėvas.

– Ek, po velnių, kaip nors susitvarkys.

Nuėjau atsivesti Persono, kuris stovėjo pasislėpęs už nedidelės daržinės. Jis krūptelėjo ir ėmė miknoti:

– Jei baronas... jei baronas sužinos...

Aš patapšnojau jam per nugarą:

– Ek, kaip nors susitvarkys!

Paklaustas apie pinigus, jis sušnabždėjo, jog su paukščiais ir zuikiais viskas gerai, bet elnias!

– Hansai, tu būsi kaltas, jei viskas nueis velniop!

Kai pasisakiau esąs Bruras, jis paklausė, kur Hansas.

– Prie patino, – atsakiau ir ėmiau eiti.

* Hans bror – išvertus iš švedų kalbos: „jo brolis" (*vert. past.*).

– Patino!

Personas atsiklaupė, užsidengė rankomis veidą, bet jam nebuvo kas daugiau daryti, kaip nuklupsčioti man iš paskos. Jis baidėsi kiekvienos atšokusios šakos ir kiekvieno praskrendančio paukščio.

Išvydęs Hansą, kuris šypsodamas sėdėjo ant didžiulio elnio ir laukė, Personas negalėjo nesusijuokti. Paskui išsitraukė piniginę.

Nesbiuholme dažnai būdavo švenčių. Tik kvailiai nenorėdavo jose dalyvauti. Visa Skonė buvo padengtas stalas, dangus kas dieną aukštėjo, lygumos driekėsi vis toliau, o miškai kilo iš žemės.

Aplink Hansą kirbėte kirbėjo ir berniukų, ir mergaičių, juokas skardėdavo vis garsiau, judesiai darydavosi vikresni. Paprastą šiokiadienį ilgasis stalas galėdavo būti padengtas akimirksniu, kas nors sulakstydavo įrankių ir butelių, o daržinės kalvoje prasidėdavo šokiai. Retai kas žinodavo puotos priežastį. Žiopsodavo kojom į Skonės molį įklimpę kaimynai.

Laikas suliepsnodavo nelyginant ugnis. Hansas šypsodamas diriguodavo mirksintiems mergaičių akių vokams, o nuo jo šūksnio arklidėje sužvingdavo arkliai.

– Eikš, Brurai!

Jis galėdavo staigiai pakilti, viską palikti ir išnykti. Aš pakeldavau apverstą kėdę, paglostydavau įžeistai mergaitei skruostą, duodavau paliepimą bernui ir atsiliepdavau į susirūpinusį motinos žvilgsnį. Bet Hansas nekantraudavo.

– Eikš gi!

Išbėgdavau paskui jį, jis apkabindavo mane per pečius – ir pasaulis vėl tapdavo nedalomas. Šuoliais pasileisdavome trumpiausiu keliu į Kulatorpą.

Kiaurą dieną praleidom lauke: medžiojom, gulėjom ledinėse balose, nukulniavom keletą mylių mūsų bukų miškais – ir žemė dainavo, ne, ji niūniavo visų apleista. Sunku buvo ją palikti.

Kai sutemus kopėm kalvele gyvenamojo namo linkui, buvome apsikarstę nušautais fazanais tarytum dar vienu plunksnų apdaru. Nuo drabužių garavo purvas ir drėgmė, o kojos žliugsėjo batuose. Vėlinomės porą valandų ir nuo pusryčių buvom nieko nevalgę.

Iš visų langų sklido geltona šviesa. Viename jų pasirodė šešėlis ir ėmė mums moti. Mus pastebėjo. Durys prasivėrė, ant laiptų prigužėjo žmonių.

– Jie pareina!

Tėvas prasispraudė pro mergaites, tiesus ir įsitempęs lyg įspėjantis šauktukas. Triukšmas nutilo, kai jis nulipęs laiptais sustojo prie abiejų apačioj įkištų deglų. Vienas kitas svečias prunkštelėjo. Miško valkatos prieš teisėją. Čia reikėjo geresnio slaptažodžio nei paprastai.

Tėvo žvilgsnis sukaustė Hansą.

– Pasiaiškink!

Hansas šypsojos ir šypsojos, vis labiau glumdamas. Netgi šautuvas šiepės tėvui, o gestai bylojo, kad gyvenimas kartais pasirenka keisčiausius kelius, bet niekas nedaroma iš blogos valios. Jis mėgino teisintis: „Bruras manė..." Veltui, pateisinimo nebuvo.

Tuomet iš mano lūpų išsprūdo žodžiai:

– Mes vėluojame iš meilės Nesbiuholmo žemei.

Hansas nustebęs susijuokė, bet tučtuojau nutilo. Griežtas tėvo žvilgsnis palengva nukrypo į mano veidą. Pakeliui jis sustojo maždaug ten, kur nakties tamsoje neryškiai šmėžavo miško pakraštys. Iš tėvo veido išnyko raudonis, bruožai sušvelnėjo, ir jis nurijo seilę.

– Jūs tikriausiai išalkę, – suniurnėjo eidamas vidun.

Mergaitės ėmė ploti, o Hansas kumštelėjo man į pilvą. Pirmą kartą išgelbėjau mus abu neprisiimdamas, kaip paprastai, kaltės.

Eidami į prausyklą susitikome Tanę, mūsų antros eilės pusseserę iš Danijos. Ji laukė mūsų koridoriuje, vienoje rankoje

laikydama cigaretę, o kitą koketiškai įrėmusi į klubus. Veidas blyškesnis nei įprasta – sunku buvo nuspręsti, ar nuo baltalų, ar dėl kokios nelaimės, – o suknelė labiau tinkama vilkėti Paryžiuj nei Nesbiuholme. Atsigręžusi ji išpūtė dūmus mums į veidą.

– Miesto dekadansas, – pasakė Hansas.

– Kaimo gyvenimo mėšlas, – atšovė ji.

Paskui abu nusijuokė.

Jos žvilgsnis nuglostė mūsų purvinus veidus ir drabužius. Valandėlę ji švelniai apžiūrinėjo mane, paskui įžūliai atsisuko į Hansą.

– Jūs nežinot, kokie esat pavydėtini.

Hansas atsakė, kad žinom, bet ji užsispyrusi tvirtino vis išdidžiau:

– Ne, jūs nežinot, kaip nežinot ir to, jog iš jūsų viskas bus atimta. Kuo daugiau turi, tuo daugiau netenki.

Žodžiai pastūmėjo ją prie bedugnės, ji sustojo apsvaigusi nuo mūsų nuoseklumo. Akys ašarojo, o lūpos stipriai susičiaupė. Atmetusi galvą nusigręžė nuo prarajos ir arogantiškai nusišypsojo. Hansas ją prisiglaudė ir pabučiavo. Aš skubiai pasitraukiau. Jos kvapas nulydėjo mane it vėjokšnis, o akių tinklainėje nusinešiau purvinoje medžioklinėje striukėje pranykusios gazinės vakarinės suknelės vaizdą. Jis smarkiai jaudrino. Tikėjausi, kad Hansas norės Tanę truputėlį pasilaikyti.

Valgėme virtuvėje, ji buvo šilta, kvepėjo kepta laukiniena ir bandelėmis. Virtuvės pagalbininkės, kurios atbėgdavo su maisto likučiais ir vėl skubriai dingdavo su bandelėm ir pyragaičiais, atsitraukė nuo savo pareigų ir mus aptarnavo. Sėdėjome kiekvienas prie savo stalo krašto viena ranka suėmę šakutę, kita – lėkštę. Hansas buvo persirengęs puskarininkio uniforma, aš – nutrintu smokingu. Kaip paprastai, išgirdome, kad „ponaičiams, žinoma, malonu virtuvėje“ ir „ponaičiams išties ne galvoj laikas“.

Sotūs ir jausdami odą šiurpinantį malonumą, įžengėm į „svetainę“, kur tamsius austus sienų apmušalus apšvietė lempos ir

stearino žvakės. Visur stoviniavo grupelės vyrų ir moterų, daugiausia jaunų. Tiesūs kaklai, dailiai išlenktos nugaros, juokas, šnabždesiai, žaižaruojatis sąmojis. Tėvas su taure rankoje vaikščiojo nuo grupelės prie grupelės. Motina, apsisiautusi dideliu šaliu, vieniša lindėjo sofos kampurtyje. Hansą pasigavo draugai, o aš prisėdau šalia motinos. Ji paglostė man skruostą atgalia sausgėlos susukta ranka ir palingavo galvą. Prisiliesti norėta švelniai ir meiliai, tačiau prisilietimas tapo negrabus ir bejausmis.

– Ką man su tavim daryti, Brurai? Tu toks geras, – nuskambėjo lyg koks priekaištas. – Eik prie jaunimo! Ne tik tavo tėvui reikia pasilinksminti.

Atsikėlęs susidūriau su Lotiu Vachtmeister žvilgsniu. Akies krašteliu mačiau, jog ji valandėlę mane stebėjo.

Mano seserys Agnesė, Merta ir Tiura išsirikiavo prie rojalio dainuoti. Motina buvo išbakšterinta iš savo kampo, ji protestavo, tačiau buvo nuvesta prie instrumento. Kaulėtais pirštais paėmusi pirmuosius neryžtingus akordus, ji nusišypsojo, ir viskas buvo taip, kaip turėjo būti. Priedainį sudainavome visi drauge.

Šventė apėmė visus namus. Svečiai lakstė per kambarius iš vieno galo į kitą ir susirinkdavo tik tada, kai kas nors išeidavo į sceną didžiajame kambaryje. Eilėraščių deklamavimas, grupiniai žaidimai, rankos lenkimas, keletas pusbrolių ir pusseserių suvaidino pačių parašytą komediją. Tanė taip rimtai deklamavo eilėraštį, kad kai ji baigė niekas nesiryžo ploti. Tėvas su senu draugu ir konjako buteliu sugrįžo bibliotekon, mudu su Hansu apspito draugai, prašydami, kad juos pralinksmintume savo istorijomis.

Kažkas, man rodos, Gustavas Levenhauptas, paprašė Hansą papasakoti apie savo dvigubas sužadėtuves. Kai kurios mergaitės dar nebuvo girdėjusios šios istorijos.

– Ech, tai buvo taip seniai.

– Cha, vos prieš metus!

Hansas sušnairavo į Tanę, ji jam šaltai nusišypsojo.

Hansas tą pačią popietę ne tik buvo susižadėjęs su dviem mergaitėm, bet ir susitaręs vėliau vakare su abiem susitikti. Man teko įsikišti ir apsimesti Hansu prieš tą mergaitę, kurios jis geidė mažiausiai, ir kuo atsargiausiai nutraukti sužadėtuves. O paskui paguosti ją taip švelniai ir meiliai, kaip sugebėsiu.

Žinojau, kaip tai daroma. Mergaitės visad jaučia tuštumėlę, kuri yra paslaptis ir joms pačioms. Ši tamsi kertelė užspaudžia joms gerklę ir prieš jų norą ašarom užtemdo žvilgsnį. Hansas apie tai nieko neišmanė, buvo per daug užsiėmęs demonstruodamas visas savo gerai užpildytas ertmes. Mergaitės jį mylėjo tokį, koks jis buvo, o mane jos mylėjo todėl, kad aš leisdavau joms pačioms būti savimi. Jis, pavyzdžiui, nenutuokė, kaip įsiklausyti į jų širdis, nenumanė, kad mergaitės pačios nori prisitraukti vyrą prie skausmingojo plotelio. Reikėjo būti dėmesingam.

Mergaitės užsisklendė po Hanso istorijos, o vaikinų juokas nuaidėjo taip smarkiai, kad į kambarį šypsodamas užsuko tėvas ir pasiklausė linksmybių priežasties. Suvaidinęs drovuolį pasakiau, kad ši istorija galbūt ne tėvo ausims, bet jis buvo itin geranoriškas. Šįvakar viskas leistina.

– Pasiklausykim istorijos dar sykį!

Hansas sumišo – taip, kaip patinka mergaitėms, – ir sušnairavo į mane. Tada ėmiau pasakoti, kaip mudu su Gustavu Alnarpe pabėgę iš pamokų traukiniu nuvažiavom į Lundą ir prašventėm visą naktį. Grįžome tik ankstyvuoju pienovežiu traukiniu. Kad suspėtume, iki pabus mokyklos darbuotojai, kirtome mišką, kuriame sklyduriavo ežerėlis. „Pirmyn!“ – suriko Gustavas. Nusimečiau visus drabužius ir nėriau. Mano kūnas buvo tam sukurtas. Vos iškišau iš vandens galvą ir ėmiau dairytis Gustavo, pamačiau jį dingstantį miške su mano drabužiais glėbyje. Alnarpo žemdirbystės mokykloje vis dėlto buvo prabudęs rektorius ir keturi mokytojai, kai šeštą valandą ryto nuogut nuogutėlis įpuoliau moksleivių bendrabutin.

Dabar visi galėjo pasijuokti, ypač mergaitės, o tėvas pakratė

galvą kvaknodamas visu kūnu ir išėjo iš kambario. Prie durų stabtelėjo.

– Tik nepasakokit motinai, kad be reikalo nesibaimintų.

Kai kažkas paprašė papasakoti, kaip buvau išvarytas iš Alnarpo, užsidegiau cigarą ir išėjau.

Po pusvalandžio ant išorinių laiptų aptikau Lotiu, vieną besivėsinančią nakties oru. Mano kūnas iš lėto apsunko. Jos skruostai buvo užraudę, plaukai po šokio susitaršę, ausys apkibusios prakaituotom sruogom. Niekas taip neįsijausdavo į šokį kaip ji.

– O, Brurai, – ištarė ji atsigręžusi į mane, ir taip valandžiukę stovėjom tylėdami.

Norėjau ją apkabinti ir papasakoti apie sunkumą kūne, bet neradau žodžių. Šnekėti pradėjo ji, iš pradžių nerišliai, šnopuodama, su trumpais pertrūkiais, tarpais gyvai, tarpais iš širdgėlos prikimusiu balsu.

Norėjo, kad ją suprasčiau. Ji niekad nieko nemylėjusi taip kaip manęs. Visų smagiausia jai būdavę apsilankyti Kulatorpe ir leistis su manim medžioti Nesbiuholmo žemėse. Miške mes buvom nelyginant dvi sunertos rankos. Štai taip ji pasakė. Pagalvojus, kad galėtų su manim susituokti, įsikurti Šerneholme ir toliau gerai gyventi, susilaukti pulko vaikų, važinėti po užsienius, dirbti sode, džiaugtis ramiais drauge su vaikais praleistais vakarais – viskas rodės taip patrauklu, taip turėtų klostytis jos gyvenimas. Ji kalbėjo vis karščiau, galiausiai supyko ir nusiminė. Ji žinojo, kad tai niekad nevirs tikrove. Aš pradingčiau su Hansu, Gustavu ir kitais. Aš neatsisakyčiau valkatos gyvenimo su moterim ir beprasmių nuotykių. Kiltų ginčai ir nesantaika, ji gulėtų kamuojama nemigos naktimis, aš imčiau meluoti, o ji baigtų savo gyvenimą kaip pikta ir tulžinga Šerneholmo baronienė, tegalvojanti apie savo kančią.

– Aš myliu tave tokį, koks esi, bet negaliu su tavim gyventi, nes tu esi toks, koks esi. Ir niekas tavęs nepakeis.

Mudu apsikabinom, ir ji be garso apsiverkė nė sykio nesukūkčiojusi. Pats buvau sušalęs į ragą. Tik kai Hansas su keliais draugais karininkais išvirto iš namo lėkdami į arklidę, paleidome vienas kitą.

– Eikš, Brurai! Meilė palauks!

Bet aš pasilikau. Mes įėjom vidun ir išsiskyrėm, netarę nė žodžio.

Virtuvėj aptikau Tanę. Ji sėdėjo šnekėdamasi su storąja merga Elsa. Jos buvo tokios skirtingos, kaip tik gali būti skirtingi du žmonės: Tanė – išblyškusi, liesa ir elegantiška, Elsa – raudonskruostė, stora ir tvirta. Prieš Tanę buvo padėtas torto gabalėlis, bet ji jo nepalietė. Išsyk jos manęs nepastebėjo. Spėjau pamatyti jas šnekučiuojantis sukišus galvas. Išvydusi mane, Elsa greitai atsistojo ir nėrė prie savo darbo.

– Eikš, Brurai, – tarė Tanė, paėmė man už rankos ir per virtuvę išsivedė už namo.

Prieš valandėlę stovėjau tylėdamas prie pagrindinio įėjimo su Lotiu. Dabar kitoje to paties namo pusėje stovėjau tylėdamas su Tane. Ji drebėjo. Aš apgaubiau ją savo švarku.

– Jau praėjo, – pasakė ji ir susirietė, lyg jai suktų pilvą.

Ir tuomet ji prašneko, kaip prieš tai Lotiu, tik kitaip. Tanė kalbėjo palengva, mažne tęsdama, bet gerai parinkdama žodžius, ir jie perrėžė mano sąmonę it skrodiko peilis mėsą. Ji pasakė, kad visas Skonės ir Danijos gyvenimas susitelkęs Hanso asmenyje, be jo išblunkančios visos rudeninės spalvos, o Eresūnas tegul sau išdžiūstąs, be Hanso ji tapsianti pilka ir apgailėtina senmergė su rožinėmis dailininkės svajonėmis. Ji mylėjo jo laisvę, veiklumą, norą paimti iš gyvenimo viską. Jis nepažinojo to, kas taip natūralu žmogui: mirties baimės ir rūpesčio dėl gyvenimo beprasmybės. Hansas stačia galva pasinerdavo į bet kokį įvykių sūkurį, jo moralė buvo nelyginant vilko – anapus gėrio ir blogio – ir jis nieko daugiau neišmanė, kaip stumti tokį savo gyvenimą kiek galima arčiau mirties bedugnės.

Jis gyveno slapta suvokdamas, kad iš jo bus viskas atimta – ir vis dėlto mojo į tai ranka. Melancholiška šypsena veide, su kuria jis pasitikdavo pavojus, skandalus ir nesąmones, kildavo ne iš įžvalgos, o instinktyviai. Visa tai ji norėtų kartu su juo išgyventi, norėtų pasiaukoti dėl šio prašmatnaus nesąmoningumo. Baisiausia, kad ji dabar nebegalinti jam nusilenkti. Be aukos nieko nelaimėsi. Prisišliejusi prie laisvo Hanso gyvenimo, ir Tanė galėtų tapti laisva, perimtų dalį nepajudinamo orumo, įduodančio gyvenimui sparnus, gyvenimui, kai terūpi skrieti likimo nurodyta linkme. Dabar, kai tokio gyvenimo viltis pražuvo, ji vėl esanti įsprausta tarp smulkių kasdienybės intrigų, kur viskas menka, baugu ir drungna.

– O, Brurai, aš nusižudysiu arba pabėgsiu Kinijon!

Po tokių žodžių negalėjai net šyptelėti.

Tik jai atsistojus pastebėjau, kad kalbėdama susivėmė. Atkišau savo nosinę, ji apsišluostė burną, nusišnypštė ir padėjo galvą man ant peties.

– Ar jis nutraukė su tavim santykius?

– Netgi ne tai. Nebuvo ko nutraukti.

Jos nekaltybė, kalbėjo ji, buvo mažiau verta nei gaivus ryto oras, kurio jis įkvėpė pro atvirą langą kitą rytą.

Pasipasakojau, kad Lotiu manęs nenorinti kaip tik dėl tų gyvenimo sąlygų, kuriomis ji, Tanė, norėtų dalytis su Hansu. Ji nusikvatojo – šaižiai, be džiaugsmo. Paskui ūmiai nutilo, atsigręžė, ir jos veidas prisikišo prie manojo.

– Brurai, mes abu turim kažką, kas galbūt yra daugiau nei meilė. Mus sieja ryšys, patvaresnis nei meilė ir stipresnis nei draugystė. Šita sąjunga palaiminta mano pačios krauju.

– Ką turi galvoj?

– Savo velionį tėvą. Jis buvo toks kaip mudu.

2.

Kambary traukė skersvėjis ir buvo šalta. Kiekviena odos pora atvira, pasirengusi viskam. Buvo devinta valanda, sekmadienio rytas. Užsitraukiau antklodę iki kaklo. Eba, o gal ji vardu Elsa, teškenosi ankštoje prausykloje. Naktis praėjo ramiai ir saugiai, išmiegojau penketą valandų ir jaučiausi pailsėjęs. Gatvėje kaukšėjo brikutės ir praūždavo vienas kitas automobilis. Kai kurie balsai atsklisdavo iki mūsų aukšto, galbūt ji gyveno antrame. Kopenhagos ramybė priminė kaimą. Čia skubama flegmatiškai.

Dilbiu ropinėjo musė. Kaip ji išgyveno iki žiemos? Ji pranyko ir po valandėlės vėl pasirodė – beprasmio kartojimosi belaisvė. Duobutėje sukirbėjo nerimas.

Eba pliauškė apie operetę, į kurią buvo nupirkusi bilietus. Klausė, ar eisiu su ja. Atsakiau, kad man reikia važiuoti pas gimines į Frijsenborgą. Juokdamasi ji paprašė išvardyti savininkų titulus ir pavardes. Buvo juos užmiršusi.

– Grafas ir grafienė Krag-Juel-Vind-Frijsai.

Ji pakartojo žodžius iš vieno galo ir atbulai, paskui apėjo ratą ir prisistatė vandens ąsočiui ir muilinei:

– Šmaikštaitė Andersen-Jensen-Šlapiaputytė.

O man šūktelėjo:

– Baronas Bliksenas-Finekė-Saldžiamikis! – ir ėmė barškinti puodais vis labiau blevyzgodama.

Prieš ketvirtį valandos gal būčiau iškvietęs ją žodžių dvikovon. Dabar praradau norą.

Musė vėl nutūpė, stropiai pasitrynė priekinėmis kojukėmis, lyg tai būtų visų prasmingiausia jos miniatiūriniame pasaulyje. Visa energija buvo nukreipta į trinamą tašką.

Eba ėmė pasakoti apie drauges ir įsileido į siaubingą istoriją apie vieną jų, baisiai skriaudžiamą vokiečių grafo. Smulkiai apsakė visus jos vargus. Įvairumo dėlei klausiausi tik viena ausim, o mintys sukosi apie save patį.

Buvau įklimpęs į Nesbiuholmo žemėje stovinčios sodybos, Šerneholmo, molį. Mylėjau laukus, miškus ir gyvulius, bet šis jausmas panėšėjo į suaugusiųjų meilę vaikystės žaidimų vietoms. Karvių atrajojimas žadindavo man norą prigulti.

Frijsenborge, pas mano giminaičius danus, iš pradžių viskas buvo didinga, laisva ir smagu. Pirmadienio rytą pusseserės ir pusbroliai trependavo po tualetus, o jų tėvai iš apžvalgos bokšto stebėdavo visą likusią Daniją. Mudu su Hansu atsiradome sodyboje ir vaikštinėjome kaip nuotykių princai iš Trolių šalies. Buvom tarsi gaidžiukai kilmingų vištaičių pulke. Vos mums užgiedojus, jos pakeldavo skiauteres ir viliojamai suviksnodavo uodegos plunksnytėmis, vos tik Hansas plastelėdavo į dangų, jos imdavo kudakuoti iš jaudulio ir susižavėjimo. Tačiau teta Fricė, visos vištidės jauniklių mamų mama, stropiai saugojo savo pulkelį. Po savo sparnais ji priglobdavo ir paslėpdavo mažutėlius, bet galėdavo jais ir stipriai prilupti bei nubaidyti svetimus prisiplakėlius. Po kelerių metų pastebėjau, jog kaskart prie to paties šampano laidomi vis tie patys sąmojai, tokie patys vaikinai flirtuoja su tokiom pačiom mergaitėm. Šventės buvo ilga nusistovėjusių įpročių virtinė. Šiokiadieniai – trumpi nuobodžio tarpsniai, kai laikas visiškai sustoja. Geriausiu atveju gyvenimą pagyvindavo išvykos. Tuomet mergaitės klegėdavo iš įkarščio, nes visad būdavo taip daroma. Visos buvo sportiškos, kaip pridera, tinkamai išsilavinusios ir neišprususios, tinkamai stilingos ir beskonės. Vaikėziškos išdaigos, fazanų medžioklės ir saloniniai pokalbiai man rodės pernelyg lėkšta ateitis. Netrukus man turėjo sukakti trisdešimt metų ir reikėjo mano pastangų vertos atsvaros.

Ir vis dėlto važinėjau į Frijsenborgą su ta pačia, visą laiką neaiškiai puoselėjama viltim.

Kaip rasti kelią iš labirinto? Vyriausias brolis Karlas gavo Nesbiuholmą, Hansui teko kariškas gyvenimas ir garbė. Man pačiam neliko nieko, išskyrus galimybę ką nors išsikovoti savo jėgomis. Į mokslą buvau nelinkęs. Galėjau prieiti prie daugelio mielų ir malonių gyvenimo erdvių, bet visos jų durys buvo užrakintos. Jaunystės nuotykiai išlieka gyvi atminty, ne taip kaip brandaus amžiaus pasikartojimai. Kad ir kaip ieškojau naujų žemių, visad nutūpdavau tuose pačiuose lopinėliuose. Neišmaniau, kur ieškoti rimtos tikrovės.

Eba įplasnojo plevėsuojančiu chalatu, apsisiautė antklode ir susirangė lovos kojūgaly. Pasiteiravo apie Hansą. Ar jis išties atskrido iš Malmės į Kopenhagą, kad nueitų į vyrų pietus? Turėjau papasakoti, kaip mes, draugai, dieną sutikome jį aerodrome, kaip valiavome jam iššokus iš lėktuvo ir kaip pridengėm jį persirengiantį smokingu pakeliui į šventės vietą.

Nerimas didėjo. Ji norėjo, kad aš smulkiai apsakyčiau šventę. Bajorai išmaną kaip gyventi, tvirtino ji. Bet kažkodėl pasakojimas įvarė man nuobodulį.

Musė sugrįžo, bet šįsyk buvau pasiruošęs. Užmušiau ją greitai pliaukštelėjęs dešiniu delnu ir sprigtelėjau nuo lovos, paliepdamas Ebai:

– Eikš!

Ji užsiropštė prie manęs lyg naminė katė. Kai užgriebiau jos pliką odą, atsakė susiriesdama tarytum gyvatė. Buvo minkšta ir suglebusi, taip lengvai formuojama, kad galiausiai pats buvau priverstas taikytis prie jos. Mano kietos gyslos įsitempė jos svetingame glėbyje, nerimas veržėsi į išorę, tebuvo vienas kelias, bakstelėjau laukdamas pasipriešinimo, bet ji buvo jūros pakraštys visomis kryptimis. Jokios priešpriešos, nė mažiausio atsisakymo šešėlio. Nevalingas šuolis įsviedė mane šion drėgnon begalybėn, susileidau liaunas ir bejėgis kaip kūdikis.

Valandėlė silpnumo, poilsio, pasitenkinimo. Kai ji prisitrau-

kė prie krūtinės mano veidą, mane vėl užplūdo nerimas. Šokau iš lovos ir nuėjau prausyklon, pakeliui netyčia apversdamas sklidiną naktipuodį. Man prausiantis, ji atsargiai įtykino iš paskos ir paklausė, ar man kas nors nepasisekė. Nė padujų įžūlumo ir žaismingumo. Telikęs gebėjimas prisitaikyti. Ji norėjo numaldyti mane glamonėmis, nors man reikėjo, kad stipriai užtvotų.

Įtempęs valią, užgniaužiau mane apėmusią paniką, sugrįžau su Eba į kambarį, atsisėdau šalia jos ant lovos ir ėmiau dėstyti, kokia ji nuostabi moteris, o aš tesąs vienoje vietoje nenustygstantis nesubrendėlis. Kalbėdamas vėl aptingau ir apsunkau, raumenys ir nervai paliovė drebėję, kaip plaštakės ką tik plasnojusios mintys, vangios ir tuklios, nudribo ties keliais. Ir tuomet, žinoma, jai nusišypsojau, o ji mažumėlę paverkė.

Galop tik vargais negalais išsiritau iš lovos.

Skirtingos moterys, tie patys žodžiai, skirtingos vietos, tie patys veiksmai. Buvau meistras. Ne prisitraukti prie savęs moteris ir jas išlaikyti. Buvau meistras, gebantis jas prisitraukti ir tuo pat metu atstumti. Buvau kartojimosi meistras.

Sparčiai bruožiau į geležinkelio stotį. Jei nebūčiau vilkėjęs smokingo ir nebūčiau užsivožęs skrybėlės, būčiau visą kelią bėgęs. Visoje Skandinavijoje neatsirado pakankamai oro užpildyti mano plaučiams.

Danijos laukai ir lygumos buvo sustingdyti žiemos įmygio. Keliaudamas jais, jusdavau ir ramybę, ir jaudulį. Ankstyvą rytą derlią miegančią žemę apklėsdavo sidabrinis pašalas. Iš kvėpsinčių arklių šnervių kildavo palaimingas dūmelis. Ratai smarkiai spirdavosi į įšalą, sutikdami deramą pasipriešinimą. Migdantis šaltis buvo bergždžias, nereikalavo nei minčių, nei planų, nei talento, nei sugebėjimų.

Frijsenborge niekas nežinojo mane atvažiuosiant. Kelio į dvarą ramybėje pasirengiau suvaidinti Brurą, apsimesti pačiu sa-

vim. Jei ten būtų Tanė, nesumočiau, kaip suktis. Tuomet reikėtų improvizuoti.

Žengdamas į valgomąjį pirmą sutikau kaip tik Tanę. Jos veidas staigiai plykstelėjo iš begalinės nuostabos ir idiotiškos laimės, bet lygiai staigiai užgeso.

– Čia tik aš, Bruras, – ištariau atsiprašydamas.

Ji paraudo, paglostė man skruostą ir atsiduso:

– O, Brurai, džiaugiuosi, kad čia tu.

Savo paties nuostabai, nuplėšiau jos ranką nuo savo skruosto ir nėriau į kambarį, kurį žinojau esant tuščią. Pirmąsyk gyvenime panorau sau pakenkti. Draskiau nagais švelnius skruostus, kad pasiekčiau veidą po kauke. Bet po ja buvo dar viena tos pačios išvaizdos kaukė, o pačiame dugne glūdėjo apskrita vaiko kaukė, pridengusi mudu su Hansu, vienerių metų sėdinčius dviviečiame vežimėlyje su mergaitiškom skrybėlėm ant sprando.

Kai susivaldęs rengiaus išlįsti iš kambario, pamačiau Tanę stovėjus prie durų ir mane stebėjus. Ji buvo labai rimta ir tyrinėjo mane savo didelėmis akimis it kokį nepažįstamą. Nusigręžiau sutrikęs, tarsi išrengtas. Bet ji neatitraukė akių ir vėl su jomis susidūręs įžvelgiau ryžtingą atsidavimą, kietą it akmuo. Jos žvilgsnyje buvo nuplėštos visos kaukės. Jame buvau kitas.

– Eime prie stalo, barone Brurai Bliksenai, – pakvietė ji imdama man už rankos.

– Mielai, Karen Dinesen, – atsakiau.

Išvydusi mus, teta Fricė nustūmė Tanę ir išbučiavo man skruostus, iškvakšėdama sveikinimus. Senas ištikimas giminės tarnas buvo nugrūstas galustalėn, ir aš atsisėdau į jo vietą netoli tetos. Dėdė Mogensas, mano motinos brolis, kaip visad linksminosi. Mostu parodžiau Tanei norįs, kad ji atsisėstų šalia, bet teta papurtė galvą ir pašaipiai ilgu smilium bakstelėjo jai vietą pačiame gale.

Pietūs virto košmaru. Deizi nebebuvo pridengti Tanei. Pamėginusi pabėgti su gražuoliu meilužiu ir griežtai tėvų nubausta, ji atkeršijo savo šeimai ištekėdama už senio ir dabar gyveno

nelaimingą diplomatų gyvenimą Romoje. Išnyko visos įmantrios jos svajonės ir kandūs komentarai. Liko tik dvi siaubo ištiktos seserys, strikinėjančios po parką nelyginant ožkos, stengdamosi atrodyti sportiškos. Jų akyse spindėjo įvaisa.

Teta nekaltai liežuvavo ir paklausė, ar ir aš negalėčiau papasakoti ką nors tinkama prie pietų stalo. Paminėjau paskutinę Hanso bravūrą su lėktuvu – tam visad rasdavos klausytojų – ir vienas idiotų ėmė ploti. Tanė savo stalo kavalieriui užsiminė apie rašytoją Georgą Brandesą. Jos žodžius išgirdo visas stalas. Teta Fricė bemat sureagavo.

– Tane, neriesk nosies, mums nedaro įspūdžio intelektualūs patauškos! – drėbė ji mėgdžiodama Tanės įprotį rūpestingai parinkti žodžius išplėtus akis prieš klausytojus. – Eik į virtuvę ir pasakyk mergaitėms, kad jau gali nešti karštą patiekalą!

Tanė nurijo ašaras ir skaudžiai šyptelėjusi dingo.

Kaip tik tuomet iš mano kūno išlipo kažkoks padaras, įsitaisė lyg nematomas šešėlis man už kėdės ir iš viršaus įkypai įsistebeilijo į pietų stalą. Frijsenborgo salės sparčiai susitraukė ligi lėlių spintos. Didingi nuotykiai ir tviskantys likimai pavirto mechaniškais pasikartojimais, priverstiniu laiko leidimu, pagieža ir snobizmu.

Kai Tanė sugrįžo, visų nuostabai pareiškiau, kad ji vienintelė iš mūsų ateity atliks ką nors iškilnaus.

– Taip, sukels didelį skandalą, tu teisus, – atsakė teta Fricė.

Paskui, atsigręžusi tiesiai į Tanę, įvaisos dukroms kikenant, išdrožė pamokomąją kalbelę. Ji turinti užimti savo teisėtą vietą patogiame Rungstedlundo buržuazijos gyvenime, pasišvęsti buržuazinei dorybei ir susirasti vyrą, pelnantį pinigų iš verslo. Nereikia šokti aukščiau bambos. Nors jie ir giminės, svarbu nepainioti skirtingų aplinkybių. Bajorai gyveną vienaip, buržuazija kitaip, o plebėjai irgi savaip. Jei Deizi pasidavė savo intelektualinėms svajonėms, nereiškia, kad, savaime aišku, ir ji esanti Deizi pasaulio dalis.

Stojo ilgoka tyla. Laukėme, kad Tanė, niekad neieškanti žo-

džio kišenėje, ką nors pasakys. Bet ji buvo netekusi žado. Jos veidas atrodė taip, lyg per jį tūkstančius metų būtų tekėjęs vanduo, švariai prausdamas visus nelygumus, išplaudamas visas spalvas ir padarydamas bruožus perregimus. Jos tyla sustingdė pietų stalą tarsi nuotrauką. Niekas negalėjo nei pakrutėti, nei ką nors pasakyti, kol ji apsigins. Niekas negalėjo prisiliesti prie karštojo patiekalo, kol klausimo nepapildys nauji žodžiai. Fricė reikliai žiurksojo į Tanę ir neapsikentusi pertraukė tylą:

– Na?

Metalo prigrūsta gerkle Tanė pagaliau ištarė:

– Aristokratiškumas man yra ne išorinė, o vidinė būsena.

Teta Fricė skardžiai nusikvatojo, pakėlė peilį su šakute kaip ženklą, kad leidžiama atsipjauti kepsnio, ir atsakė:

– Tanyte, tu pati kuo puikiausiai žinai, jog klysti. Kodėl prieš mus žeminiesi? Ar galėtų kas nors iš sėdinčiųjų aplink šį stalą, žinoma, išskyrus tave, turėti vidinio aristokratiškumo?

Dabar visi ėmė griausmingai juoktis. Net ir dukterys, nors nė kiek nenutuokė, dėl ko buvo pasikeista nuomonėmis.

Per visus pietus Tanė neprisilietė prie valgio.

Mes išvažiavome iš Frijsenborgo kartu. Neprireikė nė žodžio susitarti. Mudviem užteko kelių greitų žvilgsnių, kad susirasčiau tetą Fricę, atsiprašyčiau ir atsisveikinčiau, pasiteisinęs lengvai perprantamu melu (kviečianti motina Klara). Tanė išnyko krautis daiktų.

Stvėriau jos lagaminus, nespėjus jų paimti vežikui, ir įsodinau ją į važį su tokia pagarba, kurios negalėjai neteisingai išsiaiškinti.

– Jis šaiposi iš tavęs, Tanyte, – atkvakšėjo nuo laiptų. – Sveikinkit Hansą – abu!

Buvo neįmanoma net atsikrenkšti. Jei būčiau išleidęs bent kokį garsą, Tanė būtų puolus į ašaras. Netgi judėti stengiausi atsargiai. Lengvas stuktelėjimas alkūne galėjo pralaužti užtvanką.

Tik Kopenhagos traukiny ji įveikė pažeminimą. Prašnekdama apraizgė jį ir užantspaudavo. Aš pats neturėjau ko pasakyti. Juk negalėjau jai pareikšti ką tik supratęs, kad ji man esanti vienintelės atviros durys išsiveržti iš savo gyvenimo. Kas galėtų šitai suprasti? Tik ne ji.

Ji kalbėjo dusliai šnabždėdama.

Paryžiuje ji patyrusi trumpų tokios didelės laimės akimirkų, jog jai rodės, kad ji sugebėtų ant paprasčiausio laiškinio popieriaus nutapyti šedevrą arba parašyti nemirtingą poemą kitoje smuklės sąskaitos pusėje. Laimė gildė panašiai kaip skausmas. Likusias dienas ji slankiojusi palei Seną, ieškodama vietos, kur geriausia nusiskandinti. Bet ji jautėsi gyvenanti – kaip visad būna ties bedugne.

Ji palikusi dailę ir literatūrą Paryžiuje, pasakojo ji, kad bet kokia kaina pabandytų gyventi. Ir kelias į gyvenimą turįs vesti per Daniją, per tas kapines, kur net lavonai tokie disciplinuoti, jog atsisako naktį šokti ant antkapių. Kad pasiektų tikslą – laisvą, didingą gyvenimą, – ji buvo priversta iš pradžių prasisprausti pro tradicijų reikalavimus. Jos gyvenimas nebūsiąs bėgimas nuo tikrovės, bet savanoriškas, apgalvotas pasirinkimas.

Jai palinkus prie manęs, lėliukės išsiplėtė. Ji suvilgė liežuviu lūpas, palaukė, kol aš pateksiu į jos žodžių tinklą, ir, man užuodus jos burnos kvapą ir ėmus kvėpuoti jos ritmu, apsakė paskutinį savo vakarą Paryžiuje.

Juodu su Eduardu Reventlou be plano ir tikslo važinėję po Paryžių. Ištikimoji Eduardo sužadėtinė Elsė gulėjusi namie, nerimaudama, ką jos sužadėtinis veikiąs su Tane vidurnaktį. Dulksnojo, jie sustojo ir išgėrė po taurelę bare, laikas ėmė slinkti lėčiau, jie prisilietė vienas prie kito, tarytum būtų iš trapaus stiklo, smuklės lankytojai nutraukė šnekas ir sušnairavo į juos, sėdinčius prie lango ir pirštais braukančius vienas kitam per plaštaką.

Kai jie vėl išėjo gatvėn, ji pasileido nuo drėgno vėjo susigarbiniavusius plaukus. Reventlou giliai įkvėpė ir kimiu balsu pa-

prašė jos dar mažumėlę naktį pasivažinėti su juo brikute. Jie važiavo tamsiomis, tuščiomis gatvėmis, matė kekšes durų angose ir beturčius, miegančius ant šaligatvio. Sustojo prie „Maksimo“, įėjo vidun ir pasilinksmino kaip vaikai. Vėl atdūrus gatvėje, jų įprastiniai juokai buvo išsemti. Kad ir kaip jie stengėsi, nė vienas negalėjo atsikratyti savo vienatvės. Reventlou laikėsi rimtai kaip per laidotuves ir galiausiai prisipažino mylįs ją labiau už viską pasaulyje. Neleido jam pasakyti daugiau nė žodžio ir paliepė vežikui parvežti ją viešbutin. Kai atsisveikindami padavė vienas kitam ranką, jau brėško.

Jai nutilus pastebėjau, kad pasakodama ji sugriebė mano plaštakas. Turėjau keletą kartų giliai įkvėpti, kad patektų deguonies. Burna buvo išdžiūvusi. Pirmąsyk pastebėjau, jog tam, kuris sėdi šalia Tanės, darosi sunku kvėpuoti. Ji viena suvartodavo visą deguonį.

Bežiūrint į ją, jos veidas prarado įprastus kontūrus. Ji pažvelgė pro langą, atrodė tarsi mažas vaikas, kitą mirksnį atsuko galvą, pavirtusią kaukole.

Staigiai pakilau ir nusigręžiau svaigdamas tiek iš susižavėjimo, tiek iš pasibjaurėjimo. Paskui vėl viskas persimainė. Ji taip švelniai ištarė mano vardą, kad iš pradžių palaikiau tai pašaipa, bet atsisukęs sutikau netikėtai meilią šypseną.

– Žinau, kad esu tik Bruras, – pasakiau apibūdindamas savo padėtį.

Krestelėjusi galvą, ji įžengė tiesiai į mano širdį:

– Aš nematau nieko kito, kaip tik tave, Brurai, tu man esi kelias iš šio pasaulio, sukurto iš beprasmių pasikartojimų.

Tik išgirdęs ją naudojantis mano paties slaptais žodžiais ir mintimis, pirmąsyk supratau, ką ji turėjo omeny, prieš tai kalbėdama apie mudviejų sąjungą.

Meilė atėjo kaip lanko timpos virpesys išlėkus strėlei ar lūkesčio kupina tyla pokštelėjus šautuvui.

– Brurai, – sušnabždėjo ji, – niekas nemoka klausytis kaip tu. Tau lemta kažkas didinga. Palikim viską ir išnykim. Kartu ra-

sim savo kelią. Noriu gyventi alkana kur nors toli, bet ne soti ir nutukusi Danijoj!

Kai paklausiau, kur mums reikėtų leistis, ji pažvelgė į laukus už traukinio lango ir tvirtai pasakė, lyg savaime visiškai aiškų dalyką:

– Į Sibirą.

– Žinoma, – atsakiau, ir juokdamiesi puolėm vienas kitam į glėbį. Staiga ji nutilo, sustingo ir sukuždėjo man į ausį: – Ten mane vadinsi Tania.

Ji buvo gležna ir plonytė, bet tvirto skeleto. Pasibučiavome pirmą sykį. Paskui ji vėl suglebo, pareiškė, kad aš kvepiąs greičiau kaip gyvulys, o ne kaip džentelmenas, kad turįs kietą branduolį po minkšta žieve, skirtingai nuo kitų, kurie po kieta žieve turį minkštą branduolį.

– Noriu pasiekti tavo kietąjį branduolį, – tarė ji, ir jos kvapas sudrėkino man veidą.

Viskas buvo nuspręsta. Laimingi atpūškėjom paskutinį galelį iki Kopenhagos.

Parsiradęs į Šerneholmą, išėjau su šautuvu. Hanso, žinoma, su manim nebuvo, jis mankštinosi karo pratybose, o gal susirado kitą priežastį bastytis. Be jo buvo tuščia, užtat manęs neslėgė jo gyvenimo džiaugsmas.

Nebuvo medžioklės metas, bet negalėjau susilaikyti. Vis dėlto viskas apvirto aukštyn kojom. Prisėlindavau prie grobio – elnių, fazanų, triušių, stirnų ir vieno kito zuikio, – bet nepaleisdavau nė šūvio. Prie pat jų – aiškiai matydavau siaubą jų akyse – pakeldavau šautuvą, sustingdavau ir gerai nusitaikydavau. Paskui stovėdavau, kartais keletą minučių, kol žvėrelis nubėgdavo, o paukštis nuplasnodavo pasislėpti į krūmus.

Jaučiausi tarsi būčiau padaręs kažką uždrausta, gėdinga. Mane persekiojo nuovoka, kad kažkas galėtų mane pamatyti ir pareikalauti pasiaiškinti. Neturėjau nė mažiausio supratimo, ką turėčiau atsakyti. Ne gailestis žvėrims (kaip kai kurioms mo-

terims) – man nerūpėjo išsaugoti jų skaičiaus (žvėrių buvo pakankamai) – ir ne grožio pojūtis (kurį patiria kai kurie miestiečiai) vertė mane susilaikyti nuo šūvio. Aš norėjau ir mėgau žudyti. Mane sustabdydavo kažkas kita.

Žinoma, amunicijos turėjau į valias – ir vis dėlto, man rodos, jog mano elgseną sąlygojo tai, kad aš paprastų paprasčiausiai taupiau šovinius ateičiai.

3.

Gyvenimas į mane visad žvelgė skersakiuodamas. Kad ir kaip sukčiaus, mane visad stebėdavo žvaira akis. Niekad neatsidurdavau realybės centre, visad būdavau nuošalus šešėlis, viena visiems laikams prarastos visumos pusė. Mėginau su tuo susitaikyti, prisiimdamas kaltę. Dėl mano paties kaltės deformuojantis spindulys visad būdavo atkreiptas į mane.

Buvo ir kita galimybė: visiškai pradingti iš regos lauko. Ji mane visų labiausiai viliojo. Ir vis dėlto tokios išeities bijojau. Panoręs tapti nedalomu žmogumi, neišvengdavai sunkiai slegiančios atsakomybės. Daug galima užkrauti ant užbaigto individo pečių. Aš tam nebuvau subrendęs. Tanė vienintelė mokėjo man atskleisti mano galimybes.

Sykį paklausiau Hanso, ar jis pastebįs, kad mus sutikę žmonės ima žvairuoti. Jis tai palaikė juokais ir nusikvatojo.

Mano meilė Tanei buvo su niekuo nepalyginama. Ji priminė stiprią trauką, kokią gali pajusti žmogus priešais kalną ar jūrą – veikiau ilgesį nei geismą. Visa, ką buvau įpratęs manipuliuoti lengva ranka – glamonės, meilinimasis, užkaitę skruostai ir intymūs kuždesiai – jai nieko nereiškė. Tai buvo saldėsiai badaujančiam. Jos alkis reikalavo padengto stalo – ir jo atsisakyti. „Sotūs žvėrys nemedžioja“, – sakydavo ji. Ji galėjo būti rimta ir atšiauri tarsi dykuma ir tuo pat metu išlikti gležna it paukščio sparnas. Prisilietimas prie jos būdavo senų laikų ritualas. Jis panėšėjo į džiaugsmą, kurį pajunti stverdamasis ginklo.

Hansą Tanė gąsdino. Aš joje atradau ramybę. Drauge su ja mano kūnas įgaudavo svorio ir tvirtumo, kokių neturėdavo su kitomis moterimis. Pirmą sykį mečiau šešėlį, – o šešėlis buvo Hansas.

Žvilgsniai niekur nešnairuodavo taip aiškiai kaip Tanės namuose Rungstedlunde. Reikalai dar pablogėjo, kai 1912-ųjų rudenį jai pasipiršau. Labiausiai trikdė, kad tuose namuose jau buvo daugybė šešėlių: dalis jų įsitempę stovėjo ties durų staktomis arba susmukę kėpsojo prie rašomojo stalo, kiti buvo tokie neryškūs, kad jų nė nenujausdavai. Visi namai murmėjo. Judėti reikėjo atsargiai. Spontaniškumą buvau priverstas paversti nelyginant kokia oficialia ceremonija. Tarsi stipriai surišęs žvėris su šauliais pastatytum tinkamai parinkton vieton dar prieš medžioklės pradžią. Įžengusieji tetos Ingeborgos Dinesen ir jos sesers Besės Vestenhols pasaulin turėjo keletą kartų gerai pasverti kiekvieną savo žodį, įvertinti jo moralinį svorį, galimų padarinių dydį ir tradicijų reikalavimus. Kiekviena replika turėjo savo kainą. Apskritai šiuose namuose sunkiai svėrė daugybė dalykų. Užtat nebuvo baisesnio žodžio nei „lengvabūdiškumas“. Tanė erzindavosi tardama „lengva-būdiškumas“.

Keista, kad namai galėjo taip tvirtai remtis į žemę, stovėdami taip arti Eresūno. „Vienuolynas“, kaip vadindavo Tanė. Atviri ir laisvi jūros horizontai išnyko, kai jos tėvas, Vilhelmas Dinesenas, paliko šeimą užsinėręs kilpą ant kaklo. Jis nusinešė šviesą ir lengvabūdiškumą, palikęs vien tamsą, kurios niekas nemokėjo išsklaidyti.

Rytinė namų pusė kvepėjo žuvimi, guveiniais ir sūria jūra. Vakarinėje pusėje garavo laukai ir lapuočių giraitės aplink Evaldo gūbrį. Kvapai įvairuodavo keičiantis metų laikui. Galėdavai pasirinkti pakrantę ar vidinę sausumos dalį, priklausomai nuo to, pro katrą namo šoną išeisi.

Merginau Tanę tradiciškai. Ji to norėjo. Tai duodavo jai galimybę abejoti. Į mano meilės laiškus – ne taip lengva rašyti mo-

teriai, kurios žodžiai kaip kibirkštis sausai pinčiai, – ji veik neatsakydavo. Kai atrašydavo, tai dažniausiai būdavo trumpos nuorodos, kur turime susitikti, ir ateities planai. Jos korektiškas tonas vėl paskatindavo mane rašyti meilės žodžius, mėginti sušvelninti dalykišką stilių ir sužadinti beprotybę. Supratau, kad man nepavyks, bet vis tiek norėjau pabandyti. Buvau užsibrėžęs tokį uždavinį. Tačiau mudviem pagaliau susitikus, ji buvo šiltai ir nuoširdžiai paslaptinga.

Tanė pasitiko mane Klampenborgo stotyje. Pirmąkart aplankiau Rungstedlundą kaip jos būsimasis sužadėtinis. Per ankstesnius apsilankymus teta Ingeborga tyliai ir mandagiai pasijuokdavo iš mano Skonės pasakojimų. Ji nusišypsodavo man lūpomis, bet akys likdavo liūdnos. Kaip išmanydamas stengdavausi prisitaikyti prie „vienuolyno taisyklių“. Teta Besė visad į mane žiūrėjo kaip į juokdarį, kuris neįgrista, kol yra toli, bet prineša purvo vos peržengęs namų slenkstį. Ji nekreipdavo į mane jokio dėmesio, nebent kai prašnekdavau apie Šerneholmo karves ir žemės darbus. Tada ji nuoširdžiai susidomėdavo. Tanės seserys manęs šalinosi tarytum bijodamos, kad imsiu įžūliai prie jų līsti.

Tanė laukė manęs geležinkelio stotyje su vežiku. Kaip visad buvo išblyškusi ir liesa. Kaklas įsitempęs.

– Bus nelengva, – tarstelėjo, kai ją pabučiavau.

Važyje sėdėjome susiglaudę. Nuo jūros smarkiai pūtė, ir mes apsimuturiavome užklotu. Jos kūnas gėrė mano šilumą. Pasiklausiau, ar važiuojam pas budelį. Ji linktelėjo. Buvome du įsimylėjėliai kely į giljotiną. Išsigelbėti galėjome tik laikydamiesi atokiai vienas kito. Aš susijuokiau, bet ji išliko rimta. Po valandėlės pasiteiravo, kaip reagavę mano tėvai. Papasakojau, kad jie ilgai sėdėję be žado suglumusiais veidais. Iš pradžių motina paklaususi: „Ar ji ir toliau dažysis ir rūkys cigaretes?“ Paskui tėvas pasakęs: „Galėsit pasiimti Šerneholmą“. Ji čiupo man už rankos kvatodama:

– Jie pasidomėjo, ar aš moku melžti karves?

Rungstedlundo namas pasitiko tylus ir orus. Buvo vėlyva popietė, bet lempos neuždegtos. Vežikas mus išsodino ir nuvažiavo į arklidę. Man dingtelėjo, kad namie nieko nėra. Mes tyliai pastovėjome valandėlę, žvelgdami virš vandens. Iš burnų vertėsi garas.

– Mums tereikia drąsos, – tarė Tanė, – o tau jos netrūksta. – Lipant laiptais, ji sustabdė mane ir pridūrė: – Nepamiršk, kad būsim Sibiro pionieriais. Daugiau niekuo.

Kabindami viršutinius drabužius, priemenės tamsoje išgirdome artėjančius žingsnius. Atėjusi tarnaitė pakvietė svetainėn. Tanė susiraukė ir parodė esanti namiškė šūktelėdama:

– Ei, ar neužsidegėt lempų?

Ūmiai išdygusi teta Ingeborga paėmė mane už rankos, iškuždėjo sveikinimus ir pirma įžengė į didįjį kambarį. Fotelyje sėdėjo teta Besė. Tamsoje ji panėšėjo į milžinę.

Kaip tik tada pamaniau: kad ir kaip sukčiaus, viskas bus ne taip, veikiausiai joks žmogus negalėtų tinkamai elgtis tame kambaryje tokiu atveju. Ši mintis išties mažumą pralinksmino.

Tanė padarė pirmą klaidą.

– Kodėl taip niauriai sutinkat?

Jos balsas nuskambėjo siaubingai, šaižiai ir dirbtinai. Teta Besė iškėlė ranką gestui, kuris būtų nutildęs aukščiausiąjį teismą, ir paliepė:

– Sėskit!

Atsisėdom kiekvienas ant savo kėdės, atkreipiau dėmesį, kad ir teta Ingeborga klestelėjo atsidusdama. Palei sienas sustojo pasitempę šešėliai.

Teta Besė pradėjo savo kalbą žodžiais:

– Santuoka įsteigta Dievo...

Ir man akimirksniu dingtelėjo, kad susidūriau su iškilminga šeimos tradicija, savotiška Vestenholsų giminės ištobulinta sužadėtuvių ceremonija. Nusišypsojau ir pritariamai jai linktelėjau, bet jos žvilgsnis ganėtinai aiškiai atsakė: tai jokia giminės ceremonija, tai išties teismas.

Kuo daugiau ji šnekėjo, tuo labiau grimzdo į tamsą ir kambario šešėlius. Jos balsas bambėjo iš kapo gilumos, o žodžių buvo neįmanoma atremti argumentais. Mums skaitė įstatymą. Santuoka yra šventa institucija ir negalima su ja elgtis pagal įgeidžius ir neatsakingai. Mudu abu esame tam visiškai netinkami. Aš – nesubrendęs mergišius, žaidžiantis pašlemėkas, kuris apsiseilėjęs laksto ieškodamas malonumų ir tenkina savo geismus ir kurio atsakomybė ribojasi tik savo šautuvo priežiūra. Tanė – su tikrove neturinti ryšio svajotoja, vieną dieną svaičiojanti apie riterius, kitą – puoselėjanti šiuolaikinius dailės mitus. Vartydama akis ir išsižiojusi, ji klausosi kiekvieno kilmingo ar intelektualaus povo, besipuikuojančio gražiomis plunksnomis ir pagyrūniškai postringaujančio pretenzingus niekus. Mudu abu savaip pagedę, užtat visiškai nederame į porą. Mūsų santuoka būtų pasityčiojimas iš dieviškos tvarkos. Mes nuniokotume Šerneholmą, užtrauktume giminei gėdą ir...

Mikčiodama ji ieškojo žodžių, bet negalėjo rasti stipresnių už jau pavartotus.

– Sibiran! – prunkštelėjo galiausiai su tokia panieka, kad šuva, kurio anksčiau nebuvau pastebėjęs, nustebęs pakilo iš kampo ir nusipurtė.

Teta Besė irgi atsistojo ir nepatenkinta šnarpšdama išėjo iš kambario.

Teta Ingeborga įžiebė lempą, atsiduso ir pakvietė mus prieiti arčiau. Siauras jos veidas dar labiau ištįso ir susiraukšlėjo. Man šovė į galvą mintis: taip atrodys Tanė po trisdešimties metų.

– Mylimi vaikai... – pradėjo ji, bet taip ir nenutvėrė minties siūlo.

Giliai įkvėpusi vargais negalais išspaudė žodžius. Jos manymu, teta Besė iš esmės esanti teisi. Mes netinkam į porą, būdami kiekvienas savaip nesubrendę, ir nė vienas žmogus nesuprastų, ką mes vienas kitame įžiūrime.

Valandėlę ji sukiojosi apie pagrindinę mintį, bet nedrįso jos

tiesiai išsakyti. Tanė vis labiau nekantravo, mačiau, kaip joje kunkuliuoja pyktis.

– Sakyk, sakyk pagaliau!

Galop teta Ingeborga pasakė. Niekas netikįs, kad mes vienas kitą mylime. Iš nusivylimo, kad negavome to, kurio troškom, mes ėmėm ieškoti paguodos vienas kitame. O šito santuokai nepakanka. Galvodama apie mus abu, pridūrė, ji siūlanti mums iš naujo apsvarstyti savo sužadėtuves.

Tanė pakilusi puolimą atrėmė puolimu. Ką jos išmanančios apie mūsų jausmus! Kaip drįstančios dėstyti savo nuomonę apie tai, ką jaučiame vienas kitam! Jos susijaudinimas nustebino ir mane. Ji buvo taip įsižeidusi, kad vos sulaikė ašaras. Balsas drebėjo ir trūkčiojo, o teta klausėsi su išgąstingu dėmesiu. Tanė nevaidino, ji buvo sukrėsta.

– Niekas kitas nežino, ką aš jaučiu savo širdyje!

Tetos Ingeborgos žvilgsnis susirado mane, ir aš prisidėjau prie pokalbio vieninteliu sakiniu:

– Aš myliu Tanę.

Dėbtelėjęs į šoną, pamačiau, kad Tanei garsiai argumentuojant, teta Besė sugrįžo į kambarį. Išsižergusi ji tyliai mus stebėjo.

– Na?

Tanė žengė prie jos atkišusi smilių į krūtinę:

– Aš niekad to nepamiršiu!

Jai keliais šaltais žodžiais buvo atsakyta, kad prisiminti šią valandėlę būtų pravartu visą gyvenimą.

Tuomet įsikišo teta Ingeborga. Ji pasakė, kad laikas baigti ginčus, nes dabar viskas nuspręsta. Jei mes taip tvirtai žinom, ko norim, gausime jos palaiminimą. Atsigręžusi į mane, paklausė, ar gyvensime Šerneholme. Nespėjus man prasižioti, Tanė pareiškė, jog mes neužsikarsim ant kupros nė vienam iš giminės. Gyvensime savo gyvenimą svetimame žemyne.

– Ar tai išties protinga? – dalykiškai paklausė teta.

– Tėtis taip darė! – atsakė Tanė.

– Kaip tik apie tai ir pagalvojau! – buvo jai atsakyta.

Pietavome labai gerai nusiteikę. Teta Besė žvaliai palinkėjo laimės mūsų būsimam gyvenime Sibiro platybėse, kur iš žemės niekad neišeinąs įšalas ir kur artimiausią kaimyną pasieksi tik po dešimties dienų kelio. Pasiklausė, ar misime iš elnininkystės tundroje, ar medžiodami sabalus ir tigrus milžiniškoje taigoje. Tanę aiškiai pralinksmino ironija, bet ji atsakinėjo lyg niekur nieko, tarytum šis įsivaizduojamas scenarijus būtų realiai įgyvendinamas.

– Bruras galės medžioti tigrus, o aš laikysiu elnius ir mokysiu čiabuvių vaikus skaityti Hansą Kristianą Anderseną.

Teta Ingeborga barkštelėjo puodeliu ir atsiduso. Teta Besė baigė pietauti pareikšdama, kad jei kas nors išties niekaip negali apsieiti be Dievo palaiminimo, tai, be abejo, mudu.

Kai palinkėjau labos nakties Tanei, pagalvojau, kad mes dar nė sykio nesame kartu permiegoję, juoba pasimylėję. Žinoma, aš jos ilgėjaus, bet galėjau palaukti mūsų susijungimo. Tanė nebuvo spartaus eikvojimo moteris. Tokių netrūko.

Šį sykį ji stulbinamai stipriai pabučiavo man į lūpas, suėmė rankomis galvą ir pasakė:

– Pažadėk, kad niekad manęs nepaliksi, niekad neišardysi mūsų sąjungos ir nesugriausi mūsų santuokos. Visa kita tavęs nevaržo!

4.

Man visad būdavo sunku į žmones žiūrėti rimtai. Jų gyvenimo būdas buvo laikinas darinys, veikiau mėginimas atlikti aplinkybių sąlygotą vaidmenį nei tikras gyvenimas. Net ir mano tėvas buvo atsitiktinai nulipdytas „baronas“. Pasitaikydavo akimirkų, kai išties galėdavau jį įsivaizduoti kaip torparą. Tuomet mano pagarba jam pavirsdavo užuojauta. Jis nebuvo nei didesnis, nei menkesnis už kitus.

Su Tane buvo kitaip. Jai atspaudą pirmiausia uždėjo ne socialinis vaidmuo, o jos asmenybė. Bet kuriomis aplinkybėmis ji kėlė pagarbą, netgi apsimetinėdama. Galėdavau ją vaizduotis daugybėje gyvenimo vaidmenų – ji vis tiek būtų išlikusi tokia pati.

Tiesą sakant, tai ypač krito į akis todėl, kad ji itin siekė stiprių pozicijų visuomenėje. Ji desperatiškai ieškojo išorinių formų, kurios galėtų tikti jos charakteriui. Man rodės, kad jai tiko didesnioji jų dalis.

Man pačiam trūko tiek charakterio, tiek natūralaus socialinio tapatumo. Tačiau dėl to per daug nesigraužiau. Būti neprirašytu popieriaus lakštu visą jaunystę man buvo lygiai natūralu, kaip ir nubusti iš ryto, o vakare užmigti. Dabar viskas turėjo pasikeisti. Ir būtent Tanė apsiėmė mane sukurti, duoti man tikrą gyvenimą.

Po mūsų sužadėtuvių ji įsijautė į rimtos ir tikslo siekiančios nuotykiautojos vaidmenį. Mūsų ryžtą ji apsupo tvirtomis sienomis. Mane tas puikiai tenkino.

Mes vis mažiau išeidavome į viešumą, bet žinojome, kad kaip tik apie mus dažniausiai būdavo kalbama per puotas.

Po pirmųjų protestų giminės nutilo. Bet ir toliau tarp jų sklandė žodžiais neišsakyta nuomonė: mūsų sužadėtuvės esančios tokia pat kvailystė, kaip ir mūsų planai persikelti į tolimą šalį. Hansas susiginčijo su manim dėl Sibiro, juokėsi ir kratė galvą. Tai buvo vienintelis dalykas, kuris skaudino. Jis galėjo rasti būdų man padėti, stoti mano arba Tanės pusėn. Bet jis nepasirinko nei vienos, nei kitos galimybės, tik užšokdavo ant arklio arba įsispraudsdavo į lėktuvą ir pranykdavo.

Praėjus keletui mėnesių po mūsų sužadėtuvių, vieną dieną pakeliui į Šerneholmo arklidę Hansas man pasakė: „Gali ją pasiimti". Kai paklausiau apie ką kalbąs, jis pažvelgė į mane iš pradžių su nuostaba, paskui susimąstęs. Tik po geros valandėlės sumojęs, ko jis siekė, pats nesuvokdamas, ką darąs, stvėriau šieno šakes, atremtas į arklidės sieną. Tai buvo vienintelis kartas mano gyvenime, kai pamačiau Hansą išsigandusį. Užuot įėjęs arklidėn, jis greitai apsisuko ir spruko atgal į namus. Hanso pabėgimas, kuris paliko apgailėtiną įspūdį, pažadino man medžiotojo instinktą. Nutaikiau į jį šakių kotą ir paleidau įsivaizduojamą kulką, kuri dusliai įsmigo jam į nugarą.

Įžengiau arklidėn mažne gatavas pulti į ašaras, veidu įsikniaubęs vienam iš arklių į kaklą. Kaltės jausmas buvo gniuždantis. Bet katras iš mūsų sulaužė priesaiką – jis ar aš?

Vėliau niekad neprisimindavome šio įvykio.

Motinos brolis Mogensas pasikvietė mane į Frijsenborgą. Su baime laukiau visų blogiausio. Jei jis įsikišdavo, reiškė, kad giminė padarė galutinį nuosprendį. Be to, man trūko Tanės. Ji greičiau rasdavo tinkamą repliką ir tvirčiau siekdavo savo tikslo. Aš norėjau išvažiuoti, ji buvo apsisprendusi emigruoti.

Dėdė Mogensas išsivedė mane pasivaikščioti, kad pasikalbėtų akis į akį. Pradėjo atsargokai. Ir jis buvęs jaunas, žinąs, kaip gali vilioti nuotykiai ir sumanios moterys. Tačiau...

Jis sustojo ir pažvelgė į mane.

– Nenukabink nosies! Tau netinka!

Paskui kaip visada dunkstelėjo man per nugarą ir ėmė dėstyti manąs, kad mudviem su Tane reikėtų važiuoti Malakon ir prižiūrėti kaučiuko plantaciją, kurią jis ten įsigijęs. Jis nusijuokė iš mano nuostabos ir mėgino įtikinti, kad ten esanti mūsų ateitis. Nežinojau, ką atsakyti. Juk jis pateikė visus argumentus, kuriais mudu su Tane buvom apsiginklavę ginčydamiesi su giminėm.

– Išvyksim kiek galima greičiau, – tai buvo vieninteliai žodžiai, kuriuos sugebėjau ištarti.

Paskui įėjom vidun ir pasigėrėm tetos Fricės pykčiui.

Jau kitą dieną nuvažiavau į Rungstedlundą pranešti žinią Tanei. Buvau taip įaudrintas vilčių, kad pagirios kiauše pavirto burbuliuojančia euforija. Atkakęs Tanės namie neradau. Ji buvo iškviesta motinos brolio Ogės Vestenholso pokalbio, bet iki vakaro turėjo parsirasti. Tai kėlė nerimą, bet mano gerosios naujienos tikrai galėjo atsverti jos blogąsias.

Ilgai vaikštinėjau palei jūrą. Prie tiltelio atsisėdau užuovėjoje ir atsirėmiau į valtinės sieną. Man už nugaros saulėje liepsnojo rudeninės spalvos, o priešais vasariškai mirguliavo vanduo. Užmigau. Kaip tik tenai, prie nepažįstamo tiltelio, pirmąsyk pajutau didžiąją ramybę, stojančią prieš kelionę. Konkreti galimybė leistis į kelią rodės it grįžimas namo. Pajutau, kad many viskas apvirtę aukštyn kojom. Išvykimas buvo tolygus grįžimui namo, o grįžti namo tas pat kaip išvažiuoti. Mano sieloje kažkas užėmė savo vietą, kažkas buvo joje įrašyta. Mintis apie galimybę išvykti, keliauti, susidurti su nepažįstamų vietovių pavojais ramino ir kėlė švelniai svaiginamą pasitikėjimą. Saugus ir patenkintas išmiegojau visą pusvalandį, kol pažadino žuvėdros. Sušalęs, bet vis dar geros nuotaikos, nuskubėjau atgalios. Tanė buvo parėjusi.

Savaime aišku, buvo kiek neramu, kad ji nepasitiko manęs priemenėje, kai visi namai žinojo mane atvažiavus, bet iš es-

mės mano geros nuotaikos tai nepaveikė. Tarnaitė pranešė, kad Tanė laukianti manęs didžiojoje svetainėje. Įėjęs kambarin, iškart jos nepastebėjau. Ji stovėjo prie lango nusigręžusi nuo manęs ir žvilgsnį nukreipusi į sodą užpakalinėje namo pusėje. Lango fone raitėsi jos cigaretės dūmai. Ir šįsyk kambary buvo prieblanda. Visad prisiminsiu Rungstedlundą dėl jo niūrių, neįžiebtomis šviesomis kambarių.

Iš pasirengimo susitikimui supratau, kad ji nori išlaikyti atstumą, ir sveikinantis sustojau prie durų. Po valandėlės pareiškiau turįs linksmų žinių, bet ji galinti pradėti pasakojimu apie savo pokalbį su dėde Oge. Dusliu balsu atsakė, kad jie kalbėję apie ateitį ir kad dėdė Ogė laikęsis labai tvirtos nuomonės. Jo nuomonei pritarianti visa giminė, tvirtinęs.

Tada ji atsigręžė ir žengė manęs link lėtai ir iškilmingai.

– Dėdė Ogė planuoja mums nupirkti kokoso palmių plantaciją vakarų Malakoje ir norėtų, kad tu taptum jos valdytoju. Galime važiuoti taip greitai, kaip tik įmanoma.

Tėškiaus ant sofos ir ėmiau kvatoti. Ji pažvelgė į mane nepatenkinta. Ši valandėlė jos buvo kitaip suplanuota. Aš turėjau netekti žado iš nuostabos, o paskui, jai paslaptingai nusišypsojus, mano veidą pamažėle turėjo nutvieksti džiaugsmas. Mes atsisėstume, laimingi ir iškilmingi, ir įmūrytume pirmąjį akmenį į savo būsimo gyvenimo statinį.

Tačiau aš šūktelėjau tarnaitei ir paprašiau alaus. Ji išbėgo išsigandusi ir suieškojo dulkiną butelį iš kažkokių užslėptų atsargų. Užtraukiau dainą, stvėriau Tanę ir pasileidau šokti laimės valso. Iš pradžių ji sukosi nenoromis, bet man tai buvo nė motais. Jaučiau vaikišką pasitenkinimą ne tiek dėl to, kad išvažiuosime, kiek dėl to, jog suradau save.

Spektaklio vidury į kambarį įėjo teta Besė, lydima tetos Ingeborgos.

– Ar Bruras Bliksenas įsilinksminęs, ar išgėręs?

Aš sustojau, nusilenkiau ir išpyškinau kalbelę. Pirmiausia išgyriau jų sąžiningumą ir tai, kad jos visad linkėjusios mums pa-

ties geriausio. Tetos Besės akys susiaurėjo iš įtarimo, tetos Ingeborgos tapo linksmos ir drovios. Paskui papasakojau joms apie apsilankymą pas dėdę Mogensą, savo kelionę, ramų snaudulį ties lieptu ir galiausiai apie susitikimą su Tane ir jos žinią nuo dėdės Ogės.

Kai baigiau, Tanė ėmė ploti. Žinoma, aš nutraukiau jos spektaklį, bet paverčiau jį kažkuo didingu ir šokiruojančiu, kažkuo atitinkančiu jos skonį. Kaip tik tuomet jos akyse tapau Bruru Bliksenu.

Vėliau vakare, mudviem su Tane išėjus pasivaikščioti prie vandens, jos nuotaika prigeso. Jei ji nori apsvarstyti mūsų pasikeitusią padėtį, tesvarsto. Manęs neapleido gera nuotaika, o mąstymo plotuose aš visada pasiklysdavau. Man buvo malonu žingsniuoti greta, jausti jai meilę ir pasitikėjimą mūsų sąjunga ir ateitim. Šį mums tokį reikšmingą įvykį labiausiai būčiau norėjęs atšvęsti nuvažiuodamas Kopenhagon ir nueidamas pasilinksminti. Smagūs draugai ir gyvenimu besidžiaugiančios moterys – jų itin ilgėjausi. Leistis į kelią vidury mūsų bendro džiaugsmo man rodės savaime suprantama. Manyje sutilpo keletas gyvenimų. Išvykimas juos sujungė.

Paklausiau Tanės, ką ji mananti: ar turėčiau pasinaudoti svečių kambariu, ar vėlyvuoju traukiniu sugrįžti į miestą. Ji pasiūlė išvažiuoti.

– Tu tikriausiai nori atšvęsti su draugais, – linksmai pridūrė.

Po šių žodžių tučtuojau nutilo ir nuliūdo. Pasakiau, kad jei ji norinti, aš, be abejo, pasiliksiąs. Ji papurtė galvą. Ją liūdino kitkas.

– Jie nori mūsų atsikratyti.

Paprašiau ją paaiškinti. Ji atsakė, kad giminaičiai iš pradžių norėję mus išskirti ir nuvairuoti mūsų gyvenimą įprastais keliais. Kai šitai nepavykę, jie apsigalvoję ir pamėginę geriau išvis mumis atsikratyti. Ji kalbėjo vis labiau jaudindamasi. Netgi kelis kartus treptelėjo ir sudavė man per ištiestą ranką.

– Jie mūsų nemyli, – pareiškė stumdama mane šalin.

Atsakiau, kad jausiuos patenkintas, jei jie paskolins pinigų. Man užtenką ją mylėti, būti jos mylimam ir kartu kurti naują gyvenimą toli nuo Danijos. Tuomet ji vėl paėmė mane už rankos.

Po valandos sėdėjau Kopenhagos traukiny.

5.

Kai prieš tave atsiveria didžiulės durys ir tampi pakviestas visų galimybių pasaulin, suabejoji. Kiekvienas, netgi toks optimistas kaip aš, įtariai žvelgia į laimę, gautą tarsi netikėtą dovaną. Kodėl viskas taip lengvai klostosi? Gal čia paspęstos pinklės, tam tikros išlygos?

Su Tane kalbėdavomės apie Malaką apskritai, nieko nedarėm, kad idėja būtų įgyvendinta. Nedrįsome netgi prieiti prie plačiai atlapotų durų slenksčio. Neišmaniau nuo ko pradėti: nusipirkti bilietą ar naujus chaki medžiagos drabužius? Malaka buvo neapčiuopiama fantazija, tokia pat slidi ir nugrimzdusi nebūtin kaip miglotos paauglystės svajonės.

Po poros mėnesių susitikau dėdę Mogensą pas pažįstamus Kopenhagoje. Jis buvo suvažinėjęs į Afriką, ir aš tikėjaus, kad jis man tars žodį ar duos kokį daiktą, kurie paverstų svajonę apie Malaką tikrove.

Vos mane išvydęs, jis žengė keletą skubrių žingsnių ir apkabino. Buvo labiau nei anksčiau sulysęs, tamsesnio nei paprastai veido, o apie lūpas paryškėjusios raukšlės, keisčiausia, jį jaunino.

– Brurai... – tarė jis ir nutilo.

Paskui nusišypsojo, nusigręžė ir žvilgtelėjo pro langą. Įsižiūrėjau į jo profilį. Jo akys sužibo lyg nuo skausmingai malonių prisiminimų. Iš pradžių man dingtelėjo, kad jis sukėlė skandalą, paliko šeimą dėl jaunesnės moters, supleškino Frijsenborgą arba išdovanojo šeimos turtą meilužei.

Jis apkabino mane per pečius ir pasivedė į šalį.

– Brurai... – pakartojo, ir mano smalsumas išaugo, – tau reikia važiuoti į britų Rytų Afriką!

Tai nebuvo nei patarimas, nei tikras paraginimas. Dėdė Mogensas dalykiškai konstatavo, kas turi įvykti.

– Kodėl? – paklausiau, iš tikrųjų turėdamas galvoje „kada“ ir „kaip“.

Jis vėl nuklydo į bežodį pasaulį, plačiai praskėtė rankas, pakėlė akis ir trenkė sau į krūtinę giliai kvėpuodamas. Panėšėjo į paauglį, pirmąsyk išdrįsusį atsegti mylimosios bliuzelę.

– Tu nusipirksi fermą, melši karves, auginsi kavą ir linus, medžiosi, sėdėsi prie laužo ir klausysies liūtų. Ir visų didžiausia laimė – tau net gali pasisekti ten numirti!

Aš nusikvatojau, bet jis išliko rimtas ir padarė kažką stulbinamo – smarkiai čiupo man už gerklės rudąja ranka, tapusia šiurkščia ir tvirta nelyginant valstiečio. Kai jis atleido gniaužtą, paklausiau:

– Ką turiu daryti?

– Nusipirk dvivamzdį graižtvinį šautuvą. Po savaitės atsiųsiu tau dėžių bagažui kartu su Nairobio adresais.

Paskui jis paliko mane, kad pasimeilintų jaunoms moterims.

Tanei galėjau pranešti apie Grenlandiją, Mongoliją ar Boliviją. Jos širdis atsiliepdavo tik į tai, kas nepažįstama. Kai pranešiau apie britų Rytų Afriką, ji linktelėjusi atsakė, jog tebūnie, kaip noriu. Viską nuspręsdavau aš, bet ji kiekvienam sprendimui suteikdavo apčiuopiamus rėmus. „Bruras nori“ ir „Bruras nutarė“, – kartodavo ji visiems. Bet aš jos atsiklausdavau dėl kiekvieno ketinamo įsidėti daikto. Kai ji linktelėdavo, daiktas būdavo palaimintas, kai nereaguodavo, – pasmerktas.

Pats buvau pasirengęs imtis veiklos kaip starto šūvio laukiantis raitelis, bet visiškai abejingas išvykimo detalėms. Mieliausiai būčiau stvėręs lagaminą ir tučtuojau sėdęs į traukinį, bet buvau priverstas domėtis traukinių tvarkaraščiais, laivo nuoma, kro-

vinių dėžėmis, virtuvės rykais, tropikų drabužiais ir taip toliau, ką su malonumu būčiau perleidęs kam nors kitam.

Tačiau išmokau dviejų dalykų. Pirmas – subrendęs mano paties galvoje – buvo atidumas detalėms. Antras, už kurio slypėjo Tanė – tai, kad kiekvienas daiktas, kiekvienas laiko momentas ir kiekviena kelionės priemonė turi būti apgaubta auros, tapti paslaptinga kalbos tema. Knygą reikėjo supakuoti, nes Tanės tėtė prieš daugelį metų buvo ją nusivežęs į Viskonsiną. Kėdę reikėjo pasiimti, nes ji tiko sėdėti žiūrint į saulėlydį. Mano išvykimo data turėjo sutapti su kokiu nors svarbiu mūsų vaikystės įvykiu. Išsikėlimas Afrikon siejosi su svajonėmis, istorija, išsikerojęs į atsiminimus, spalvų atitikimą, žodžių panašumą. Mes dėjomės daiktus ne vien dėl jų praktinės paskirties, bet ir todėl, kad jie pakurstydavo Tanės mintis. Ir apskritai aš nieko nesupratau. Man tai tebuvo žaidimas ar lošimas. Aš išmokau taisykles, bet neįžvelgiau svarbiausio tikslo – ką galima laimėti.

Tačiau Tanė leido man pajusti, kaip svajonės ir mintys gali remtis į daiktus. Pakavomės pakiliai susikaupę, rūpestingai palytėdami kiekvieną daiktą – iš pradžių Tanė, paskui aš. Ji kalbėdavo apie juos, iškeldavo prieš šviesą, juokdavosi iš jų sunkumo ir glostydavo. Išvyksime ne vieni. Mes pasiimam visą pasaulį. Tai nebuvo paprasta kelionė – mes perkėlėme savo gyvenimą į svetimą žemyną.

Tanės motina su turtuoliu dėde Oge Vestenholsu įsteigė šeimyninę akcinę bendrovę ir paskolino mums pradinį trijų šimtų tūkstančių Danijos kronų kapitalą fermai, reikalingiems daiktams ir gyvuliams įsigyti. Mano tėvai (viskuo rūpinosi motina) mums padovanojo ne tik salono baldus, bet ir rašomąjį stalą, gulimąją kėdę, miegamojo bei svetainės baldus. Be to, visą valgomojo įrangą: bufetą, valgomąjį stalą, lošimo stalelį, arbatos stalelį, kėdžių, sidabrinių valgomųjų įrankių dvidešimt keturiems asmenims, taurių ir porceliano indų su giminės herbu. Visi mūsų susikrauti lovos baltiniai ir užtiesalai buvo su Blikseną-Finekių monogramomis ir herbais.



Į tyrus važiavome ne tuščiomis rankomis. Žmonės mus vadino bepročiais ir įteikdavo mums beprotiškas dovanas. Jie patarinėjo atsisakyti kelionės ir pasilikti su jais – darė viską, kad mes kuo greičiau leistumės į kelią.

Tik mano tėvas stebėjo mūsų rengimąsi išties nenoriai. Nepritariančiomis akimis jis regėjo, koks veiklus ir ryžtingas aš pasidariau. Kai draugai girdavo mano iniciatyvumą, jis atsakydavo: „Mes matom ne tikrąjį Brurą“. Mane patį stimuliavo jo laikysena. Jis norėdavo mane vestis medžioti kiškių ar buriuoti, nepaisydamas tam netinkamo oro ar sezono. Norėjo ūžauti su manim ir Hansu Lunde ir Malmėje, bet aš atsisakydavau pareikšdamas, kad man trūkstą laiko. Niekad nebuvau toks neperkalbamas. Jis graužėsi dėl mano ryžtingumo, kaip kad kiti tėvai graužiasi dėl savo sūnų neatsakomybės.

Nė sykio nepasirodžiau jam esąs „senasis Bruras“. Jis atsikeršijo. Visiems kitiems susitaikius su mūsų santuoka, užsispyrė. Per keletą savaičių virto niurgzliu seniu, nepripažįstančiu jokių argumentų. Jis uždraudė mums tuoktis ir šio klausimo nebenorėjo daugiau aptarinėti.

Vieną dieną, pakvietęs mane pasivaikščioti Nesbiuholmo alėja, vis dėlto užsiminė apie šį reikalą. Galbūt suprato per toli nuėjęs. Buvo akivaizdu, kad jis persigalvojo ir norėjo mus palaiminti. Tačiau išdidumas neleido jam tučtuojau nusileisti. Todėl iš pradžių tarė:

– Jei norit iškelti negrų vestuves Afrikos gūdumoj, aš nekliudysiu.

Labiausiai jį įskaudino, kad aš kvatodamas atsakiau:

– Tebūnie negrų vestuvės! – ir nukreipiau kalbą.

Su Tane sutarėm, jog iškeliausiu pusmečiu anksčiau už ją, kad nupirkčiau gerą fermą ir sutvarkyčiau reikalus prieš jai atvažiuojant. Vos jai atkakus, susituoksime ir pradėsime naują gyvenimą.

Keletą savaičių prieš man išvykstant, Tanė paprašė susitikti su ja Kopenhagoje. Viskas buvo suruošta, vis dėlto jai atrodė, kad prieš leisdamiesi į kelią mes dar turim šį tą sutvarkyti. Įtariau ją ketinant pasiimti kokį nors griozdą ir mėginsiant mane įkalbėti. Savaime aišku, tai buvo tik formalumas, ji žinojo, kad aš neprieštarausiu.

Viskas buvo labai paslaptinga. „Atplauk vakariniu laivu“, – tik tiek parašė glaustame laiške. Kai laivas prisišvartavo Kopenhagoje, krantinėje pamačiau stovint vienišą moterį. Iš pradžių jos nepažinau. Ji vilkėjo tamsius drabužius tarsi per laidotuves. Tačiau ant galvos puikavosi akį rėžianti skrybėlė ant veido nukarusiais ir drąsų grimą ganėtinai pridengiančiais kraštais. Žmonės gręžiojos į ją. Gedinti kekšė ar pabėgusi vienuolė?

Mūsų laukė vežimaitis. Mes nepratarėme vienas kitam veik nė žodžio, tik pakomentavome kažkokį įvykį gatvėje. Buvau išmokęs neklausinėti. Smarkiai tvoskė kvepalai, ji nebuvo kitokia, galbūt net labiau nei paprastai panėšėjo į save. Pagaliau vis dėlto nutraukiau jos surežisuotą spektaklį ir pasakiau, kad, žinoma, ji galinti pasiimti Afrikon ką nori. Užuot atsakiusi, ji tik perbraukė man per veidą ranka.

Nelaukdamas mūsų paliepimo, vežikas sustabdė vežimaitį man nepažįstamame kvartale priešais nedidelį restoraną. Sienos buvo nukabinėtos tamsiais audiniais ir niūriais sunykusių bajorų portretais. Stalai, lentynos ir pakylos prigrūsti didelių keistų papuošalų iš įvairiausių pasaulio kraštų. Vienintelis padavėjas, seniai turėjęs išeiti pensijon, žirgliojo tarp stalų it koks gandras. Kambario kampe, prislėgtos didžiulių turbanų, sėdėjo dvi liesos raganos ir knebinėjo valgį.

– Ar jos ne nuostabios? – sušnabždėjo Tanė linktelėdama jų pusėn.

Padavėjas iš aukšto paniekinamai dėbtelėjo į mus ir subambėjo:

– Ko baronas ir baronienė Bliksen pageidauja?

Kai aš nusijuokiau ruošdamasis protestuoti, Tanė gestu parodė, kaip ji įsivaizduojama adata ir siūlu susisiuvusi lūpas.

Valgiaraštis buvo sudarytas iš rusiškų, žydiškų ir Rytų Europos patiekalų, ir Tanė užsakė prancūziško šampano bei keletą valgių – jie visi baigėsi galūne „iš". Jų skonis buvo toks, tarsi virėjas būtų supainiojęs prieskonių buteliukus. Niekad nieko panašaus nebuvau valgęs.

Tanė gurkšnojo šampaną atsargiai, bet man pylė be perstojo. Kiek padrikai išdėliotų daugybės stearininių žvakių šviesa atskleidė pro grimą trykštantį natūralų jos skruostų rausvumą. Akys išsiplėtė, ir žvilgsnis mėgaudamasis klydinėjo po restoraną.

Vos spėjome paragauti valgių, kai ji padėjo peilį ir šakutę ir ėmė pasakoti. Pradėjo įspūdžiais iš Romos, kur prieš metus buvo nuvykusi aplankyti Deizi, Frijsenborgo prarastosios dukters. Šią pasakojimo dalį išklausiau įdėmiai. Paskui ji įpynė keletą fantazijų apie antikinę Romą ir netrukus įžengė į amžiną smarkiųjų vikingų, gerųjų vergų ir narsiųjų karių pasaulį. Ten buvę vienišų merginų ir rūsčių tėvų, žmonių, kurie mušėsi, svajojo ir rezgė intrigas tamsiuose miškuose bei viduramžių miestuose. Kiekvienas pasirinkimas buvęs pasirinkimas visam gyvenimui, kiekviena meilė – amžinas spaudas, kiekviena išdavystė – per kartų kartas nusidriekęs ugnies liežuvis, kiekvienas žodis ir kiekvienas poelgis galėdavęs susilaukti nenumatomų padarinių. Žmones ji apipainiojo tinklu, vadindama šį „likimu" – būsena, verčiančia juos susitaikyti su nepalankiomis aplinkybėmis, į kurias jie nuolat pakliūdavo.

Vyniojantis pasakojimui, jos balsas darėsi vis aiškesnis. Nors ji sumaniai moduliavo balsą, laviravo šį per įvykius vienodu ir smarkiu tempu. Joje įsižiebė šviesa, kuri nutvieskė veidą ir spinduliavo iš akių. Ji viliojo pasaulin, kur teisybė ir melas buvo nevartojamos kategorijos, o žmonės ir daiktai pakylėti virš kasdienių rūpesčių.

Protarpiais apsidairydavau po restoraną, norėdamas kiek prablaivėti, o kartais smarkiai sriūbtelėdavau šampano, kad alko-

holis padėtų man grįžti į danišką tikrovę. Bet pati aplinka ir gėrimas buvo Tanės sąjungininkai.

Atsigręžęs išvydau kaukolę. Padavėjas irgi klausėsi pražiota juoda senio burna ir trūkčiojančiais akių kampučiais. Abi raganos nesivaržydamos pasisuko į mus su savo kėdėm ir sėdėjo sudrėkusiais žvilgsniais ir šypsenos pakeltais raukšlėtais skruostais.

Kai Tanė sustojo sakinio vidury ir sušnabždėjo: „Mielas Brurai, niekas nemoka klausytis kaip tu", taip garsiai, kad tetulės atsiduso, sudėjau visus ginklus. Ištuštinau butelį ir apsipyliau akis. Vis dėlto ne alkoholis suleido man savo iltis. Pirmąsyk gyvenime apgirtau nuo žmogaus. Mylėjau ją dėl pasaulio, kurį ji sukurdavo ir pati regėdavo aplink save. Visada – o ypač šį vakarą – būdavo smagiau stebėti aplinkinį pasaulį kartu su Tane. Jei kada nors būčiau pasirengęs dėl ko nors paaukoti gyvybę, kas šiaip man atrodydavo svetima ir kvaila mintis, tai šį vakarą galėjau atiduoti gyvybę dėl Tanės, lygiai kaip karys, susiklosčius tam tikroms egzaltuotoms aplinkybėms, gali ją atiduoti dėl žmonijos, vietovės, tautos.

Atsipeikėjau stovėdamas ant šaligatvio priešais mažytį viešbutuką. Ji atsargiai įsitempė mane pro apšiurusias duris. Durininkas mandagiai nusišypsojo šaltomis akimis ir prancūziškai ištarė:

– *Bien venus baron et baronne Blixen**.

Jis parodė mums dvivietį kambarį, kuris buvo prastesnis, nei mudu buvome pripratę, tačiau turėjo senovinio grožio, kėlusio man liūdesį.

Kambary ji uždegė šviesą ir nuleido užuolaidas. Įpylė iš virtuvo arbatos ir dar šampano iš ledų kibirėlyje įstatyto butelio. Arbatos gėlių skonis mišo su keistu smilkalų kvapu, iš kambario kertės besiraitančiu lubų link. Ji padėjo man nusivilkti švarką, parklupusi atvarstė batus.

* Sveiki atvykę, barone ir baroniene Bliksen (*pranc.*).

Kai susigaudžiau, koks mūsų susitikimo tikslas, iš pradžių visas pastėrau. Juk buvau pratęs vienas įplukdyti meilės laivą į uostą. Dabar buvau atiduotas vienvaldžiam admirolui, vedančiam mane per vandenis, kurių iki tol net nežinojau egzistuojant. Ji atsegė man sagą ties kaklu, tuo pat metu nagais drėkstelėdama nugarą. Kai atsistojau, norėdamas ją apkabinti, ji išslydo, užlindo man už nugaros ir rankomis apvijo krūtinę. Mane ėmė vilioti šis žaidimas. Ji klastelėjo ant kėdės, prisitraukė mane ir prispaudė mano galvą sau prie gaktos, bet man ėmus glostyti jai blauzdas, pakilo ir atnešusi grakščiai ištiesė taurę. Paėmiau ją ant grindų, stovėdamas visomis keturiomis tarsi šuo. Mano nuotaika svyravo tarp didelės rimties ir žaižaruojančio linksmumo.

Mes plaukėme kambariu pagal improvizuotą choreografiją, savotišką žaidimą, kur lietimosi ir artumo ribos buvo išskydusios. Ji su manim šnekėjosi – neprisimenu nė vieno jos žodžio, – bet jos balsas vadovavo mūsų keistajam ritualui. Man rodos, tai truko keletą valandų.

Po kiek laiko, greičiau kaip mūsų šokio padarinys, o ne kaip sąmoningas veiksmas, prasiskleidė mano marškiniai, jos sijonas nukrito žemėn, apsinuogino pėda, taip pat liesas petys, blankiai švytintis vis tamsesniame kambaryje, kur mūsų judesių sukeltas skersvėjis gesino vieną žvakę po kitos. Mane vis labiau kaitino nepradėtas susijungimas. Kuo daugiau drabužių nukrisdavo žemėn ir kuo labiau artinomės vienas prie kito, tuo didesnis atstumas mus skyrė. Iš paskutiniųjų stengiausi ją pasiekti be prievartos, bet ji liko toli.

Kai ji galų gale prisitraukė mane rankomis, kojomis ir burna, vis tiek kažkas neleido mums susijungti. Jos judesiai buvo gracingi ir švelnūs, tačiau ji buvo kieta kaip akmuo. Mėginau įveikti jos mėšlungį prasistumdamas jėga ir versdamas ją – sudrėkusią ir išpiltą prakaito – atsipalaiduoti. Ji buvo nuoširdi ir paklusni, bet išliko šalta ir sausa.

Daugybė mano mylėtų moterų iš nuovargio paplūsdavo lai-

mės ašaromis. Dabar pats plūkiausi, aistros varomas savotiškon neviltin. Jutau greičiau nepatenkintą geismą nei malonumą.

Paskui ji buvo labai švelni ir juokavo. Ji prajuokino mane, kalbėdama apie vakarą, tarsi jį būtų praleidę kiti. Supratau, jog ji man padovanojo meilės valandėlę, nepanašią į nieką kitą, ir kad ją visada prisiminsiu. Bet ji manęs nepriėmė.

Išvažiavau iš Nesbiuholmo 1913 metų kovo 24-ąją. Dvelkė pavasariu, keliai apie gyvenamąjį namą, ūkinius pastatus ir dienaržį buvo pažliugę labiau nei kada nors anksčiau, o vėjas nuostabiai drungnas. Žmonės sodyboje vaikščiojo išsitiesę ir pakėlę akis. Porą savaičių neveikiau nieko kito, kaip tik bučiavau į skruostą gimines ir draugus ir kračiau rankas bernams, mergoms ir kaimynams. Niekas neišspaudė nė ašaros, išskyrus Lotiu.

Net motina neverkė. Ji išsverdėjo į kiemą ir žiūrėjo į mane veikiau su siaubu nei liūdesiu, kai įsėdau vežiman ir pranykau.

– Viskas sudyla, viskas išnyksta, – ištarė ji, grąžydama sausgėlos išsukiotas rankas.

Man išvažiuojant ji pirmiausia liūdėjo ne dėl mylimo sūnaus, mano išvykimas buvo griūvančio pasaulio dalis. O mane labiau liūdino motinos negalė, nei būtinybė ją palikti.

Tanė ilgai spaudė man rankas Kopenhagos stotyje, kol Hansas nešė bagažą į traukinio kupė. Ji švelniai mane pabučiavo, o jos akys žvilgėjo iš susijaudinimo. Vis dėlto ji su įsitikinimu kalbėjo, kad tai džiaugsmingas išsiskyrimas. Pirmas žingsnis mūsų laimės link.

Tėvas su Hansu lydėjo mane iki Hamburgo. Mieliau būčiau važiavęs vienas, bet, savaime aišku, jie turėjo palydėti galelį. Tėvo išdidumas ir orumas buvo išgaravę, o iš burnos prasiveržsaid davo daugiausia atodūsiai ir skundai. Mes niekad nebepasimatysią ir aš nespėsiąs parvažiuoti į jo laidotuves. Kaip atsitiko, kad tėvas paskutiniaisiais metais taip greitai suseno? Traukiniui riedant per šiaurvakarinę Vokietiją, iš tėvo lūpų plūstelėjo srautas atsiminimų, Hanso ir mano išdaigos buvo iškilmingai

įpintos į šeimyninę mitologiją. Kai atsiminimai išseko, juos papildė gailesys dėl mano ryžto apsigyventi Afrikoje.

Hansas vengė mano žvilgsnio. Jis pagardino tėvo virkavimus linksmais anekdotais. Norėjau jam kažką pasakyti, bet nieko nesugalvojau. Kažkaip neaiškiai suvokiau, kad išsiskirdamas su juo nebenoriu būti pusė, tik visuma. Tačiau mudu tam neturėjome žodžių. Niekad nebuvome kalbėję apie ką nors kitą nei medžioklė, moterys, sportas, kelionės, šeima ir draugai, ir tai vien konkrečiai. Mūsų bendrą gyvenimą sudarė daiktai ir įvykiai. Nė žodeliu niekad nepalietėm fakto, jog abu esam vieno kiaušinėlio dvyniai. Kiek stipriai jis buvo prie manęs prisirišęs? Ar labai smarkiai jį mylėjau?

Traukiniui pajudėjus iš Hamburgo stoties, susidūriau su Hanso žvilgsniu. Stebeilijom vienas į kitą – turiu prisipažinti, kad užmiršau tėvą, – ir regėjau savo paties vaikystę ir jaunystę, mažumą pasenusią ir išaugtą tebestovint milžiniškoje stotyje. Jo žvilgsnyje žybtelėjo liūdesys, o mintys akimirką nuklydo nuo moterų kūno, vadelių ir lėktuvo svertų. Tačiau žinojau, kad vos mums išsiskyrus jis dunkstels tėvui į nugarą ir nuleis viską juokais. Jis buvo taip arti manęs, kaip tik gali būti žmogus, – ir vis dėlto nepasiekiamas.

Aš kirtau sieną. Tai buvo mano antroji svarbi perėja tapus suaugusiu. Pirmoji buvo, kai abu su Tane išvažiavome iš Frijsenborgo.

Sublogavęs nuskubėjau į tualetą. Hamburgo pietiniais priemiesčiais riedėjau palinkęs virš unitazo – mėginau išsivemti. Tačiau nieko neišėjo. Užtat vandeniu apsišlaksčiau veidą. Tuomet mėšlungis atsileido, ir aš pravirkau. Prausiausi ir verkiau, prausiausi ir verkiau ir, juo ilgiau stovėjau, juo laimingesnis dariausi.

6.

Kelionė į pietus Rytų Afrikos link iš pradžių buvo didelis išbandymas. Išplaukus jūron, laikas snūduriavo, ir aš stūmiau sekundę po sekundės, prabusdamas rytą ir užmigdamas vakare. Kelionės laivu be buriavimo rūpesčių yra kankynė. Jos tinkamos žmonėms, kurie norėdami nusiraminti teįstengia patrypinėti apie savo guolį. Bandžiau prisitaikyti prie gyvenimo be jokių įvykių, snaudžiau ant denio, bendravau su kitais keleiviais, valandų valandas valgiau ir gėriau, kad kaip nors praslinktų laikas. Bet ramybė pūtėsi manyje lyg balionas. Kūne staiga kažkas sprogdavo, aš pašokdavau iš kvaitulio ir imdavau lakstyti po laivą, galūnėms šaukte šaukiant užsiėmimo. Tai buvo beprotybė. Buvau įkalintas jūros platybių, be galimybių brautis prie horizonto. Kurie ne kurie keleiviai gąsdinosi, kad arba pats susižalosiu, arba sužeisiu ką nors kitą. Jie neklydo. Muštynės būtų galėjusios mane nuraminti.

Iš pradžių plaukėm ne ta kryptimi, palikome Neapolį ir pasukom į vakarus Marselio link. Iš nekantrumo vos šnopavau. Paskui kitu laivu sugrįžom į Port Saidą – skylę, dvokiančią dar toli jūroje. Raudonoji jūra – vieta, kur gali nusibaigti iš nerimo. Ten nebuvo nieko, be sūrios jūros ir išdžiūvusios dykumos. Nuo krantų tvoskė karštis it iš orkaitės.

Stengiausi apžvelgti ir bent šiek tiek įsiminti šį svetimą kraštą, bet čia nebuvo į ką žiūrėti, uostinėjau orą, bet kvapai man nieko nesakė. Eidavau pietų, pasišokti, meilinausi moterims. Atrodė, tarsi linksmintumeisi per sapną, nieko nebuvo tikro.

Kilminga anglė, su kuria mylėjomės vieną naktį Raudonojoje jūroje, kol jos pasigėręs vyras gretimame kambaryje gyrėsi pinigais, moterimis ir medžiokle, paklausė, kodėl iš anksto nusiunčiau savo sielą Afrikon. Ji būtų norėjusi ją susitikti, ne tik „bendrauti su mano nuostabiu kūnu“, kaip ji kilniaširdiškai tai pavadino. Paskui, kai susitvarkę drabužius ir atgavę įprastus veido bruožus, sugrįžome pas sutuoktinį ir jo sugėrovus, konstatavau, kad, deja, praėjo tik valanda.

Keisčiausia, kad mano Rytų Afrikos ilgesys nepanėšėjo į troškimą kažkur „išsidanginti“. Mano juntamas ilgesys buvo sumišęs su skausmu, identišku tam, kurį patirdavau vaikystėje pasiilgęs „namų“.

Indijos vandenynas viską pakeitė. Adenas buvo rytietiškas sapnas, kuriame žmonės gyveno it niekad nesibaigiančioje pasakoje, nors daugumos visas gyvenimas buvo įvilktas į purvą ir skausmą. Drėgni šilti vėjai iš pietų buvo malonūs, toliau Afrikos pakrantėje glūdėjo pasaulio magnetinis centras, kurio traukos jėga mane ramino. Kitiems iš nekantrumo stojantis ir skundžiantis tropikų varomu prakaitu ir drėgme, aš patenkintas vėl nugrimzdavau denio krėslan ir įkrisdavau į miegą. Daugiau nebereikėjo skubėti, dabar jau buvau vietoje, netoli savojo tikslo. Gramzdinantis kvaitulys buvo karščiavimo sukelta euforija, kuri man paaštrindavo žvilgsnį, kiekvieną jūros bangą darydavo unikalią, o kiekvieną beprasmį pokalbį ant denio – svarbų.

Ir su laiku kažkas atsitiko. Kai mano žvilgsnis nuslysdavo monotoniška jūros linija, už nugaros imdavo sėlinti praeitis, o iš priekio pasitikdavo ateitis. Mano gyvenimas susispaudė į kažką kompaktišką, stiprų ir vis dėlto juntamą.

Tačiau savo kelionę į Mombasą prisimenu labai menkai. Atkreipdavau dėmesį į daugybę dalykų, bet vėliau juos prisimindavau kaip fragmentus – būrelį jūros kiaulyčių, tris banginius, pusvalandį lydėjusius laivą, vokiečių porą, kuri dėl karščio taip susipyko, jog susimušė ant denio. Man tarsi trūko kalbos šiam naujam pasauliui prisijaukinti. Žiūrėjau ir išgyvenau visomis juslėmis, tik niekas neįsiskverbė nei į mintis, nei į žodžius.

Vieną vakarą konstatavau, suerzindamas porą moterų, kad jei laivas naktį nugarmėtų dugnan, per daug nesigraužčiau. Buvau pasirengęs, buvau atkeliavęs.

Mombasoje Europa ir Azija, regis, ištiesė viena kitai ranką, įspausdamos savo žymę Afrikoje. Portugalų fortas pamaldžiu Jėzaus vardu, keletas europietiškų vilų salos pakrantėse, šiaip minaretai ir šventyklos, arabų skersgatviai, kopiantys nuo jūros ir subėgantys į turgaus aikščių kamšatį. Tamsių lavos uolų fone baltavo smėlis, įlankoje spraudėsi afrikietiškos kanojos ir vienstiebiai arabų burlaiviai su europietiškais laivais. Uostas buvo pertekęs prekių, sukrautų sunkiai perprantama tvarka. Senų mangamedžių pavėsyje grūdosi negrai su ryškiaspalviais strėnų raiščiais. Baltai apsimuturiavę arabai tokiais veidais, tarytum jiems priklausytų visa sala, palengva ir iškilmingai žengė po tūkstantmečiais violetiniais baobabais. Pačiame kyšulio gale stovėjo dideli gubernatoriaus rūmai su netgi įrengtu golfo taku europiečių aukštuomenei. Visur sklido aštrūs kvapai: prieskonių, jūros, puvėsių, jazminų, kinrožių. Buvo drėgna ir karšta, ir pirmą dieną maudžiausi prakaite.

Smagiausia, kad mane nustebino tokia daugybė negrų. Per tokį daugumą susiliejo visos jų rasės – tik aš su keliais kitais baltaisiais išsiskyrėme rasiniu požiūriu. Mane nustebino ir tai, kad afrikiečių išvaizda ir kitokios savybės įvairuoja kur kas labiau nei europiečių. Bantai buvo stiprūs, negroidų bruožais, somaliai – šviesesni, tarsi iš vidaus nutvieksti grožio. Keletas šalies garbiųjų žmonių, kurių ilgi, ploni kūnai buvo kieti ir gysloti it kurtų kojos, vis dėlto neatrodė randą sau vietą didelio miesto šurmuly. Rasių maišymasis buvo įprastas, ir visi prisitaikydavo prie suahelių kultūros. Nuostabu, kad tokia daugybė tautybių, kurios visos rodės išdidžios ir susipratusios, galėjo gyventi taip arti viena kitos be nuolatinių pilietinių karų. Galbūt dėl to, jog daugumą jų siejo mahometonų tikėjimas.

Mombasa buvo priešakinis Rojaus kiemas. Keletą valandų po to, kai traukinys išvažiavo iš miesto šiaurės kryptimi, išvydau grublėtas dangiškojo krašto formas. Niekad nebuvau tikintis, nei vaikystėje, nei vėliau, tačiau pakrantės džiunglės, dykumos ir sausosios stepės, aukštumų šlaitai – visa buvo paženklinta kažkokiu dievišku antspaudu. Kraštovaizdis skurdus, beasmenis, rūstus ir negailestingas, tačiau toks didingas ir gražus, jog žiūrėjau į jį kaip vaikas, rydamas ašaras. Tai buvo svetimų, nutolusių amžių vaizdas: žolės, žemės ir dangaus marios.

Daugiau dangaus ir daugiau žemės! Žvėrys dyrinėjo didžiulėmis bandomis, nieko nenutuokdami apie savo laimę. Jie skendėjo didžiojoj užmaršty. O kokia jų galybė! Čia buvo milijonai antilopių ir buivolų. Neregėta rūšių įvairovė! Aš įsimylėjau, netekau nuovokos, nuotaikos, charakterio. Kaip paaiškinti, kad ašarų pilnomis akimis norėjau medžioti ir žudyti, kaip suprasti, kad troškau pritykinti priešais vėją, prisiartinti prie šių nepaprastų kūnų, gulėti ir valandų valandas stebėti juos ir laukti tinkamos akimirkos, kad paskui paleisčiau vieną šūvį po kito. Norėjau įsiskverbti į jų kraują, gyslas ir raumenis, norėjau užuosti mėsos kvapą, apčiuopti rankomis odą ir ragus. Norėjau nusilenkti šiai gyvybei, ją atimdamas! Tai buvo ne geismas, o instinktas! Buvau laiminga pabaisa, išalkęs medžiotojas.

Vos prašvitus nieko daugiau neveikiau per visą kelionę traukiniu, kaip tik sėdėdavau ar stovėdavau prie lango, stebėdamas šalį, kuriai nuo šiol priklausiau. Savo bendrakeleiviams įgrisau klausimais apie dramblių šeimyninį solidarumą, raganosių regėjimą ir klausą, gnu migraciją ir hienų įkandimus. Antilopių vardus susirašiau į užrašų knygelę: impalos, kudu, Tomsono ir Granto gazelės, dikdikai, oriksai, kanos, kongoniai, topiai, gnu. Murmėjau sau panosėj jų vardus – ritmiškus posmus, kurių niekad neužmiršiu.

Apsilankęs tualete vėliau vakare, buvau išbartas azijiečio džentelmeno. Iš pradžių nesusigaudžiau, ką blogo padariau, kol jis bakstelėjo į iškabą prie tualeto: „Tik azijiečiams“. Bu-

vau matęs dvi kitas iškabas: „Tik europiečiams“ ir „Tik afrikiečiams“, bet šios trečiosios ne. Pasižiūrėjau į jį su nuostaba ir mostelėjęs į lygumą pasakiau: „Tačiau žvėrys maišosi vieni su kitais bet kaip“. Jis metė į mane susirūpinusį žvilgsnį, pakratė galvą ir pasitraukė.

Keliantis anksti rytą, vos patekėjus saulei, garvežio mašinistas sustabdė traukinį. Kairėje pusėje tysojo du liūtai. Už jų tolumoje buvo matyti balta Kilimandžaro viršūnė. Tanės ilgesys dūrė tarsi peilis į pilvą. Verčiau būčiau grįžęs Mombason jos ten sulaukti ir paskui pasidalyti šiais įspūdžiais.

Liūtai atsistojo ir žengė keletą žingsnių nuo bėgių. Abu buvo retais šviesiais karčiais, kas rodė juos esant jaunus patinus. Negalvodamas ką darąs, pravėriau vagoną ir išlipau ant pylimo. Vienas palydovų ryžtingai riktelėjo, kad vėl įlipčiau. Bet man jis nerūpėjo. Jis pasišaukė dar kažką. Ėmė šaukti daugiau balsų, lyg iš tolo suvokiau, kokie jie susijaudinę, išsigandę ar pikti. Bet aš žinojau, ką darau, su tuo buvau susidūręs anksčiau ir tiksliai galėjau nusakyti ribą tarp savęs ir liūtų. Kai priartėjau prie jų, jie sustojo, atsigręžė ir pasižiūrėjo į mane. Tada jie smarkiai suurzgė, aš žengtelėjau dar porą žingsnių, širdis ėmė daužytis, o ausyse ūžė, lyg kriauklės būtų pilnos vandens.

Liūtai sudvejojo: bėgti ar pulti, jų uodegos piktai mataravo. Ant sprando pajutau šimtus įbestų akių ir atkreipiau dėmesį, kad riksmai liovėsi. Buvo visiškai tylu, tiek traukiny, tiek lygumoj. Liūtai vėl suurzgė, didesnysis stipriai krestelėjo galvą ir trumpai suriaumojo. Aš tebestovėjau toje pačioje vietoje.

Įtampa atslūgo, abu žvėrys oriai pasitraukė, aš atsukau jiems nugarą ir sugrįžau į traukinį. Man besiruošiant lipti ant pylimo, raudonom dėmėm išmuštas britas, iš kurio išsiviepusios burnos it drėgni dūmai virto svaigalų dvokas, suriko: „Žiūrėkit! Jie ateina!“ Sustojau neatsigręždamas. „Tegu ateina“.

Vos pajudėjus traukiniui, užplūdo gėda. Kaip galėjau pasirodyti toks nenuovokus? Regėjau artėjant plekšnojimus per nugarą, iškeltas taures, didžiulius dantis po vešliais ūsais – ir grei-

tai sprukau į savo kupė, kur pasislėpęs po švarku apsimečiau miegąs. Ketinau niekad nebesusitikti akis į akį su žvėrimi priešais amo netekusius žiūrovus. Savo ir laukinio pasaulio ribas nusistatinėsiu vienas arba su kitais medžiotojais.

Nairobis mane nuvylė. Skardinės pašiūrės plynėje. Aplink stotį buvo grūstis: negrai, indai ir keletas europiečių rėkė ant kits kito, tempdami arklius, asilus ir jaučiais kinkytus vežimus. Didžiosios liūtys buvo ką tik apsėmusios kaimą, ir Viljamas Nortrupas Makmilanas, stambus kaip suaugęs dramblys ir visas molinas amerikonas milijonierius, išmaurojo sveikinimus. Jis su Oke Šiogrenu, žemės palei Ngongo kalnus savininku, pasitiko mane stotyje. Šiogrenas, turintis parduodamos žemės, nors ir stiprus vyras, greta Makmilano atrodė lyg susenęs vaikas. Veidas buvo griežtas ir keturkampis – jo taip lengvai neapmausi! – o figūra kompaktiška it granito blokas. Abu vyrai rodės nudrėbti iš to paties molio, tik vėliau Makmilanas išsipūtė, o Šiogrenas sutankėjo. Spausdamas jiems ranką, apsidžiaugiau turįs stiprią ranką. Makmilano nuoširdumas vos neįvertė manęs molynėn.

– Čia galėsi gyventi kaip vyras, – pasakė Šiogrenas ir riūktelėjo keliems negrams, kurie greitai sukrovė mano bagažą į vežimą.

Makmilanas turėjo vieną iš kelių Nairobio automobilių ir pasisiūlė pavėžėti. Jam rabždinantis ant užpakalinės sėdynės, važiuoklė susiūbavo nelyginant traleris per audrą. Tuzinas kikujų iškrutino ją, stumdami moliu.

Buvau pakviestas į sutiktuves barake, kuris vadinosi Nairobio klubas. Makmilanui su Šiogrenu užimant vieną iš kambarių, keletas liesų kolonijos tarnautojų griežtais dorovingais žvilgsniais pasitraukė į šalį. Iš pradžių džinas trijų ketvirčių litro buteliais, paskui buivolo žlėgtainiai, užklojantys visą lėkštę. Makmilanas kalbėjo apie zebrų ir stručių prijaukinimą ir dramblių pritaikymą žemdirbystėje. Šiogrenas buvo skeptikas ir ma-

nė, jog vienintelis būdas žemdirbystei išjudinti – tai mokesčiais priversti afrikiečius uždarbiauti fermose. Tuo pat metu dosniai apdovanojant genčių vadus, o patiems apsišarvuojant kantrybe ir ginklais. Tai realistiškas būdas apsirūpinti darbo jėga. Makmilanui rodės, jog zebrai kur kas smagesnis ir ne toks suktas kelias į pažangą.

Saulė buvo aukštai pakilusi, ir pro langus tvieskė šviesa. Tamsioje kambario kertėje laikėsi vėsos ruoželis. Mums pavalgius, tarnai nenoriai nudengė stalą, porcelianas skimbčiojo labiau nei paprastai, lauke nutilo gyvuliai ir žmonės. Vidurdienio šutra išsėmė visą valandėlės energiją. Tik Afrikoje gali patirti nakties ramybę stipriausioje dienos šviesoje. Šiogrenas su Makmilanu po valandėlės jau knarkė ant dviejų sofų. Po Makmilanu sofos nebuvo matyti ir atrodė, kad jis sklando kambaryje. Aš pats įsitaisiau šešėlyje už namo. Keletas moterų su vaikais sėdėjo sausoje pievelėje po figmedžiu, ištiesę kojas. Jos pasisveikino išsiblaškiusiais veidais, ir aš linktelėjau atsakydamas. Šiaip jos manim nesidomėjo. Viena jų darė draugei šukuoseną, kažkuri kita pynė krepšį. Jos gyvai pasišnekėjo, garsiai nusikvatojo ir nutilo. Vaikai kabarojosi ant moterų ir vertėsi kūliais joms per kojas. Išsitraukiau popieriaus ir ėmiau rašyti Tanei. Rašiau viską, ką ji norėtų išgirsti. Man dingtelėjo, kad ji negalinti žinoti, kiek tiesos mano laiške. Trissyk pavartojau žodį „laimingas". Dviejose vietose norėjau jį pakeisti, tačiau neradau kitos raiškos. Pamėginau žodį „saugus", bet išbraukiau. Nujaučiau, kad ji juo bjaurisi.

Pirmą naktį miegojau „Norfolko" viešbutyje. Prietemoje man kraustantis viešbutin, atkako keletas baltųjų medžiotojų. Jie buvo purvini, triukšmingi ir dar prieš vakarienę pasigėrė. Kai kurie atsivežė afrikiečių sugulovių, kurios buvo išsiųstos į kambarį, atgręžtą virtuvėn.

Atsiguliau anksti, bet tolydžio pažadindavo šautuvų šūviai, griausmingas juokas ir moterų spiegesys. Dužo buteliai, svečiai čiužinėjo į viršutinį aukštą vedančiais laiptais, o iš kiemo

sklido tokie garsai, tarsi su arkliais būtų šokinėjama per sodo baldus. Garsai gundė, bet buvau per daug pavargęs linksmybėms. Bus ir daugiau naktų. Rimtai ketinau atsikelti tik vieną kartą, išgirdęs bare riaumojant liūtuką.

Prieš pat užmingant mano linksmumas ir viltys virto visiška vienatve. Aš ilgėjausi Hanso. Atkakęs Rytų Afrikon apie jį veik nepagalvodavau. Dabar jis stovėjo tarsi tylus, kaltinantis šešėlis šalia lovos. Keisčiausia, kad troškau sugrįžti į laiką, kai pasaulis dar nebuvo praradęs savo tvarkos, kai Hansas draugavo su Tane, o aš stovėjau greta ir buvau Hanso brolis bei geriausias Tanės draugas.

7.

Man pusryčiaujant, „Norfolko“ viešbučio verandoje stovėjo somalis. Stebėjau jį susidomėjęs, nes jis stovėjo visiškai ramiai. Kai pakilau nuo stalo, jis palengva atsigręžė nelyginant kupranugaris, kuris išsiblaškęs atkreipia dėmesį, kad sukrutėjo nereikšmingas jo giminaitis, ir pažvelgė į mane pro langą.

Netrukus išdygo Okė Šiogrenas manęs parsivežti. Jis pranešė, kad vienas somalis norėtų dirbti mano tarnu.

– Įsigyk somalį, – patarė, – to reikalauja tavo padėtis.

Tasai somalis buvo vyras, stovėjęs verandoje, vardu Farahas Adenas. Nužvelgė mane nemirksėdamas ir paklausė, ar galėtų man tarnauti. Jo žvilgsnis buvo skvarbus ir vis dėlto kažkur nuklydęs. Man pasirodė, kad iš tikrųjų jis stebi kažką už manęs. Nežinau, kaip tokiomis aplinkybėmis būčiau galėjęs atsakyti „ne“. Linktelėjau galvą, Šiogrenas pasiūlė algą, Farahas irgi linktelėjo ir ėmė mane lydėti, kad ir kur eičiau.

Per vieną priešpietę tapau veteranu. Žvilgsniu, žodžiu ar gestu Farahas perteikdavo amžiną patirtį, kuri kiekvieną situaciją išvaduodavo iš chaoso ir padarydavo tvarką. Mes bendravome vos dieną, o aš jau pasitikėjau juo labiau nei kada nors savo broliu. Kai Šiogrenas tą pačią dieną papasakojo apie galvijų maro pavojų Afrikoje, sušnairavau į Farahą, nutempusį žemyn lūpų kraštus kaip ženklą, kad turiu būti budrus. Visus mudviejų drauge praleistus metus jam niekad nekildavo abejonių, kur eina riba tarp blogio ir gėrio, tiesos ir klaidos. Jis buvo visiška mano priešingybė. Visos šio žmogaus galvosūkio dalelės buvo

sudėliotos į savo vietą. Kad ir kur eičiau, visur tampiausi griežtas ir nepermaldaujamas normas. Tačiau Farahas nebuvo teisėjas. Jis paisė įstatymo ir niekad nesuabejodavo dėl mano laisvės šį sulaužyti. Kadangi jis buvo ir mano sąžinė, ir tarnas, tapau savo sąžinės viešpačiu. Turėdamas sąžinę kaip tarną, įgavau visišką laisvę. Dažnai svarstydavau, ar jis mane niekina, bet jis niekad neišsiduodavo nei veido išraiška, nei žodžiu.

Aštuntą valandą su Šiogrenu išvažiavome į vakarus, Ngongo kalnų link, ir pamažėle atsidūrėme dviejų tūkstančių kilometrų aukštyje virš jūros lygio. Kirtome tiek dalį milžiniško Ačio slėnio, tiek didelę baisioniškų eukaliptų giria. Visur matėme antilopių ir gazelių. Karpuočiai sprukdavo iš kelio statmenai iškeltomis uodegomis, perlinės vištos ir frankolinai nukuldendavo budriai ištempę kaklus, baikštus šakalas privertė pagalvoti apie Nesbiuholmo apylinkių lapes.

Porą savaičių lijo, dabar arkliai klampojo patižusiu moliu, visur žaliavo, o oras buvo gaivus ir vėsus net devintą ryto. Artėjant priešpiečiams, saulė prasiveržė pro vėsų kalnų orą, ir karštis ėmė svilinti dilbius. Nenusėdėdamas ant arklio, nulipau ir pradėjau eiti. Šiogrenas įspėjo, kad viską darau klaidingai. Užėjus karščiui, reikią joti, jei nori eiti, turi tai daryti tekant saulei ar temstant. Atsakiau, kad man gerai eiti bet kokiu laiku.

Visų pirma tyrinėjau savo žingsnius. Prisimindamos visas klajones Skonės miškais ir laukais, pėdos įspaudė mane į naujas vietas. Buvau lyg vaikas, kuris įmestas į vandenį pajunta galįs plaukti. Savaime aišku, tai darė mane laimingą. Odiniai auliniai, žinoma, rodės sunkūs ir gremėzdiški ir, negalėdamas kaip afrikiečiai eiti basas, nusprendžiau įsigyti plonus ir minkštus mokasinus.

Klausinėjau Farahą apie pėdsakus molyje, gyvates, burundukus, mėšlavabalius, išmatas ir ištryptus takus. Viskas nusėsdavo atmintin.

– Kada trauksim į safarį? – Farahas mostelėjo į Ačio slėnį.

Šiogrenas atsigręžė balne ir švediškai atsakė:

– Pirma reikalai, paskui malonumai.

Kaip Rytų Afrikos kolonistas, Šiogrenas buvo nepaprastas žmogus.

Sustojom trumpos pertraukėlės po figmedžiu. Buvo labai karšta. Viskas nurimę. Tik mosavo kelių Tomsono gazelių uodegos bei danguje sklandė vanagas. Prie kaktos prilipo skrybėlės juostelė nuo prakaito, keletą lašų nusišluosčiau nuo viršutinės lūpos. Malonumas sruveno kūnu tarsi skruzdžių kolonos, o kai pro šalį praėjo kelios kikujės su nešuliais ant galvų, saulėje spindėjo juoda jų oda. Niekad nebuvau matęs tokios minkštos odos. Faraho žvilgsnis klydinėjo tarp moterų ir manęs. Nieko nebuvo natūraliau, kaip žengus prie gražiausios nukelti nešulį ir minkštomis rankomis, švelniais žodžiais ir meilia šypsena nusivesti ją nuošalion vieton šešėlyje. Ne pasimylėti, bet pradėti glamonių ir žaidimų, kurie po daugelio valandų nusileidus nakčiai užsibaigtų susijungimu. Tanė būtų supratusi. Tačiau Šiogrenas kalbėjo apie kavamedžius, darbo jėgą ir trisdešimt penkių svarų kainą už akrą.

Apsistojau Šiogreno „Swedo" fermoje. Oras buvo giedras, ir kas rytą mane viliodavo Ngongo kalnų viršūnės. Debesys atkildavo iki kalnų keterų, prapliupdavo lietumi arba pranykdavo vakaruose, Didžiojo Rifto slėnio link su jo sausomis ir karštomis lankomis, išdžiūvusiomis upių vagomis ir sodos turtingais ežerais.

Šiogrenas baksnodavo į baltai pražydusius kavamedžius, krapštydavo kastuvu žemę ir kalbėdavo apie derlingumą. Mėgindavau jo klausytis, bet girdėdavau paukščių čiulbesį ir moterų šūksnius iš mažų žemės sklypelių. Žvilgsnis nuslysdavo krūmais miško pakraštin, paskui pakildavo iki kalnų viršūnių ir dar labiau mane išblaškydavo.

– Tu manęs nesiklausai! – imdavo bartis Šiogrenas ir leisdavos namo.

Šaukdavau jam, jog jau geriau už jį orientuojuos vietovėje.

Jis surikdavo atgalios, kad tokie įgūdžiai nesukraus man pinigų banke.

Vieną ankstų rytą stovėjau su ką tik nusisamdytu ginklanešiu Džuma ir žiūrėjau į buivolų bandą, garmančią kalno šlaitu. Žvėrys buvo juodi, stambūs, drėgnose jų šnervėse žybsėjo pirmieji saulės spinduliai, o įkaitę kūnai garavo. Mus išvydę, jie sustingo ir nutilo. Visi sustojo mūsų pusėn atgręžtomis galvomis. Pasirinkau vieną patiną. Paleistas šūvis sakytum kliudė visą bandą. Kanopos nudundėjo šlaitu, jaunikliai klupinėjo, griuvo, kėlėsi ir skuodė tolyn. Patinas dryktelėjo, parvirto ant snukio, bet mėgino pasikelti iškišęs liežuvį į prabėgančias pateles. Paskui susmuko ir pastipo. Penas Šiogreno darbininkams.

Toliau kopiau į kalną, laikydamasis žvėrių tako iki keteros. Apačioj, kitapus, ramiai ganėsi kelios didelės kanos. Jos neišgirdo šūvio. Atsisėdau ir ėmiau stebėti gilų klonį, bėgantį per Rytų Afriką. Buvo tylu, vėjas plaikstė striukę, o toli apačioje regėjau kelis raudonai apsitaisiusius masajus, varančius savo gyvulius. Manęs šaukėsi visas klonis. Visa kita neturėjo jokios prasmės. Tanė būtų supratusi.

Medžiojau, kai atėjo dėdės Ogės telegrama. „Pirk“, – buvo parašyta. Mano nauji draugai Emilis Holmbergas ir Turė Rundgrenas, pasiėmę mane medžioklėn, paragino joti namo į „Swedo“ ir nusipirkti fermą iš Šiogreno. Jiems labiau rūpėjo atsikratyti manimi – jie negalėjo pakęsti, kad buvau sveikas, – o ne mano reikalai. Aš pats būčiau mieliau pasilikęs toliau medžioti.

Rundgrenas prieš pat medžioklę buvo pralošęs vertingą teritoriją aplink Nakuru ežerą. Kai juos palikau, jis gulėjo kliedėdamas nuo karščio ir sirgo vėjaraupiais, angina ir galbūt maliarija. Tačiau jis užsispyrė pamėginti šaudyti į beždžiones iš palapinės. Holmbergas, šiek tiek geresnės būklės, labai skubėdamas nužabalinėjo per stovyklą su raiščiu ant akių. Jį buvo ištikęs saulės smūgis, pagedę viduriai. Be to, jis nerimavo, kad jo

veiklioji žmona Olga smaginasi su kitu vyru. Aš pats suvalgydavau jų porcijas ir medžiojau nuo aušros iki saulėlydžio kartu su Džuma ir pėdsekiu Kongoniu. Rundgreno juokai tapo rizikingi, kai išjojant jis rimtai šovė į mane.

Pakeliui susitikau liūtę. Pro žiūronus aptikau ją dar iš tolo, nusėdau nuo arklio ir prisėlinau. Kai stovėdamas ant visų keturių vėl ją pamačiau, mano nuostabai, ji buvo labai arti. Ir ji prisėlino prie manęs. Prisidengęs dygliuotais krūmais, nusliuogiau ratu, norėdamas prieiti prie jos iš šono. Ir vėl susitikome akis į akį, ji nesiryžo pulti, aš – šauti. Kai pajutau nevalingai šypsantis lūpas, ji sutrikusi nusuko galvą apnuogindama ne tik sprandą, bet ir petį. Prieš pat šūvį ji dėjo šuolį ir pranyko. Vėl apžergęs arklį, uždainavau.

Vėlesni mėnesiai ko nepalaužė mano meilės Afrikai. Ilgėjausi medžioklės ir dykrų, bet buvau pririštas prie žemės ir želdinimo darbų. Ferma, kurią pavadinau Mbagačiu, tapo kareivinėmis su griežtomis ir daug darbo reikalaujančiomis prievolėmis. Kas rytą tarsi bizūnu plakamas užsikraudavau atsakomybę, jodinėjau, ėjau ir laksčiau skaudama galva. Iš galvos neišėjo vienintelė mintis: nepasiduoti, išplėtoti fermą ir padaryti ją pelningą, stengtis padėti pamatus sėkmingai žemdirbystei, prieš atvykstant Tanei. Ferma padarysianti mane turtingesniu, harmoningesniu žmogumi. Ji tapsianti mano būsimos „didybės“ dalimi. Išties norėjau imtis atsakomybės.

Savaitėmis sėdėjau su Šiogrenu prie rašomojo stalo pasidėjęs kontraktą, kol viskas buvo baigta. Nuo sėdėjimo atsirado žaizdų, mano užpakalis atrodė kaip paviano. Rundgrenas su Holmbergu, atsitiktinai pasveikę, aplankė mane ir sėdėjo verandoje mėgaudamiesi mano frustracija. Rundgrenas gundė lošimu ir „Norfolko“ kvailystėmis bei raganosių medžiokle žmogaus aukštumo žolėje. Holmbergas duodavo gerų patarimų apie kavamedžius, tad man ėmė rodytis, kad ferma labiau derėtų rūpintis jam.

Sutvarkius finansinius ir juridinius reikalus, liko praktiškieji:

pasamdyti darbininkų, iškirsti mišką ir pasodinti kavamedžius. Jei būčiau tuomet suvokęs, kokio masto vargai manęs laukia, būčiau pabėgęs. Ir atsakomybei yra ribos. Niekas šiame pasaulyje nebepriverstų manęs dar sykį išgyventi šį reikalą.

Neįtardamas nieko blogo, nujojau į kikujų vado Kinandžui kaimą. Mandagiai pasisveikinęs, įteikiau dovanų ir paklausiau, ar jis negalėtų man parūpinti dviejų šimtų darbininkų miškui versti. Jis man pasiūlė prisėsti, išgėriau jo negardaus alaus, šnektelėjau apie mūsų skirtingus drabužius, ir po dviejų tylos valandų medžio paūksmėje jis buvo pasirengęs aptarti, kur ir kada galėtume pradėti derybas. Sukrėstas procedūros keblumų, šuoliais parlėkiau namo ir paklausiau Holmbergo, sėdinčio verandoje ir geriančio savo saulėlydžio taurelę, ar išties šios derybos pareikalausiančios kelių dienų. Jis nusijuokė ir atsakė niekad negirdėjęs, jog kam nors būtų užtekę kelių dienų. Paprastai tai trunką porą mėnesių ar net pusmetį.

Tuomet nusprendžiau pasirinkti kitą taktiką. Jei derybų katilui užvirti reikią tiek daug laiko, man svarbu užkaisti kiek galima daugiau katilų, kad – pribrendus laikui – maždaug tuo pat metu ant kojų galėtų stoti keletas skirtingų darbininkų brigadų. Pradėjau nusipirkdamas dviratį (iš manęs juokėsi tiek baltieji, tiek negrai) ir myniau jį per artimiausias apylinkes, norėdamas pasikalbėti su vietiniais vadais. Kad sutaupyčiau laiko, dviračiu lėkiau greitai, gąsdindamas ir gyvūnus, ir žmones. Įvirsdavau į molinas balas, šakos braižė veidą ir rankas, duobėse sėdynė trenkdavo į užpakalį it kokia kuoka, į kalną, kad neprarasčiau laiko, bėgdavau šalia dviračio. Po poros dienų kad kiek būčiau netekęs tiek blužnies, tiek Faraho. Liepiau jam bėgti paskui dviratį, bet jis atsisakė. Užtat, kai aš suprakaitavęs ir išsekęs pasiekdavau kaimą, jokio pokalbio vis tiek negalėdavau pradėti, kol jis sau ramiai atlėpins po poros valandų. Grasinau jam bizūnu, bet jis atsakė, kad nei jis, nei aš nesam laiko viešpačiai. „Tu, bvana, galbūt ir gyveni rytojaus diena“, – pasakė jis ir paliko mane lyg isterišką vaiką.

Užuot išbaręs, pasiklausiau jo patarimo. Jis atsakė, kad mintis darbo jėgos prašyti daugelį vadų gera, jei noriu gauti daug darbininkų. Bet joks žmogus tuo pačiu metu negali būti keliose vietose. Aš turįs įsikalti galvon, kad derybos ir sprendimai gyvena savo gyvenimą ir turi savą atmatuotą laiką, kurio joks žmogus negali paveikti. Kai ateis skirtas laikas, tuomet ir bus kalba. Nei anksčiau, nei vėliau.

Mes nuėjome į Fort Holį (poros dienų žygis), ir derybos su kikujų elitu ten savo gyvenimą gyveno kone mėnesį. Aš nieko nepasiekiau, o vadai smagūs žiūrėjo į mano dovanas ir begėdiškai mėgavosi užsitęsusiomis diskusijomis. Vienas iš jų pagarbiai man pareiškė, kad jam maloniau derėtis su manimi, nei gulėti su savo jauniausia žmona. „Be to, su tavim ilgiau užtrunku", – pridūrė iššiepęs retus dantis. Jei pasilikčiau dar savaitę, galėčiau ją porai naktų pasiskolinti, pasiūlė.

Vieną naktį prabudau krečiamas šalčio. Iš pradžių maniau, kad susirgau maliarija, tačiau simptomai pasirodė atsiradę iš gryno nekantrumo. Iškakau anksti rytą ir nuėjau į Embų. Per ilgą dienos žygį (keturiasdešimt kilometrų) pirmąsyk išgirdau, kaip mane vadina negrai. Vahoga. Sunerimęs išsiklausinėjau, ką reiškia šis žodis. Daug europiečių buvo mane įspėję: tą dieną, kai išsiaiškini, kaip tave vadina negrai, šį bei tą sužinai apie save.

Vahoga, Laukinė Antis. Niekas nenorėjo paaiškinti. Žinau, kad eidamas krypuoju į šalis, gerai jaučiuosi pakrantėse, niekad niekur nepasilieku. Laukinė antis yra taikinga ir pradingsta vos išnirusi iš vandens. Ji mums kelia mintis apie sielvartingą išsiskyrimą, apie toli esančius draugus. Pirmą vakarą Embuje daug galvojau apie Nesbiuholmą. Buvau laukinė antis, trokštanti palikti gerai pažįstamą pasaulį ir leistis nežinomybėn.

Embuje prisižadinome karalių Kombą iš dešimtmečių snaudulio ir ėmėm saldliežuvauti, neva jis kone vienintelis galįs mums parūpinti ne mažiau kaip du šimtus vyrų, įspėjus tik prieš savaitę. Jis sumirksėjo užmiegotomis akimis ir gudria šypsena

davė ženklą, kad nenorėtų prarasti uždelstinių mėnesio derybų. Tačiau mano kantrybei buvo galas. Nuėjau pas apskrities komisarą Tudorą Kveną ir paprašiau palaikyti mane šaltais grasinimais. Niekad neprasitariau Tanei, ką mudu padarėm. Prireikė ne vien grasinamų žodžių, bet ir prie smilkinių prikištų šautuvų, jauniems vyrams buvo nuplaktos nugaros, o pats Kombas patyrė gėdą, kai su juo buvo pasielgta kaip su mokiniu ir pagrasinta jo gyvybei priešais sumaniausius moranus.

Gavau vyrų – ir sąžinės graužatį.

Eidamas atgal, atsisakiau vingiuoto kelio nuo Embaus iki Nairobio per Fort Holį ir Tiką (įveikiamo mažne per savaitę) ir nudrožiau namo tiesiai per neišvaikščiotą lygumą. Trys dienos kepinant saulei. Miegojom stačiai ant žemės, žvėrims uostinėjant mūsų guolius. Plėšrieji žvėrys, drambliai, raganosiai ir buivolai privertė mus saugotis, ir aš galvojau vien apie vandenį ir viešbučio lovas. Tai buvo negarbinga. Kad ir kaip mėgau tą kraštą, man buvo lygiai bjauru juo naudotis kaip transporto ruožu. Žvėrys tapo rūpesčiu, naktys – begalinėmis juodomis tuštynėmis, saulė – ugnimi, o augmenija – nenaudingomis kliūtimis.

Pirmąsyk žengiau ritmu, varginančiu mano palydovus čiabuvius. Kai parėjome, jie visi buvo labiau nusivarę nei aš.

Buvimas Afrikoje darė mane laimingą. Naudodamasis Afrika, jaučiausi nelaimingas. Afrikiečių kantrybė per safarį keldavo nuostabą. Per derybas ji virsdavo siaubu. Reikėjo laiko suvokti, kas svarbu ir kas ne.

Iš įsiūčio basčiausi nuo vieno vado pas kitą. Išmokau paniką slėpti po švelnia šypsena, kalbėdavau apie gyvulius ir kukurūzų auginimą, o galvodavau apie ilgomis eilėmis išrikiuotus darbininkus. Niekad nebuvau rodęs pagarbos tokiai daugybei žmonių kaip tais mėnesiais. Tačiau mano mintys visad būdavo kažkur kitur.

Kartą man vėl sėdint prie laužo už Kinandžui namo, jis pasakė:

– Vahoga, tavo mintys ne ten, kur tu sėdi. Tu esi padalytas pusiau ir nori perpus padalyti mano ir mano žmonių mintis.

Paklausiau, ką turįs omeny. Jis atsakė paklausdamas, kodėl jo vyrai turį versti mišką mano fermoje. Jie gyveną savo kaime ir nenorį rauti kelmų iš jų atimtoje žemėje. Atsakiau, kad jiems mokami pinigai, už kuriuos galį apsipirkti. Jiems nereikią apsipirkti, toliau aiškino jis. Jei jie norį ko nors įsigyti indų krautuvėje, galį išsikeisti už kukurūzus arba mėsą. Mano pinigai tinkami panaudoti tik sumokėti lūšnos nuomą, kurią jiems uždėjo anglai.

– Mes priėmėm jus kaip savo šalies svečius. Tik masajai ir nandžiai mėgino jus išvyti. Jūs priimat mūsų vaišingumą pasiūlydami dirbti, kad galėtume susimokėti jūsų užkrautus mokesčius. Mano tauta tapo tarnų tauta. Vahoga, gyvenk su mumis, medžiok su mumis, bet neapgyvendink mūsų minčių dviejuose skirtinguose pasauliuose. Tuomet nebebūsime kikujai.

Jo kalba pagadino man nuotaiką.

Vieną rugsėjo rytą stovėjau tekant saulei ir žiūrėjau, kaip žmonių armija traukia į mišką. Man pasisekė labiau, nei tikėjausi. Kai po dvylikos valandų tūkstantis asmenų pargrįžo, dalis miško jau buvo išnykus. Jo vietoj du jaučių kinkiniai arė vingiuotas plėšinių vagas. Negrai nesuvokė tiesių linijų principo.

Nusamdžiau geriausią darbų vadovą, kokį tik galėjau rasti visoje Afrikoje – Okę Burselį. Jis perstatė namą ir įrengė sodą už jo. Užsakiau bėgių nutiesti geležinkeliui iki Nairobio, kad miško mediena pasiektų pirkėjus. Įsibėgėjęs dar nusipirkau žemės kitapus Mbagačio upės ir nusivedžiau vandentiekį iš upės į fermą. Tai kainavo taip brangiai, kad dėdė Ogė turėjo parašyti laišką ir išrutulioti mintį apie aukso vidurį. Bet kaip gali investuoti neįdėdamas pinigų?

Moterims mokėjau malkomis, kurių jos galėjo parsinešti iš likusio miško – kartu man jį ir iškirsdavo. Šiogrenas juokėsi iš mano gudrybės, bet moterų akyse regėjau Kinandžui žodžius

apie perpus padalytas mintis. Numalšinau savo pagiežą papildomai gausiai apdalydamas jas kukurūzais ir išleidau namo baigus dienos darbą.

Niekad neprievartavau savęs taip smarkiai kaip gyvenimo Rytų Afrikoje pradžioje. Ir niekad nesusilaukiau tiek daug pagyrų iš tokios daugybės savimi patenkintų ir beširdžių žmonių. Doros kelias stūmė mane į kiekvieno Nairobio džiaugsmo marintojo glėbį. Sumanumas kėlė skausmą, įsitikinau, jis baigdavos kietais kumščiais tiek per nukarusius jaunų kikujų kiaušus, tiek per sulenktas moterų nugaras. Mano mintys veik nė sykio nebeišsiskyrė į dvi puses. Būtis vienpusiškai sijojos pro kasos knygų įrašus, kiekvieną medį mano žvilgsnis įvertindavo pinigais ir kiekviena skaisti aušra buvo nauja investicijų ir pajamų galimybė. Net Šiogrenas pasiūlė man pasiimti laisvą dieną. Nelabai manęs laukė ir „Norfolko“ sugėrovai. Nė minties nekildavo apie medžioklę. Ėmiau bijoti dykrų. Jos kėlė grėsmę visam mano planui. Pareiga veržė smilkinius it frikcinė mova.

Dabar tik reikėjo, kad prakeiktieji medžiai duotų ir kavos! Mėšlungis neatleido pečių ir pilvo, kol nutariau, jog dabar medžiai augs, žydės ir ves vaisius pagal savo norą. Ne mano jėgoms juos priversti. Atidaviau viską į visagales Burselio rankas ir pasiėmiau laisvą dieną nukėblinti į Nairobį. „Norfolke“ jie vėl mane atpažino. Susijaudinęs stebėjau, kaip jie džiaugiasi vėl mane išvydę. Taikliai pašaudėm bare, ištuštinom dėžę džino ir nakčiai gavau dailiausią kikujų mergaitę.

Tą pačią dieną Tanė išvažiavo iš Danijos.

8.

Kai baltasis laivas sustojo reide už Mombasos uosto, visi rūpesčiai išsisklaidė. Kūnas atrodė lengvas ir veržte veržėsi judėti. Mano mintys spietėsi apie vienintelį svarbų įvykį: Tanė yra Afrikoje, ir žemynas vėl man atsivers, šįkart jos akimis. Kartu gyvensime be apribojimų. Išnyko rūpestis dėl fermos. Burselis, kavamedžius prižiūrintis taip stropiai lyg savo paties vaikus, perėmė visą atsakomybę. Tvarkyti fermą jam buvo lygiai stiprus instinktas, kaip daugintis, ir lygiai pastiprinantis kaip geras nakties miegas.

Jaunas arabas nuplukdė mane prie laivo. Inkarui nudardėjus į dugną, mūsų kanoja jau suposi palei laivo šoną. Denyje sušmėžavo Tanė. Atrodė mažutė ir gležna, ten stovėdama ir modama apsupta aukštų ir stiprių vyrų dideliais tropikų šalmais.

Būna valandėlių, kai iš laimės, turint daug vilčių, pakinta regėjimo aštrumas. Mano regėjimo kampas pasidarė toks ribotas, jog viską mačiau tarsi iš tolo pro žiūronus. Kad ir kaip stengiausi, man niekaip nepavyko įžvelgti situacijos banalumo. Norėjau, kad pats susijungimas būtų paženklintas kasdienybės antspaudu, kad susitikimas su Tane būtų realus įvykis. Antraip jis galėjo netekti savo galios, pavirsti tuščiomis svajonėmis. Bet taip neatsitiko. Vis dėlto iš laimės apsvaigau ne aš – sąlytį su žeme prarado krantas, miestas, laivas bei kanoja ir pleveno drėgname, karštame vėjyje. Jūros bangavimas, palei baltąjį laivą kilsuojanti kanoja, kibirkščiuojanti saulė, vėl prasidedantis mūsų

susijungimas – viskas glūdėjo savame pasaulyje. Rodės, tarsi gyventum pasakojimo vidury.

Po kelių maliarijos karštinių ji buvo išblyškusi ir liesa, bet veido bruožai tryško energija. Aš užlėkiau trapu ir įkvėpiau stiprų aliejinių dažų, terpentino ir sūrios jūros kvapą. Laivo karkasą perskrodė saulės atšvaitas, ir viduje keletą kartų dusliai dunkstelėjo. Ant denio sustojau už poros metrų nuo jos. Tokia panaši ir vis dėlto kitas žmogus, labiau moteris nei mergaitė. Apranga, kaip paprastai, pabrėžtinai elegantiška. Būčiau galėjęs pasakyti, kad jos veidas man spinduliavo, jei ne ta pašaipi šypsenėlė.

Šalia jos stovėjo princas Vilhelmas, kuris buvo mus aplankęs Nesbiuholme ir šaudė pro šalį per medžiokles. Jam už nugaros stypsojo jo adjundantas, grafas Levenhauptas bei iš kieto granito gabalo nutašytas vyriškis – vokiečių generolas fon Letovas. Tanę supo vyrai, kaip ji ir norėjo, bet aš vienintelis buvau primityvusis dykrų klajūnas.

Pabučiavau ją, aukštai iškėliau, plačiai mostelėjau į jai svetimą žemyną ir juokdamasis, kad nepasirodyčiau pernelyg jausmingas, ištariau:

– Visa tai norėčiau tau dovanoti!

Sveikinimo ceremonija baigėsi, kai princas Vilhelmas kažką sumurmėjęs ir atsikrenkštęs keistai išrietė galūnes it balerina, tuo pat metu išreikšdamas savo džiaugsmą, kad mato mane. Sveikindamasis su fon Letovu mėginau perspausti jo kumštį. Tik po valandos plaštakoj atsileido skausmas.

Į krantą grįžom princo Vilhelmo draugijoj. Apskrities komisaras Hoblėjus buvo atsiuntęs valtį, kad nugabentų jį krantan, kaip pridera luomui. Mums pasiūlė prisidėti. Princas, neproporcingai aukštas ir liesas, apatiškai sėdėjo ant suolo kaulėtais keliais siekdamas galvą. Tačiau ištįsęs, sunykęs kūnas atrodė greičiau ištvermingas nei gležnas. Jis judėjo nuostabiai lengvai ir grakščiai.

– Šilta, – tepasakė.

Aš tiesiai paklausiau, ar jis nenorėtų rytojaus dieną būti pabroliu mūsų vestuvėse. Taip pat pasakiau, kad jam reikėsią sutikti, jog mes dar šį vakarą planuojame vestuvių naktį Mombasos klube, taigi prieš vestuves.

– Afrikoje kiek laisviau žiūrima į bendrą gyvenimą, – paaiškinau.

Princas atrodė nudžiugęs, bet ėmė nerimastingai makaluoti ilgomis savo galūnėmis valtelės priekyje. Sušnairavo į Tanę, paskui Levenhauptą ir kitus ir tik tada ėmė burzgėti lyg sunkiai paleidžiamas automobilio motoras. Tanei paaiškinus, jog toks emancipuotas būdas esąs smagesnis, ir kitiems pritariamai juokiantis, princas pažadėjo ateiti kitos dienos vienuoliktą valandą.

– Galbūt ne taip svarbu, kokios tvarkos laikomasi, – suburbėjo sukeldamas isterišką draugijos juoką iš karališko ultramodernumo.

– Čia, Rytų Afrikoje, mes nesam pasenusių taisyklių ir papročių vergai. Čia kuriame savo gyvenimą, – paaiškino Tanė, prieš pirmąsyk statydama koją naujame žemyne. – Mudu su Bruru suformuosime savo būtį kaip didelį meno kūrinį.

Sulaikiau kvapą, kai Tanė žengė savo pirmuosius žingsnius žemėje. Sustojome ir atgręžėme veidus į porą palmių, kurių didžiuliai lapai šiugždėjo vėjyje. Laimės ir liūdesio nuojauta pūstelėjo it vėjas virš laukų. Karališkoji draugija žiūrėjo į mus kaip į susižavėjusių berniūkščių tuntą, ištraukusį ieškoti uždraustų nuotykių.

Mano atminty Tanė tą pirmą dieną šmėkščioja veikiau kaip perregima dvasia nei kūno ir kraujo moteris. Vyrus prisimenu geriau. Tačiau jos buvimas kažkaip suteikė jiems kontūrus ir charakterius.

Vakare Tanė užsispyrė, kad pietautume su generolu fon Letovu. Jau kitą dieną jis turėjo toliau keliauti į Dar Es Salamą, kad ten perimtų vadovavimą rusų pajėgoms. Sėdėjom Mom-

basos klubo verandoje, gurkšnodami saulėlydžio taurelę. Fon Letovas gėrė arbatą. Aiškiai pajutau, jog esu lyginamas, apžiūrinėjamas ir sveriamas. Tačiau tvirtai nusprendžiau laikytis savų reikalavimų.

Nuo jūros pūstelėjus brizui, šutra apslopo, vis dėlto plati fon Letovo kakta rasojo. O Tanės, lygiai nepratusios prie klimato, karštis, regis, nevargino.

Jei fon Letovui būtų buvę patiekta žalios raganosio mėsos ar suraikytas kaktusas, jis būtų juos suvalgęs. Smakras, sprandas, maisto kramtymo būdas – viskas darė siaubingą jėgos ir nenuolaidumo įspūdį. Be to, jis buvo mandagus ir kone visažinis. Tanė jį šnekino įvairiausiomis temomis. Labiausiai ją domino (jie, atrodo, tai aptarinėjo ir anksčiau) anglų ir vokiečių mentaliteto palyginimas. Bandžiau dalyvauti jų pokalbyje, bet niekaip nesuradau kelio į fon Letovo tvarkos ir principų pasaulį. Kai aš kaip mokėdamas gyviau apsakiau savo nepavykusius reisus pas kikujų vadus, jis trumpai pakomentavo, kad aš turėjęs pats eiti arba duotis nešamas palankinu. Efektyvumas, disciplina ir orumas duoda geriausių rezultatų. Fon Letovas per porą metų Tanganijiką būtų pavertęs Prūsija.

Devintą vakaro jis skubiai atsistojo, sumušė kulnais, atsisveikino ir pranyko tropikų naktyje. Nei Tanė, nei aš nežinojom, kur jis gyvena arba kur apsistojęs. Vargšas žmogus, kuriam šautų galvon jį užpulti tamsoje.

– Ką apie jį manai? – paklausė Tanė.

Pasakiau, kad nenorėčiau jo turėti nei kaip draugo, nei kaip priešo. Tanė valandėlę sėdėjo tylėdama. Paskui tarė:

Šis žmogus turi viską, išskyrus humoro jausmą.

Mes persikėlėm į kitą verandos dalį, kur princo Vilhelmo palyda ūžavo su Oke Šiogrenu ir Makmilanu. Pastarieji atvažiavo Mombason, kad privačiu gubernatoriaus traukinio vagonu nuvežtų švedų draugiją į Nairobį. Makmilanas gyrėsi santuokine laime ir juokavo apie mūsų vestuvių naktį. Princas Vilhelmas, šalia Makmilano dviejų šimtų kilogramų atrodantis dar

liesesnis, blankiai šypsojos iš pintinio krėslo ir sakė Tanei atsargius komplimentus.

Bet Tanė buvo pavargusi. Elegantišku mostu, kurį galėjai įvairiai suprasti, ji parodė norinti, kad mudu pasitrauktume. Vyrams plojant pakėliau ją ir nusinešiau į mūsų vestuvinę anfiladą.

– Myliu visus šiuos vyrus, – pasakė Tanė, – bet labiausiai norėčiau būti viena su tavim dykrose.

Atsigulėm tamsoje nedegdami lempų. Langai buvo atverti į jūrą, ir plonos užuolaidos gaubėsi į juodą naktį. Baltas tinklas nuo uodų aplink dvigulę lovą buvo milžiniškas, tarytum maža šviesi katedra, pasiūta iš vestuvinių suknių audinio. Mes nieko nesakėm, gulėjom lovoje susiglaudę ir laikydami vienas kito rankas. Ji laimindama perbraukė pirštais man per veidą ir uždėjo delną ant krūtinės. Jautėm ne geismą, žaismingumą ar aistrą – mus apėmė iškilnumas ir rimtis. Mūsų glamonės buvo ritualas, perėja į santuoką, suvedančią vyrą ir moterį į sąjungą, siekiančią toliau nei meilė ir erotinė ekstazė.

Paskui ji labai rimtai pasakė:

– Dabar mes sudarėme paktą. Pažadėk man visad, visad grįžti pas mane ir mūsų santuokon.

Aš pažadėjau.

Gulėjom keletą valandų ir kuždėjomės. Dėl karščio buvom pusnuogiai, ir Tanės balsas įgavo karštligiškos energijos, kuri kiekvieną repliką paversdavo fantazijos tramplynu. Rungstedlundo liūdesys tapo komedija, kaip ir galvą sumaišęs apsilankymas Nesbiuholme, kur mano šeima nežinojo, kaip su ja elgtis. Du trumpus pasimatymus su Hansu ji pareigingai paminėjo keliais sausais žodžiais. Žiovaudama susirietusi po paklode, ji apsakė geraširdišką princo Vilhelmo sumišimą ir bekompromisius fon Letovo komentarus apie kariuomenės kilnojimą tiek mūšio lauke, tiek žmogaus sieloje. Laivo moterys iš moteriškos baimės abu vyrus apgaubusios motinišku rūpesčiu. Ji pati pažadėjusi fon Letovui parūpinti gerų arklių.

Galų gale užmigome kiekvienas savam didelės dvigulės lovos krašte.

Pats vestuvių aktas buvo farsas. Be ketvirčio vienuoliktą pasižadinom princą Vilhelmą su Gustavu Levenhauptu, ir jie išstrapaliojo pavargę ir pagiringi po nakties su Šiogrenu ir Makmilanu. Nenoromis išsekė paskui mus į apskrities komisaro kontorą kitapus gatvės. Stipri saulės šviesa juos apžilpino ir padarė bejėgius, ir mums reikėjo juos nusivesti į apleistą Hoblėjaus kontorą. Ant purvinų kalkintų sienų buvo prikaltos prastai iškimštų žvėrių galvos. Dvi antilopės rodė mums iškištus liežuvius, siaubo ištiktas leopardas spoksojo į duris, o liūto galva labiausiai priminė pavianą. Pats Hoblėjus buvo apgailėtinos būklės, murzinas, suprakaitavęs ir ne visai blaivus. Toks pat liesas kaip ir princas, tik perpus žemesnis.

Kaip alkoholikas aukštai keldamas kelius, jis nusigavo iki staliuko, ant kurio gulėjo nevartojamas plunksnakotis ir popieriaus lakštas. Valandėlę spygsojo į mus nustebęs, paskui paklausė, ar mes žinome, ką čia darom. Paaiškinau, kad esam įsitikinę, jog mums reikia susituokti. Kai pristačiau liudytojus su titulais ir kitkuo, o save patį kaip baroną fon Blikseną-Finekę, jis išsižiojo, parodydamas keturias iltis, ir nusikvatojo. Titulus jis palaikė juokais, matyt, pamiršęs, kad vakarykščiai buvo pasiuntęs valtį sutikti švedų princo. Nurimęs paklausė, kuris iš mūsų tuoksis su „princese“. Žengiau į priekį ir vėl pakartojau mūsų vardus, bet jis tik pakratė galvą: tokių sunkių vardų neįmanoma sutuokti. Ėmiau derėtis dėl kompromiso. Jei jis perskaitytų jungtuvių formuluotes, aš įrašyčiau teisingus vardus. Jis sutiko, ir po kelių minučių ceremonija buvo baigta. Tanė visus nustebino, prieidama prie Hoblėjaus ir iškilmingai padėkodama už originalias jungtuves. Jis tai palaikė pašaipa ir išbaidė mus lyg vištų būrį. Vėl išėję akinančion saulės švieson, juokdamiesi puolėm kits kitam ant kaklo. Princas Vilhelmas atrodė labai laimingas.

Po pietų susipakavom mantą ir patraukėm į geležinkelio stotį, kur mūsų laukė gubernatoriaus vagonas. Makmilanas prie traukinio prikabino nuosavą virtuvės vagoną, ir jo virėjai šmirinėjo po visą stoties teritoriją su baltom prijuostėm. Mudu su Tane, Okė Šiogrenas, Makmilanas ir princas su savo palyda sugarmėjom į gubernatoriaus vagoną nelyginant iškylaujanti mokinukų klasė.

Po poros valandų visi užmigo. Prabudęs pamačiau Tanę sėdint visiškai žvalią. Didžiulės jos akys smalsiai lakstė tarp kraštovaizdžio už langų ir vyrų, kurie knarkė išsisklaidę po visą vagoną. Traukinys kratėsi, gergždė ir dundėjo. Viena princo Vilhelmo ranka buvo nukarusi ir švytavo pagal traukinio judesius. Riebūs Makmilano skruostai virpėjo nuo kiekvienos geležinkelio sandūros. Šiogrenas knarkė tiesiai į lubas.

Tanės žvilgsnis klaidžiojo po platumas. Stebėjau ją vogčiomis ir mačiau, kaip nedidelės veido permainos išduoda didelį sujudimą: viskas buvo įmanoma, praeitis ir ateitis išsirideno į vienintelę kompaktišką dabartį.

Plynėse pradėjo išnirinėti žvėrys. Traukinys pravažiuodavo kaimus, kur žmonės degino lauželius. Suaugusieji sveikindami iškeldavo rankas, o vaikai rėkdami ir mojuodami bėgdavo geležinkeliu. Vakaruose dangus liepsnojo, nutvieksdamas vagoną oranžine šviesa. Tanė susirangė prie lango tarsi maža mergaitė. Kraštovaizdžio rimtis teikė ramybę ir dvasinį susikaupimą. Pasaulis visad šitaip atrodęs. Čia glūdėjo guodžiantis nekintamumas.

Žiūrėjau į miegančius vyrus. Mes buvom grupė žmonių, užkariaujančių naują žemyną visiškai taip pat kaip vaikai, įbėgantys į ką tik atidarytą pramogų parką. Praeitis buvo keistai nereikšminga, o ateitis pasitikdavo mus kas sekundę. Viskas buvo mūsų rankose. Neturėjom jokio supratimo, ar mūsų atsakomybė neįžvelgiamai didelė, ar apima tik mūsų pačių gerovę.

Atsisėdau ir sušnibždėjau:

– Tane, mes galim daryti, ką norim.

– Nėra jokių apribojimų, – linktelėjusi atsakė ji.

Prisislinkau prie jos ir ėmiau vardyti žvėris, tekant saulei jų vis daugiau išnirdavo plynėse.

Vestuvinę vakarienę, Rytų Afrikos europiečių papročiu, valgėme apsitaisę naktiniais drabužiais. Princo Vilhelmo pižamą plaikstė pro atvirus langus traukiantis skersvėjis, o Makmilanas išdygo su baltais naktiniais marškiniais – atrodė, kad jo galva užkelta ant palapinės. Kur tik jis pasirodydavo, visad pasidarydavo ankšta.

Frakais apsirengę negrai patarnautojai stalus apstatė skanėstais, kurių man nė sykio neteko matyti išvykus iš Europos. Šiogrenas šaudė šampano kamščius tiesiog į dykrą, griausmingas juokas kilo ir slūgo, visi stvarstė taures. Tuomet man dingtelėjo: o kur Tanė? Kiti irgi stebėjosi.

Be abejo, ji stovėjo ir laukė, kad mes jos pasigesim. Kai tik atsigręžėm ton vagono pusėn, kur visi buvom persirengę poroje mažesnių kupė, ji išlindo. Vilkėjo giliai iškirptus naktinius marškinius ir žengė prie mūsų basa. Be batų jos eisena tapo minkšta ir intymi, moteriška, bet tuo pat metu kupina vaikiškos nekaltybės. Tai buvo pasitikėjimo vyriška sandrauga gestas, mes atsiliepėm priimdami ją kaip brangų papuošalą. Niekad nebuvau matęs jos tokios patrauklios. Jos dailios baltos pėdos tapo atskleista vakaro paslaptim, žavia ir šokiruojančia palyginti su visais vėpsančiais pižaminių kelnių antukais. Dėl jos pėdų mes paliovėm šėlę ir ėmėm elgtis rūpestingiau.

Lengvas jos drabužėlis privertė mane atkreipti dėmesį į patarnautojus negrus. Susidomėjęs jų reakcija, po negyvais žvilgsniais įžiūrėjau vietos sau nerandantį apglumimą. Kad ir kur jie gręžtųsi, visur susitikdavo su ponais šokiruojančiai privačia apranga, o jie tuo pat metu buvo aptaisyti iškilmingais baltųjų rūbais. Jų veiduose regėjau kupstuotus žemės sklypus, regėjau lygumas su gyvuliais ir aprūkusiom lūšnom, prisigėrusiom rūgščių seno maisto ir išskyrų kvapų.

Tyrinėdamas dar labiau juos sujaudinau, lyg būčiau apkaltinęs, kad slapta dirsčioja į kažką uždrausta. Pasilenkiau ir šnibždomis paklausiau Tanės, ką, jos galva, apie mūsų vestuvinę puotą mano čiabuviai.

– Jiems patinka, – nedvejodama atsakė ji. – Jie mato, kad mūsų gyvenime nėra apribojimų.

Atsakiau, kad man rodos, jog jie išgąsdinti tokio baltojo žmogaus kaprizingumo ir nesivaldymo.

Valgėm ir gėrėm, o naktis vis tamsėjo. Kai Makmilanas liepė nudengti stalą, Tanė atsistojo ir pareiškė turinti pageidavimą: ji norėtų, kad tarnai suvalgytų likučius. Ir čiabuviai turį gauti jos vestuvių puotos dalį. Pageidavimas buvo sutiktas kaip ekscentriškas užgaidas mušus į galvą šampanui. Galbūt jis atitiko puotos pobūdį. Tanė basa nušveitė – iš smalsumo sekiau jai iš paskos – į virtuvės vagoną ir frakuotiems negrams pasiūlė atsisėsti ir pasimėgauti valgiais. Jie atsargiai susėdo aplink taures ir išdėliotus dubenis ir pažvelgė į neseniai jų pačių serviruotą maistą naujomis akimis: ar jis valgomas? Tanė apibūdino jiems įvairius patiekalus, drąsindama paragauti, ir susidomėjusi stebėjo jų pirmuosius kąsnius. Kažkuris iš jų susijuokė, kažkuris negalėjo nuslėpti pasišlykštėjimo ir, kai Tanė pratrūko kvatoti iš nedraugiškos minos, vis daugiau žmonių ėmė šnekėti, klausytis ir dairytis matančiomis akimis. Kažkas netgi paklausė valgio pavadinimo. Keisčiausia, kad Tanė elgėsi su jais veik kaip su sau lygiais, tačiau savo vaidmenį atliko su savaime aiškiu autoritetu, nepaliekančiu jokių abejonių, kas draugijoje turi sprendžiamąjį balsą.

Traukinys dūmė į plokščiakalnį, ir kupė vis labiau vėso. Už langų švietė mėnuo. Lygumos keistai nušvito, o miškai ir kalnai metė tamsius šešėlius. Žvaigždės spindėjo, kaip būna tik Afrikoj.

Prieš naktį visi persirengė atžagariai, pižamas pakeisdami įprastais drabužiais. Buvau pasiėmęs antklodžių ir paklodžių, miegamųjų vagonų nebuvo, ir visi įsitaisė ant gultų, kaip kas išmanė.

Vidury Cavo draustinio traukinys pusvalandį stovėjo. Į kupė bemat įsiveržė dykrų garsai. Netoliese šmirinėjo svirpliai, naktiniai paukščiai, pelėdos ir hienos.

Tanė panoro išlipti. Žibinto šviesoje paėjom nuo traukinio galelį. Tanė pirmąsyk žengė dykra. Ji giliai traukė į save nakties kvapus ir išsižiojusi klausėsi visų garsų. Tylėdami užkopėm ant kalvelės. Aš užgesinau žibintą. Mėnesienoje regėjome pro traukinio langus sklindančią šiltą šviesą. Šnabždomis papasakojau apie Cavo žmogėdras. Tiesiant geležinkelį indų darbininkus devynis mėnesius kas naktį puldinėjo pora žmogėdrų liūtų. Kad ir kaip darbininkai saugojos, liūtai juos susirasdavo ir kasnakt porą nusitempdavo. Darbai sustojo trims savaitėms, kol vadovams pavyko nušauti liūtus.

Sušnairavau į Tanę vaizduodamas, kaip milžiniškos katės sėlina naktyje. Niekas nežinojo, kada ir kur juos užklups mirtinas puolimas. Mums už nugaros kažkas sušnarino krūmus – matyt, mažytis dikdikas, – ir Tanė atsisuko plačiai šypsodama. Ji paėmė mane už rankos, ir palengva parpėdinom į traukinį.

Naktį miegojom kaip klajūnai. Tanė susisuko lizdą ant gulto, aš pasitiesiau paltą apačioj ant grindų, o po galva pasikišau perlenktą striukę. Užmigau, jos ranka buvo padėta man ant skruosto.

9.

Farahas buvo pasiruošęs mus sutikti fermoje. Jis paklausė manęs, ar galėtų surengti nedidelį priėmimą. Atsakiau „ne", nesą reikalo. Bet Tanei ši mintis pasirodė gera. Ji privertė mane pakeisti sprendimą.

Labiau norėjau, kad fermą pasitiktume vieni, nuščiuvę ir apgalvotais žingsniais įžengdami jon tarsi šventyklon. Rūpestingai papasakočiau jai apie namus, išrodydamas kiekvieną smulkmeną. Nusivesčiau į sodą ir artimiausias apylinkes. Užvalgę ir pailsėję, iškeliautume prie neseniai pasodintų kavamedžių. Vyliausi, kad mes kartu trypsim šį kraštą ir paversime fermą medžioklės plotu.

Po ramios kelionės automobiliu iš Nairobio, vėsiam orui pamažėle šylant ir prisipildant medžių ir krūmų kvapų, artėdami prie Mbagačio išgirdome tarytum didžiausios minios šurmulį. Prie įvažiavimo nesimatė nei pastato, nei sodo, nei atviros aikštelės priešais namus. Visą vaizdą užstojo žmonių kūnai. Visi, bent kiek susiję su ferma, sėdėjo arba stovėjo aplink namą. Mus pamatę, jie valandėlę nutyko, ir visi atsistojo. Pakilo naujas, dar baisesnis erzelis. Šaukdami, dainuodami ir plodami, žmonės puolė prie mūsų.

Teko išlipti iš automobilio toli nuo namų, nes negalėjom prasigauti pro minią. Persiutęs šūktelėjau Farahui. Kumščiais ir raganosių bizūnu nustūmiau pačius įžūliausius ir riktelėjau Farahui baigti spektaklį. Tačiau Tanė be baimės išlipo iš automobilio, uždėjo ranką man ant peties ir patikino, jog viskas „nuo-

stabu". Ji žengė tiesiog į kleganĉią dvokianĉių kūnų minią, pradingdama tarp negrų, aš vos beįžiūrėjau jos didžiulę skrybėlę. Prasibroviau iš paskos saugodamas, kad jai neatsitiktų nieko blogo.

Išvydau tikrą stebuklą. Niekad jos anksčiau neregėję čiabuviai ėmė garbinti ją nuo tos akimirkos, kai ji įkėlė koją į Mbagatį, jie lytėjo ją rankomis ir šaukė iš susijaudinimo. Ji atsakydavo su kažkokia dieviška malone uždėdama ranką ant moterų ir vaikų. Tarsi jie būtų išvydę namo parsirandančią pranašę, visų lauktą ir legendos pažadėtą, kad sugrįš, kai ateis tam laikas. Ir Tanė įsijautė į vaidmenį išdidžiai, oriai ir labai talentingai.

Aš jiems nerūpėjau. Aplink mane žmonės išsiskirstė. Buvau jiems pažįstamas, tas, kurio jie bijojo ir ir kurį gerbė. Tanę jie pamilo nežinodami, kas ji tokia.

Priėjus prie namo, Tanė man pareiškė norinti tarti padėkos žodį. Norinti jiems kuo nors atsilyginti. Ką ji galėtų jiems pasiūlyti, paklausė manęs.

– Mėsos, – atsakė už mūsų stovintis Farahas.

Ji neryžtingai pasižiūrėjo į mane. Aš linktelėjau.

Ji užlipo ant stalo ir garsiai išdrožė kalbą taip įsijautusi, kad drebėjo rankos ir kojos. Ji kalbėjo, kad parsirado namo į svetimą šalį ir kad tos šalies žmonės parodė jai didelę meilę. Pareiškė, jog fermoje visi priklausą vieni kitiems, jie yra jos dalis, o ji – jų. Padėkojo jiems ir pažadėjo po kelių dienų atsiųsti žvėrių, kurių nušausiąs geraširdis jos vyras. Ji taip pat tikisi aplankyti jų namus ir pasižiūrėti, kaip jie gyvena. Paprašė dabar palikti kiemą, nes po ilgos kelionės esanti pavargusi ir turinti pailsėti.

Minia ilgai džiūgavo. Tanė įėjo į namus ir sudribo ant kėdės. Buvo tokia išsekusi, kad vos sulaikė ašaras.

– Tai nepakartojama! – sušnabždėjo.

Po dešimties minučių nuo jos kalbos pabaigos aplink gyvenamąjį namą buvo tuščia ir ramu. Mus apsupo erdvė. Verandoje su šypsena lūpose stovėjo susimąstęs Farahas ir žvelgė į

Ngongo kalnus. O po didelio triukšmo stojusioje mirtinoje tyloje iš miškų ir lygumų parskrido paukščiai ir sutūpė kiemo medžiuose. Jie giedojo smarkiau nei kada nors anksčiau.

Po savaitės pajutau poreikį pasikviesti pietų princą Vilhelmą. Tanė norėjo kažko daugiau. Ji norėjo surengti didelę puotą tiek draugams švedams, tiek fermos čiabuviams. Tačiau, pabrėžė ji, puota turinti parodyti pagarbą kiekvieno savitumui. Svečiai susitiksią didelėje ngomoje, o paskui čiabuviai ir baltieji toliau linksminsiąsi atskirai.

Paklausiau jos, iš kur žinanti, kas yra ngoma.

– Farahas papasakojo, – atsakė ji ir pasiūlė lauke prie namų sukrauti laužą, aplink kurį galėtų šokti kikujų moranai. Praėjus porai dienų po atvykimo, ji aplankė vadą Kinandžui ir dabar taip pat norėjo jį pasikviesti su patarėjais.

Anksčiau sykį buvau iš tolo stebėjęs ngomą. Šokis ir iškilmės iš pradžių darė juokingą įspūdį – nerangūs šokčiojimai ir trypinėjimas pagal monotonišką, stenančią ir stūgaujančią dainą. Po valandėlės mano požiūris į šokį pasikeitė, nors patys šokio judesiai išliko tie patys. Ritualo kartojimasis suteikė jam kitus kontūrus, kaip atsitinka ilgai žiūrint į tą patį daiktą. Kiekviena detalė įgavo įkyrios haliucinacijos ryškumo. Atlikėjai demonstravo džiaugsmo, nevilties, pykčio ir išdidumo mišinį, kuris buvo nemalonus, tačiau viliojantis. Ilgokai stebeilijau į juos, ir sąmonėn prasismelkė savotiškas svaigulys. Tik priėjus Okei Šiogrenui ir juokiantis kažką pasakius apie čiabuvių „laukinumą", atsipeikėjau ir nuskubėjau šalin.

Prisiminimai mane trupučiuką sujaudino.

Princas Vilhelmas su Gustavu Levenhauptu atvažiavo iš Nairobio vėlyvą popietę. Mes išgėrėme verandoje. Tanė entuziastiškai papasakojo apie būsimą šokį, nors pati niekad nebuvo jo mačiusi. Nuostabiausia, kad jos pasakojimas visiškai atitiko mano atminty išlikusį vaizdą.

Prieš pat sutemas išdygo kikujų šokėjai. Jauni vyrai, mora-

nai, ir jaunos mergaitės atėjo atskirai. Paskui susirinko apie šimtą žiūrovų, kurie šokyje turėjo dalyvauti pasyviau. Tarp jų buvo vienas mano darbų vadovų, kuris priėjęs pranešė, jog vadas Kinandžui nusprendęs pasižiūrėti ngomos. Jis norėjo savo asmeniu pagerbti šventę, nes suprato dalyvausiant švedų princą ir jaunąją baronienę. Savo apsilankymu jis taip pat norėjo parodyti, kad mane laiko patikimu fermeriu.

Vos tik lauke, kiek toliau nuo namų, buvo uždegtas didysis laužas, pasirodė Kinandžui su savo palyda. Įsisupę į beždžionių, leopardų ir liūtų kailių mantijas ir užsidėję keistus galvos apdangalus, seni vyrai, pasiramsčiuodami smailomis ietimis, atžingsniavo prie namo visai nesidomėdami, kas dedasi aplinkui. Primerktomis, nieko nereginčiomis akimis šaltai pasisveikino su mumis. Jų rankos buvo mažos, gumbuotos ir kietos. Kinandžui valandėlę stabtelėjo prieš princą Vilhelmą ir nužvelgė jo ilgą kūną, kažką burbtelėjo ir be komentarų priėmė Tanės ir mano sveikinimo žodžius. Jo dalyvavimas darė mums garbę.

Palydėjome senukus, keliančius pagarbą, nors ir atrodančius kaip pulkelis nugeibusių grifų, prie stalų ir kėdžių, kuriuos buvome sustatę lauke atokiau laužo. Buvo išdėliota viskis ir taurės, ir jie ėmė sriubčioti gėrimą be jokių pastabų.

Prie laužo keletas jaunuolių ėmė daryti apšilimą prieš šokį. Jie užsimodavo ietimis, vaikščiojo šokio žingsniu ir apsimesdavo, jog puola vieni kitus. Kažkas jų elgesy kėlė man nerimą. Juokai buvo aršūs ir išdidūs, o žodžiais ir žvilgsniais jie kandžiojosi it plėšrūnai. Buvo pasirengę palikti kasdienybę, kad prarytų ritualas.

Paprašiau Farahą atvesti mano arklį ir užlipau ant jo. Ngoma vyko mano žemėje, ir aš nustatinėjau jos ribas.

Kai Kinandžui pradėjo šokį davęs vos pastebimą ženklą į kablį panašia ranka, Tanė abu švedus privedė prie šokėjų. Pats likau sėdėti ant arklio kiek atokiau. Ir vėl stebėjau tą keistą spektaklį, kurio dalyviai patys įvaro save į visiškai nevaldomą ekstazę. Vargu ar tai buvo didėjantis įsijautimas, veikiau smarkus min-

čių atsipalaidavimas. Jie atsiliepė į pačius svarbiausius kūno raiškos būdus: šokinėti, purtytis, dejuoti, stūgauti. Pati monotonija kėlė temperatūrą, ir aplinkos tikrovė išnykdavo iš jų sąmonės. Visa energija tarsi sugarmėdavo vidun, patirties, apie kurią nieko nenutuokiau, link.

Merginos šoko sau, vaikinai sau. Bijojau, kad jie atsigręš vieni į kitus – tai būtų paleidę jėgas, kurių, mano manymu, jie nemokėtų suvaldyti. Bet jie vos dėbtelėdavo vieni į kitus. Užtat vaikinai šoko vis smarkiau ir labiau susiglaudę, kilodami ir kratydami ietis, ant nuogų pečių žvilgėjo prakaitas, o veidai buvo paslėpti po grėsmingo abejingumo kaukėm. Žvaigždėtan dangun kilo kibirkštys ir dūmai, ir laužo karštis vilnimis atsirisdavo iki mūsų.

Tarsi atsitiktinai moranai apsupo princą Vilhelmą ir Levenhauptą, o merginos tuo pačiu metu – Tanę. Tanė pritariamai sutiko jų dėmesį santūriais gestais ir aukštai iškelta galva, tuo tarpu abu vyrai atrodė išsigandę ir sutrikę. Šokėjai vis artėjo, judesiai darėsi vis audringesni ir grėsmingesni. Negalėjai nuspręsti, ar tai buvo mėginimas pasikviesti ir įtikinti, ar neprisileisti ir įbauginti.

Tačiau jie išsigando. Ir šokis virto jų baimės medžiokle.

Nesvyruodamas įjojau tiesiai tarp šokėjų ir išvedžiau abu padėrusius švedus iš šokio centro. Daviau ženklą, kad galima tęsti šokį. Apspangę jaunuoliai vėl sukruto, bet nebe taip smarkiai. Kinandžui metė į mane geltonų akių žvilgsnį, ir jo veidą iškreipė tylus juokas.

Po valandos sėdėjom, valgydami iš Nesbiuholmo porcelianinių indų, gėrėm iš krištolo taurių prancūziškus vynus ir taršėm žąsų kepenėles bei keptą kurapką. Nuotaika buvo nervinga ir įkaitusi. Princas Vilhelmas pasiilgo namų ir uždainavo „Sparnuotąją plaštakę“, Levenhauptas persigėręs ėmė Tanei žarstyti komplimentus. Susipainiojęs pareiškė negalįs suprasti, kodėl Nairobio anglai tokie kritiški jos atžvilgiu. Jis neįžiūrįs jokio

jos pasipūtimo ar ekscentriškumo. Ji klausėsi įsitempusi, mačiau, kaip joje grumiasi liūdesys ir pyktis. Jos nuotaika užkrėtė mane it dūris krūtinėn. Skubiai atsistojau ir atsigręžiau į Levenhauptą. Pajutęs, kad jo adjutantas pavojuj, princas įsiterpė tarp mūsų. Žaibiškai sureagavęs, staiga pasirodė Farahas ir paklausė, ar nenorėtume kavos. Tanė linktelėjo, įsivyravo ilga tyla, kol išgąsdintas Levenhauptas atsiprašė sparnuota žodžių vinge, kurią ne taip lengva buvo suprasti. Buvo akivaizdu, kad jis pats nesupranta savo lengvabūdiškumo.

– Gubernatorius, fermos žmonės ir vadas Kinandžui mane vertina. Tai tenkina, – pasakė Tanė, užbaigdama vakarą.

10.

Tanė dažnai rašydavo laiškus namo. Ji skaitydavo juos man balsu. Jie buvo lyg linksmi atgarsiai iš nesibaigiančio džiaugsmo šalies. Nežinau, kaip ji įstengdavo. Pats rašydavau retai. Kiekvienas mano sudėliotas žodis tarytum virsdavo melu. Ferma išaugdavo į ištisinę apgaulę, gamta – į europietišką parką su Afrikos medžiais ir gyvūnais, išdėstytais nelyginant skulptūros. Negrai tapdavo bejėgiais mokyklinių piešinių laukiniais, o baltieji primindavo Afrikon nusitrenkusius „Tivoli" parko dykūnus.

Kiekvienąsyk, gavęs Hanso laišką, praplėšdavau šį tikėdamasis perskaityti šūksnį iš savo paties širdies. Ir kiekvienąsyk vienodai nusivildavau. Mūsų bendra brolių šneka, išsirutuliojusi besipešant dėl to paties žaislo, stokojo rašto kalbos. Bendros suaugusiųjų kalbos, kurios niekad neturėjome, trūkumas buvo nepakeliamas. Norėjau, kad Hansas gyvuotų manyje. Vis dėlto supratau, kad manyje jis tupėtų kaip svetimas padaras, parazitas. Laimingiausias būdavau, kai apie jį negalvodavau. Šios valandėlės ištįsdavo į savaites, mėnesius.

Nieko nėra svarbiau, kaip būti vientisam valia ir jausmais. Iš tikrųjų lengviau – galbūt netgi garbingiau – gyventi kaip nevykusiam vienetui nei kaip dviem geroms jo pusėms.

Kinandžui stebėdamas pavargusiomis akimis įžvelgė, kad mano, laukinės anties Vahogos, maklinėjančios po didžiules teritorijas, siela turinti būti kitoje vietoje. Ėmiau mokytis. Keletą dienų, gal savaitę, krypavau fermoje, neketindamas palikti saugaus medžioklės ruožo. Staiga vieną rytą ištempiau

kaklą, apsidairiau ir pauosčiau orą. Po kelių sekundžių ištiesiau sparnus – ir išnykau.

Net stovėdamas ant žemės gebėdavau matyti kraštovaizdį lyg iš viršaus: ant neregimų siūlų iš dangaus nukarusią lygumą su pavieniais erškėčiais, vienišą kongonį ant kalvos, toliau – sodos ežerą su žydrais, baltais ir rožiniais flamingais. Švilpčiodamas ratu sklendė erelis žuvininkas. Kalno šlaite krūmingas tarpeklis, kanopų išmintas takas, sodrios žalumos apsupta viksvų prižėlusi bala, iš kurios išteka upeliukas. Buivolai stovėjo sustingę popietės ore, liepsnojančiame nuo sėdančios saulės. Ganyklos buvo buivolų nugarų stebėjimo postas. Apačioje, Rifto slėnyje, rūko dulkių sūkuriai nelyginant per sausą, išdegusią žolę traukiančios kolonos. Aukštumose drėgni atogrąžų miškai košė pro lapiją šviesą. Spūdinai per tamsą ir šviesą, o virš galvos it kokios pasakų būtybės ant lianų ir ruplėtų, standžių medžių šakų kadaravo barzdotos kerpės. Naktyje sukosėdavo leopardas, jam atsiliepdavo hienos, o paskui juos perveikdavo liūto riaumojimas. Cikados ir kukutės atkakliai laikėsi ritmo iki pačios aušros.

Ten buvau vientisas ir nedalomas. Kitaip šito neišsakysi.

Iš sausos Ačio lygumos parėjau vėlyvą popietę. Prakaitas buvo sudžiūvęs kaip vėsinanti plėvelė apie krūtinę ir nugarą. Rankos trenkė šautuvo tepalu ir kuprinės diržų oda. Plaučiai vis dar pumpavo spygliais nukvipusį orą, kai dykrų žingsniu įžengiau į mūsų namus.

Viešpatavo naktis. Ant užvertų langų buvo nuleistos žaliuzės. Vėsi tamsa atsidavė cementu, alsiom išdūsom ir įšildyta patalyne. Farahas stovėjo poste prie Tanės kambario slenksčio. Ji pusiausėda gulėjo lovoje didžiulėmis akimis, žibančiomis iš sunykusio balto veido. Nejau sulyso per vieną vienintelę dieną?

– Aš sunkiai sergu, – ištarė ji ir pasiduodama atmetė ranką. Ir aš pastebėjau, kad liga yra būsena, su kuria ji susidoroja taip

pat puikiai kaip ir su sveikata ar pasisekimu. Ji jai atsidavė. – Įeik. Kaip ilgai tavęs nebuvo, – sudejavo.

Aš nesiryžau įeiti į kambarį. Atsargiai tykinant prie lovos, krūtinėje persijungė reguliatorius. Per sąmonę nuglūdino klausimas: nejau mama vėl serga? Gailaujant dėl jos būklės, mano balsas perėjo į tylų falcetą.

Dvi valandas sėdėjau prie jos lovos nesiprausęs, nepersirengęs ir nevalgęs. Viskas rodė ją sergant maliarija. Farahas atnešė drėgnų rankšluosčių, kuriais vilgiau jai kaktą. Bejėgiais pirštais ji žnaibė man rankas, kojas ir skruostus murmėdama, koks sveikas ir stiprus aš esąs. Sunku buvo suprasti, ar taip ji norėjo pabrėžti kontrastą savo negalei, ar perimti mano jėgą.

Stebėtina, kaip gerai susigaudžiau prie jos ligos guolio. Atrodė visiškai natūralu ją prižiūrėti ir valgydinti. Farahas nuėjo sriubos, kurią mėginau jai surydinti, bet ji kaip paprastai nenorėjo valgyti. Ji išgėrė chinino ir arbatos su medum, ožiuodamasi tartum vaikas.

Ūmiai ji nusigręžė trumpai pasakiusi, kad aš turįs išeiti. Jai reikia pailsėti.

– Ilsėkis, aš pasėdėsiu prie tavęs, – atsakiau.

– Eik susitvarkyti! – primygtinai pasakė ji ir užsisklendė nuo manęs.

Po pusvalandžio man tysant vonioje, atkurnėjo Farahas ir pranešė, kad memsahib mane šaukianti. Apsisukęs vonios rankšluosčiu kupinas nerimo nuskubėjau prie lovos. Ji pareiškė mirštanti nuo kažkokios nežinomos tropikų ligos.

– Nepalik manęs! – sušvokštė griebdama man už rankų.

Bandžiau ją guosti, kad visi pakliuvę į tropikus iš pradžių suserga. Ji nenusiramino. Kai pasiūliau pasiųsti daktaro, ji dar labiau išsigando ir pasakė jokiu būdu nenorinti, kad koks nors anglų šundaktaris čiupinėtų jai kūną, iš burnos skleisdamas džino smarvę.

– Geriau atvesk Kinandžui burtininkus! – paliepė ji, ir skruostus išmušė karščio raudonis.

Ji puolė į neviltį, ir akimirką suglumęs visai pamečiau galvą. Tuomet priėjo Farahas ir paklausė, ar jam galima kai ką pasakyti. Tanė nutilo ir pasitempė jo link, tarytum jos gyvybė glūdėtų jo rankose.

– Memsahib galinti būti visiškai rami. Jei Dievas panorės, ji greitai vėl būsianti sveika. – Tai buvo visi jo žodžiai, tačiau Tanė, vėl nugrimzdusi į pagalves, patenkinta atsiduso, kad gyvybė jai dar sykį dovanojama.

– Mahometonai išmano daugiau už mus. Likimo keliai jau užrašyti jų slaptame rašte.

Po ketvirčio valandos ji miegojo ant šono, pritraukusi prie pilvo kelius ir pasmakrėje sunėrusi rankas. Sunku buvo nuspręsti, ar lovoje guli vaikas, ar labai sena moteris.

Kai kitą rytą pakirdau, audėjai palmėje į rytus nuo namo plyšojo garsiau nei paprastai. Pro užuolaidų plyšį švietė saulė, o lauke sodininko padėjėjas tarškino laistytuvą. Pravėrus verandos duris, į kambarį plūstelėjo gaivus ryto oras. Nors ir labai troškau išeiti iš namų, nuskubėjau prie Tanės ligos patalo. Pakeliui kilo mintis padovanoti jai šuniuką.

Ji vis dar miegojo, tad nuplustėjau nusiprausti ir papusryčiauti. Išgirdęs ją nuleidžiant vandenį klozete (vieninteliam britų Rytų Afrikoje!), baigiau valgyti ir nuėjau į jos kambarį. Ji tebekarščiavo, bet buvo ramesnė nei vakarykščiai. Švelniai į mane žvelgdama pareiškė, jog geresnio ir rūpestingesnio vyro negalėjusi gauti. Atsakiau jai pasiliksiąs prie jos lovos, kol ji sirgs. Ji ėmė protestuoti, tačiau paėmė man už rankos ir stipriai suspaudė.

Po pusvalandžio ji vėl sunerimo ir ėmė šnekėti apie safarį ir medžioklę. Jei įveiksianti ligą, mudu kartu važiuosim į safarį.

– Ar netrokšti ištrūkti? – paklausė.

– Tik ne dabar, – dorai atsakiau, ir atsakymas nustebino mane patį.

Man buvo jauku prie jos ligos patalo, atrodė natūralu ją girdyti ir valgydinti, maudyti ir guosti. Sėdėjau ten ne tik jos, bet ir

savo labui. Tai mane ramino. O ji niekaip nerimo. Žodžiais ir rankomis ji ieškojo mano paramos, bet jėga, įsišaknijusi giliau nei karščiavimo sukeltas glebumas, versdavo ją išslysti iš mano paslaugios rankos.

Staiga ji pasivertė nuo manęs ant šono ir sudejavo:

– Palik mane, leiskis medžioti, daryk, ką nori, tik čia nesėdėk! Tai ne tavo darbas.

Man pasidarė skaudu. Jos žodžiai bakstelėjo ne tik ton vieton, kur randasi užsispyrimas ir savigaila, bet sužeidė giliau. Atsistojau ir pasakiau jai, kad mano gyvenimas – ne vien žvėrių medžioklės ir šventės „Norfolke“ bei Mutaigos klube. Svarbiausia paremti ją. Bet ji buvo nepalenkiama. Man einant iš kambario, pavymui sušuko:

– Eik!

Paliepiau vienam iš mūsų toto atvesti arklį. Smarkus jojimas iki Nairobio ir šventinis vakaras atstatys mano nuotaikos pusiausvyrą. Porą dienų galėjau praleisti ne namie. Pats balnodamas arklį, kuris trypčiojo lyg baudžiamas, išgirdau, kaip Tanė silpnu balseliu šūktelėjo mano vardą. Tai buvo skęstančiosios šauksmas, bet aš pas ją negrįžau. Žinoma, Nairobio atsisakiau, nutariau joti pas Burselį ir jo darbininkus, kad parodyčiau savo susidomėjimą fermos priežiūra. Bet ir to neįstengiau. Leidau arkliui eiti, kur nori. Nukoręs galvą jis pasirinko kavamedžius ir nužangiojo per giraitę Mbagačio upės link.

Aš nebuvau vienas ir nedalomas. Prie Tanės ligos patalo jaučiausi ramus ir kupinas savęs paties. Ne tik dykros davė man „namus“. Malonumas, su kuriuo viena ranka kilstelėdavau jai galvą nuo pagalvės, o kita prikišdavau prie lūpų gėrimą, buvo nėmaž nesudrumsčiamas. Jis primindavo visas tas akimirkas, kai vaikystėje pats gulėdavau pasiligojęs ir lepinamas arba kai sėdėdavau prie sergančios mamos ir ją guosdavau. Sunegaluoti, pasidaryti silpnam ir atsiduoti kito globai yra visų intymiausia. Tai palyginama tik su tuo artumu, kurį pajunti pats gavęs galimybę slaugyti ką nors kitą.

Bet dar labiau jis primindavo tą metą, kai salono kertėje klausydavausi savo sapnus ir viltis išsipasakojančių mergaičių. Po pirmų guodžiamų ir ganėtinai beprasmių žodžių, kada prisistatydavome vienas kitam ir kada būdavau priverstas mažumėlę pasipuikuoti, stodavo nuostabi tyla, kai mums nebereikėdavo nieko sakyti. Mintys laisvai skrajodavo. Visad leisdavau pirmoms prašnekti mergaitėms. Tai nebuvo sąmoningas viliojimo menas, aš paprasčiausiai gėrėdavausi klausydamas, kaip jos atsiveria ir vis labiau apnuogina savo jausmus ir mintis. Vedamaisiais klausimėliais atverdavau likusias duris ir staiga pamatydavau mergaičių veiduose, kad jos kažką suprato apie save. Tokias valandėles būčiau norėjęs pavadinti šventomis. Kai vėliau prisiliesdavau prie mergaičių glamonėmis ar bučiniais, jos priimdavo tai kaip pagarbą jų atskleistai esmei. Ir tuomet žinodavau, kad jos beviltiškai mane įsimylėjo.

Kartą ketverių metų susižeidęs koją, buvau mergos panardintas į drungną vandenį. Tokiu pat būdu panardindamas moterį, atsiduodi su tuo pačiu svaiguliu.

Jei Tanė atima iš manęs galimybę ją slaugyti ir jai padėti, telieka smuklė ir dykros. Tuomet esu stumiamas į visumą, kurios nepasirinkau. Tuomet turiu pažaboti savo vyriškumą, tapti tvirtas.

Apsilankęs pas ją per priešpiečius, laikiausi atsargiai. Ji buvo nusiminusi ir atsiprašė, įsitraukė mane lovon ir stipriai prisispaudė. Iš nevilties apsiverkė. Po penkiolikos minučių apsimetė mieganti. Žinojau ją vėl norint, kad būčiau toli nuo čia, geriausia tokioj vietoj, kur ant manęs šoktų liūtas, o aš paleisčiau šūvį.

Pasėdėjau prie jos valandėlę, bet paskui atidaviau Faraho globon. Prieš pat sutemstant, nušuoliavau į Nairobį. Mutaigos klube niekas neabejojo, kas aš toks. Į klubą atklydusi dvidešimtmetė anglų tarnautojo duktė tapo lengvu grobiu. Išsproginusi akis, ji su nuostaba sumurmėjo mano vardą. Valandėlę apsimečiau klausąs jos tauškalų apie drabužius ir paskalų, paskui nusinešiau ją, protestuojančią iš susižavėjimo, į atskirą kambarį, užrakinau duris ir nugrimzdau į suglebusį jos kūną. Tarsi būčiau mėginęs

aukštai šokinėti lakiame smėlyje. Jokio pasipriešinimo. Paskui ji priskreto prie manęs kaip baikštus šunytis, o galiausiai buvau priverstas pakartoti procedūrą, kad ji užmigtų.

Vėliau, įsimaišęs tarp baro vyrų, pajutau kylantį niršulį. Kiti su manimi elgėsi kaip su sprogstama medžiaga, ir naktinės išgertuvės virto balansavimu ties bedugne. Visą laiką manęs neapleido bjauriai stiprus jausmas, jog tą vakarą pasielgiau tinkamai. Tai buvo man parodytas kelias. Čia buvau nepažeidžiamas, čia stovėjau šalia žmonių bendrijos ir rašiau savo paties įstatymus.

Rytojaus vidurdienį, per pačią kaitrą, ilgai negėręs šviežio vandens iš butelio, įjojau į Mbagatį ant arklio, kuris kiceno lyg būtų žabalas ar turėtų rūpestį. Pats prasimerkdavau tik jodamas šešėliu.

– Gerai, kad ištrūkai, – pasakė Tanė, sėdinti verandoje apkamšyta pintinėje kėdėje it rytų šalies princesė. – Buvai to vertas po visos slaugos.

Prisitraukęs kėdę, atsisėdau šalia. Ji ėmė šnekėti apie somalių gyvenimą. Spėjau, jog Farahas jai papasakojo. Jie išlaiką šeimas, nors ir atskirti šimtų mylių. Jie ramiai gyveną, tikėdami, jog tas kelias, kuriuo žengia, yra tikrasis. Jie nesigailį dėl savo kalčių ir nepatirią jokių sentimentų dėl ligos ar mirties. Santuoka trunkanti visą gyvenimą. Jų sielvartas ir laimė dideli ir aiškūs, bet visai nedirbtini. Išdidumas ir orumas jiems svarbiau nei linksmybės ir sėkmė.

Geriant Faraho atneštą citrinų vandenį, iš akių man ištryško ašaros. Pratrūkau prisiminęs Tanės vakarykščius žodžius, Farahui grąžinus jai gyvybę: „Likimo keliai jau užrašyti jų slaptame rašte“. Žodžius supratau tik iš dalies, bet aiškiai atsiminiau. Jie man bylojo, kad likimo užmestas tinklas buvo išsivadavimas ir paguoda Tanei, bet man tik nelaisvė. Galėjau pasirinkti porą paprastų kelių ir galbūt tik vienu iš jų keliauti nesunaikintas saviniekos.

11.

Tanė pusiausėda gulėjo šešėlyje už namo. Vienas jos pasiuntinukų, jos manymu, labiausiai užsispyręs toto ir jos numylėtinis, stovėjo šalia, milžiniška lopetos formos vėduokle vaikydamas muses. Vos jai užsimerkus, berniūkštis sprukdavo nuo ilgos ir nuobodžios užduoties. Po kelių sekundžių pasigirsdavo aimanuojantis Tanės balsas, šaukiantis jį atgalios. Kai jis atplumpindavo prie savo pareigos, kaip bausmės susilaukdavo smarkaus plekštelėjimo per galvą vėduokle. Jis tučtuojau taip garsiai užbliaudavo, kad ji greitai turėdavo jam atkišti saldėsį, norėdama nutildyti.

Pritykinęs prie jų, padėjau jai ant kelių du šimtai penkiasdešimt šeštojo kalibro šautuvą su optiniu taikikliu. Ji krūptelėjo, pasibjaurėjusi jo sunkumu ir kietumu, ir pamėgino jį nublokšti. Bet aš ryžtingai spaudžiau jį jos glėbin tvirtindamas:

– Laikyk! Šautuvas yra mano dovana tau.

Ji nutilo ir susimąstė. Nuginiau berniūkštį, kuris nudūmė linksmai pasišokinėdamas, paėmiau jai už rankų ir kairiąją uždėjau ant vamzdžio, o dešiniąją – ant gaiduko. Tada paliepiau tvirtai sugriebti šautuvą ir įdėmiai išklausyti, ką pasakysiu.

Papasakojau, kaip judama laukuose, kaip vengiama statyti pėdą ant šakų ir sausų lapų, iš kurios pusės turįs pūsti vėjas, kad galėtum priartėti prie grobio, kaip pasinaudojama reljefu, norint prisėlinti nepastebėtam, kaip paleidžiamas šūvis, kur taikyti, kad jis būtų kiek galima efektyvesnis, kaip sekama paskui sužeistą žvėrį ir į ką kreiptinas dėmesys medžiojant stambų žvėrį. Raganosis visad užpuoląs aklai ir netikėtai. Buivolas gudres-

nis, jis nulendąs sunkiai prieinamon vieton, kad užkluptų iš šono ar užpakalio. Sužeistas liūtas prieš puldamas palaukiąs, kol priartėsi prie pat jo slėptuvės. Dramblys esąs pats „žmoniškiausias" iš visų žvėrių, rūpestingas saviškiams, ramaus būdo, kol neišprovokuojamas, bet pakurstytas galįs greitai įsiusti ir tapti pagiežingas bei kerštingas.

Papasakojau apie skirtingas medžioklės rūšis: ant arklio, sekimą pėsčiomis, laukimą pasislėpus prie upės ar versmės norint mėnesienoje paleisti kulką į ėsti atėjusį plėšrūną. Papasakojau, kaip sekama ne tik pagal pėdsakus žemėje, bet ir pagal medžius ir šakas, nulaužtus žvėriui braunatis pirmyn ar prigulus pailsėti, kaip iš augmenijos galima spręsti, koks žvėris neseniai ganėsi žolėje ir krūmuose.

Tanė visą laiką tylėjo. Kai baigiau, ilgokai sėdėjome įbedę akis į Ngongo kalnų gūbrius, nieko nesakydami.

– Kas tave viso to išmokė? – pagaliau paklausė ji dusliai.

Atsakiau, kad šį bei tą sužinojau iš patirties, bet daugiausia išmokau iš savo pėdsekio Simbos, ginklanešio Džumos ir visų kitų afrikiečių, su kuriais medžiojau.

– Jie sako, kad jau esu sumaniausias jų sutiktas baltasis medžiotojas. Vis dėlto jie išmano kur kas daugiau už mane.

Ir šitai ji ilgai gromuliojo.

– Ir su jais kalbiesi suahelių šnekta?

Aš linktelėjau. Ji pasižiūrėjo į šautuvą ir paklausė, ar neskaudu žudyti tokius gražius gyvūnus.

– Ne, aš žudau su pagarba jų grožiui ir savitumui, – atsakiau.

Ji valandėlę godojo, paskui atsikėlė iš gulimosios kėdės ir nuėjo namo link vis tebelaikydama nutaikytą šautuvą. Mažasis toto, prieš tai ją vėdavęs, išbėgo pro namo kampą ir susidūrė su šautuvo vamzdžiu. Ūmiai sustojo rėkdamas ir vėl metėsi namo priedangon. Tanė susijuokė, atsigręžė į mane ir tarė:

– Ryt būsiu sveika.

– Puiku, – atsakiau, – tuomet kitą savaitę važiuosim masajų rezervatan į safarį.

Ji linktelėjo ir įžengė į namą.

Ruoštis medžioklei buvo smagu, tarytum klotum meilės guolį. Sėdėjau verandoje, planuodamas kiekvieną įmanomą situaciją. Kartu su kitais kroviau daiktus džiaugdamasis, kad kiekvienas jų turi savo svorį ir formą, kiekvienas kažkam skirtas. Viskas buvo tikslinga.

Įsivertėm į vežimus valgomąją, virtuvės, miegamąją, tualeto ir dušo palapines, lovų, čiužinių, patalynės, stalų, kėdžių, porceliano, vonią, katilų ir prikaistuvių, valgomųjų įrankių ir kitokių virtuvės reikmenų, drabužių, knygų, vyno, spirito, geriamojo vandens, konservų, miltų, bulvių, ryžių, druskos, prieskonių, svogūnų, lopetų, kaplių, instrumentų, atsarginių ratų, lempų, žibalo lempoms, higienos priemonių, penkis šautuvus ir daugybę kitų reikalingų dalykų. Sudariau kruopštų sąrašą ir jame pažymėdavau kiekvieną dedamą daiktą.

Iškeliavome trimis mulų traukiamais vežimais. Mudu su Tane važiavome vežimaičiu, kuriame galėjome pasislėpti nuo saulės. Mūsų jojamieji arkliai, kurių mums galbūt prireiks medžiojant, vietoj raitelių nešė ryšulius. Mus lydėjo vedliai, pėdsekiai, ginklanešiai, virėjas, skalbėjas, saujelė vietinių tarnų ir, žinoma, Farahas. Tai buvo kuklus safaris, mes norėjome judėti greitai ir per daug netriukšmaudami. Tačiau reikėjo gerai pasidarbuoti, kad su vos keliais tarnais įsirengtume stovyklą.

Iš pradžių pasukome į plynaukštę akmenuotu keliu, kuris kartais susiaurėdavo iki tako. Krūmai visur buvo vienodi, ir artėjant prie lygumos darėsi vis karščiau. Dar nenusigavę iki Kedongo slėnio, įsikūrėme Susvos kalno papėdėje. Tanė vis labiau nerimo. Dūlinėjo nuo palapinės prie palapinės, nežinodama, ko imtis. Prieš pat saulėlydį ji užsikeberiojo ant akmeningos kalvos, stūksančios tuoj už mūsų stovyklos. Nenuleidau nuo jos akių, kol ji sėdėjo ant akmens pačioje viršūnėje, iki nusileido saulė ir lygumoje apačioj į sutemas nugrimzdo antilopės. Jau čirškė svirpliai, kai šūktelėjau, jog paruošta valgyti. Ji nulipo nuo kalvos lėtais žingsniais. Tamsoje priešais valgo-

mąją palapinę prigludo man prie šono, užkišo už marškinių ranką ir paglostė nugarą.

– Mombasoje buvom sutuokti kaip vyras ir žmona, dabar susituoksime bendram gyvenimui – kaip šio krašto dalis.

Paskui išsižiojusi pabučiavo man į kaklą. Nieko panašaus anksčiau nebuvo dariusi.

Valgėm ir gėrėm tylėdami. Tanė bemaž nieko nevalgė ir, kai ją paraginau pasistiprinti, kad įgytų jėgų medžioklei, ji manęs nepaklausė. Išpampę storuliai, aišku, medžioja blogiau, pareiškė ji su pasitikėjimu. Pažvelk į stambiuosius plėšrūnus! Liesi ir alkani juda smarkiau ir turi imlesnį bei jautresnį protą, pridūrė. Jos postringavimuose glūdėjo iškreipta tiesa, kurią buvo sunku atremti argumentais. Ji didžiavosi savo išsikišusiais kaulais. Jai niekas neatrodė baisiau nei „mažos ir putnios anglų viduriniosios klasės bobos, be jokios nuvokos besirausiančios savo namuose it ką tik apsiparšavusios kiaulės“.

Mes anksti atsigulėm. Tanė nuoga įsirangė pas mane, nustebindama atkakliu tikslo siekimu. Po jos aistringu įkarščiu slypėjo apsisprendimas. Atsakiau pirmąsyk mėgindamas paliesti giliau nei tik jos odą ir gleivinę, prieiti prie jos kaip moters, pralaužti kietumą, išdidumą ir atsainumą, suminkštinti ją, padaryti imlią, besidraskančią iš malonumo ir žaismingai tingią. Ji pasitiko mane geležine valia. Mus dirgino svirpliai ir kukutės. Graibėmės, stūmėmės vienas į kitą, kandžiojomės ir glamonėjomės – bet visur atsimušdavom į pasipriešinimą.

Paskui ji iš pykčio apsiverkė ir prisiekė greitai „pasieksianti“. Suprakaitavusi išėjo į naktį ir pusvalandį pasėdėjo prie palapinės, klausydamasi nakties garsų, tada drebėdama sugrįžo ir atsigulė savo lovon.

Mes taip norėjome vienas kitam gero, bet buvome tokie bejėgiai vienas kito glėby.

Po lietaus visoje lygumoje pražydo žibuoklės. Aplink mus mėlynavo kedrais ir alyvmedžiais apaugę kalnai ir kalnų virtinės.

Masajai palengva ginė savo gyvulius ir kartais kirsdavo zebrų ar Tomsono gazelių bandą, nepabaidydami nė vieno žvėries.

Juo labiau artėjom prie laukinės gamtos, juo giliau kvėpiau į plaučius orą. Išorinė tyla, iš pradžių teikusi ramybę, dabar įžiebė man vis didėjančią aistrą. Pastebėjusi mano permainą, Tanė apsilaižė lūpas ir nusišypsojo. Stvėrė šautuvą, bet aš raminamai uždėjau jai ant peties ranką.

Jos nekantra buvo kone komiška. Turėjau ją sulaikyti, kai nenusitaikiusi norėjo paleisti šūvį į saujelę Granto gazelių keletą šimtų metrų nuo mūsų. Prislinkom prie poros, ir kai iki jų liko geras šimtas metrų, leidau jai šauti. Žvėrelis buvo sunkiai sužeistas. Jis nušliaužė paskui savo nurūkstančius giminaičius, pargriuvo ir persivertė per galvą, paskui ėmė šnopuoti iškišęs liežuvį, iš gerklės išsiveržė gargesys. Gazelė veltui mėgino atsistoti. Sušnairavau į Tanę norėdamas pamatyti, kaip ji reaguoja į šią skausmingą agoniją. Ji buvo sužavėta. Nušvitusiu veidu pasileido tekina. Ji lėkė vietove stulbinamai greitai ir netrukus atsidūrė prie žvėrelio, kuriam paskutinėmis desperatiškomis pastangomis buvo pavykę pasikelti, ir dabar jis stovėjo virpėdamas, išplėtęs iš siaubo akis. Tanė įstatė vamzdį jam į smilkinį ir paleido kulką. Paskui palinko prie savo grobio ir pažvelgė į jį.

Kai ją prisivijau, ji tebestovėjo gaudydama orą. Atsigręžė į mane liepsnojančiu žvilgsniu.

– Brurai, Brurai, aš mačiau, kaip gyvybė pasitraukė iš gazelės akių. Tai buvo nuostabu!

Ir nusigręžusi ėmė žvalgytis lygumoje naujo grobio. Aš pats buvau viskam abejingas.

Atrodė, tarsi šių vietų žvėrys niekad nebuvo įbauginti žmonių. Iš pradžių jie nepasitraukdavo šalin, tik paliaudavo ganęsi ir sustoję stebeilydavo į mus kaip taikius ateivius.

Tanė pasidarė man svetima. Kalbėdama apie medžioklę, ji vartodavo tokius žodžius, kaip „ritualas", „meilė", „pagarba", tačiau ją džiugino pats skerdimas. Ji norėjo matyti kraują ir

mirtį. Aš, mėgstąs medžioklę galbūt labiau nei visa kita, jaučiausi, tarsi gerčiau su alkoholiku. Didžiulis malonumas sumenko nuo nesaikingumo. Tapau prislėgtas, apdairus ir – ko niekad nepasitaikydavo anksčiau – ėmiau kentėti su gyvūnais.

Ji liovėsi klausiusi mano patarimų, paleisdavo kulką iš keturių šimtų metrų nuotolio, šaudė viską, ne tik keturkojus, bet ir grifus, papūgas, sekretorius, stručius. Vamzdis ieškojo visko, kas gyva. Ji tratino kulką po kulkos į skuodžiančių zebrų bandą, nupyškino žirafą, kuri atliko keistą šokį be galo lėtai ir ilgai merdėdama. Žvėries kojos linksėjo į visas puses, kaklas krypavo it per audrą, ir atėjus paskutiniajai, kūnas griuvo ant žemės lyg namas, o kaklas tarsi bokštas. Galva smarkiai dunkstelėjo į žemę.

Gyvybingi ir sveiki žvėrys išnyko iš apylinkių, palikdami iš skausmo maurojančias gnu ir po plynę šlubčiojančias gazeles. Kad ir kur eidavome, visur aptikdavome kruvinus pėdsakus ir negyvus kūnus. Tūkstančiai zirziančių musių suko ratus virš dvėsenų ir stimpančių žvėrių. Artimiausi kikujų kaimai nespėdavo doroti mėsos. Hienos, šakalai ir liūtai atsliūkindavo prie maitų pasistiprinti lengvai prieinamu ėdesiu. Ji šaudė ir juos. Pašėlusiais šuoliais išsilakstė ir pačios gamtos sanitarai. Virš galvų girdėdavom vien kraupų sunkių grifų sparnų vasnojimą. Jie vieninteliai šį tą laimėjo iš mūsų medžioklės.

Tarnai, iš pradžių ploję katučių jos medžioklės troškuliui, nutilo ir užsisklendė. Be džiaugsmo jie išpjaudavo puikiausią nugarinę, kurią valgydavome per pusryčius, priešpiečius ir pietus. Kad ir kokia šviežia ir gerai apibarstyta prieskoniais, mėsa atsiduodavo krauju ir puvėsiais. Tanė veik nieko nevalgydavo. Ji sėdėdavo ir žymėdavosi kiekvieną nužudytų gyvūnų rūšį ir tvarkydavo visų egzempliorių apskaitą. Naktį ir toliau desperatiškai ir tūžmingai apdorodavo mane meile.

Išsikėlėm ir įsirengėm naują stovyklą kitapus Njerio upės. Netoliese praėjo masajų galvijų banda. Jai pranykus, pastebėjome, kad ji paliko spiečius musių, kurios tūpė ant maisto, pa-

lapinės audeklo, palei lūpas ir aplink akis... Jos įsitaisė ant mūsų veidų ir ropinėjo per rankas ir kojas. Buvo nelyginant maras, kerštas, prakeiksmas. Stovykla driūksojo prie nesveiko raisto, ir mes nematėme jokių žvėrių, be mažyčio išgąsdinto dikdiko, greitai pasislėpusio krūmuose. Gandas apie mus, matyt, pasiekė šią vietovę.

Vakare sėdėjome ir valgėme valgomojoje palapinėje nuo pasišlykštėjimo ir gėdos apsunkusiais kūnais. Tanė mąsliai žiūrėjo į mane, išpūtusi dideles savo akis. Musės nevaržomai atkeliavo prie jos akies obuolio ir gėrė iš duobelės. Jos jai neberūpėjo. Ji prasižiojo kažką pasakyti, bet tik nupūtė keletą vabzdžių, taikančių įlįsti burnon. Galų gale ji paklausė:

– Ar aš elgiuosi netinkamai?

Linktelėjau.

Aš ją myliu ir gerbiu kaip žmoną, o ne kaip atsitiktinę erotinę aistrą, paaiškinau. Ji nuvaikė nuo veido muses ir vis labiau įsijausdama pridūrė, kad mudu esame kompanionai visam gyvenimui, kad mūsų paktas paremtas tradicija, pagarba ir atsakomybe vienas kitam. Aš pratęsiau, pareikšdamas, jog myliu ją tokią, kokia ji yra, o ji juokdamasi pakomentavo visad maniusi, kad erotika pervertinama.

Vėliau ji atėjusi kaip ir anksčiau atsigulė į mano lovą, bet šįsyk buvo švelni, rami ir tyra. Gulėjom šalia vienas kito kaip du vaikai, besidžiaugiantys bendra paslaptim. Nuo mūsų pečių nusirito našta ir vėl tapom smagūs, suradę atgalinį kelią į vienas kitą.

Bet mes nusigavom tik iki kelio vidurio. Ji atsargiai paklausė, kaip aš planuoją tęsti safarį. Pasakiau, kad reikią padaryti galą skerdynėms. Ateity nė vienas neiššausime nė šovinio, jei grobis neatrodys ypač trokštamas. Kiekvienas šūvis turįs būti mirtinas. Dabar ieškosime didelių liūtų ir medžiosime juos visiškai kitaip.

Ji gulėjo prie manęs rimta ir nuščiuvusi.

– Ar pyksti ant manęs? – paklausė.

– Ne, – atsakiau, – bet daugiau niekad nebenorėčiau dalyvauti šiose beatodairiškose žudynėse.

Ore kybojo jos atsiprašymai ir gėda, bet iš lūpų neišsprūdo nė žodžio.

– Tebūnie taip, kaip tu nuspręsi, – ištarė ji ir užmigo.

Persikraustėm aukščiau ir aptikom dievišką stovyklavietę. Musės pradingo, tarnai vėl ėmė pokštauti ir juoktis, Farahas pareiškė, kad Dievas vėl mūsų pusėje, o Tanė šypsojosi, porino istorijas ir per pietus sušveitė bemaž visą porciją. Stovykla glūdojo šešėlyje, iš jos vėrėsi plati lygumos perspektyva, o iš upeliuko atsinešdavom šviežio vandens. Pirmąją naktį užriaumojo liūtai ir priėjo prie mūsų stovyklos. Gulėjome laikydamiesi už rankų, atsimerkę ir prasižioję, ir klausėmės, kaip du iš jų apsuko mūsų palapinę. Klausėmės, kaip jie sunkiai švokščia ir kaip vos girdimai velkasi didžiulės jų letenos. Paskui viskas nutilo.

– Papasakok, kaip reikia medžioti, – paprašė Tanė.

Paaiškinau, kad kūnas turįs dainuote dainuoti ir būti įkaitęs, tačiau galva turinti išlikti tyli ir šalta. Raumenys turį įsitempti kaip prieš meilės pasimatymą, o protas būti lygiai įdėmus, kaip ir sprendžiant matematikos uždavinį. Niekad negalima medžioti su jėga ir triukšmu, visad reikią dvasiškai susikaupti, kiekvienas judesys turįs skleisti liūdesį tarsi prieš atsisveikinant. Visada turinti vykti kova tarp tavo paties ir žvėries protų. Tiek medžiotojas, tiek auka turį kurį laiką plazdančiomis širdimis sustingti budrioj parengty – žaibas gali trenkti bet kurią akimirką. Medžiotojui reikią numatyti atsitraukimo kelius, įvertinti, iš kur pučiąs vėjas, reljefo galimybes – ir visa tai paveikia sprendimą, kurį iš pradžių lemia ne technika, bet talentu ir tūkstantmete tradicija paremta intuicija. Galų gale nužudydamas žvėrį, tarsi numarini kažką savyje, kuo didžiuojiesi.

Kai liūtai mus paliko ir nutolę vėl užriaumojo, Tanė bemat panoro išeiti ir apžiūrėti jų pėdsakus.

– Ar tau niekad nebaisu? – paklausiau.

– Baisu, – atsakė ji, – bet aš drąsi.

Pasiėmiau šautuvą, tokiais atvejais visad pasirinkdavau savo patikimąjį trys šimtai aštuonioliktojo kalibro „Wesley & Richards“, ir išėjom į naktį. Šviesdami į didžiules pėdas tuoj už palapinės, įkypai nugaros išgirdome urzgimą, ir lempos spinduliuose šmėkštelėjo keliais sunkiais šuoliais nudriuoksintis liūtas. Tanė paprašė manęs užgesinti lempą, ir mes nuščiuvę stovėjome tamsoje greta vienas kito.

– Brurai, – sušnabždėjo ji, – aš tave myliu. – Šitai ji man pasakė pirmą ir vienintelį kartą.

Rytojaus rytą ilgai miegojom, porą valandų pusryčiavom, užmigom perpietės, o vėliau pavakare prisėlinom prie laukinio pasaulio, bet nešaudėm. Išsimaudėm upelyje prieš ankstyvą vakarienę, o paskui apsirengėm naktinei medžioklei.

Farahas su Simba už šimto metrų nuo stovyklos surentė mums mbomą (ratu sustatytus erškėtkrūmius). Prie pat jos, pavėjui, paguldėme vakarykščiai nušautą zebrą. Pašvinkusi mėsa ėmė dvokti. Masajų lygumoj nusileidus saulei, mudu su Tane įsiropštėm į mbomą. Farahas mus užtvėrė dar vienu dygliuotu krūmu ir pasirūpino, kad mums niekas neužstotų zebro. Paskui paliko mus vienus galynėtis su po kelių minučių užgriuvusia tamsa.

Sėdėjome atsilošę į didelį akmenį ir apsirūpinę antklodėmis, sumuštiniais bei šiltu gėrimu termose. Reikėjo kiek galima ramiau ištverti iki ryto, keliant kuo mažesnį triukšmą ir nesudedant bluosto per visą naktį. Tai buvo labiausiai kantrybę išbandanti medžioklė. Didžiausias pavojus buvo tas, kad nerimui perėjus į paniką galėjai išsiveržti iš aptvaro.

Po pusvalandžio pašėlo svirpliai ir kukutės. Garsai brovėsi taip smarkiai, jog negalėjai nuspręsti, ar jie sklinda iš tavęs paties ar iš išorės. Po valandos mane apėmė nerimas, ir kojų raumenys pradėjo nesuvaldomai trūkčioti. Kažkas šlamino ir draskė erškėtkrūmius, ir aš ėmiau svarstyti, koks tai galėtų būti žvėris.

Antilopės tvaikas buvo šleikštus ir atvilnydavo su vėju. Retuomiais išgirsdavau Tanę giliai įkvėpiant, tarsi sukūkčiojant, o po dviejų valandų ji pradėjo vos girdimai šnabždėti sau panosėje. Tikėjausi, kad dar po valandos ji pasiduos. Trumpą valandėlę netgi troškau, kad taip atsitiktų.

Buvo malonu padarius pertrauką atsistoti, žengti žingsnį į šalį ir nusišlapinti. Kūnas klykė iš džiaugsmo, gaudamas pasitempti, ir netgi oras aukštėliau rodės kitoks. Tanė po manęs padarė tą patį. Žvėrelis, krapštinėjęsis prie mūsų, nukūrė iš panikos.

Mintys ėmė savarankiškai klydinėti. Motina gulėjo apklostyta lovoje ir vaitojo, kai tėvas priėjo prie jos įnešdamas šalto oro drabužiuose ir arklio bei cigarų kvapą. Ji nugrimzdo patalan, jo veidas plačiai išsišiepė, kūnas išsipūtė, ir jis paliko ją šlykščiai kvatodamas. Akimirksniu jį apipuolė mūsų smagios mergos, nutraukė aulinius ir viršutinius drabužius – jos pranyko, linksojo virš jo traukinio kupė šūkaudamos ir juokdamosi. Norėjau gauti iš virėjos ką tik iškeptą bandelę, bet Hansas buvo greitesnis, nutvėrė ją ir kramsnojo visą likusią dieną. Hanso veidas buvo toks apvalus ir gerai pažįstamas, staiga jis pavirto mielais Lotiu bruožais, ir mane nukrėtė šiurpas. Tanė uždėjo man ant peties ranką, bet aš mačiau Lotiu ranką – ir mėginau galvoti apie erškėtkrūmius aplinkui, bet man nieko nebuvo tikroviško, žvilgsnis slydo žemyn į Lotiu bambą. Mintis, jog niekad jos nebeišvysiu, varė mane į neviltį. Aš prisiminiau jos bambą taip ryškiai, kad būčiau išskyręs iš tūkstančio kitų – ir minkštas jos užpakaliukas atrodė toks švelnus, kai paliesdavau delnu, ir meilus, kimokas jos balsas, kai ji sušukdavo man, aidėjo galvoje, o kai ji atkraginusi galvą sušnabždėjo meilės žodžius...

Pabudau išlindus iš debesies mėnuliui ir keletą sekundžių nakčiai nutvieskus pasaulį savo šviesa. Viskas buvo matyti taip aiškiai, mažne būčiau galėjęs skaityti knygą. Tanė atsidūsėjo laimingu „och“, ir tamsios jos akys suspindo. Prie zebro išvydome mažą šakalą, kurio neišgirdom tamsoje. Vargais negalais jis

atsiplėšdavo nedidelius kąsnelius ir baugščiai apsidairydavo. Išgąsdintas mėnesienos, jis pabėgo.

Melsvai pilka šviesa sustiprino naktinius garsus ir zebro smarvę, viskas ėmė rodytis dar nerealiau: pasaulis vėl iškilo man priešais akis, bet dabar kaip šešėlis, miražas, netikroviška fantazija.

Vidinėmis akimis vėl regėjau vaizdus. Buvau mūsų palapinėje, ir Tanė nuoga įsirangė mano lovon, kur gulėjau neapsirengęs. Bet kadangi sceną stebėjau iš šalies, supratau, kad ten guliu ne aš. Tai buvo Hansas. Ji užsikabarojo ant jo kūno, nepalikdama nė vieno plotelio, neapiberto bučiniais. Ji kaitino jį įžūliausiom glamonėm. Iš geismo abu buvo pametę galvas ir be perstojo murmeno meilės žodžius. Mačiau, kad jie vienu metu pasiekė orgazmą, tačiau ir toliau mylėjosi. Mylėjosi visą amžinybę, nebuvo jokio galo, ir aš pats nenorėjau, kad jie baigtų. Žiūrėdamas, kaip jie mylisi susikruvinę, kaip iš geismo vienas kitą žaloja, ir suvokdamas, kad jų meilė kada nors baigsis neviltim, jaučiausi stimuliuojamas.

Nevalingai kūktelėjau, ir Tanė paėmė man už rankos.

– Kas tau? – sukuždėjo ji, ir žmogaus balsas po tokios ilgos tylos suskambo kažkaip keistai.

– Galvoju apie namiškius, – atsakiau, ir ji perbraukė ranka man per plaukus.

Tuoj po vidurnakčio atslimpino hienos. Iš pradžių atsargiai, uostinėdamos, paskui vis labiau artėdamos prie zebro, galop metėsi prie mėsos su pašėlusiu alkiu. Kraujas tiško, kaulai trupėjo, čiurkšėjo ryjami milžiniški kąsniai, hienos urzgė ir kapojo viena kitą. Smarvė stiprėjo, ir aš troškau tik, kad jos išsidangintų. Mėnuo pasislėpė už debesies, ir mes jų nebematėme.

Ir šit staiga jos liovėsi rijusios, stojo visiška tyla ir ramybė. Tamsa dabar buvo juodesnė, dar grėsmingesnė. Tarsi būčiau apakęs ir apkurtęs. Pamažėle mane apėmė didelė laimė. Buvau visiškai paliktas nakties malonei ir laukiau vis labiau kvaišdamas. Netrukus pasigirdo kitas garsas, kažkas vėl ėdė mėsą, bet dabar ramiau, oriau ir be baimės.

Tik po ilgų penkių minučių vėl išlindo mėnuo, ir atidengė prie zebro tysančius du liūtus – patelę ir patiną. Už kelių metrų tupėjo šakalai ir žiurksojo, kaip jie užkandžiauja. Patinas buvo stambus, tamsiais karčiais. Jis išsidrėbė tiesiog ant zebro, ir patelė turėjo tenkintis užpakalinėmis kojomis. Iš žolynės atčiūžino kiek mažėlesnė patelė, bet patinas jai neleido pasisotinti.

Nežinojau, ar man užsidegti lempą keletą sekundžių prieš iššaunant, ar pasikliauti mėnesiena. Nusprendžiau nedegti. Sunkiai nusitaikiau, bet atstumas buvo nedidelis. Šautuvas baisiai pykštelėjo, atatranką pajutau stipriau nei paprastai. Pamačiau kulką įsmigus kakton, ir po sekundės visi žvėrys išsilakstė. Net ir patinas. Iš visur sklido šiugždesys ir riksmai – mus apsupo savo eilės laukiantys plėšrūnai. Paskui vėl viskas nuščiuvo.

Instinktyviai panorau išlįsti iš mbomos ir pasekęs liūtą paleisti į jį mirtiną šūvį, jei jis dar gyvas. Bet supratau, jog tai būtų pašėlusiai drąsu. Veik nieko nesimatė, ir tiek sužeistas patinas, tiek patelės galėjo pulti.

Mėnuo pranyko ir tą naktį daugiau nebepasirodė. Po kelių valandų išgirdome ties antilope krunkšint ir leopardą, bet jis spruko suurzgus liūtui. Vadinasi, jie lūkuriavo netoliese. Ir jie žinojo, kur mes. Netrukus už nugaros išgirdome artėjant liūtą, smarkiai urzgiantį pro mūsų kvapo pilnas šnerves. Jie buvo prie pat erškėtkrūmių aptvaro ir zujo ieškodami kelio įsibrauti. Ūmiai atsigręžiau ir nutaikiau vamzdį į tamsą ir urzgesį. Tanė padarė tą patį. Po valandėlės liūtas, regis, atsigulė. Išgulėjo iki aušros. Kartais išgirsdavom, kaip jis sukruta ir kvėpuoja. Gyvenome su žvėrimi keletą valandų, gerai suvokdami jo artumą. Ėmus brėkšti, pro pienišką rūką išvydome pakylant ir nueinant liūtę.

Už kelių metrų nuo dvokiančių zebro liekanų gulėjo liūtas. Metęsis šalin nuo pavojaus, jis nusibaigė vidury šuolio.

Tanė ilgai žiūrėjo į liūtą, paskui pakėlė akis į mane, ir jos išvargęs kūnas sudribo šalia. Rankomis ji apsivijo man apie kaklą ir paslėpė veidą po smakru. Pakėliau ją ir nešiau visą atgalinį kelią. Dar nepriėjus stovyklos, ji užmigo.

12.

Kažkas buvo ne taip. Iš Šiogreno nusipirkau, bent jau pasak jo, geriausią fermą Nairobio apylinkėse ir pasamdžiau Burselį, geriausią darbų vadovą, kokį tik galima gauti visoje Rytų Afrikoje, – ir vis dėlto ferma ryte rijo pinigus. Burselis šluostėsi prakaitą nuo saule įdegusio veido ir teisinosi. Tvirtino, kad žemė esanti per aukštai auginti kavai. Mano kolegos trūkčiojo pečiais ir guodė, jog reikią daug metų, kad ferma taptų pelninga. Turėk kantrybės!

Kantrybė – koks bjaurus žodis!

Nerimas ir pyktis nuginė mane pas prastos reputacijos Nairobio lupikautoją. Užsiminęs apie savo draugystę su gubernatorium, priverčiau jį išrašyti didoką pinigų sumą. Nepatyrusiam kavos supirkėjui pardaviau gana didelį skaičių tonų nuo kavamedžių dar nenuraškytos kavos. Supirkėjas šokinėjo iš džiaugsmo, kai paaiškinau, kad kavos maišai sukrauti to paties gubernatoriaus užpakaliniame kieme.

Net ir didžiausias kantruolis turi iš ko nors gyventi, o verslininkystė reikalavo nuovokos ir gudrumo. Tai slypėjo pačioje jos prigimty. Kiek kartų pats buvau apgautas?

Po kelių dienų Tanė parsirado iš Nairobio pavakare. Atrodė, lyg tarp skardinių pašiūrių būtų susitikusi giltinę. Nusverdėjo į savo kambarį nepasisveikinusi. Durų angoje nukrito skrybėlė. Niekas nemokėdavo prileisti vaiduoklių ir demonų taip kaip ji. Jos nepasitenkinimas išplisdavo kambary lyg gaisro dūmai. Net

Farahas pasislėpdavo ir išgyvendavo katastrofą tupėdamas kur nors kertėje.

Vos po kelių minučių ji išėjo, pareikalavo savo arklio ir man atkakliai klausinėjant atsakė josianti pas savo skvoterius pasižiūrėti, ar jie viską turį, ko reikia.

– Jie mane vadina Džeri – ta, kuri rūpinasi, – pasakė ji aukštu, lūžinėjančiu balsu.

Po kelių valandų, jau sutemus, ji parjojo iš jų šambų ašarų nudryžuotais skruostais. Kai paklausiau, ar čiabuviams kas nors atsitiko, ji atsakė, kad jie kenčią kiekvieną dieną. Pietų ji nevalgė, tik išvarė lauk visus tarnus. Net ir Farahas buvo priverstas išeiti iš namų. Ji apsivilko baltą suknią, pasileido plaukus ir ėmė basa dvoklinėti iš kambario į kambarį, gesindama šviesas. Liko degti tik maža lemputė svetainėje, ir ji atsisėdo ant kėdės kambario vidury. Šešėlis įkypai sienos jai už nugaros vaizdavo soste sudribusią senę. Tanė inscenizavo ne pasakų valandėlę ar širdingą pokalbį, o naktinį teismą. Troškus Rungstedlundo oras persmelkė visą Mbagatį ir buvo stumte įstumtas man į plaučius. Tikriausiai kuri nors Nairobio mergaičių paleido paskalas. O gal ji susitiko gubernatorių, kuris sutrikęs paklausė, kodėl žmonės iešką barono Blikseno kavos maišų jo užpakaliniame kieme. Nuodėmių sąrašą galėjai tęsti iki begalybės.

Ji ėmė dėstyti, kaip manim pasitikėjusi ir mane rėmusi. Visa, ko pasiekiau, ir visa man rodoma pagarba atsiradę tik dėl to, kad ji padėjusi man atsikratyti nepastovumo ir ambicijų trūkumo. Be jos būčiau buvęs kvaiša, besišvaistąs girtuoklis ir valkata, iš kurio patetiškų bandymų vaidinti mergišių šaipytųsi ar sumišę raudonuotų visos britų Rytų Afrikos moterys ir vyrai.

Čia ji padarė ilgą dirbtinę pauzę prieš pareikšdama:

– Aš mirštu, tai tavo kaltė.

Stengiausi pasirodyti meilus ir supratingas, „pirmos dienos tropikuose moteriai sunkiai pakeliamos“, bet ji mane šaltai nužvelgė ir pagrasino spjausianti, jei prie jos prisiartinsiąs. Aš pasidaviau, klastelėjau ant kėdės kitame kambario gale ir paklausiau, ką padariau.

– Tu mane užkrėtei sifiliu.

Man išdžiūvo ir atšalo gerklė. Instinktyviai stvėriaus už tarpvietės. Paskui vėl atgavau protą. Pasirinkęs gyvenimą Afrikoje, turi ištverti ir ligas. Dauguma jų baigdavosi mirtimi. Išsiblaškęs klausiausi jos pasakojimo apie vizitą pas Nairobio gydytoją ir neabejotiną diagnozę. Žinoma, tai panėšėjo į tiesą, bet Tanė nevengtų ir sukurti įvykių. Jai nutilus, sausai paklausiau:

– Kas galėjo tave užkrėsti?

Ji susijuokė ir atsigręžė į mane užjaučiama mina:

– Kai guli kraujuojančiomis žaizdomis visame kūne, turi keturiasdešimt vieną laipsnį karščio, o kojos sukaustytos, atsakymas aiškus.

Vis tiek nesupratau.

– Juk aš nesergu! – užprotestavau.

Valandą klausiausi jos priekaištų ir klausimų. Ar tai „kikujų", „masajų" ar „paprastas smulkiaburžuazinis anglų" sifilis? Ką galėjau atsakyti? Man atsibodo ir troškau išeiti. Vis tiek viskas buvo baigta, žemė išdegusi ir nuskurdinta, o būti mokomam kaip mokinukui ne mano jėgoms. Vidury priekaištų ją pertraukiau. Netikėtai man atsipalaidavo liežuvis. Papasakojau jai, kad slapta paėmiau didelę skolą ir kad pardaviau dar nesurinktą kavą. Paaiškinau visiškai neketinęs to pasakoti dėdei Ogei, bet planavęs viską išmokėti, kai ferma pradėsianti duoti pelną. Prisipažinau esąs ne tik sukčius, bet ir neištikimas sutuoktinis, jos nevertas nevidonas. Mano protiniai sugebėjimai kur kas menkesni už jos, aš esąs neatsakingas nuotykiautojas, mėgstąs medžioti ir gerai gyventi platybėse. Gindamasis galiu tik pasakyti, jog niekad tyčia nenuskriaudžiau jokio žmogaus.

Pareiškiau, kad sifilis – jei mes tikrai juo užsikrėtę – manęs negąsdinąs labiau nei įprastos tropikų ligos, kad kitą savaitę galįs mirti perdurtas buivolo rago ar sudraskytas liūto. Mirties kaimynystė manęs nejaudinanti, aš greičiau ieškąs situacijų, kur mano gyvybei grėstų pavojus. Kokios nors mirties baimės niekad nepatyręs, nes nežinąs, kas per daiktas esanti mirtis. Tai,

ką kiti vadiną neištikimybe, manęs nei šildo, nei šaldo. Patenkinti lytinį poreikį man taip pat natūralu, kaip pavalgyti ir išgerti. Moralistai visų pirma tauškią tiek apie gyvenimo, tiek apie mirties baimę. Aš niekad nebijojęs nė vienos jų. Dėl šios savybės mane mylėję moterys ir vyrai, bet smerkę jos padarinius. Atsakomybė? Niekas niekad iš manęs nelaukęs kokios nors atsakomybės. Aš visad buvęs šešėlis. Originalas buvęs Hansas, jį ir reikią patraukti atsakomybėn. Į mane niekad nebūdavę atsižvelgiama.

Mano paties žodžiai atskleidė man iki tol nežinomas tiesas. Jie darė mane laimingą. Ir jie darė įspūdį Tanei.

Atsistojęs pasakiau, kad šiąnakt ketinu nueiti Nairobin ir įsikelti į Mutaigos klubą. Kitas žingsnis būsiąs parduoti fermą ir pasirūpinti, kad Tanė parvažiuotų Danijon gydytis ir pailsėti. Aš padarysiąs viską, kad jai padėčiau, bet šiaip laikysiąsis nuošaliai. Kerštas ir skandalai man nepatinką. Be to, aš esąs fermerio karikatūra. Mano namai – dykros.

Nupluošus per tamsą keletą kilometrų, atskuodė Farahas ir pavargusiu balsu paprašė sugrįžti.

– Memsahib to nori.

Čirškė cikados, krūmus šnarino visokiausios gyvastys, o toli lygumoje girdėjau kaukiant laukinius šunis. Vėsus vėjūkštis įžiebė drąsą, ir mane pagavo bemaž nenugalimas poreikis keliauti toliau. Žibintuvėlio šviesoje vis dėlto prisėdau ant išvirtusio medžio kamieno subrandinti sprendimo. Po valandėlės pakilau, vėstelėjau ranka laukinių šunų pusėn ir pasakiau Farahui, jog mano gyvenimas tenai. Jis atsakė, vis dar nusigręžęs, kad aš neklystąs, bet teisybė ir tai, kad nuo savo likimo dėl ginčo nenusisukama.

– Dabar eime, – pridūrė, ir aš nukėblinau paskui jį atgalios.

Tanė netvėrė savam kaily iš įsiūčio.

– Tu pažadėjai niekad manęs nepalikti! Mudu esam sutuoktiniai ir turime vienas kitam įsipareigojimų. Aš galiu tau atleis-

ti neištikimybę ir neatsakingumą, atleidžiu netgi sifilį, bet niekad neatleisiu, jei mane paliksi!

Pirmą ir vienintelį kartą ji užsimojo prieš mane. Instinktyviai atšokau, ir jos ranka praslydo man pro veidą. Nuo smūgio jėgos ji neteko pusiausvyros ir aš ją sugavau. Abu pratrūkom juoktis.

Tučtuojau ji vėl surimtėjo.

– Pasilik! Man tavęs reikia, kaip reikia sausos žolės ir dulkinos žemės. Tu esi laimingas ir žiaurus tartum savana. Many slypi fantazijos pasauliai, nejaukūs it rūmų salės, ten labai vieniša gyventi.

Pusę ketvirtos ryto mes prasidarėm šampano butelį ir ėmėm planuoti, kaip geriau pasismaginti iš mano apgaule prasimanytų pinigų. Gal įsitaisyti automobilį? Ji kalbėjo, kaip suintensyvėjąs gyvenimas mirties šešėly, kaip mudu kartu apmausime visą aplinkinį pasaulį ir galų gale nugalėsime – nors ir nuskurdę ir paniekinti. Pasižadėjom vienas kitam, kad liga liksianti mūsų paslaptim. Žinojau, kad aš pažado nesulaužysiu – paslaptis juk man nieko nereiškė, tačiau Tanė nepajėgs nešti tokio sunkaus kryžiaus, neatkreipdama pasaulio dėmesio.

Po valandos užmigome vienas kito glėby.

Rytojaus rytą prabudau nuo griausmingų balsų. Pro langą išvydau du raitus britų karininkus ir keletą vietinių askarių* greta. Švebeldžiuodami abu britai apsiseiliojo smakrus, o nugaros sėdint buvo tiesios nelyginant kuolai. Tanė, nepanorusi su jais šnekėtis, išsiuntė Farahą, su kuriuo jie elgėsi lyg su šuva. Išėjau ir paklausiau, ko jie nori. Pamatę mane, jie sušvelnėjo, ir ūsai ėmė kilotis nuo šnarpščiančių atsiprašinėjimų. Jie atvykę dėl arklių, kuriuos baronienė pardavusi priešui. Jei fon Letovas gausiąs dešimtį veislinių kumelių, kurias baronienė mėginanti nugabenti į vokiečių Rytų Afriką, galį rastis rimtų padarinių.

* Rytų Afrikos kareivis arba policininkas (*arab.*).

Gubernatorius tai laikytų išdavyste. Čia doros klausimas, išgerklėjo jie ir atsisveikindami atidavė pagarbą. Narsiai ir triumfuodami surikę: „Greit prasidės karas!“ – nurisnojo šokčiodami balnuose nelyginant guminiai kamuoliai.

Tanė sausai pakomentavo niekad nelaužanti pažado. Fon Letovas gausiąs savo arklius. Atsakiau jai, jog tuomet mus suimtų. Tanė pasižiūrėjo į mane išplėtusi akis:

– Suimtų šitie? – paklausė durdama pirštu į karininkus. – Tuomet geriau sulaužysiu šventą pažadą!

Ji buvo puikiai nusiteikusi ir planavo safarį. Bet jai pastojo kelią karas.

13.

Subūriau namie keletą švedų. Karą reikėjo pasitikti gerai apgalvota strategija. Holmbergas, fon Oteris, Fjestadas, Šelbergas, Fegeršioldas ir Rundgrenas į karo protrūkį iš pradžių reagavo itin rimtai, vis dėlto mačiau, kad jų susidomėjimas karu kyla it ant mielių. Kai pasiūliau numoti į viską ranka, nes kas mums, Afrikos švedams, darbo anglų ir rusų karas Europoje, jie apstulbo. Karas nesąs lengvabūdiškas reikalas, pareiškė, vis labiau jaudindamiesi lyg prieš stambiųjų žvėrių medžioklę.

Nusprendėm likti ištikimi protektoratui ir netgi ginti jį su ginklu, jei prireiktų. Jeigu Švedija stotų į karą Vokietijos pusėj, mes pasiprašytume atleidžiami nuo karinės tarnybos. Erikas fon Oteris, rimtas ir sudžiūvęs nelyginant dykumos atsiskyrėlis, paklausė, ar jo mahometonų tikyba dar labiau nesukomplikuos jo padėties. Kaip paprastai, nieko nenutuokiau apie dvasios reikalus, tačiau atsakiau, jog tas tik sustiprintų britų pasitikėjimą jo drąsa mūšio lauke. Švedų bajoras ir mahometonas, Afrikos dykrose besikaunantis su vokiečiais už anglus – ar kas nors aptiktų kokią logiką?

Po kelių dienų su fon Oteriu dviračiais nuvažiavome į Nairobį užsiregistruoti naujokų verbavimo kontoroje. Erikas ne tik sėdėjo ant dviračio tarsi ant kupranugario, bet ir elgėsi su juo lyg su pagarbą keliančiu gyvūnu. Pusiaukelėj, kol nusišlapinau, jis išsivyniojo kilimėlį ir pasimeldė atsigręžęs į šiaurės rytus. Su Eriku negalėjai krėsti juokų – tai buvo tarsi šūvis pro šalį – ir

stambų žvėrį jis medžiodavo labai rimtai, nepripažindamas jokių žaidimų ar beprotiškos drąsos. Tačiau Alachas būdavo jo pusėje, kai paleisdavo šūvį. Jis vienintelis šaudė geriau už mane.

Nairobis kraustėsi iš proto. Netgi tykieji indai šaukė mirties ir sunaikinimo iš savo krautuvėlių. Miestą užplūdo fermeriai, medžiotojai ir europiečių kilmės nuotykiautojai, ir visi rėkė, ištroškę kraujo. Jie atsitempė šratinių šautuvų, sunkių dramblių štucerių, muškietų, iečių, skydų, plunksnų, leopardo kailio kepurių ir mosavo namų darbo vėliavomis. Birbė dūdmaišiai, skardeno trimitai ir klingsėjo gitaros. Barzdočiai Stetsono skrybėlėmis šaudė į orą iš pistoletų, gąsdindami avis ir ožkas. Daugelis vilkėjo namines uniformas, apsunkusias nuo medalių ir kitų karinius žygdarbius galinčių priminti ženklų. Jie gerklėjo savo neapykantą vokiečiams ir išsirikiavo skubiai sutelktais patruliais, neritmiškai plunkiančiais per dulkes. Dauguma buvo girti, ir jų vyriška narsa liejosi per kraštus. Viena gauja pagrasino nušausianti mus vietoje, nes esame „pusvokiečiai“.

Fon Oteris stebėjo spektaklį rimtai susirūpinęs ir paklausė, ar šitai vadinama karnavalu. Kai atsakiau, kad čia britų Rytų Afrikos armija, jis nusijuokė pirmą ir vienintelį kartą tą dieną.

Kai gavau žinią, kad sausgėlos susuktas snobas Barklis Kolis surinko smarkių somalių kompaniją, traukiančią į Nairobį, kapituliavau prieš karo isteriją. Mes neturėjom iš ko rinktis. Negalėjom nešti kudašiaus. Susiradome daugybę tariamų pulkų tokiais garbingais vardais, kaip „Baukerio raiteliai“, „Karaliaus afrikietiški šautuvai“, „Veselio žvalgai“, ir pasiūlėm savo paslaugas. Per trisdešimt sekundžių tapau „Baukerio raitelių“ puskarininkiu su užduotim užmegzti ryšį tarp lordo Delamerio patrulių ties vokiečių Rytų Afrikos siena ir aukščiausio Nairobio žvalgybos karininko. Kaip pagalbą išsirašiau motociklą, porą stiprių žygio batų (juos rytojaus dieną pasiunčiau vadui Kinandžui, mėgusiam aulinius) bei pulkelį pašto balandžių.

Kai motociklo gale tvirtai prisirišęs narvelius su balandžiais



visu greičiu paršvilpiau į Mbagatį, mano požiūris į tariamą afrikiečių karą buvo pasikeitęs. Buvau plazdenanti sparnais ir kvatojanti pabaisa, kai užsismaukęs odinį gobtuvą ir užsidėjęs apsauginius akinius sėjau baimę tarp Nairobio ir Ngongo kalnų. Niekad nebuvau taip greitai lėkęs ir apsiverčiau vos vieną kartą. Ir aš, ir balandžiai likome gyvi.

Kai po dviejų dienų motociklu išpyškėjau iš fermos, kad nusigaučiau į Kijabę, Tanė stovėjo priešais gyvenamąjį namą ir kvatojos. Atsisveikindamas apsukau keletą ratų aplink kiemą, parodžiau jai triuką – atsistojęs viena koja ant sėdynės, kitą iškėliau už nugaros. Karingai vaipydamasis, bėgau šalia motociklo ir užšokdavau ant jo važiuojančio, nusklęsdavau per posūkį ir atiduodavau jai pagarbą praskriedamas. Sukant paskutinį ratą, ji kažką šūktelėjo, man pasigirdo: „Aš irgi atvažiuosiu“.

Apskritai buvo sunku nutverti lordą Delamerį su jo karingaisiais masajais. Bėgau, ėjau ir važiavau motociklu nuo Masajo maros šiaurėje iki Kilimandžaro pietuose nė prabėgomis jo nepamatydamas. Kai pasiklausdavau aplink besibastančių masajų, jie baksnodavo į skirtingas plynės puses ir aiškindavo, jog jis galįs būti bet kur. Galų pagalėj grįždamas atgal aptikau keletą masajų moranų, ramiai stovinčių akacijos paūksmėje. Paklausti jie dūrė pirštu sau po kojų. Ant žemės gulėjo Delameris ir miegojo per siestą. Ketindamas jį prisižadinti, susidūriau su grėsmingai man į kaklą atkreiptomis ietimis. Išlaukus valandą, jis pabudo ir pasveikino mane šūksniu *„Oh, there you are!“**, puodeliu arbatos ir dideliu viskio buteliu. Kalbėjo, lyg būtų parlamento aukštesniuosiuose rūmuose, bet atrodė it Amerikos traperis iš nuotykių knygos. Ant pečių užkritusiais plaukais, nepažįstantis nei alkio, nei troškulio, išsiblaškęs idealistas, visad kely horizonto link. Jis buvo vienintelis baltasis, dėl kurio masajai galėjo paaukoti savo gyvybę.

* O, tu čia (*angl.*).

Paklausiau, kokios jis turįs informacijos Nairobio žvalgybos karininkui dėl karo pasienyje.

– Jokios, – atsakė jis, – mes dar nepradėjom kariauti.

Atsirado problema. Kadangi nebuvo galima leisti afrikiečiams šaudyti į baltuosius – ateity kolonijose tai sukeltų gniuždančių padarinių, – jis vienintelis galėjo stoti į kovą su fon Letovu. Bet nuo vaikystės jis nebuvo matęs jokio vokiečio. Iš teisybės, jis manąs, jog jiedu su fon Letuvu galėtų viską išspręsti dvikova.

Tačiau masajai staiga pratrūkusiu žodžių srautu papasakojo, kad pietvakariuose, tuoj už sienos, esąs smarkiai ginkluotas vokiečių patrulis. Delameris pasiūlė man ten nusigauti ir juos iššaudyti.

– Vienam? – paklausiau.

Jis pasižiūrėjo į mane nustebęs.

– Lengvai susidorosi. Juk tu tiek čia, tiek ten jau esi žinomas kaip geriausias Rytų Afrikos šaulys, – nusišaipė jis ir žiebė man į šakumą.

Paskui apkabino mane, pakštelėjo į abu skruostus ir pratęsė betikslį forsuotąjį žygį per savaną su tyliais ir rimtais masajais, besivelkančiais uodegoje.

Kartu su abiem savo palydovais afrikiečiais susiradau masajų nupasakotą vietą. Prisėlinę tarsi medžiodami stambų žvėrį, aptikome porą palapinių ir keletą afrikiečių, murksančių pavėsyje prie užgesusio laužo. Toliau plynėje, kepinami saulės, ėjo trys stambūs vokiečiai, žingsniais matuodami dykrą. Netoliese žirgliojo paukštis sekretorius ir buvo ne taip lengva susigaudyti, kas ką mėgdžioja. Vokiečiai buvo pasistatę milžiniškus geodezijos įtaisus, į kuriuos vis dirsčiojo.

– Patrankos, – sušnabždėjo mano palydovai ir pasislėpė.

Užsimetęs ant peties šautuvą, priėjau prie vokiečių. Jie pasitiko mane linksmai šūkaudami ir paplekšnojo man per nugarą. Keliais trumpais šūktelėjimais jie suragino tarnus ir, žinoma, pasiūlė mums konservuotos dešros ir degtinės. Kai prisistatėme vieni kitiems, jie paklausė, ar aš nušoviau kokį nors stambų žvėrį. Paaiškinau jiems, kad dabar esu kareivis ir einu karo tarnybą.

– Ar švedai paskelbė karą anglams? – paklausė jie, išpūtę akis.

Teko paaiškinti viską iš eilės. Jie nežinojo, jog tarp Anglijos ir Vokietijos vyksta karas, ir apskritai nieko nenutuokė, be to, kad jiems reikią suskirstyti Serengetį į milžiniškus sklypus būsimiems vokiečių fermeriams.

Ketinau juos juokais paimti nelaisvėn ir nusivaryti į Kijabę kaip karo grobį. Tačiau keletą dienų trunkančių juokų būčiau neištvėręs.

Kijabėje laukė Tanės laiškas. Burselis rūpinosi ferma, kaip tik mokėjo, keli rimti karininkai porą dienų mūsų svetainę buvo pavertę ryšių centru. Bet dažniausiai jie tyliai žaisdavę kroketą vejoje priešais namą. Kelios apsilankiusios isteriškos anglės apkaltinusios ją šnipinėjimu. Tai ji pakėlusi, tačiau negalėjusi pakęsti jų šlykštaus grimo, siaubingų drabužių, švilpiančių balsų ir kikenimo. „Man reikia bėgti iš čia!" – rašė ji.

Po kelių beprasmių, bet gana malonių reidų į lygumas – buvo daug progų pamedžioti – vieną pavakarę parsiradau į Nairobį pasirūpinti maisto atsargomis ir organizuoti „kariuomenės išlaikymą". Naroko stovykla, kurią sudarė palapinės ir skardinės pašiūrėlės, stovėjo dideliame lauke. Buvo pilna dulkių ir karšta, maurojo jaučiai, po mangamedžiu snūduriavo keletas arklių, ir visur sėdėjo arba gulėjo iš liūdesio apatiški tiek baltieji, tiek juodaodžiai. Anglas fermeris su namų darbo skiriamuoju ženklu ant chaki marškinių dar nepasisveikinęs suriko man:

– Čia yra tavo žmona! Ji mums visiems labai patinka!

Po žygio buvau pavargęs ir suirzęs. Ironijos, kurią pajutau jo balse, užteko, kad atsisukčiau į jį, gatavas išpilti jam iš burnos dantis. Jis greitai nusikratė snaudulio ir davė į padus.

– Tikra teisybė! – šūktelėjo pradingdamas aukštoje žolėje.

Netrukus išvydau liekną figūrėlę vyriška skrybėle, jojiko kelnėmis ir auliniais, stovinčią vežime ir vadovaujančią maisto iškrovimui. Priėjęs arčiau, pastebėjau purvą ir dulkes, bet taip

pat ir pašėlusio džiaugsmo kupiną žvilgsnį. Tai buvo Tanė. Ji atkišo man mažą šiurkščią rankutę ir išdidžiai šypsodama paklausė, ar aš galįs padėti.

Tačiau ji pati padarė pertrauką. Buvo ką tik atkakusi ir stačiai pertekusi naujienų.

Keturias dienas ji vadovavusi transportui iš Kijabės į Naroką šimto penkiolikos kilometrų ruože. Pėdinusi šalia jaučių tempiamų trijų vežimų kartu su Farahu, virėju Ismaeliu ir dvidešimčia kikujų. Nė minutės nesėdėjusi vežimuose nei buvusi nešama. Vieną naktį išgirdusi urzgiant liūtą, puolusi iš palapinės ir aptikusi didelį patiną, įsibrovusį į mbomą ir pakibusį ant jaučio nugaros. Kadangi paskubom buvo pasistvėrusi tik rimbą, nuvijusi liūtą smarkiais kirčiais per nugarą.

Barškėjo apie savo nuotykius ištisas šešias valandas. Kartais ją pertraukdavo kuris nors anglas užnasriojęs: „Šaunu, baroniene!“ Šiaip ji mane linksmino, kol pasistačiau palapinę, nusiprausiau ir per pietus, kai pavaišino buteliu išlaikyto prancūziško vyno, kurį išsaugojo kaip tik šiai progai. Niekad nebuvau matęs Tanės tokios laimingos ir sveikos. Ji buvo viena iš „vaikinų“.

Naktį buvo žaisminga ir suglebusi ir mums besimylint šūktelėjo iš nuostabos:

– Tik pamanyk, reikia keturių nežmoniškos plūkiavos dienų įžangos, kad pasiekčiau orgazmą!

Palengva grimzdamas į miegus, išgirdau, kaip ji išėjo iš palapinės ir atsisėdo ant kėdės. Brūkštelėjusi degtuką užsidegė cigaretę.

– Brurai, aš laiminga. Žvaigždėtas dangus nepakartojamas!

Iš teisybės mane tenkino karo meto užduotis. Daug kas priminė safario medžioklę: kelionės per lygumas, stovyklavimas ties giraitėmis, vakarienė lauke leidžiantis saulei ir vėsumos pojūtis prie kokio nors upeliuko. Skirtumas tik tas, kad medžioklė turėjo tikslą ir prasmę, o karo veikla kokių nors akivaizdžių rezultatų neduodavo.

Dažnai naktį praleisdavau su masajais, miegodamas jų manijatose. Bendraudavome su abipuse pagarba, tačiau vieni su kitais kalbėjomės mažai. Vyrai parodydavo savotišką draugiškumą valandėlę pastovėdami šalia manęs arba prie lūšnos, kurioje miegodavau. Jaunos grakščios moterys švelnia oda ir pasaususiais plieniniais raumenimis vakarais užeidavo neperspėjusios. Dažniausiai jos tylėdavo, bet galėdavo prapliupti žodžių kaskadomis. Nė kiek nesivaržydamos, jos domėdavosi mano balta oda, plonais tiesiais plaukais ir faktu, jog esu neapipjaustytas.

Vieną popietę, pusiau gulėdamas bušbuko kailiu aptrauktoje kėdėje, pajutau, kad prie manęs susibūrę neįprastai daug masajų. Kurie ne kurie buvo jauni moranai, laikantys ietis ir kariškai išsidažę, bet buvo ir vyresnių žmonių. Jų išvaizda rodė, kad jie kupini žodžių ir minčių, ilgai brendusių jų kūnuose ir dabar besiveržiančių lauk. Po valandos jų paklausiau, ar jiems kas nors gula ant širdies. Į grifą panašus senelis atsikrenkštė, nusispjovė ir stipriai sukarksėjo. Jis paklausė, kodėl masajams neleidžiama žudyti lujų, čambų ir kikujų – be gyvulių vogimo ir liūtų medžioklės, šitai jie galbūt labiausiai vertino. Atsakiau, jog blogai žudyti kitą žmogų. Vyriškis pasakė suprantąs tokį požiūrį, nors jam nepritariąs, ir pridūrė:

– Iš kur gali žinoti, ar gyvenimas geresnis už mirtį?

Paskui jis nutilo, ir visi vėl ramiai stovėjo, nukreipę akis į sustingusį horizontą. Po kelių minučių kitas senyvas vyriškis paklausė, kodėl šiame kare baltieji žudo vieni kitus, jei žudyti žmogų blogai. Iš pradžių nesumečiau, ką atsakyti, bet po kurio laiko atitokęs pasakiau, kad, mano galva, tai irgi negerai, bet esti problemų, kurių negalima išspręsti be karo. Jie pritariamai burbtelėjo, ir aš pajutau, kad man vis labiau trūksta logikos. Jie taip pat paklausė, ar su vokiečiais turėtų elgtis kaip su baltaisiais ir, jiems reikalaujant, savanoriškai atiduoti gyvulius, ar reikėtų žiūrėti į juos kaip į priešus ir žudyti. Atsakiau, kad nereikėtų nei duoti gyvulių, nei žudyti, ir tuomet jie pratrūko juoku. Man vis labiau gedo nuotaika. Tanė būtų kur kas geriau susidorojusi.

Vienas jaunuolis trumpai įvertino padėtį. Baltieji uždraudę juodiesiems kaunantis žudyti vieniems kitus, nors juodieji gyveną savoje žemėje. Bet baltųjų žmonių žemėje baltieji žudą baltuosius, o juodųjų žmonių žemėje žudą ne tik saviškius, bet ir juoduosius. Taigi baltieji galį žudyti vieni kitus ir juoduosius, o juodiesiems neleidžiama žudyti nei baltųjų, nei juodųjų – netgi savoj šaly. Jie to negalį suprasti. Masajams, norintiems eiti žudyti, kad taptų garbingais kariais ir narsiais žmonėmis, neleidžiama, o baltiesiems galima, nors jie žudymą laiką blogiu.

Man įsiskaudėjo galvą. Jų vingri mąstysena buvo neatremiama, o keista logika nepriekaištinga. Jie buvo teisūs. Pripažinau tai, bet pridūriau, kad dėl baltojo žmogaus autoriteto negalima abejoti ir šį reikalą jis pamažėle sutvarkysiąs. Baltųjų karas buvusi klaida, kuri netrukus būsianti ištaisyta. Masajai nepatikliai žiurksojo į mane.

Tai buvo vienintelis atvejis, kai masajai nusivylė mano žodžiais ar elgesiu. Šiaip vieni kitus suprasdavome labai gerai. Blogiausia, kad jie nesiliovė svarstę. Kitą rytą nubudau anksti ir turėjau bėgti už namo ir išsituštinti žarnas kraujo ir išmatų kaskadomis. Akivaizdžiai sirgau dizenterija. Moranai tebestovėjo prie mano palapinės ir kiekvieną sykį, man išpuolus lauk, užversdavo mane klausimais apie baltojo ir juodojo žmogaus teisę žudyti. Karštis kilo, pilvo skausmai užeidavo ir išnykdavo it kartojami peilio smūgiai.

Tanės ilgėjausi kaip niekad anksčiau, maisto atsargos ėmė baigtis ir jaučiausi pavargęs tiek nuo masajų klausimų, tiek nuo dizenterijos. Iki jos stovyklos prie Kijabės buvo keturiolika švediškų mylių, maždaug keturios dienos smarkaus žygio – vargiai įveikiamas ruožas taip nustekentam ligos.

Ankstyvą rytojaus rytą, dar prieš aušrą, vis dėlto išdrožiau. Pėdsekys Simba ir ginklanešys Džuma lydėjo be noro ir nepatenkinti. Atsižvelgiant į mano būklę, forsuotajam žygiui atstumas buvo per didelis. Jie tikėjosi sunkumų.

Žygiavau, gėriau ir tuštinaus. Kiek galėdamas stengiausi veng-

ti poilsio pauzių, nes po jų būdavo sunku išsijudinti. Nesikalbėjome. Žygis virto veikiau sąmonės nei kūno kova. Dvi dienas judėjau daugiau savo vidinėmis žemėmis nei išorinėmis.

Žengiau pirmas, tuoj už manęs kėblino niūrūs palydovai. Simba kada ne kada kažką suburbėdavo ir ranka parodydavo, kur reikią eiti. Džuma aimanavo garsiai. Traukėme stačiai per monotonišką dykrą, nekreipdami dėmesio nei į gyvūnus, nei į vietovės ypatybes. Dar niekad nebuvau keliavęs taip nusiteikęs – brutalus ir nejautrus, aklas ir kurčias aplinkai. Karštligės kliedesiai ir tikrovė susipynė, tapau prašalaičiu vietovėje. Praeidavome pro visų rūšių gyvūnus, kuriems bemaž nerūpėjome. Netgi drambliai ir liūtai paslaugiai atsitraukdavo nuo mūsų. Tarytum gyvūnai būtų supratę, kad mes jiems nekenksmingi.

Pirmą priešpietę buvau silpnas ir ištroškęs, gėriau vandenį iš kiekvieno upeliuko nė nepagalvodamas, kad jį reikėtų virinti.

Kūnas, aišku, reagavo, ir keletą kartų vos neužmigau eidamas. Sumečiau, kad nuovargiui perėjus į visišką išsekimą, vis dėlto galima judėti stačiam. Reikėjo tik įtikinti protą, jog tavo būklė natūrali. Kraštovaizdis atitekėdavo it upė ir būdavo praryjamas mano kūno. Saulės išdeginta skeldėjo žemė, laikas ėmė suktis spirale, ir aš vienintelis visame pasaulyje keliavau arba leidau žemei keliauti manęs link. Keletą sykių akies krašteliu, tartum per išgaubtą lęšį, išvydau Tanę, sėdinčią medžio paūksmėje ir gurkšnojančią. Man dingtelėjo, kad ji mirusi, ir pašėlusiai jos pasiilgau. Tarpais susitikdavau brolį Hansą, jis atkulniuodavo elegantiškai sportiškai apsirengęs ir su šypsena lūpose, kartkartėm jis mane pralenkdavo pažadindamas nesuprantamą meilę savo gerai pažįstamam sprandui. Girdėjau tėvą skardiniu, slopiu balsu postringaujant apie apgailėtiną motinos silpnumą ir gražuoles, su kuriom susitikinėdavo Kopenhagoje. Išgirdau save patį kažką tariant, Hansas atsakė „gali ją pasiimti“, ir tuomet pamačiau Tanę, verkiančią prie gėrimo ir šaukiančią savo tėvą. Ją pertraukė juokingas balsų kvakšėjimas – ir visa ko vidury išniro Simbos ir Džumos veidai. Tik kai jie ėmė su ma-

nim galynėtis ir purtyti mano kūną, atsigaivelėjau ir sudribau ant medinio gulto, – kaip vėliau paaiškėjo, – kažkokioje lūšnelėje.

Praradau sąmonę, galbūt užmigau, bet prabudau prispaustas reikalo. Išsiropščiau iš lūšnelės, išsituštinau, vėl įsiropščiau ir rankomis graibydamas už sienų nelygumų pasikėliau. Džuma nubudęs paprašė mane dar atsigulti, bet aš apsiaviau batus ir vėl leidaus eiti. Už nugaros išgirdau, kaip jis pasižadino Simbą ir nugriaudėjo keiksmai, kol jie susiruošė mane lydėti.

Patekėjus saulei, ėjom stačiai į ją. Ji artėjo mūsų link vis didesnė, vis karštesnė. Plustėjome stipriai apšviestame pasaulyje, kurio visos apybraižos buvo skaudžiai ryškios. Garsai tapo aiškūs, žemė pakietėjo, o medžiai ir krūmai išaugo. Susitikdavome klajojančius pilkus kūnus, didelius lyg namus su grėsmingai mosuojančiomis ausimis. Jų pilvai grumėjo, o iš straublių veržėsi ausiai per stiprūs garsai. Priešais mano pėdas ropojo skorpionai sulig triušiu, mėšlavabaliai ir vorai, o aplinkui plasnojo didelės it grifai peteliškės. Retkarčiais mėgindavau nuleisti akis, norėdamas patikrinti, ar kojos pakaitomis juduliuoja pirmyn ir atgal. Vėl sugrįžo šeimos balsai ir veidai, pašaipūs ir vaidingi.

Kiek tas truko, neturiu jokio supratimo. Galų gale pajutau mane stipriai apglėbusias rankas. Palydovų veidų spalva iš juodos persimainė į pilką. Garsiai šaukdami jie prašė mane nutraukti kelionę – jie nebepajėgią. Jie rodė į mažą kaimelį prie pat mūsų. Paklausiau Simbos, kurioj pusėj Kijabė ir ar toli iki jos. Jis atsakė, kad galbūt dvidešimt kilometrų ir mostelėjo virš plynės.

– Pasilikit, aš nueisiu likusį galą.

Jie keikė mane ir šaukė iš paskos, bet leido man eiti. Mane viliojo vidinė kelionė. Kol žangiojau, mirtis laikėsi atokiai.

Paskui jie pasakojo, kad atkakusį Kijabėn jie pakėlę mane kaip lentą ir nunešę Tanei. Buvau išdžiūvęs ir netekęs bemaž dešimties kilogramų po dviejų dienų nepertraukiamo ėjimo.

Tanė sakė, kad aš pasenęs keturiolika metų, po metus kiekvienai įveiktai myliai.

– Kodėl? – paklausė ji.

– Aš pasiilgau tavęs, – atsakiau ir nelyginant šmėkštelėjęs šešėlis užtraukiau jai ant veido skausmą.

Kitą rytą vėl buvau sveikas ir drūtas. Tik truputį sustingęs per sąnarius ir vis dar ištroškęs. Atsidariau butelį ir išgėriau. Burnon kliūktelėjo visas pragaras. Staugdamas nuroviau prie upės ir vos nepaskendau bandydamas užgesinti gaisrą burnoje ir gerklėje. Buvau susivertęs koncentruoto lizolio ir nešamas nuo upės supratau, jog, daugelio manymu, patogiausia būtų mane palaidoti vietoje.

Pavakare pasijutau geriau ir išėjau su Tane pamedžioti. Rytojaus dieną stovyklą patraukėme penkiolika kilometrų, o paskui nužengiau trisdešimt kilometrų iki Delamerio. Ligos yra tam, kad jas nugalėtum.

Karas Rytų Afrikoje išblėso dėl tikslo, strategijos ir rezultatų stokos. Fermeriai liovėsi karingai šūkavę, paliko savo kuopas ir grįžo į fermas, vėl nugrimzdusias į dykras. Fon Letovas vienintelis sėkmingai kariavo, tačiau jam trūko tokios svarbios grandies, kaip kompetentingas priešas, su kuriuo galėtų kautis.

14.

Mūsų naujoji ferma buvo rinktinių Tanės ir mano svajonių sintezė. Okė Šiogrenas, senasis sukčius, plynaukštėje buvo pasistatęs gražiausią namą, ir tarsi per stebuklą mums pavyko jį nusipirkti. Jis stovėjo miške, nelabai toli nuo mūsų senojo Mbagačio, ir jam priklausė 4800 akrų ir maždaug šimto kikujų šeimų, skvoterių, ferma. Iš namo galo aiškiai matėsi Ngongo kalnai. Svetainė buvo pilna angliškų ir švediškų baldų. Taip pat ten buvo didžiulė biblioteka, kurios knygų nugarėles Tanė paglostydavo pirštų galiukais prieš iškilmingai išsitraukdama kokį tomą. Aš pats skaičiau tik Stivensoną.

Fermos pirkimas buvo ištisa virtinė apgavysčių, nesusipratimų ir rizikingų sprendimų. Mbagatis žlugo dėl karo, nors kavos kaina kilo, buvau priverstas manipuliuoti sąskaitomis, kas žavėjo Tanę, ir sudariau ilgus fiktyvių išlaidų ir pajamų sąrašus bei kruopščias ekonomijos ataskaitas. Abu su Tane dar labiau nudžiugome, kai dėdė Ogė, patyręs verslininkas, apskritai nurijo melus. Buvo keista ir tai, kaip lengvai gaudavau pasiskolinti pinigų tiek Rytų Afrikoje, tiek Europoje. Vos prašnekus apie fermą, skolintojai atsegdavo pinigines. Tetos Besė ir Fricė vienintelės netikėjo mumis. Kandus pirmosios dorovingumas ir kupinas paniekos antrosios cinizmas – savybės, kuriomis gėrėjausi, – padarė jas akylesnes už kitus. Tačiau didžiausias priešas buvo visiškai prie pat Tanės. Jos jaunesnis brolis Tomas stūksojo tarsi bedžiaugsmio dievotumo monumentas. Kiekvienas mano lūpų šypsnys buvo nusikaltimas kūrinijai. Jis norėjo iš-

guiti iš žemiškojo pasaulio ne fermą, o mane. Be to, jis pretenzingu balsu postringavo apie aukštus idealus, ko labiausiai negalėjau pakęsti. Labiausiai jis troško „garbės“, kuri paauksuotų jį, savanoriškai išėjusį į karą ir nužudžiusį kiek galima daugiau žmonių. Jis puikavosi minčių gilumu ir kenčiančia mina ištverdavo artimųjų kvailystes. Nebūčiau teikęsis paspausti jam rankos, jei Tanė nebūtų jo klausiusi ir mylėjusi.

Tanė pirma išvažiavo namo į Daniją. Ji atsigulė ligoninėn gydytis savo paslapties, tuo pat metu lygindama maniežą mano aukštosios sąskaitybos triukams. Aš atsprūdau Skandinavijon visais metais vėliau ir pasaldinau sąskaitas šypsena bei nuostabiom istorijom. Žmonės norėjo manim tikėti ir darė viską, kad išlikčiau toks, koks esu. Jiems patiko mano idėjos, ypač tokios, kurioms reikėjo daug pinigų: geležinkelis tarp fermos ir Nairobio, rinkliava kareivių fermoms Rytų Afrikoje, kad „drąsuoliai“ gautų naujus namus, vilnonių antklodžių fabriko steigimas Rytų Afrikoje. Galėjau prasimanyti kiek tik nori beprotiškų projektų, jie viską sutikdavo išskėstomis rankomis. Giminės, finansininkai, ministrai ir karališkos personos mane laikė tarsi kokiu aiškiaregiu, kuris mato toliau už kitus ir kurio jėga slypi visumoj, o ne detalėse. Ne aš buvau visų kvailysčių ištaka, o kiti, prigrūdę jų mano galvą, o paskui jas išprovokavę.

Kai išpasakojau planus Hansui, jis nusijuokė it iš pokšto, tačiau padrąsino.

Europa buvo ne tokia tikroviška kaip Afrika. Daugiau atsiminimų ir pralėkusio laiko nei dabarties ir ateities. Žinoma, Rytų Afrikoje buvo daug vien būties parazitų, bet jų pasyvumas labiau teigė gyvenimą nei pačių aktyviausiųjų Švedijoje. Pastarojoje, regis, tik Hansas gyveno pilnakraujį gyvenimą.

Atgalinė kelionė Afrikon buvo bėgimas nuo vokiečių karo laivų. Išplaukę iš Londono, trankėmės zigzagais per pūgą ir šėlstančias bangas. Keleiviai lupo ožius nuo jūros ligos ir iš baimės, kad juos paskandins vokiečių povandeniniai laivai. Nusigavus toliau, prie vakarinių Afrikos krantų, baimė ir blogumas

diena iš dienos vis labiau išvirsdavo į euforiją ir orgijas. Šventėm, dainavom ir šokom. Sutuoktiniai pasikeisdavo partnerius, kaip kad paprasti puotautojai keičia pašnekovus. Tanė viską stebėjo su kandžia pašaipa ir elegantiškai švystelėdavo tulžingą žodį kiekvienai manimi susidomėjusiai damai. Aktorių trupė, sudaryta daugiausia iš jaunų merginų, mėgstančių šokti plonomis kojinėmis ir trumpais sijonėliais, puotas ir kabaretus darė pavojingus gyvybei.

Parsiradę Rytų Afrikon, surimtėjom ir pasidavėm melancholijai. Abu su Tane vaikštinėjom po naujosios fermos valdas, jausdami ir palengvėjimą, ir rūpestį. Europa nebebuvo „namai“, tad mūsų naujoji tėvynė įgavo mus gąsdinančią prasmę. O jei mes nesusidorosim su ferma ir būsime priversti ją palikti? Vis dar buvome tvirtai pasiryžę padaryti viską, kad mums imtų sektis.

Pavadinome savo naujuosius namus Mboganiu, „namu miške“, supratę, kad šį vardą jau vartoja čiabuviai. Didelės kavos kainos mus padrąsino ir davė argumentų prikalbinti dėdę Ogę ir tetą Ingeborgą pakloti pinigų naujajai fermai. Pavyko stulbinamai lengvai. Tai reiškė, kad visus metus gyvenęs kaip laisvas viengungis turėsiu grįžti prie darbo ir smulkiai suplanuoto kasdienio gyvenimo.

Vos mums atkakus, atsisakė darbo Burselis. Sausai pareiškė nenorįs matyti žlungant tokią gražią fermą. Prieš keletą dienų buvo nusipirkęs nuosavą fermą, kur ir persikraustė su stropia savo šeima. Vien matydamas, kaip jis spardydamas žemęs išsiaiškina jos ypatybes, galėjai suprasti, kad jam seksis. Tanė jį keiksnojo ir vadino apgaviku, nors jis stengėsi iš paskutiniųjų. Kai jis stovėdamas mano darbo kambary klausėsi rūsčių jos žodžių, į stogą barbeno lietus ir kavamedžiai žydėjo kaip niekad. Ir vis dėlto Burselis tvirtino, jog nebus nieko gero. Ferma kavai plytinti per aukštai. Pusbalsiu patarė mums imtis mišrios žemdirbystės ir gyvulių auginimo kaip svarbiausio komponento.

Paskui užėjo sausra. Mes išvažiavome, nenorėdami matyti nuniokotų laukų, ir aš padariau dar keletą drąsių aferų grynie-

siems pinigams įsigyti. Grįžome tik konstatuoti, kad vargana padėtis dar pablogėjo. Tanė verkė, talžydama kavamedžius botagu. Verkė skaitydama laišką, pranešantį, kad jos draugė Deizi, mūsų abiejų, o jos pati mylimiausia pusseserė, nusižudžiusi Londono viešbučio kambary. Verkė, kai mūsų kartu nepakviesdavo į oficialius Nairobio priėmimus. Aš buvau laukiamas, bet ne ji. Pašnabždom buvo pasakojama, kad ji ne tik esanti vokiečių šnipė, bet ir arogantiška snobė, kurią reikią boikotuoti. Priešiškai nuteikinėjo moterys. Ir nežinojau, kaip ją apginti. Juk negalėjau vožti piktoms tarnautojų žmonoms į snukį.

Kad ir ko griebėmės, viskas krito iš rankų. Pinigai, turtai, derlius, draugai ir giminės netikėtai nugarmėjo bedugnėn. Juo labiau stengiausi garbingom ir negarbingom priemonėm įleisti savo ir Tanės pamatus, juo tuštesnėm rankom likdavau. Nekito tik ryto rasa vejoje priešais namą, karštis vidurdienį ir šešėlių žaismas po lapuočiais. Niekad neapvildavo saulėlydis, ir žvėrys klaidžiojo Ngongo kalnais, nepaisydami nei sausros, nei liūčių meto. Tiek mums buvo likę ir be šito nebūtų buvę jokios prasmės rytais atsikelti.

Audros debesys tolumoj daugelį savaičių rinkos ir rinkos. Bet jie išlydavo kažkur kitur, visad kitur. Po lietingos metų pradžios užėjo sausra, nuvytinusi kavą ant šakų. Burselis, žinoma, buvo teisus.

Sėdėjau pavėsy mūsų naujųjų namų verandoj. Priešais mane ant stalo, apšviesta oranžinės popietės saulės, gulėjo telegrama iš Švedijos. Buvau bepraplėšiąs ją, bet paskutinę akimirką susilaikiau, nusprendęs palaukti Tanės. Ji buvo išjojusi į mūsų čiabuvių šambas, smulkius žemės sklypelius, spręsti ginčų. Telegramos esti grėsmingos ir lemtingos. Jos gali pakeisti žmogaus gyvenimą.

Buvo pavakarys, bet karščiau nei paprastai. Pietvakariuose tarsi juodi dūmai kėlėsi audros debesis, o už Ngongo kalnų dangus švytėjo geltonai, raudonai ir oranžiškai. Tačiau nepalijo.

Sausra buvo beprotybė. Keletą savaičių jaučiausi bejėgis ir apsiblausęs. Mane nesuprantamai siutino keista baimė, vertusi gąsčiotis netikėtų garsų ir judesių. Prieš kelias dienas nubaudžiau įžūlų kikujų berniūkštį, kruvinai primušdamas. Žaizda pakaušyje persekiojo mane keletą dienų. Negelbėjo nė tai, kad kitą dieną jam atsilyginau.

Išgirdau risnojant arklį ir pasilenkęs išvydau parjojančią Tanę. Vėjas gainiojo raudonas kanopų sujudintas dulkes, dažydamas krūmus ir medžius. Jos toto bėgo šalia kartu su šuniu Dasku, sveikindami ją garsiais šauksmais. Sustojusi ji pažvelgė į mane.

– Atėjo telegrama.

Kažkas mano balse privertė berniukus išsilakstyti, o šunį nueiti ir atsigulti pavėsyje. Tanė ilgai sėdėjo ant Ružo. Šiaip labai neramus arklys stovėjo visiškai tykiai.

– Juk Deizi jau mirusi, – pasakė ji ir niršdama žengė į namus.

Keletą sykių leidom telegramą iš rankų į rankas, kol nutvėręs ją praplėšiau.

Nedaugeliui žmonių suteikiama galimybė perskaityti telegramą apie savo paties mirtį. Skaičiau ir skaičiau, kol Tanė ėmė kumščioti man į pašonę klausdama, kas atsitiko. Atsakiau, kad įvyko kažkas keista, galbūt klaida, kad aš nesuprantu. Ji išplėšė popierių man iš rankų ir perskaitė, paskui metė į mane juodą žvilgsnį ir trenkusi antausį išėjo iš kambario. Aš vėl perskaičiau. Hansas buvo miręs. Jis žuvo per lėktuvo katastrofą. Ką tai galėtų reikšti?

Mačiau, kaip valgomasis stalas greta nubluko nelyginant kažkas nereikšminga. Pati mediena išnyko mano akyse, pavirsdama beverčiu daiktu. Jis nebeturėjo ryšių su gyvenimu, buvo apleistas. Vejoje už namo žaidė Tanės toto. Bet jų žaidimas tik mėgdžiojo kitus žaidimus, kai jų šuolius ir juoką lemdavo akimirka. Daiktai ir žmonės man prarado ne tik sielą, bet ir norą sulaukti ateities.

Tanė sugrįžusi puolė man ant krūtinės. Atrodė, jog ir šitai kartojasi. Ji raudojo iš tokios nevilties, kokios niekad nebuvau regėjęs, bet jos rauda buvo aidas kitos raudos. Skubiai atsisukau, kad sugaučiau tikrovės blyksnį, bet per vėlai atitokau. Pasaulis buvo pasitraukęs. Visur tuštuma. Kiekvienas garsas – aidas.

Visos mano juslės buvo nepaliestos, bet šiaip buvau miręs.

Paskui pašoko apmaudas. Tai sąmokslas prieš mane! Bet kur man nukreipti pyktį? Pasiėmiau vieną savo šautuvų ir – ant rankos pakibus rėkiančiai Tanei – išėjęs kvailokai paleidau keletą šūvių į juodus audros debesis. Grįždamas į namą susivėmiau vienoje Tanės lysvių.

Ji atsigulė ir, kaip paprastai, pasirinko susirgti. Tačiau dėl jos nesikrimtau, išėjau miškan ir atsisėdau. Nė vabalėliui, nė lapeliui aš nerūpėjau. Visa kas buvo nuo manęs nusigręžę.

Po valandos grįžau. Tanė, sukaupusi jėgas, sėdėjo verandoje žiūrėdama, kaip aš pareinu.

– Aš gailiuosi tavęs. Man trūksta to, ką tu praradai.

Atsisėdau šalia ir paėmiau jai už rankos. Žaibas ir stiprus trenksmas mėgino mus pažadinti. Trumpa liūtis aptraukė žemę drėgna plėvele. Bet tai nieko nereiškė.

Sausra tebesilaikė. Karštas, sausas oras be perstojo zvimbė. Vėjas neatnešdavo palengvėjimo. Tik paskatindavo žmones nusigręžti vienus nuo kitų iš susierzinimo ir nuovargio. Mūsų skvoterių mažyliai mirdavo dėl neaiškių priežasčių. Sielvartingos raudos girdėjosi toli aplinkui. Gyvuliai sulyso ir gaišo. Čiabuviai darėsi vis murzinesni. Nairobyje nusižudė dvi anglės, o smuklėje susivaidiję du fermeriai nušovė vienas kitą. Pats kiauras dienas sėdėjau verandoje tuščiai spoksodamas, paprasčiausiai nebuvo ničnieko, į ką vertėtų atkreipti akis. Pagautas ūmaus nerimo, kartais įpuldavau pasiimti šautuvų, bet, vos juos pamačius, dar labiau sugildavo širdį.

Kai kada, likęs namuose vienas, pajusdavau, jog name esama dar kažko. Apeidavau ir apieškodavau namą, bet nieko ne-

rasdavau. Sykį užtikau vieną Tanės toto, išdirbinėjantį kažką neleistina jos kambary. Persigandęs jis movė lauk. Bet aš ne jo ieškojau.

Tanė mane penėjo kaip vaiką, bet pati bemaž visai nebevalgė.

– Sielvartas yra skurdus ir alkanas, – pareiškė ji, nustumdama nuo savęs lėkštę.

Kai paklausiau, kodėl šie žodžiai nepritaikomi man, ji atsakė, kad susilaikanti norėdama stipriau pajusti gyvenimą. O aš esąs jos priešingybė, niekad nieko neatsisakąs. Nebuvau tikras, ką ji turėjo omeny, bet aiškiai jutau, jog ji užčiuopė tiesą.

Viena tragedija keitė kitą. Emilis ir Olga Holmbergai per kviestinius pietus, kaip paprastai, susipyko. Visiems buvo žinoma jų neištikimybė, valingumas ir ūmus būdas. Valgant karštąjį patiekalą, Emilis nusitvėrė šautuvą ir šovė į Olgą. Paskui paleido kulką sau į smilkinį. Jis mirė, bet Olga liko gyva.

Seno draugo mirtis man buvo nė motais. Jei norėjo šitaip numirti, jo valia rinktis. Olgos ir Emilio tragiškas likimas įsivyravusiomis aplinkybėmis man rodės natūralus. Viskas buvo leistina.

Vienintelis draugas, kurį pakęsdavau, buvo Erikas fon Oteris. Jis susiprasdavo prilaikyti liežuvį ir stokojo humoro. Jo rūpinimasis Tane buvo rimtesnis už mišias. Jis reikšdavosi pašnekesiais apie pranašą. Leidau jiems bendrauti, bet uždraudžiau Tanei kalbantis su manim bent kiek užsiminti apie islamą. Jau ir taip buvau ganėtinai nepatenkintas.

Išleidau juos į safarį, ir jie parsirado liesesni nei anksčiau, bet apsikrovę mėsa ir kupini tamsių minčių apie gyvenimo nepermaldaujamumą.

Atėjo laiškas nuo Hanso našlės Britos. Žodžiai lakstė į visas puses ir iš pradžių buvo sunku suvokti jos reikalą. Bet laiško gale ji staiga prašneko aiškiai. Ji norinti, kad aš parvažiuočiau namo ir su ja susituokčiau. Aš esąs priverstas užpildyti jos gyvenimo tuštumą. Vienoje vietoje ji meiliai ir korektiškai aprašė mano kūną, nors niekad nebuvo jo mačiusi. Visą dieną nešiojausi pasiūlymą kaip žavingą pagundą. Šitaip išties galėtum

užpildyti tuštumą. Ją reikėjo užpildyti, kad ir aš galėčiau toliau gyventi.

Tanė visą tą laiką buvo man meili ir dėmesinga. Vertinau jos gerą valią, bet tuštumos ji negalėjo panaikinti. Ji irgi ją jautė, ir mudviem bendraujant abiejų tuštuma gilėjo.

Tanei prasidėjo pakilios rimties periodas ir ji kalbėdavos su manim apie žodžių svorį, muzikos erdvę ir liepsnojančias tapybos linijas. Tai, kas man tebuvo gražūs žodžiai, jai buvo tos dienos duona. Užuot pietavusi, ji dudeno monologus apie apvalančiąją tragedijos jėgą ir paslaptingus gyvenimo atitikmenis. Aš tam neturėjau žodžių ir nuėjęs į savo kambarį valydavausi ginklus.

Bet nei aš, nei Tanė neatsisakėm fermos. Be jokios abejonės, ir Mboganis buvo nepelningas projektas, bet jis duodavo man užsiėmimą ir prablaškydavo. Tanės kova buvo kitokia: ji kovėsi širdimi. Ji grūmėsi dėl savo gyvenimo, ir jos kautynėse man likdavo vis mažiau vietos. Iš fermos, meno ir pakilių minčių ji susikūrė pasaulį, kuris buvo man užvertas. Ji vis irzliau mane ragindavo pasilinksminti ar eiti pamedžioti. Aš įšokdavau į mūsų neseniai nusipirktą automobilį ir nudardėdavau Nairobin, kur gerdavau, šokdavau ir smagindavausi su Mutaigos klubo moterimis. Ji sėdėdavo namie, rašydavosi pastabas, priiminėdavo kikujus, bandydavo sutvarkyti visus reikalų popierius ir pasirūpinti, kad naujasis darbų vadovas atliktų savo pareigas.

Džiaugsmo nebuvo nei svaigaluose, nei moterų kūnuose. Kartojimosi mechanika varė mane į paniką. Ir Tanės kantrybė nebuvo begalinė. Sielvartas teikė man „didybės“, kaip ji mėgdavo sakyti, bet iš jos veido mačiau, jog ji netrukus iš manęs pareikalaus pakeisti savo gyvenseną, kad pateisinčiau jos viltis. Nejausdamas alkio, nebuvau žmogus. Pasiėmiau šautuvą ir išnykau Ačio plynėje, bet sugrįžau tuščiomis rankomis.

15.

Karas baigėsi, praėjo pusė metų po Hanso mirties. Per daugelį metų didžiausia sausra ėjo į pabaigą. Paskutinėmis savaitėmis keletą sykių palijo. Vis dėlto kavos tais metais nesulaukėme. Nairobio gatvėse badavo daugybė negrų, o grupelės baltųjų šypsodami šnekėjosi apie naujus laikus. Pats be jokio plano basčiausi po fermą, mėgindamas susigrąžinti prarastą laiką.

Mboganis buvo apgaulingai gražus. Kai žvelgdavau į gyvenamąjį namą, stovintį miško progumoj, jis kiekvienąsyk man regėjos gražesnis. Kad nors būtų buvęs bjaurus!

Niekad anksčiau tiek nesėdėdavau verandoje ar medžio paūksmėje, pareigingai kalbėdamasis su pareigingai ateinančiais ir išeinančiais svečiais. Tanė dudeno savo monologus, klausytojai kartais žavėdavosi, kartais nuobodžiaudavo, o aš valydavau šautuvus ir mėgindavau įsiterpti su smagiu anekdotu. Galiausiai imdavau pokštauti su svečiais, pats nesijuokdamas. Kada ne kada pramogai iššaudavau į kokį daiktą, už kurio užkliūdavo akis: į paukštį, automobilio padangą ar pamestą skrybėlę. Man nerūpėjo, kaip pages nuotaika nuaidėjus šūviui.

Kurį laiką jaučiausi tarytum supanašėjęs su Eriku fon Oteriu, sukaustytu, kietu didelės vienatvės kevalu. Bet mudu skyrėmės tuo, kad jis kaip nuolatinį sielos išbandymą turėjo savo mahometonišką tikybą ir didžiausia palaima jam buvo išsimiegoti ant žemės ištuštėjusiose Turkanos dykrose. Būčiau mielai išmainęs visas Nairobio moteris į Mahometą arba pakeitęs smuklės stalą dulkėta duobe šalia laužo, – jei tik tai man būtų ką nors davę atgalios.

Tanė reikalavo, kad pasikviestume žmonių dalyvauti safaryje. Medžioklė, kurią ji gana kvailai suplanavo vidury dienos, turėjo būti skirta generolo E. H. Levelino garbei, žmogaus, apie kurį veik nieko nebuvau girdėjęs ir kurį Tanė susitikdavo tik retkarčiais. Jos entuziazmas priminė tą, kurį ji rodė mūsų pirmaisiais metais Rytų Afrikoje. Ji išsiblizgino jodinėjimo batus, susisiaurino chaki kelnes ir nuvažiavo į Nairobį vien tam, kad nusipirktų naują palaidinukę. Ji matavosi skrybėles ir drabužius priešais veidrodį ir keisdavo pozas, norėdama pabrėžti taip trokštamą sportišką eleganciją.

Erikas buvo pakviestas drauge su keliais kaimynais, paslaugiais fermeriais, turėjusiais tapti užpildu. Tik po kelių dienų Tanė pasisakė pakvietusi ir britų didiką Denisą Finč-Hetoną. Buvau apie jį tik girdėjęs, kaip apie iš aukšto į kitus žiūrintį snobą, retkarčiais apsimetantį dailininku. Jis manėsi esąs išsilavinęs ir su pusgalviais nebendraudavo. Taigi šitą žmogų buvau priverstas priimti savo namuose ir galbūt netgi šnekinti. Antra vertus – kas man darbo? Juk daugybę kartų spaudžiau ranką jos broliui Tomui! Tanė, susitikusi Finč-Hetoną prieš keletą mėnesių per priešpiečius, žinoma, norėjo išsimaudyti jo kilmės ir kontaktų su anglų karališkąja dinastija spindesy. Pats ketinau medžioti su Eriku ir kaimynais. Jie bent nebijojo žvėrių. Tanė galės kalbėtis su generolu ir kartu su juo pamokyti Finč-Hetoną, kaip laikyti šautuvą.

Bet iš tikrųjų mane šiurpino ne susitikimas su svečiais. Aš bijojau įsijausminti išvydęs žvėris arba pavirsti medžioklės kekše, imti medžioti be noro ir džiaugsmo, be žaismo ir geidulio.

Buvo dešimta ryto, ir Erikas jau stovėjo it statula bendrajam kambary prie milžiniško užkandžių stalo, Tanės paruošto per kelias dienas. Generolas gerklėjo monologą visiems, nutolusiems mylios spinduliu, o kaimynai siautėjo su šunimis ir vaikais gale namo. Finč-Hetonas vėlavo. Kai jis privažiavo prie namo, Tanė paleido, ką turėjusi, iš rankų ir puolė lauk. Prie

durų ji ūmiai sustojo, ištempė kaklą, keletą sykių giliai įkvėpė ir uždėjo vieną ranką ant staktos tarsi pasiremdama. Pamatęs, kad jos ranka dreba, pirmąsyk per šešis mėnesius susidomėjau. Tą akimirką supratau, kur čia pakastas šuo, ir ėmiau stebėti ją, vėl žengiančią per kiemą ramiais, oriais žingsniais. Jai nereikėjo manęs pašaukti, kad išsekčiau iš paskos pasisveikinti su svečiu.

Kai išėjau, Finč-Hetonas tupėjo šalia automobilio, knebinėdamas padangą. Tanei buvo atsukęs nugarą. Tupėjo žemai nuleidęs kelius ir pro plačius skrybėlės kraštus į skirtingas puses iškišęs alkūnes. Kai atsistojo, pasirodė besąs aukštas, liesas ir raumeningas. Spyrė į padangą, „ją reikia pakeisti", atsigręžė ir pasisveikino su Tane, tarsi nustebęs, kad ją susitiko būtent čia. Prabėgom metė abejingą žvilgsnį į mane ir trumpai bei sausai spustelėjo man ranką. Paskui nuėjęs prie bagažinės išsitraukė 350-ojo kalibro „Rigbys", 450-ojo kalibro „Holland&Holland" ir nudėvėtą medžioklės krepšį. Nieko nepaprasta, bet tinkamus reikmenis. Kiekvienas judesys rodė įprotį. Prieš pat užtrenkdamas bagažinę, jis pakėlė plokščią ryšulį, įsuktą į gumbuotą rudą popierių. Įteikė prabėgom Tanei, ir ji bemat šį išvyniojo. Gramofono plokštelė. Tanė užraudo ir sutriko.

– Ar jau turi? – paklausė Finč-Hetonas.

– Ne, – atsakė ji, – bet mes neturime gram-m-ofono.

Jis gūžtelėjo pečiais, pasakė, jog tai galima sutvarkyti kokį kitą sykį, atsisuko į mane ir paklausė, kodėl turim medžioti vidurdienį.

Generolas gerai įsitaisė tarp draugingų kaimynų, ir jie kirto bei gėrė lyg per vėlyvus pietus, visą dieną negavę užkrimsti. Finč-Hetonas valgė nedaug, tik rankiojo skaniausius kąsnelius ir, regis, laukė, kada leisimės į kelią. Tanės plepalai iš pradžių jį erzino, paskui ji kažką pasakė, kas patraukė jo dėmesį, akimirką jis užmiršo ir vyno taurę rankoje, ir mintis apie būsimą medžioklę. Erikas juos griežtai stebėjo, ir, neišduodamas veidu vidinės paslapties, paniro į apmąstymus. Kai pagaliau jis prasi-



žiojo paklausti, kaip bus medžiojama, Finč-Hetonas atsigręžęs į jį leptelėjo:

– Ponas „Šūvis“ turbūt gali likti prie valgomojo stalo ir šaudyti į Ngongo kalnų antilopes pro langą.

Eriko šypsena panėšėjo į bjaurų randą.

Prieš lipant į automobilius važiuoti kalnų virtinės link, Finč-Hetonas pasiūlė mums pasidalyti į dvi medžiotojų grupes – aš su kaimynais vienon grupėn, o jis pats, Tanė, generolas ir Erikas – kiton. Padugnės, vadinasi, atskirai. Aš net neprotestavau, nors mielai būčiau pasižiūrėjęs, kaip Finč-Hetonas medžioja.

Lynojo, oras buvo vėsus ir drėgnas. Vos išlipę iš automobilių ir atsiskyrę nuo antrosios grupės, priešais vėją susidūrėme su keliais bušbukais. Kaip ir pridera, atsargiai išsiskirstėm, ženklais susirodę, kurį žvėrį kiekvienas renkamės, ir iššovėm. Nedramatizuodami ir efektyviai. Mėsos užteko visai fermai. Stovėjau žiūrėdamas, kaip mūsų nešikai kapoja žvėris ir deda garuojančius mėsos gabalus į pintines neštis atgal. Tolumoj išgirdau šaudant antrą medžiotojų grupę. Nusišluosčiau ranka sudrėkusį veidą ir pajutau po pirštais naują veidą. Ar dulksna nuprausė mane ir kitus daiktus? Kodėl su džiaugsmu prisimenu elnių medžiokles Nesbiuholme? Tik po valandėlės supratau, kas atsitiko. Mano pasidygėjimas buvo dingęs. Vėl buvau savo vietoje.

Atsigręžęs susitikau su Džumos žvilgsniu. Jis paslaptingai šypsojosi, ir aš nežinojau, ar jis džiaugiasi vėl atgavęs mane, ar turi kažką papasakoti.

– Gera medžioklė, – tarė jis ir nukreipė žvilgsnį.

– Dėstyk! – paliepiau pusbalsiu.

– Švieži leopardo pėdsakai, – sušnabždėjo jis ir linktelėjo į tarpeklį.

Kol mano bendrai padarę pertrauką kūrė laužą, pareiškiau jiems lipsiąs į kalną pasidairyti buivolo.

Dėl lietaus buvo sunku suprasti, ar pėdsakai labai švieži, tačiau buvo akivaizdu, jog žvėris praėjo tą patį rytą, jau pradėjus

lyti. Pėdsakai vedė į giraitę aplink daubą. Kai kuriose vietose ant žemės buvo likę žymių, rodančių leopardą tempus nedidelį grobį (galbūt gnu jauniklį ar kitokį antilopiuką). Turėjom apsukti giraitę, kad atsidurtume priešais vėją. Atradome daugybę senesnių pirmyn ir atgal išsimėčiusių pėdsakų, rodančių leopardą keletą kartų grįžus į krūmus. Galbūt nevertėjo laikytis priešais vėją, budrus žvėris tikriausiai jau buvo mus aptikęs. Bet vargu ar jis palikęs slėptuvę išnirtų atviroje vietovėje. Manęs laukė lėtas ir kantrybę bandantis kelias per tankius krūmus, kol susitiksiu akis į akį su leopardu. Jau alsavau prasižiojęs, ir širdis it minkštas plaktukas kalė į šonkaulius.

Džuma čiupo man už rankos ir parodė kiton daubos pusėn, kur mes patys ką tik vaikštinėjom paskui šviežius pėdsakus. Keletas vyrų iš lengvo kiūtino nuleidę žemėn akis. Tai buvo Finč-Hetonas ir jo somalis tarnas. Netrukus jie pastebėjo mus, sustojo ir valandėlę žiūrėjo. Atsargiai uždėjau ranką Džumai ant peties, kad jis nepamotų sveikindamasis. Paskui šnabždomis liepiau jam palaukti, kol įlįsiu į krūmus. Sušnairavęs kiton pusėn, pamačiau Finč-Hetoną padarius tą patį. Bet prieš mums įlendant spėjau suvokti, kad virš giraitės stovi Tanė su Farahu ir mus stebi.

Sėlinome kiekvienas iš savo pusės. Tarp mūsų gulėjo budrus ir pasirengęs gintis leopardas. Gerai neapskaičiuotas šūvis – ir katras nors iš mudviejų galėjo būti užpultas. Viskas buvo taip nevykę, jog šitai galėjo atsitikti, – jis irgi žinojo. Vos sulaikydamas besiveržiantį džiaugsmą, be garso, žingsnis po žingsnio įtykinau į tankius brūzgynus. Aplink daubą tvyrojo visiška tyla, kai mudu su Finč-Hetonu prarijo krūmai.

Krūmai buvo netgi tankesni, nei maniau. Būgštavau, kad nesuspėsiu pirmas ir keletą sykių vos nepaspartinau žingsnio. Iš pradžių girdėjau tik savo alsavimą. Paskui sąmonę pasiekė paukščių čiulbėjimas, krūmus šnarino smulkūs žvėreliai, ir vandens lašai varvėjo nuo drėgnų lapų. Aš pats vis labiau šlapau, ir trumpą valandėlę kairę ranką sutraukė mėšlungis nuo pa-

rengto šautuvo laikymo. Man pavyko prabėgom pamatyti uolą, išgirdau čiurlenant upeliuką ir nutariau sukti ten. Bet dar nenusigavęs ton vieton, išgirdau keletą kostelėjimų ir sumečiau, kad atsidūriau netoli leopardo. Mus skyrė tanki žaluma. Ant plonos šakelės galo nutūpė zylutė, šakelė nulinko ir atidengė dėmėtą kailį. Atrodė, jog tai sprandas. Pakėliau šautuvą, nusitaikiau, bet zylė purptelėjo, ir brūzgynai vėl užsivėrė apie leopardą.

Atsargiai tvylindamas aplink, išgirdau lūžtant šaką, leopardas pašoko dusliai urgzdamas, aš daviausi tiesiai jo link keliais sparčiais žingsniais per krūmus, akimirką išvydau žvėries nugarą ir už kelių metrų Finč-Hetoną. Išgirdęs mane artinantis, leopardas ėmė blaškytis iššieptais dantimis – mes iššovėm veik tuo pat metu.

Abu šūviai buvo mirtini.

– Denisas, – ištarė jis tiesdamas man ranką.

– Bliksas, – atsakiau.

Jis išėjo iš giraitės, kol aš pasilikęs stebėjau leopardą. Tai buvo gražiausias kada nors mano regėtas žvėris.

Tik mums sugrįžus fermon ir sustojus su gėrimo taure rankoj, Tanė pasiklausė, kaip mes nušovėm leopardą. Visi nuščiuvo, netgi generolas užsičiaupė bepasakodamas, kaip nudėjęs šakalą gerai nutaikyta kulka. Denisui neatsakius, prabilau aš. Viskas įvykę be jokių dramų. Mes sėlinę kiekvienas iš savo pusės, vienu metu pasiekę leopardą ir vienu metu iššovę. Ir baigta. Stojo tyla. Denisas pritariamai linktelėjo galvą. Galop Erikas paklausė:

– Vienu metu? Neįmanoma vienu metu iššauti. Kuris nors visada pirmas, ar ne?

Mes abu linktelėjome.

– Kuris nors visada pirmas, – atsakė Denisas. – Mes žinom teisybę, bet jums jos nesakysim.

Įsivyravo tyla. Vieni paniuro, kiti pasipūtė. Tanė sėdėjo išsi-

tempusi ir įsmeigusi liepsnojančias akis į rudas liesas Deniso rankas, žaidžiančias su amuletu.

– Jūsų teisybės mes niekad nesužinosim, – nutraukė ji tylą, – bet mums, mačiusiems, kaip jūs įėjot į krūmus, ir girdėjusiems šūvius, irgi egzistuoja teisybė. Ir tos teisybės jūs nežinot!

Denisas kreivai jai šyptelėjo.

Erikas verčiau būtų patylėjęs, bet jis neištvėrė:

– Yra tik viena teisybė, ir visiems vienoda.

Daugiau jam nebebuvo vietos mūsų namuose. Mes labai gailėjomės, bet nieko negalėjom padaryti. Jis tučtuojau pakilo, visų vardu padėkojo už medžioklę ir vaišes vildamasis, kad jų keliai ateity dar susikryžiuos. Pasivadinęs savo ištikimuosius Turkanos čiabuvius, jis iškeliavo. Buvo toks rimtas ir prislėgtas, jog man pasirodė, tarsi jis išsinešė visą mano šleikštulį ir nuovargį. Ir vis dėlto su liūdesiu stebėjau jį nueinantį. Vos per metus jis buvo tapęs organine mano sąmonės dalimi.

Denisas vienintelis pasiliko vakarienės. Sakėsi turįs sutaisyti oro nelaikančią padangą. Atsisėdau su grogo taure rankoje pavėsy šalia automobilio ir stebėjau, kaip jis dirba: pakelia automobilio priekį, nuima padangą ir ištraukia kamerą, apžiūri, kur praeina oras, užkiša skylę, vėl viską surenka ir užmauna padangą. Jo somalis tarnas paduodavo įrankius, lyg šie būtų krištoliniai. Tanė neramiai campinėjo po namus ir sykį šmėkštelėjo man akyse, dirstelėjusi pro kažkurį langą.

– Ar fon Oteris rėžė sparną apie tavo žmoną? – paklausė jis darbuodamasis.

– Taip, – atsakiau ir pamačiau, kaip jis įstumia pataisytą glebną kamerą po padangos karkasu.

– Ir neprieštaravai?

Atsakiau tik jam užmovus ir pripūtus padangą.

– Priklauso nuo to, kas rėžia. Mutaigoje kelissyk sumušiau bandžiusius.

Denisas atsistojo, žvelgdamas į savo purvinas rankas.

– Žinau, – atsakė ir nuėjo praustis.

Kaip tik tuo metu pakvipo iš virtuvės, ir pirmąsyk po ilgo laiko pasijutau toks alkanas.

Krištolo taurės, šampanas, prancūziški vynai, rusiški ikrai, antilopės nugarinė ir degančios žvakės – Tanė buvo apgalvojusi kiekvieną detalę. Prisimenu tą vakarą švelnioj rusvai geltonoj šviesoj su Europos žiemos nuotaika, bylojantį apie pradingusius laikus. Net ir Švedija tą vakarą ėmė rodytis džiugesnėj šviesoj.

Pirmąkart išvydau Denisą be skrybėlės. Jis nenusiėmė jos net per priešpiečius. Apstulbau, jog jis kone plikas. Keisčiausia, kad dėl to veidas atrodė jaunesnis, švelnesnis.

Valgis buvo stebėtinai gardus, lyg skonio pojūtis būtų išvaduotas iš nelaisvės. Denisas komentavo vynus ir patiekalus, pasakojo apie naujai sukurtą muziką, kurią neseniai girdėjęs Paryžiuje. Muzika, kiek supratau, nusižengė tradicinei harmonijai. Jis netgi išringavo keistą melodiją ir pacitavo kažkieno, aprašiusio šios muzikos savitumą, žodžius. Buvo kalbama, kad tai, kas bjauru, paverčiama grožiu. Tanė klausinėjo apie harmonijų tembrą, ir aš nustebau, kad ji tiek nusimano, jog geba suformuluoti klausimą. Nesivaržydama ji leidosi į eiliavimo meną ir kažką pacitavo („Šekspyras“, – metė man), o Denisas ją papildė kaip tik nuo tos vietos, kur ji baigė. Jie pajuto, jog jiems abiem smagu pakaitom deklamuoti eilėraščius – ir Tanė visiškai pamiršo valgyti.

Stebėtina, kad Denisas tarytum buvo baisiausiai išsiblaškęs ir jo mintys klajojo labai toli, vis dėlto dėmesingai sekė detales. Jis greitai pastebėdavo kiekvieną pokytį ir, nors nepanėšėjo į klausytis mokantį žmogų, nepraleisdavo negirdom nė vieno Tanės atkirčio.

Aš mėgavausi vakaru. Jis priminė šventę, sakramentą prie namų židinio. Tačiau man pačiam trūko žodžių, kad galėčiau įsiterpti. Man muzika ir eilės buvo patrauklios arba atstumiančios, gražios arba bjaurios, bet nebylios. Denisui ir Tanei visa būtis buvo kupina mįslingų pojūčių ir patirties. Mene ir tikro-

vėj nieko nebuvo neginčijama, viską galėjai interpretuoti. Tą vakarą pastebėjau, kad jie „mąsto“ jausmais taip, kaip aš niekad nesugebėjau. Aš kiek įmanoma rėmiausi protu – dirbdamas, medžiodamas ir mylėdamas, ir tai žadindavo mano jausmus: darydavausi linksmas, patenkintas, nelaimingas. Mano nuotaiką lemdavo trumpos užgaidos, kurias tolydžio reikėdavo stimuliuoti. Deniso ir Tanės gyvenime mintys ir jausmai buvo susipynę į nenutrūkstamą procesą, kuris savo ruožtu keldavo naujas mintis ir jausmus. Aš gyvenau viename daiktų ir jausmų pasaulyje, jie gyveno begalybėje pasaulių, kur nei daiktai, nei jausmai neturėjo savo apibrėžtos vietos. Jei nelaimė ir laimė man buvo atviros ar uždaros durys, Tanei abiem atvejais tai buvo varginati ir niekad nesibaigianti kelionė. Niekas nemokėjo kentėti ar džiaugtis su tokiu savaime suprantamu nuoseklumu ir jėga, kaip ji.

Po vakarienės užkūriau židinį ir atsisėdau su konjaku į fotelį kambario kertėj. Nenorėjau sėdėti per arti.

Denisas pirmas iš jų užėmė savo vietą scenoje. Surietė ilgas savo kojas – jis buvo nuostabiai lankstus – ir patogiai atsigulė ant pagalvių priešais židinį. Jei taip būtų padaręs Erikas, būčiau garsiai nusikvatojęs.

– Gerai gyvenat, – konstatavo atsigręžęs į mane.

Tanė klastelėjo ant suolelio jam palei kojas ir ėmė pasakoti apie vieną savo toto, kurį ji išmokiusi virėju. Vos įsivažiavusi, pradėjo meluoti be jokios gėdos. Aš stebėjau berniuką ne mažiau už ją ir žinojau, kad ji sako netiesą. Su manim ji niekad taip nesielgdavo. Kodėl rizikuoti būti atskleistai prieš žmogų, kuriam akivaizdžiai nori padaryti įspūdį?

Pagal jos versiją, berniukas, savaime aišku, analfabetas, tik elementariai supažindintas su virimo menu, stebuklingai perpratęs prancūzų virtuvę – ir netgi niekad neragaudamas valgių! Taigi berniukas visiškai nesuprantąs, kokių nepaprastų turįs sugebėjimų! Žinojau ją ištisas savaites rėkus ir keikus netikėlį, kol šis pakenčiamai išmokęs virti bulves ir sriubą. Pavyz-

džiui, ką tik suvalgyta vakarienė atsirado per dideles kančias ir pasitelkus pažangią virimo knygą danų kalba! Tačiau Tanė kalbėjo taip įsijautusi, kad valandėlę suabejojau savo susidarytu įvykių eigos vaizdu.

Sušnairavau į Denisą. Keisčiausia, kad įtarus jo žvilgsnis juo labiau giedrėjo, juo neįtikimesnė darėsi istorija, ir galiausiai santūrus veidas nušvito berniukišku susižavėjimu. Jis prajuko iš Tanės džiaugsmo, kad nuostabusis melas įkrito į gerą dirvą. Ji atsistojo ir netikėtai išlėkė iš kambario. Kai likome vieni, jis atsigręžė į mane ir perdėm jausmingai ištarė:

– Bliksai, turėtų būti nuostabu kasdien mėgautis šiuo virimo menu.

– Taip, – atsakiau, – turėtų būti nuostabu. – Ir abu pratrūkome juoku.

Po minutės Tanė sugrįžo ir parodė bjaurų virėjuką, kuris ne tik buvo mažo ūgio, bet ir šlubas.

– Šit kaip atrodąs menininkas! – šūktelėjo ji, bakstelėdama į išsigandusį berniūkštį, iš nuostabos besidairantį išpūstom akim ir nesusigaudantį, kas čia dedasi. Denisas susimąstė ir, sumurmėjęs: „Taip, šit kaip atrodąs menininkas“, juokdamasis švystelėjo monetą, kuri atšokusi nuo vieno berniuko delno į kitą nusirito po spinta. Berniukas parpuolė ant žemės, išžvejojo monetą, atsikėlė su kvaila šypsena lūpose ir tarė:

– Dėkui, pone Bedarai!

Denisas apsiniaukė, o berniukas greitai išklibikščiavo.

– Kaip jis tave pavadino? – paklausiau.

Jis neatsakė. Papasakojau jam, kad aš vadinamas Vahoga, o Tanė Džeri. Galiausiai jis atsakė, kad jį vadiną įvairiais vardais, bet šie jo nedominą.

Aš įstojau į vėžes ir tučtuojau panorau patenkinti savo smalsumą. Atsiprašęs palikau Denisą su Tane ir nuėjau į virtuvę. „Prancūzų“ virėjas sėdėjo ant suoliuko ir čepsėdamas bei springdamas šlamštė valgio likučius. Suvokdamas savo kaltę, nugurkė visą kąsnį ir išsigandęs pažvelgė į mane.

– Kaip tu pavadinai poną Finč-Hetoną?

Dabar jį išties pagavo siaubas, ir prireikė kelių minučių, kol jį nuraminau. Galų gale ištraukiau, ką norėjau išgirsti. „Bédar“ reiškė „plinkantis“. Ar buvo daugiau vardų? Denisas buvo pagerbtas dar vienu: „Makanyaga“ – „tas, kuris žodžiais gali sutrypti mažesnį žmogų“.

Niekad nekaišiodavau žmonėms smulkių monetų. Tai žemino abi puses. Dabar padariau išimtį, ir berniukas dar sykį išpūtė akis į uždarbį, kuris tik patvirtino baltojo žmogaus užgaidumą ir mįslingumą. Jis nė truputėlio nenutuokė, kad tapo dvi sielas sujungusiu tiltu, kad simbolizavo meną ir kad ką tik įteikė man du raktus, atveriančius *The Honorable Denys Finch Hatton**. Staiga jis tėškė abi monetas, lyg šios būtų nudeginusios delną.

– Aš jų nenoriu! Jos atneša nelaimę!

Trūktelėjau pečiais ir pasakiau, kad galįs iki soties prisivalgyti likučių ir paskui eiti namo.

Kažkas privertė mane apeiti namą ir pažvelgti pro langą. Tanė viena sėdėjo priešais židinį. Ties priekine namo puse išgirdau kažką krutuliuojant prie Deniso automobilio. Dirstelėjęs už kampo, išvydau jį tamsoje traukiant iš bagažinės didžiulį futliarą. Ar rodys savo šautuvą? Vėl atsitraukiau prie lango ir pamačiau, kaip Denisas įžengė į kambarį, atidarė futliarą ir išėmė gitarą. Girdėjau jų balsus, bet nesuvokiau, ką jie kalba. Denisas į Tanės entuziazmą atsakė grimasa. Kol ji šnekėjo, jis derino instrumentą. Paskui užtraukė kažką panašaus į seną anglų liaudies dainą. Jis turėjo gerą balsą ir dainavo paprastai ir nedirbtinai. Vis dėlto scena kažkodėl buvo nemaloni. Joje buvo intymumo ir nuogumo, kuris mane šokiravo labiau, nei būčiau išvydęs juos kartu gulinčius. Jiems nederėjo būti tokiems atviriems ir neapsaugotiems vienam prieš kitą.

Jam baigus dainą, sugrįžau kambarin ir pareiškiau esąs pa-

* Garbingąjį Denisą Finč-Hetoną (*angl.*).

vargęs ir einąs miegoti. Abu pažvelgė į mane apsiblausę – ar tu dar čia? – ir palinkėjo labos nakties. Aš nuėjau į savo kambarį, atsidariau langą, iššokau ir apsukęs namą vėl prisėlinau prie to lango, kur anksčiau stovėjau. Tanė kažką pasakojo – vėl negirdėjau, ką jie kalba, – ir mačiau, kaip siaura jos nugara išsitiesė ir sutvirtėjo nuo žodžių gausos ir stiprumo. Denisas gulėjo ant šono, galvą pasirėmęs ranka. Viena koja dryksojo ant grindų, kita buvo sulenkta per kelį ir atkreipta į viršų. Rudos jo akys klaidžiojo jos veidu, kartais nuslysdamos iki kelių ir blauzdų. Ji sužavėta tik malė ir malė liežuviu, o Denisas tai nusišypsodavo, tai vėl surimtėdavo. Aš tarsi pastebėjau, kaip apie juos sutirštėjo oras, kaip sustojo laikas ir uždaras jų pasaulėlis iškeliavo begalinėn erdvėn. Tanės balsas atsklisdavo nelyginant iš jūros gelmių, Denisas liovėsi judėjęs ir liguistai palengva apsilaižė lūpas, sukdamas tabako ir marichuanos cigaretę. Vinguriuojant jos pasakojimui, jie abu rūkė ir susiliesdavo rankomis, perleisdami cigaretę.

Kambary sutemo, degė tik viena lempa, o židiny teruseno žarijos. Supratau, kad kuo tamsiau darysis kambary, tuo lengviau bus aptikti mano siluetą lange. Vis dėlto pasilikau.

Kai ji baigė pasakoti, jis ją prisitraukė, pasakė kažką labai dalykiškai ir ryžtingai, ir ji linktelėjo galvą atsakydama. Ji priėmė konkrečią informaciją, ne kokius meilės žodžius ar geidulingus komplimentus, ir pritarė jo žodžiams. Jau pasiruošęs ją bučiuoti, jis pamatė mane. Sekundę stabtelėjo, paskui ilgai ją bučiavo, tačiau švelniai ir nekaltai – visą laiką įsmeigęs į mane rudas akis. Jose nebuvo nei pašaipos, nei triumfo, tik įspėjimas: nesiartink prie mūsų!

Aš nuėjau atgalios, įlipau pro langą ir atsiguliau. Miego nenorėjau, nuo krūtinės iki pilvo apačios perbėgdavo skausmingas virpulys. Širdis dunksėjo gerklėje lyg per medžioklę, o sąmonė buvo it šaltas išvėdintas kambarys. Negalėjau sučiupti nei minties, nei jausmų. Mano būsena buvo tarsi kylant karščiui.

Pagaliau kūną supurtė kūkčiojimas, aš įsikibau į kažką pa-

žįstama: tyrą ir nesudarkytą gyvenimo džiaugsmą – ir savaime suprantamą liūdesį praradus Tanę dėl brolio. Tai buvo laimingas, tačiau skausmingas grįžimas namo.

Ankstų rytojaus rytą išsitrenkiau į lauką, valomą naujiems kavamedžiams. Prižiūrėjau darbą, pamokiau leisti medžius ir pats čiupęs kirvį ir pjūklą padirbėjau be pertraukos keletą valandų. Parjojau namo priešpiečių, aišku, pavargęs, bet nepatenkintas.

Ant mano rašomojo stalo gulėjo žinutė: „Priešpiečiausiu su Denisu Nairobyje. Grįšiu namo po pietų. Tavo Tanė“. Dalykiški žodžiai sujudino kažką, ko neįstengė paliesti net vakarykščio vakaro įvykiai. Puoliau jos kambarin ir pažvelgiau į paklotą lovą, nudrėskiau skalbinius, ieškodamas paliktų žymių. Pasibjaurėjęs aptikau ant kėdės suverstus jos apatinius – šiaip ji visad labai pedantiškai susitvarkydavo drabužius. Iškiūtinęs iš kambario atsisėdau prie rašomojo stalo, bet kažkas privertė grįžti. Iš visų pusių apžiūrėjau lovą, su visomis smulkmenomis regėdamas susijungiant jų nuogus kūnus – lygiai taip pat kaip mudviejų su Tane, – bet dabar daug karščiau, su didesniu alkiu, kur kas švelniau. Įsivaizdavau juos pasiekus vienas kitą, visiškai susiliejus.

Pačioj mūsų namų širdy! Ir ji postringavo apie santuokos šventumą, man siautėjant Nairobyje. Niekad nebuvau parsitempęs jokios moters į mūsų namus, niekad juose nė nepabučiavau moters, net tais metais, kai Tanė gyveno Danijoje. Žinoma, keletą sykių buvau įsimylėjęs, dar dažniau neištikimas, bet visad vengiau artimesnių santykių. Pagal mūsų susitarimą rūpinausi santuoka ir neprileidau prie namų slenksčio neištikimybės ir atsitiktinių aistrų. Tanė kalbėjo apie santuoką kaip lojalumą vienas kitam, tradicijoms, giminėms, namams, nuosavybei ir galimiems vaikams. Atsiduoti aistroms reikėjo kur kitur. Ji iš pat pradžių suteikė man visišką laisvę su sąlyga, kad aš niekad nepaliksiu jos ir nenutrauksiu mūsų santuokos. Dabar ji pati suplakė skirtingus pasaulius. Pirmąsyk pamilusi kitą



vyrą, ji tučtuojau pasirinko mūsų namus savo meilės teatrui. Tai buvo išdavystė.

Negalėjau nuryti nė kąsnio, tik slampinėjau iš kambario į kambarį, konstatuodamas, kad visi daiktai išniekinti: sofa, židinys, pagalvėlės ant grindų – ypač jos, – porcelianas, taurės.

Farahas įėjęs sausai pranešė, kad misteris Bedaras rytojaus dieną važiuojąs į Kairą mokytis skraidyti, šitai jam papasakojęs jo somalis tarnas.

– Gyvenimas yra ilgi metai, ne trumpos valandėlės, – pridūrė Farahas išeidamas.

Regėjau lėktuvą trenkiantis į žemę, sudūžtant milžiniška jėga ir užsidegant. Paskui mano nuotaika vėl pakito. Pavyduliauti neprotinga, žema ir šitaip tik pats kankinsiuos. Jei galima jai, galima ir man. Nusiskutau, tvarkingai apsirengiau ir susigrūdau kišenėn pluoštą skolintų banknotų. Bet niekur nenusigavau. Tanė buvo pasiėmusi automobilį.

Ketvirtą valandą po pietų ji parsirado. Greitai ir nerūpestingai privažiavo prie namo ir staigiai sustojo. Išsverdėjo iš automobilio ašarų nudryžuotu veidu.

– Aš sergu, – pareiškė, įėjo į namą ir susirangė tarp išdraikytų paklodžių.

Stovėjau prie durų ir žiūrėjau, kaip ji iš nevilties susitraukė paklodes, pasislėpė jose, kvėpė jų kvapus, kol galiausiai susirietusi tuščiai įsistebeilijo į lubas.

– Denisas išvažiavo į Kairą. Jo nebus mėnesių mėnesius.

Ūmiai pajutau, kad manęs tai nedomina.

– Ruošiuosi į Mutaigą pasilinksminti. Grįžęs tučtuojau leisiuos į Navašą pamedžioti ir suarti žemės fermeriui. Galėsi jo ramiai sau gedėti, kiek norėsi.

Ji pakėlė galvą ir pažvelgė į mane.

– Bet tikriausiai sugrįši?

Aš jos nepaisiau.

Mutaigoje, kurion atsibeldžiau vėlai vakare, vyravo valstybinio gedulo nuotaika. Svaigalai neveikė, o moterys buvo bjau-

rios ir nuobodžios. Pasukau indui priklausančion smuklėn, čia vertėjo atkreipti dėmesį į sumišusių rasių įvairovę. Nuotaika buvo egzaltuota, palmių vynas ir ypatingi narkotikai šią vietą darė nenusakomą. Užsisodinau ant kelių negrę, o paskui visai paleidau vadžias. Viskas tebuvo it ilgas svaigulys. Liežuviu jutau druską ir jūrą, valgiau, gėriau ir rūkiau kažką visai nepažįstamą.

Kai vėlai naktį nubudau, galva ūžė, o kūnas buvo trapus kaip stiklas. Šalia manęs, ant grindų patiesto demblio, sušmėžavo bent jau dvi negrės. Visi trys buvome glaudžiai susipynę ilgais audeklais ir, man pakilus eiti, viena negrių pabudo ir ištiesė rankas. Bet aš jau buvau apiplėštas, kišenėse švilpavo vėjas, ir nieko nebegalėjau jai duoti. Ji suprato mano būklę, nes tikriausiai ir pati dalyvavo apiplėšime. Užtat ėmė skųstis savo būkle. Ji daugelį metų nesilankiusi gimtajame kaime Kenijos kalno papėdėje. Jos vyras pasimiręs ir dėl neaiškių priežasčių ją atstūmusi tiek sava, tiek vyro giminė. Du vaikus palikusi gimtajame kaime ir dar du Nairobyje. Paėmusi man už rankos, pasipasakojo, kad labai kenčianti, kad jos širdis numirusi iš sielvarto ir kad neturinti jokios ateities. Ašaros tekėjo jos skruostais, ir pasiraususi ji atkišo man saują suglamžytų banknotų. Jie esą mano, pasakė ji, nes buvau toks geras ją išklausęs baltasis žmogus, ji nenorinti manęs apvogti. Liepęs pasilikti pinigus, ją palikau.

Su nuostaba konstatavau, kad automobilis tebestovi, ir niekas nei pavogta, nei sugadinta. Parsiradau namo auštant. Tanė prabudusi paklausė, ar buvau užpultas dramblio. Paaiškinau, kad Mutaiga esanti kapų rūsys ir norėdamas pasilinksminti turi eiti labiau gyvenimą teigiančion vieton. Ji atsakė naktį vos nenumirusi. Aš jai atsakiau, kad galinti ramiai sau mirti, nes kraunuosi daiktus važiuoti Navaišon.

Greitai susiruošiau. Ji tebegulėjo savo kambary, nepratardama nė žodžio. Jau buvau beištraukiąs, kai ėmė graužti sąžinė. Ar nenuėjau per toli? Turėjau ją išklausyti, paguosti.

Įėjau pas ją, ir ji gulėjo lovoj tarsi mirusi. Staiga atsisėdo ir drėskė nagais man per veidą.

– Tu esi kiaulė! – suriko.

– Žinau, – atsakiau, – aš tau per prastas. Važiuok į Kairą, elkis su Denisu, kaip nori, mudu netinkam į porą! Daugiau nebenoriu tavęs matyti!

Ji spjovė man į veidą, aš jai sudaviau.

Vonios kambary sudaužiau veidrodį. Nusiprausęs veidą ir išsiskalavęs burną, išėjau prie pakrauto automobilio. Šalia jo stovėjo Tanė su chalatu ir žiūrėjo į mane tūžmingu žvilgsniu. Apatinė jos lūpa virpėjo, nors ji iš paskutiniųjų stengėsi susivaldyti.

– Tu esi mano vyras ir negali manęs palikti!

Sekundę mane pagavo impulsas antrąsyk savo gyvenime jai trenkti, bet greitai praėjo. Jos žvilgsnis buvo ne tik piktas, bet ir maldaujamas. O liesame, nuo ryto vėsos drebančiame kūne buvo kažkas taip miela, kad akimirksniu sušvelnėjau.

– Jei per valandą susikrausi, galėsi važiuoti kartu.

Ji puolė man ant kaklo:

– O, mylimas Brurai, – sukuždėjo, paskui metėsi į namą, šaukdama: – Aš moku vairuoti, galėsi numigti!

16.

Ngongo kalnuose lijo, ir aš stovėjau vejoje be skrybėlės ir striukės, leisdamas vandeniui žliaugti veidu. Giliai įtraukdamas, kvėpiau drėgną, gaivų orą. Jaučiausi, tarytum mane skalautų dangiško džiaugsmo ašaros.

Abu Tanės kurtai vaikėsi vienas kitą atvirame lauke, retkarčiais paslydę apsiversdavo šlapioje žolėje, bet tučtuojau vėl pašokdavo. Žinojau, kad buivolai ramiai stovi Ačio lygumoj, lietui pliaupiant jų žvilgančiais juodais kūnais, kad drambliai jau grįžta prie senųjų savo upių, kad liūtai nusipurto nuo kailio drėgmę ir įsitaiso pridengiančiuose krūmuose.

Kova dėl būvio baigėsi. Dabar reikėjo gyventi.

Tanė išėjusi atsistojo šalia. Buvo laiminga nelyginant įsimylėjusi mergaitė.

– Brurai, lyja, ir gubernatorius Nortėjus nebežino, kaip tave girti. Tokie kaip tu turi kurti Kenijos ateitį. Aš tavim didžiuojuosi. Drauge mūsų laukia fantastiška ateitis.

Ji paspaudė man ranką ir vėl sugrįžo į namą. Žinojau, kad ji nuėjo tiesiai į svetainę, kur jau keletą savaičių drybsojo sergantis Denisas.

Jis parsirado iš Kairo ir įžengė į mūsų namus nepranešęs. Tanės meilė trenkė jį kaip žaibas, ir jis griuvo lovon smarkiai karščiuodamas. Diena iš dienos gulėjo lyg vaikas, leisdamas jos rūpesčiui bei meilės veiksmams palengva, labai palengva grąžinti jam sveikatą ir jėgas.

Jo sugrįžimas buvo sensacingas. Tanė buvo išvykusi pas čia-

buvius, o aš tikrinau, kaip remontuojamas sandėlis. Parsiradęs po pietų namo, išgirdau keistą muziką. Tarsi mūsų svetainėj grotų orkestras. Paskui aptikau už namo paslėptą Deniso automobilį. Nėriau miškan ir, nematomas pritykinęs prie virtuvės, užlindau už medžio. Ten laukiau pusvalandį.

Klausiausi, kaip šnekasi tarnai – jie smaginosi iš mūsų „trikampio“ ir svarstė, kuris laimėsim. Stebėjausi, kad visi palaiko mane. Denisas turėjo vis iš naujo uždėti plokštelę, kad Tanė grįždama tikrai išgirstų muziką. Džiaugiausi, kad jam reikia laukti.

Kai ji pagaliau parjojo, iš tolo mačiau, kokia yra pavargusi. Likus penkiasdešimčiai metrų iki namo, ji pasitempė, sustabdė arklį ir įsiklausė. Paskui įvyko kažkas nepaprasta. Tanė, niekad nebuvusi gera jojikė, blauzdomis taip suragino Ružą, kad šis dėjo pirmyn kelis šuolius, paskui staigiai sustabdė arklį priešais namą it koks cirko raitelis, nusliuogė žemyn ir vienu gaistu įlėkė pro duris. Įsibėgėjęs arklys nušuoliavo tolyn laisvai maskatuojančiomis balnakilpėmis. Plokštelė baigė groti, ir stojo tyla. Padaręs didelį lankstą, grįžau namo. Tuomet Denisas prakaito išmušta kakta jau buvo paguldytas lovoje.

Atpažinau įsimylėjimo svaigulį, aistrą, negalėjimą atplėšti akių nuo mylimojo, padriką dėmesį mylimojo žodžiams, gestams, rankoms, lūpoms, pėdoms – atpažinau netgi susidomėjimą atkariais bruožais, tik patvirtinančiais, kaip tobula yra visa kita. Viską buvau išgyvenęs daugybę kartų. Neatpažinau tik Tanės laimės svaigulio, išreiškiančio nepasitenkinimą. Ji niekad nepasisotindavo, nes niekad nebuvo ragavusi meilės. Ji galutinai ją išpuoselėdavo, bet niekad jos nenurydavo. Aš jos niekad nepuoselėjau, tačiau bemat nurydavau – užtat vaikščiojau sotus ir patenkintas meile.

Tanės atsidavimas Denisui man kėlė pasibjaurėjimą, nes stokojo tikslo ir prasmės. Tai buvo liga, išorinis blogis, užvaldęs ją ir nepaliekantis net svaigiausią pasitenkinimo akimirką. Nesupratau, kaip Denisas ištverdavo.

Jis ir neištverdavo. Dažnai prašydavo ją duoti jam ramybę. Jei jis smarkiai karščiuodavo, į jo prašymus ji numodavo ranka ir sėdėdavo prie lovos it prikalta. Jei būklė pasitaisydavo, ji nedrįsdavo nepatenkinti jo noro. Niekad jos meilė nebūdavo tokia stipri ir beviltiška kaip jam nuo jos nusigręžus.

Denisui sveikstant, jie vėl sėdėdavo ant žemės priešais židinį, vaidindami vienas kitam. Iš pradžių ji apsitaisydavo brangiom vakarinėm drapanom, bet paskui persirengdavo ir įsisupdavo į audeklus, kad labiau primintų somalę. Jis vilkėjo kaip Robinas Hudas.

Vieną vakarą nutariau įeiti ir su jais pajuokauti. Apsirengiau kaip masajas, bėgant metams buvom ganėtinai sukaupę rekvizito. Ketinau pasirodyti tarsi šokantis moranas. Prieš pat įšokdamas, žvilgtelėjau į juos pro durų plyšį. Jis dėvėjo smokingą ir Hamburgo skrybėlę, o ji panėšėjo į deivę Dianą. Aš taip ir nepasirodžiau. Jie kalbėjo apie kažką man visai nesuvokiama, ne tik apie gyvenimą laikantis senų garbe ir orumu pagrįstų idealų, bet ir kartu pritariant modernių laikų normų išsiskaidymui ir pakrikimui. Supratau, apie ką jie kalba, bet negalėjau perprasti jų minčių. Jų susitikimai buvo maskarado ir disputo junginys. Mano išdaiga būtų buvusi paprasčiausiai nevykusi.

Jų buvimas kartu mane liūdino. Jaučiausi tarsi vaikas, stovintis prie suaugusiųjų pasaulio, bet niekad negalįs tikėtis, kad jį ten įleis.

Keletą savaičių mano namai buvo teatru. Viskas pavirto kulisais ir rekvizitu. Po Hanso mirties daiktai buvo netekę savo spindesio. Išdygus Denisui, jie atgavo materialumą. Dabar vyko kažkas kita, visi namai buvo išniekinti, baldai tapo meno objektais arba menkaverte estrada, visi daiktai neteko savo vartojamosios vertės ir gavo papuošalų ir šventės daiktų vaidmenis. Vaikščiojau po savo namus nelyginant svečias ar žiūrovas, – tačiau ir tai buvo neleistinas vaidmuo. Jie norėjo likti vieni ir čia nebuvo vietos nei man, nei kam nors kitam.

Vieną priešpietę užėjau pas Denisą. Jis pusiausėda gulėjo

svečių lovoje, užsivožęs ant galvos katiliuką. Man įžengus, pakėlė akis ir linktelėjo galvą. Pasakiau jam, kad jau gana, laikas kraustytis. Jie galį puoselėti savo santykius kur nors kitur, ne Mboganyje. Jis vėl linktelėjo, ir pajutau primityvų džiaugsmą, jog esu pranašesnis. Susimušęs laimėčiau. Jis pripažino naudojęsis mano svetingumu ir pasakė paliksiąs namus rytojaus dieną.

– Mudu su Tania kelioms savaitėms važiuojam į safarį.

– Tania?

Jis paklausė, ar aš neprieštaraująs.

Mane sutrikdė pakeistas vardas. Tarsi jis šnekėtų ne apie Tanę. Trūktelėjau pečiais ir žengiau iš kambario tardamas:

– Tik žiūrėkit, kad kuo greičiau parsirastumėt.

Man priėjus prie durų, jis šūktelėjo:

– Bliksai! Būtų smagu kada nors su tavim pamedžioti.

Kažkaip jis visad išmušdavo iniciatyvą man iš rankų. Bandydamas ją atgauti, atsakiau:

– Bet katras nors iš mūsų gali būti netyčia nušautas.

Tuomet jis nuoširdžiai nusišypsojo!

– Aš pasiruošęs rizikuoti.

Po kelių dienų sėdėjau vienas verandoje su keturiais popieriaus lakštais rankoje. Pirmas buvo telegrama, antras – ilgas laiškas nuo dėdės Ogės, trečias – kavos derliaus apskaičiavimai, o ketvirtasis – laiškas iš Nairobio policijos.

Tėtė buvo miręs. Iš tikrųjų po Hansą ištikusios nelaimės jis niekad neatgavo apetito gyventi. O dėdė Ogė su jam būdingu pinklumu davė suprasti, kad mano atsakomybės už Mboganį dienos netrukus pasibaigsiančios. Kavos derlius pagal tų metų skaičiavimus turėjo pakilti iki imponuojančių šešiasdešimties tonų, tačiau to akivaizdžiai neužteko, kad ferma galėtų išsilaikyti. Policija pranešė greitai būsianti priversta mane sučiupti, jei aš nesumokėsiąs savo skolų. Ant jų rašomųjų stalų kaupėsi pranešimai.

Tanė buvo savo rojuje, safario ekspedicijoje su mylimuoju. Ji slypėjo kur nors savanoje, svaigioje ramybėje, kur viskas, ką ji labiausiai vertino – išdidumas, garbė, drąsa – galėjo tapti tikrove akis į akį su šiuo momentu vieninteliu jai rūpimu žmogumi. Atviros lygumos, upės, kloniai ir giraitės slėpė jos laimę. Jos jausmai sklandė danguje su ereliais žuvininkais.

Man buvo užtrenktos visos durys. Jei pamėgindavau apsigręžti, ir ten pasitikdavo užtrenktos durys. Praeitis nieko negalėjo man duoti, o ateitis buvo nesuplanuota.

Išėjau miškan. Tyliai, be šautuvo, glūdinau pirmyn. Medžių, ūglių ir trūnėsių kvapai sruvo į veidą lyg vanduo. Tarytum būčiau žengęs ežero dugnu. Aukštai virš galvos pro medžių viršūnes blykčiojo šviesa. Miškui buvo nė motais, jog man nesiseka viskas, kad ir ko imčiaus. Tik čia jaučiausi nepadalytas ir vientisas žmogus.

Kai sugrįžęs žvelgiau į mylimą Mboganio namą, jau buvau jį palikęs. Buvau kažkur kitur. Tai leido man pajusti neribotą laisvę.

Kitą dieną vienas patraukiau į Ngongo kalnus medžioti. Laisvai klajodamas kalno ketera, prisiminiau keletą žodžių. „Tik visko netekęs gali ką nors laimėti“. Nežinau, kaip jie atsirado. Greičiausiai juos sugalvojo ir visapusiškai apsvarstė Tanė su Denisu. Aš žinojau, kad šie žodžiai teisingi.

17.

Kai 1919 metais sugrįžome į Europą, jaučiausi laimingesnis nei iki tolei. Buvau už įstatymo ir nusistovėjusios tvarkos ribų, nustumtas nuo visko, išskyrus Afrikos gamtovaizdį. Abu su Tane keliavome kartu, miegojome tam pačiam kambary ir elgėmės kaip sutuoktinių pora, kokia vis dar buvome. Bet mūsų gyvenimai bėgo lygiagrečiom linijom. Ją tebeslėgė ferma, ekonomija, jos šeima, socialinis vaidmuo, meilė Denisui, jos garbė ir jos likimas. Europietiškuose salonuose trapus jos kūnas šią milžinišką naštą atlaikydavo lengvai, Rungstedlunde ji darydavos jai per sunki. Man visi tokie dalykai buvo netekę reikšmės. Mūsų bendras gyvenimo planas dabar buvo tik jos, aš ketinau pasilikti draugus, medžioklę ir Rytų Afriką.

Keisčiausia, kad kelionėje vėl atradome vienas kitą. Linksminomės Paryžiuje ir Londone, skęsdami prabangoje. Jai patiko vaidinti ekscentrišką baisiai turtingą baronienę, man buvo smagu dėtis nuotykių geidžiančiu baronu skolintų banknotų prikimštom kišenėm. Ką galėjau prarasti? Troškau, kad mus pamatytų mano Nairobio kreditoriai, kai išsipustę kaip snobai karietaite važinėdavom po įmantrias parduotuves ir prašmatnius restoranus, iš paskos tempdamiesi abu Tanės somaliukus. Užuot sekusi man pasaką, ji atvėrė jon duris ir mudu juokdamiesi įėjom.

Mūsų kelionę trikdė tik ta smulkmena, kad aš buvau labiau žinomas už ją. Nustebau, kad pasklido mano, kaip stambių žvėrių medžiotojo, šlovė, ir dažnai būdavau klausinėjamas, kiek

dramblių ir liūtų esu nudėjęs. „Barone Bliksenai, papasakokit mums..." Tanė, aišku, didžiavosi mano šlove, bet jai būtų labiau patikę, jei daugiau dėmesio būtų kreipiama į ją.

Nesbiuholme atsiradau su vienu iš somaliukų kaip palydovu. Stovėjom abu persmelkti žvarbaus vėjo ir dairėmės stebėdamiesi, kaip žmonės gali ten gyventi. Pati sodyba rodės apleista, o gerai pažįstami laukai tebuvo tolimas prisiminimas. Vos pajėgiau žengti žingsnį gyvenamojo namo link. Buvo sunku įtraukti orą. Labiau būčiau meilijęs tučtuojau pasukti atgalios. Man įžengus į kambarį, motina Klara išdžiūvusi pusiaugula sėdėjo fotelyje mėgindama išspausti džiaugsmo ašarą. Virtuvėje sėdinčios dvi dykos mergos išvertė į mane akis, kai su jom pasisveikinau. Iš baimės sukliko, išvydusios juodąjį berniuką.

Visi kambariai dvelkė šalčiu: Hanso nebėra, tėvo nebėra, viso Nesbiuholmo nebėra. Likęs tik tuščias kevalas.

Motina tučtuojau ėmė aimanuoti: vyresnysis brolis Karlas intriguoja dėl sodybos ateities. Visi skundėsi, sielojosi arba puoselėjo savo nusivylimus. Karlo žmona Olga bandė iš tėviškės išvaryti tiek mano motiną, tiek seseris. Visi kapstėsi senoje neapykantoje, ir šeimą palaikė tik keršto viltis.

Per Kūčias buvau Kalėdų seneliu savo sesers vaikams, ir tą vakarą krūtinę atleido sunkulys. Bet Kalėdų dieną vėl sėdėjau vienas su motina „svetainėje" – pelėsiais ir šalčiu trenkiančiame kapų rūsyje, kur nuaidėdavo kiekvienas žodis. Nuo Kalėdų iki Naujųjų metų klausiausi ilgų monologų apie tai, kad labiausiai besistengiantis nubaudžiamas, kad už gerą atsilyginama blogiu, kad nė vienas iš mūsų nemokėjęs tvarkytis su pinigais ir kad aš neturįs jokios ateities. Esąs pernelyg geras užaušėlis.

– Tu nemoki apgauti net vaiko, bet tave visad apgauna kiti, – pareiškė ji.

Aš panašus į ją, tvirtino ji, nes kad ir ko imtumėmės, mums nepasiseka. Aš ją popinau, nešiojau į lovą ir klausiausi jos patirtų pažeminimų ir pralaimėjimų.

Trečią Kalėdų dieną, man susiruošus išlėkti į laukus pakvėpuoti gaiviu oru, netikėtai išdygo Tanės brolis Tomas. Jį išvydus, mane ištiko migrena. Didelis ir nerangaus tiek kūno, tiek proto, jis įžirgliojo kaip Paskutiniojo teismo pranašas. Vos sulenkęs kelius, pradėjo taukšti apie būsimą savo vaidmenį Mboganyje. Jis susitaręs su dėde Oge, kad nuvažiuosiąs ir užsiimsiąs ferma, žiūrėsiąs, kad ji taptų pelninga, ir užkirsiąs kelią apsileidimui ir apgaulėms. Ateity ją tvarkysiąs su Tane. Man jis malonėjąs leisti ten gyventi – kol kas.

Iš tikrųjų gailiuosi, kad jo tuoj pat neišgrūdau. Motina išgelbėjo padėtį gudriais virkavimais, išginusiais jį po valandos. Ji pagyrė jo drąsą, turint tiek mažai praktinių sugebėjimų ir tokį menką protą imtis tokios atsakingos užduoties. Tikras pasiaukojimas tapti išjuoktam kitų fermerių, ir ji linkinti jam laimės užmezgant ryšius su geru Bruro draugu gubernatorium Nortėjum, kuris, kaip visiems žinoma, pratęs apkartinti gyvenimą savo draugų priešams. Pakreipusi galvą, ji paklausė, kokį jis gavęs išsilavinimą apie Afrikos žemės ūkį.

– Nepamiršk pasveikinti savo motinos! – šūktelėjo jam pavymui, kai jis papilkėjusiu veidu ir kietai sukandęs dantis iškūrė iš Nesbiuholmo.

Tomui išsidanginus, motina panoro įkvėpti gaivaus oro. Aš apsukau su ja sodybą dviračiu vežimėliu, giedodamas jai Kalėdines giesmes.

Naujųjų metų išvakares praleidau Rungstedlunde, tame vienuolyne įkurdintame teisme, kur dūsavo sienos ir laikrodžiai vargais negalais išmušdavo laiko tėkmę. Tanė sirgo ir buvo pavojingai nelaiminga. Afrikoje ji inscenizuodavo ligas kaip apsivalymo veiksmą, kad išgyventų iki kitos euforijos. Rungstedlunde, kur ją supo motina Ingeborga, teta Besė ir Tomas, jos būklė buvo neregėta. Jos kančioje nebuvo nieko garbingo ar didingo. Ji atrodė kaip gležna mergytė, nuolankiai laukianti mirties.

Vos įžengęs pro duris iš jų veidų supratau, kad ji jiems pasipasakojo apie *ligą* – sifilį, kuriuo užkrėčiau ją pats nesirgda-

mas. Supratau ir, kad Tomas apsakė ekonomines mano transakcijas, pavaizduodamas mane kaip sukčių. Tanė atrodė ne tik serganti, bet ir pripažįstanti savo kaltę. Kitų kaltinantys žvilgsniai norėjo nutrenkti mane po žeme.

Visos veidmainystės ir šventeiviškumas buvo dingę. Pajutau išsivadavimo džiaugsmą ir linksmybę – kartu gailestį Tanei, tebesiplūkiančiai su savo gyvenimo planu.

Širdingai juos pasveikinęs, tariau:

– Atšvęskime ateinančiuosius metus su džiugia naujiena: jūs manęs nebematysite, bet visad turėsit draugą Brurą Blikseną, geriausią Afrikos medžiotoją ir didžiausią nevėkšlą!

Tanė ir motina blankiai šyptelėjo viena kitai, o teta Besė garsiai šūktelėjo:

– Cha!

Oras pagrynėjo, ir laikrodžiai ėmė žvaliai mušti, pasitikdami ateitį. Teta Besė pavaišino alum ir tiesiai paklausė apie mano skolas. Kai išdėsčiau vingiuotus pajamų ir išlaidų kelius, kavos kainų pakilimus ir nuolydžius, nedideles pinigų skolas ir vekselius, šuoliuojančius aplink Nairobį ir mano apmokamus paskutinę minutę, visi – išskyrus Tomą – pratrūko juoku. Savaime aišku, negrąžintų skolų neminėjau – juk jos tik būtų sugadinusios istoriją.

Artėjant vidurnakčiui, damoms paporinau medžioklės istorijų, tuo tarpu Tomas stiprino sveikatą vakariniu pasivaikščiojimu.

– Jam maloniau klausytis, kaip žmonės šaudo žmones nei žvėris, – pasakiau gerai žinodamas, kaip šeima didžiuojasi, kad jis gavo Viktorijos kryžių už drąsą karo lauke. Kai niekas lyg ir neįsižeidė dėl mano žodžių, pridūriau: – Toks niūrus veidas gali išgąsdinti bet kurį priešą.

Teta Besė nusišypsojo, tačiau įspėjamai iškėlusi pirštą.

Mušant dvyliktą, buvau tikras, jog paprašęs galėjau pasiskolinti didesnę pinigų sumą – bent jau iš motinos Ingeborgos.

Kai palinkėjau labos nakties Tanei, ji paėmė man už rankos ir labai rimtai tarė:



– Brurai, aš dėkinga tau, kad neatsikeršijai ir nepapasakojai jiems apie Denisą.

Ji išplepėjo mano neištikimybę, o aš jos neištikimybės nė žodžiu nepaminėjau. Apie Denisą ji išsitarė tik tiek, jog jis esąs mūsų bendras draugas.

Mes tyliai gulėjom šalia vienas kito.

– Nepalik manęs, – sušnabždėjo ji, – pažadėk ginti mūsų santuoką!

Iš pradžių nežinojau, ką atsakyti, bet paskui žodžiai rados savaime:

– Aš visad būsiu tavo Bruras, bet mūsų santuoka jau sugriuvus.

Ji puolė į ašaras, ir aš nepajėgiau jos paguosti.

Pirmą Naujųjų metų dieną aplankiau dėdę Ogę. Jis patikino, kad fermoje man vis dar skirtas vaidmuo, Tomas padėsiąs tik tol, kol susitvarkys ekonominiai reikalai. Jis labai norėjo su manim dažniau susitikti, kol būsiu Europoje, pavaišino pietumis ir sugundė papasakoti apie fermą ir medžioklės nuotykius. Jis nieko netrośko labiau, kaip nuvažiuoti Afrikon ir patraukti į dykras drauge su manim.

Geriant konjaką, pareiškiau jam, kad suvis atsisakiau rūpintis ferma. Pasakiau, kaip ir buvo: Tanės ir mano santuoka iširusi, o Mboganis ekonominiu požiūriu nevykęs projektas. Okė Burselis tai seniai įžvelgęs. Ferma plyti per aukštai, kad augintum kavą, o kritulių nepakanka. Dėdė Ogė nuoširdžiai nusiminė ir pareiškė visad manęs, jog mano nuopelnai nusveria trūkumus, iš ko abu širdingai nusikvatojom.

Parsiradusį į Nesbiuholmą, mergos mane tučtuojau pakvietė pas motiną. Ji gulėjo ilsėdamasi ir norėjo su manim pasikalbėti. Atvykusi Hanso našlė Brita geidžianti su manim susitikti. Sugriebusi mane abiem rankom, motina griežtai ragino nepadaryti kvailystės. Jos rimtumas pažadino mano smalsumą.

Motina pasirūpino dalyvauti, kai Brita buvo įleista į „svetainę“ su manim pasisveikinti. Drovi, nervinga, tačiau linksma ji įžengė į kambarį ir, nė nedirstelėjusi mano pusėn, priėjo prie motinos ir pasisveikino pakštelėdama į skruostus. Ji buvo nedidukė, tamsiaplaukė ir meili. Pamačius mane, jos šypsantį veidą perkreipė išgąstis. Kai ištariau keletą sveikinimo žodžių, ji sudribo ant kėdės ir pravirko. Instinktyviai pritūpiau jai prie kojų, paėmiau už rankos, kuri buvo maža ir dailios formos, ir pareiškiau, jog ji pamažėle apsiprasianti. Motina sukranksėjo nuo savo kėdės:

– Jie panašūs tik iš išorės, Bruras yra geresnis, bet apgaulingesnis.

Abu su Brita prajukom iš įspėjimo, savo nosine nušluosčiau jai ašaras ir atsisėdau priešais.

Bet ji greitai susitvardė ir ėmė svaidyti į mane smalsius žvilgsnius. O man viskas pasikeitė akių moju. Ėmė suktis galva, ir visas Nesbiuholmas staiga prisipildė gyvybės. Daiktai pabudo iš miego, savo ruožtu pažadindami prisiminimus. Saulėtą vasaros dieną mudu su Hansu dūmėme laiptais žemyn į arklidę, ir Hansas atsigręžęs man šūktelėjo: „Aš mačiau tavo žvilgsnį, žinoma, ji puiki!“

Per pietus Brita, akimis tyrinėdama mano veidą, papasakojo, kaip jie su Hansu susitikę ir kaip iš pradžių kartu gyvenę. Atsistojusi padėti serviruoti stalą, ji nuėmė man nuo švarko plauką ir pataisė apykaklę. Motina šūktelėjo jai:

– Palik jį ramybėj! – o man: – Baik kikenti!

Tačiau Brita paragino mane valgyti ir pasiklausė, ar man nereikią pagalbos tvarkantis drabužius. Motina atidėjo šalin valgomuosius įrankius ir darėsi vis piktesnė. Bet dar nespėjus jai pratarti nė žodžio, Brita prašneko apie Hansą. Jos balse nebuvo jokios širdgėlos, tik laimė ir savikliova, tarsi jis tebebūtų gyvas.

Mano įsimylėjimas buvo grynesnis ir aiškesnis nei ilgą laiką. Ji buvo kažkaip meili ir švelni, kažkaip prisitaikanti ir imli, vis dėlto greitų judesių ir išdidžiai ištempto lankstaus kaklo. Tamsi jos

plaukų spalva visam kūnui teikė paslaptingumo, užuodžiau ją kvepiant guveiniais ir humusu. Bet įsimylėjimas buvo ir kažkas daugiau. Nuosavybės ir šniukštinėjimo instinktą mano sąmonėje apibrėžė Hanso balsas. Aš girdėjau jo balsą ir regėjau tą patį kaip ir jis. Mano geismas buvo būtinybė, ritualas, tradicija.

Po pietų mudu išėjom pasivaikščioti į tamsą ir audrą. Ore sukosi viena kita snaigė, o ant vieškelio juodavo užšalusios balutės. Ji prisispaudė man prie rankos, ir jos krūtinė, šonas ir strėnos prigludo prie manęs. Pasibučiavom vos dingę iš regėjimo lauko, putnios jos lūpos buvo vėsios ir minkštos. Rudos akys spindėjo tamsoje.

Kelias iki mūsų susijungimo buvo stulbinamai trumpas. Viskas buvo parengta, mums nereikėjo derinti instrumentų, nereikėjo iš gėdos pereiti būtinų ritualų. Mylavomės kaip sena sutuoktinių pora, savo džiaugsmui vėl pajutusi jaunystės geidulius.

Kikendami planavome, kaip susitiksime naktį. Iš pradžių išsiskirsime prieš motinos Klaros akis lyg padorūs giminaičiai, paskui kiekvienas nueisim į savo kambarius skirtinguose namo galuose. Paskui turėsiu atlikti man pavestą užduotį ir be garso pritykinti prie jos užtemdyto kambario, kur lauks nuogo kūno jau sušildyta patalynė.

Bet kai vidurnaktį ėmiau sėlinti tamsiais ir šaltais kambariais, mane visur pasitikdavo užrakintos durys. Motina buvo liepusi mergoms užsklęsti kai kurias duris ir paslėpusi raktus. Buvo neįmanoma nusigauti iš vieno namo galo į kitą. Tai dar labiau pažadino man ryžtą. Pasišviesdamas kišeniniu žibintuvėliu, padarginėje susiradau kopėčias, prisinešiau prie namo ir pasistačiau prie Britos kambario lango. Nelyginant legendinis Kazanova užkopiau jomis ir atsargiai pabeldžiau į stiklą. Pergąsdintam jos veidui, kuriame greitai šmėstelėjo susižavėjimas, negalėjai atsispirti. Pašnabždom traukdamas serenadą, įsirabždinau pro lango rėmus.

Jai už nugaros buvo keletas nenumalšinto alkio metų. Man viskas buvo nauja – tuo pat metu atpažindavau kiekvieną jos

kūno linkį. Į apgamą ant jos šlaunies reagavau su atpažinimo šypsena ir ją paėmiau ne tam, kad išžvalgyčiau odą ir galūnes, bet norėdamas pasitvirtinti kažką seniai man žinomą. Keletą akimirkų ji išsiblaškiusi šnabžtelėjo: „Hansai“, bet iš tikrųjų šaukėsi Bruro.

Paskui ėmė rengtis žmonos vaidmeniui. Ji manim pasirūpisianti ir esanti tikra, kad jos globa ir atidi meilė padarysianti mane ramesnį ir pastovesnį. Kalbėjo apie įsivaizduojamą mūsų ateitį. Buvome stropi šeima, dieną dirbanti, vakare pradedanti vaikus, o naktį miegantí vienas kito glėbyje. Jei aš vis dar laikąs Afriką savo tėvyne, ji netgi ruošėsi mane ten lydėti.

Nutildžiau ją parodydamas dar daugiau meilės, bet paskui ji vėl išsivyniojo iš paskutiniųjų metų kaip atspausdintas žemėlapis. Ji žinanti, kas aš esąs, pareiškė netgi žinanti, kaip padaryti mane ištikimą. Kai pakomentavau, kad ji tarytum kalbanti apie užsispyrusį šunį, atsakė, jog aš toks ir esąs.

Trečiąsyk tapau jos neprijaukintu šuniu, paskui palikau ją ir jos ateities planus išlipęs pro tą patį langą.

Jau per pusryčius kitą dieną prakeikiau savo instinktus. Vos išgirdus prie valgomojo artėjančius jos žingsnius, pabudo mano geismai. Vos spėjusi pamatyti, ji užmetė ant manęs savo tinklą ir supančiojo iki senatvės.

Visą likusį laiką Švedijoje ir Danijoje su Brita žaidžiau slėpynes. Lankiau gimines, draugus, dariau vizitus pas dėdę Ogę, kuris mėgino mane prikalbinti dėl Tanės vėl imtis fermos, ir keletą dienų Rungstedlunde gyvenau skaistų vedybinį gyvenimą su Tane. Brita susirasdavo mane pas gimines ir draugus ir triumfuodama juokdavosi, kai nusitempdavau ją kampan bučiuotis ir glamonėtis. Negalėjau jai atsispirti ir neturėjau pakankamai jėgų santykiams nutraukti. Ji paliesdavo manyje kažkokius pradus, kurių nemokėjau apsaugoti. Vienintelė išeitis buvo sprukti.

Po kurio laiko vis daugiau kas manė, kad aš įžūliai naudojuosi jos silpnumu po Hanso mirties. Motina nenorėjo su ma-

nim kalbėtis ir Nesbiuholme buvau ne itin laukiamas. Ji manė, kad aš peržengiau visas padorumo ribas ir turėčiau turėti proto neprisileisti iškrypusio Britos sielvarto. Tačiau aš pats niekad nesijaučiau taip kieno nors išnaudojamas.

Jei būčiau turėjęs pinigų, būčiau tučtuojau grįžęs Kenijon. Buvau gainiojamas Britos, giminės nieko nenorėjo apie mane žinoti, o artimiausi draugai jau buvo paskolinę pinigų. Jaučiausi įstrigęs.

Europoje buvo žiema ir šalo. Vis dėlto rimtai svarsčiau, kaip nusigauti iki Viduržemio jūros, parsisamdyti į Afriką plaukiančiame laive, pereiti karavanų keliais dykumą, o vėliau savarankiškai pasiekti Nairobį. Jei man pasisektų, kelionė tetruktų pusmetį.

Galiausiai pasirinkau kitą kelią. Nuėjau į vieną iš didžiųjų laivininkystės kontorų, trumpai apibūdinau savo būklę ir pasiprašiau darbo Afrikon plaukiančiame laive. Personalo viršininką mano pasakojimas taip sudomino, kad jis bemat pažadėjo įdarbinti padavėju viename iš jų geresnių laivų.

Tanė vienintelė suuostė mano planus. Susižavėjusi atvirai pareiškė, kad mielai prisijungtų, jei ir ji galėtų gauti padavėjos darbo. Greitai ji mano kelionę pavertė romantišku pasakojimu: atsitiktinai nuskurdęs baronas, turintis daug žemės Afrikoje ir vienas žymiausių pasaulio medžiotojų, aptarnauja keletą šturmanų ir emigruojančių valstiečių. Laivui patekus į baisią audrą, ši mistinė figūra suburia aplink save tiek personalą, tiek keleivius...

Likus savaitei iki mano parsisamdymo, gavau žinią iš seno bičiulio Klaranso fon Roseno, kad Žiji Lindstriomas, vedęs mano vaikystės draugę Ingridą de Marė, pardavė savo dvarą ir nori važiuoti Afrikon pamedžioti. Jis teiraujasi, ar aš negalėčiau padėti jam nušauti dramblį ir liūtą, jei jis apmokėtų mano bilietą.

1920-ųjų pavasarį vėl išvažiavau į Mboganį, ir viskas virto kitaip nei anksčiau.

18.

Plaukiant laivu Žiji keletą kartų paklausė, kodėl aš toks įsiutęs. Atsakiau, kad aš ne įsiutęs, tik nekantrus ir kupinas vilčių. Man už nugaros liko sudužusi santuoka, paaiškinau, painūs reikalai, nepelninga ferma bei giminė, laikanti mane parazitu. Priešais mane – vien laisvė.

– Bet tu nesidžiaugi, tu siunti! – šūktelėjo jis.

Niūkaslyje dvi savaites stovėjome reide, su britų smulkmeniškumu kraudamiesi vienetinius krovinius. Jei nebūtų šalia buvę Žiji, būčiau iššokęs per bortą. Jis pasiūlė boksuotis, kad turėtume užsiėmimą ir neištižtume. Pasiskolinome iš jūreivio pirštines ir, vos pradėjom, Žiji suriko:

– Boksuokis, o ne muškis!

Jam baisiai sutino lūpa ir gėlė žiauną, bet mes diena iš dienos kūlėm vienas kitą. Jis tai darė dėl manęs. Pirštinių savininkas irgi norėjo prisijungti, jis buvo profesionalas ir svėrė daugiau nei devyniasdešimt kilogramų. Tik atsigulęs kajutėje su kruvina nosim ir skaudamais šonkauliais, valandėlę nurimdavau.

Kai galiausiai išplaukėm jūron, stovėdavau denyje, stebėdamas monotoniškai besiritančias bangas. Būčiau mielai apsiverkęs, bet neturėjau ko apraudoti. Ilgėjausi moters, kuri galėtų tarp savo delnų palaikyti man galvą, ne tokios, kuri domisi erotika.

Po poros dienų išvydau du banginius – susiglaudę jie plaukė palei laivą. Tuomet ašaros susitvenkė gerklėje, bet neprasiveržė. Banginiai buvo tokie dideli ir nesaugūs beribėje jūroje, o

instinktas juos blaškė po milžiniškus plotus. Mane jaudino, kad jų okeaniškas protas nieko nenutuokė, jog dangus virš vandens paviršiaus yra be galo aukštai, o baisioniškos jūros gelmių masės kosminiais mastais tik ribotas klanas. Labiausiai skaudino – stačiai rėžte raižė pilvą, – kad jie, be jokios abejonės, jautėsi savo stichijoj. Jie buvo savo vietoj. Nors ir labai dideli, vandeny judėjo minkštai ir vikriai – ir po pusvalandžio išnyko. Kur jie nuplaukė? Ar banginis kada nors patiria, kad grįžta namo, ar visad gyvena tarytum namie?

Jūra buvo pilka, pobūvių salė, kurioje sėdėjau rašydamas laišką, atšalusi ir dvokianti vėsiais cigarų dūmais. Keletas jaunuolių bindzinėjo po šlapią denį vaizduodami, kad yra užsiėmę. Rašiau paguodos žodžius savo jaunystės meilei Lotiu, daugiausia guosdamasis pats. Jos vyras Nilsas, kaip ir aš, buvo mergišius, ir rašiau jai, jog sunku visiems gyventi pagal savo nuostatas. Kad ir kaip suktumeis, visad užlipi ant savo ar kitų idealų. Ar didelę žmogaus gyvenimo dalį iš tikrųjų lemia laisvas pasirinkimas? Ar kada nors turėjau tikrą galimybę tapti sėkmingu Ngongo kalnų fermeriu? Ar galėjo ji susirasti ištikimą vyrą, kai visi pajėgūs ir įdomūs mūsų aplinkos vyrai garsėjo kaip neištikimi? Vis dėlto svarbu savotiškai didžiuotis tuo varganu gyvenimu, kurį arba pats pasirinkai per savo kvailumą, arba kas nors kitas jį tau užkorė. Kažkas pagiežingai rikiuoja mūsų gyvenimą ir, jei kada susiduri su savo artimu jam nepakenkdamas, turi būti patenkintas.

Įėjęs Žiji sviedė man ant kelių pirštines.

– Metas!

Vos pajėgiau jas užsimauti ir negebėjau apsiginti, kai jis mane kaip mokėdamas aptalžė. Pyktis prasiveržė nelyginant rauda, partrenkiau jį ir jis pareiškė, jog šiam kartui pakaks. Paskui nusivedė mane į laivo priekį, kur stovėjome per lietų ir audrą, vėsindami suprakaitavusius savo kūnus. Ant mūsų taip pliaupė lietus, jog mažne nieko nematėm, – tačiau abu stovėjom ir verkėm.

– Velniai rautų, kokia kvailystė! – tarė Žiji ir nusitempė mane iš ten.

Paklausiau, kodėl jis nuliūdęs.

– Dėl Ingridos, – atsakė sumišęs, – man jos trūksta.

Žiji galbūt iš visų mano sutiktų žmonių buvo labiausiai vertas draugo vardo. Kai sykį susinepatoginęs išmurmėjau, koks dėkingas jam jaučiuosi, jis atsakė, jog mano nuotaika pasitaisys, kai imsiu bendrauti su jo žmona Ingrida. Jis manė, kad jos gerumo ir stiprybės neperveiktų nei dievai, nei velniai.

Prieš įplaukiant į Sueco kanalą, laive pasirodė dvidešimtmetė mergina, sukėlusi visų nerimą. Ji keliavo į Nairobį aplankyti savo giminaičio gubernatoriaus Nortėjaus. Buvo įžūliai patraukli, jautė humorą ir atlaidžiai leidosi merginama kelių vienmečių kavalierių. Jie nušvisdavo it saulė, gavę pabučiuoti jai ranką. Žiji prašė manęs palikti ją ramybėj ir atkišo bokso pirštines kaip alternatyvą. Pasižadėjau likti ištikimas savo niūriai nuotaikai ir sutinusioms lūpoms, ir buvo malonu pirmąsyk nugalėjus instinktą nejausti poreikio užkariauti. Bet kai kažkas jai mane parodė ir ji porą dienų šnairavo mano pusėn, nebegalėjau atsispirti pagundai. Ji nuostabiai kvepėjo ir susidomėjusi klausėsi mano pasakojimų apie Keniją. Labiausiai būčiau norėjęs ją turėti kaip draugę ir guodėją, bet mane užvaldė prabudęs instinktas. Veltui mėginau vėl jį užmigdyti. Užsiminiau apie keletą nuotykių, bet pasiklausiau, kas ji tokia. Iš pradžių ji manėsi esanti per šauni, kad pasikliautų nuskurdusiu baronu, bet, jos džiaugsmui, aš išpešiau iš jos nedidelių paslapčių. Tai puldavau prie jos, tai pasitraukdavau su kita moterim vos jai ėmus kaisti. Ji aiškiai suprato, kad aš ją dievinu, tačiau puikiausiai apsieičiau be jos. Vieną akimirką, juokdamasi visais plaučiais iš pokšto, ji peržengė nusižymėtas ribas ir mes atsidūrėm jos prabangioj, bet nesutvarkytoj kajutėj. Nuoga išsitiesusi ant nugaros rožėm kvepiančių šilko apatinių pusnyse, ji pamilo.

– Tu geidi būtent manęs! – šūktelėjo ji, nustebinta savo žodžių.

Po pusvalandžio ji sėdėjo spindinčiomis akimis, žiūrėdama,

kaip aš ją palieku, kad praleisčiau naktį ankštoj ir pigioj savo kajutėj.

Mergina man tapo laikinu tiltu, vedančiu atgal į gyvenimą, į save patį. Aš jai tapau tiltu į brandų vyriškumą ir Afriką. Mes išgyvensime vienas kito remiami. Užuot boksavęsis su Žiji, pasirinkau ją glamonėti. Mombason atkakau išmėtytas šunvotėm ir iš soties apsunkusiu ir išglebusiu kūnu.

Tik privažiavęs Mboganį supratau, kodėl Žiji mane pavadino įsiutusiu. Užtrenkiau automobilio dureles ir spyriau į skardinį ant laiptų kėpsantį kibirą. Vejų ir apsauginio miško apjuostas namas, į Ngongo kalnus atsiveriąs vaizdas ir po pusvalandžio pasirodę Faraho vedami tarnai – viskas mane erzino. Mboganis buvo ne vien gražus mano nesėkmės monumentas, jis stovėjo ir spindėjo kaip arogantiškas kaltinimas: tik pažiūrėk, koks galėjo būti tavo gyvenimas!

Pirmomis dienomis neturėjau kur prisiglausti, tad miegojau name. Buvo nyku dėtis lagaminus, ir ilgėjaus Žiji. Jau kitą rytą atriedėjo automobilis su policijos skydu ir sustojo prie namo. Per dešimt sekundžių apsitaisiau kelnėm, marškiniais ir medžiokliniais mokasinais ir, kai jie ėmė belsti į duris, jau buvau miške. Iš ten mačiau, kaip du anglų konstebliai prieš įeidami naršyti namo atkabino šautuvų saugiklius. Jie aiškiai buvo išsigandę ir tikėjosi visko. Automobilyje liko sėdėti du drebantys kreditoriai. Pasirodė Farahas, ir jie elgėsi su juo įžūliai, kai jis trūktelėdavo pečiais atsakydamas į jų klausimus.

Po valandos jie išvažiavo, bet kaip įgudęs buivolų medžiotojas nesidaviau apgaunamas. Ir iš tikrųjų po dešimties minučių jie vėl atūžė dideliu greičiu ir vėl buvo sutikti Faraho ignorancijos. Šįsyk jie skėlė jam antausį ir jis priėmė šį taip neregėtai išdidžiai, kad aš apsiašarojau.

Mboganis, mylimiausi mano namai, buvo priešiška žemė. Mano neapykanta namui buvo ypatinga. Visad lengvai atsisvei-

kindavau ir patraukdavau toliau, lengvai atleisdavau ir perbraukdavau praeitį. Dabar norėjau atkeršyti.

Dviračiu nuvažiavau Nairobin ir tarsi atsitiktinai atsidūriau tarp atkakliausių „Norfolko" viešbučio nuotykiautojų ir nepataisomų girtuoklių. Mane išvydę, jie sušuko „valio" ir pralinksmėjo, kai prie viešbučio susirinko keletas policininkų manęs suimti. Įeiti vidun ir atlikti savo darbą tarp šitų „bičiulių" jie nesiryžo. Kai su savo palyda išgerti užklydo gubernatorius Nortėjus ir atsisėdo prie mano stalo, tvarkos saugotojai, baigę savo užduotį, išvažiavo namo.

Vidurnaktį pasiskolinom penkis automobilius, į kuriuos prikimšom fermerių, brakonierių, bedarbių kareivių, galantiškų damų ir daugybę degtinės bei alaus. Paskui patraukėm į Mboganį. Prieš pat išvažiuojant iš Nairobio, mūsų perkrautus automobilius pastebėjo policijos automobilis ir ėmė lydėti. Keletą garsių brakonierių gaudynės taip pakurstė, kad jie ėmė šaudyti į policiją iš revolverių ir mažo kalibro šautuvų. Galbūt kulkos privertė policininkus nutraukti gaudynes, o gal mes paprasčiausiai nuo jų pabėgom.

Kely du automobiliai prasidūrė padangas, bet vairuotojams tai nesutrukdė joms subliuškus ir griaudint varikliams, paskutinį galelį iki Mboganio padidinti greitį. Kai atidūmėm, akimirksniu pastebėjau, kad aplink mus nutyko nakties garsai. Miškas sulaikė kvapą.

Jau tuomet gundžiausi užkirsti kelią puotai, tačiau pasirinkęs priešingybę, paraginau savo svečius nevaržomai linksmintis. Svetainėje šaudėm į krištolo taures, Tanės kambarys buvo panaudotas intymiems susitikimams su damomis, o mano darbo kambarys – lažyboms. Mes lažinomės iš visko – rankos lenkimo, boksavimosi – padėtis ypač paaštrėjo, kai uždėjau vieną apelsiną ant pagyrūniško medžiotojo galvos, kitą – ant savo, o paskui ištaškėme vaisius iš pistoletų. Daugelis įsismaginę visiškai neteko proto. Kai išvydau du girtus kaip pėdus kareivius, pagarsėjusius žiaurumu moterims ir afrikiečiams, lošiant rusiš-

ka rulete, atsipeikėjau ir nutraukiau kvailystes. Padėkojau visiems už apsilankymą ir išvijau. Automobiliai išsidangino į Nairobį su riksmais, šūviais ir griaudinčiais motorais.

Mboganis nenukentėjo, išskyrus kulkų skyles sienose, bet namai buvo išniekinti. Ir mano, ir Tanės kambariuose tarytum užmirštos drapanos dryksojo pora girtų miegančių damų. Visur mėtėsi stiklo šukės, baldai buvo išvartyti, o kai kurie sulaužyti. Grindys šlapios ir lipnios nuo išlieto alaus. Dvokė paraku, šlapimu ir svaigalais.

Man bestovint vidurnaktį ir žvelgiant į nusiaubtą būstą, pro duris įžengė Farahas. Jis pasižiūrėjo į mane, nenukreipdamas akių.

– Sakyk, ką manai! – paliepiau.

– Tas, kuris maištauja prieš savo likimą, daro kvailystę, – pasakė jis.

Dieną naktį mane gainiojo nerimas. Išėjau medžioklėn su Žiji, bet ją nutraukiau. Nerimas vėl nuginė mane į Nairobį. Tarp mieste besibastančių nuotykių ieškotojų sutikau švedų fotografą Oskarą Ulsoną, Švedijos kino pramonės atsiųstą filmuoti gyvūnų gyvenimo. Papriešpiečiavau kartu su Ulsonu – jis sirgo, buvo išblyškęs ir sunkiai nurydavo. Užslopusiu balsu pasiskundė savo padėtim. Daugiau nei mėnesį esąs įkliuvęs Nairobyje, kasdien apgaudinėjamas, apiplėšinėjamas ir niekinamas valdžios, safario bendrovių ir medžiotojų. Tvirtino, kad Nairobyje visi žmonės – baltieji, rudieji ir juodieji – sukčiai. Visi melžė iš jo pinigus, bet nieko nedarė. Kasa ištuštėjo ir jam sunku gauti daugiau pinigų iš Švedijos kino pramonės, kol negali parodyti, jog pradėjo darbą. Vienintelis jo matytas laukinis gyvūnas – prašmatnus varnėnas.

Liepiau jam bemat nutraukti visus ryšius ir nieko nedaryti, nepasitarus su manim. Per mėnesį, pažadėjau jam, nufilmuosiąs tokius vaizdus, kokių nė sapnuoti nedrįstąs. Aš pats jį nuvesiąs į dykras.

Susitarėm dėl atlyginimo, apžiūrėjau įsigytą įrangą – kameras, palapinę ir virtuvės rykus. Jis parodė man gražų arklį, kurį laikė Ali Chano arklidėje ir kurį, manė, galėjo pavogti.

Oskarui Ulsonui reikėjo visokeriopos pagalbos, kokią tik galėjo gauti. Jis buvo garbingas žmogus, bet bijojo kiekvieno Nairobio gatvės kampo ir net nepasitikėjo savo paties žodžiais.

Pagal mano planą Ulsonas turėjo rūpintis kameromis. Už režisūrą atsakysiąs aš. Filmo įžanga būsianti didinga: medžioklė su pačiu gubernatorium ir jo gražiąja giminaite miške aplinkui Mboganį ir Ngongo kalnų šlaituose. Vėliau nusileisim prie Tanos upės pašiurpinti stambiųjų žvėrių.

– Jei per savaitę priversi gubernatorių pozuoti priešais žvėris savanoje ar miške, perleidžiu visą safarį į tavo rankas! – drebančiu balsu pareiškė Ulsonas. – Bet jei mane apgausi... – Jis ėmė ieškoti žodžių, bet neatrado pakankamai stiprių.

Gubernatorius Nortėjus priėmė kvietimą ir pridūrė, kad jo jaunoji giminaitė ypač džiaugiasi gausianti su manim susitikti. Jis paprašė padėti jai surasti arklį. Aš nuėjau tiesiai pas Ali Chaną ir įteikiau kvitą Ulsono vardu už jo grynakraujį. Veikti reikėjo greitai. Pamačiusi arklį, ji klaidingai įvertino padėtį. Rankomis apsivijusi man apie kaklą, sušuko:

– Geriausia dovana mano gyvenime!

Rytojaus dieną po pokalbio su Ulsonu prieš savo valią padovanojau brangiausią jo nuosavybę.

Ulsonas draskėsi nuo galvos skystas šiaurietiškas garbanas. Kažkas pavogęs jo grynakraujį ir vagies įžūlumas beribis: už arklį įteiktas kvitas paties Ulsono vardu! Plyšdamas iš juoko apgailėjau įvykį, bet neišsidaviau, jog prisidėjau.

Po kelių dienų nujojau į Mboganį drauge su gubernatorium ir jaunąja dama. Mūsų arkliai buvo gražiausi visoje Rytų Afrikoje. Ulsonas stovėjo laukdamas vejoje su švedais draugais Žiji Lindstriomu ir Eriku fon Helandu. Vos mums išnirus miško pakrašty, jis pradėjo filmuoti. Pro filmavimo kamerą jis pamatė pavogtą savo arklį ir pasileido švediškai keiktis ir kaltinti.

Nekreipdamas į jį dėmesio, oriai ir stilingai rūpinausi gubernatorium ir jo palydove. Akies kampučiu stebėjau, kaip Ulsonas kovoja su puritonišku noru atgauti pavogtą nuosavybę ir paskata nufilmuoti šią didingą savo filmo įžangą. Jo nepaslaugumas nugalėjo. Jis nenufilmavo nė centimetro medžioklės ir po to vykusios puotos.

– Ar ji ne graži ant grynakraujo? – švediškai paklausiau jį prajuokindamas Žiji su Eriku.

Nušovėme keletą bušbukų ir karpuotį ir surengėme pikniką Ngongo kalnuose. Mergina sekiojo paskui mane, ir Ulsonas griežė dantį.

Kai gubernatorius mus paliko merginai pasiprašius jo leidimo pernakvoti Mboganyje ir gavus stulbinamą sutikimą, Ulsonas pareiškė atsižadąs manęs kaip filmavimo safaryje vadovo. Apgailestavau dėl jo sprendimo, paaiškinau, jog ilgainiui būtų atgavęs savo arklį, ir palinkėjau jam laimės su savo tarpininkais Nairobyje. Tučtuojau nuvedžiau jį prie durų, atkišau ranką, pasakiau nė kiek ant jo nepykstąs ir sugrįžau pas draugus, palikęs jį prie namo.

Jis netgi neišmanė, kaip parsirasti Nairobin. Žiji su Eriku, vis dar nesitverdami juokais, išėję į kiemą su juo pasišnekėjo. Ulsonas suprato neturįs pasirinkimo. Žiji paguodė:

– Geresnio vadovo už Bliksą niekad negausi. Arklį ilgainiui susigrąžinsi.

Paguldęs merginą, vėliau naktį prisijungiau prie kraštiečių. Jie sėdėjo su grogo taurėmis priešais židinį, ir Ulsonas pagaliau atsipalaidavo. Smulkiai išdėsčiau, kur filmuosime, kokius žvėris turim surasti ir kaip viskas vyks. Aptikęs žvėries pėdsakus, Ulsoną su kamera gerai paslėpsiu už medžio arba krūmų. Jam priešais plytės proguma, į kurią įviliosiu žvėrį pats tapdamas grobiu. Kai išbėgsiu iš krūmų, bus pats laikas filmuoti, nes netrukus pasirodys įsiutęs žvėris.

Net Žiji nepatikėjo. Ir susirūpinę manimi nė vienas nepanoro lažintis. Vis dėlto netgi Ulsonui pasitaisė nuotaika.

Kai trečią valandą nakties vėl įvirtau pas merginą, ji prabudo ir aš supažindinau ją su mūsų planu. Ji manim patikėjo. Ji taip pat mielai sutiko paskolinti man savo arklį per safarį, kurio metu bus filmuojama. Jis visad man ją primins.

Užmigau tarsi svečias savuose namuose. Bet pirmąsyk negeisdamas kitą rytą jų sudeginti.

19.

Buvo smarkiai paliję, ir Tanos upė nebebuvo tingi tėkmė, o pašėlusiai veržlus srautas. Ulsonas, Žiji, neseniai atvykęs švedas, vardu Jalmaras Friselis, aš pats ir apie dešimtį nešikų ir padėjėjų buvom sustabdyti kino ekspedicijai rimtai neįsisiūbavus. Tiltą, kuriuo būtume galėję pasinaudoti, nunešė vanduo, o bristi buvo per gilu ir per sraunu.

Ulsonas susigūžė iš nevilties, vėl jautėsi apgautas ir, savaime aišku, manė, jog esame priversti nutraukti ekspediciją. Kuo labiau jis puolė neviltin, tuo man darėsi smagiau. Gyvenimas esąs spektaklis ir niekad nereikią abejoti stipriausiais impulsais.

Man vadovaujant iš maisto dėžių ir lianų susikalėme plaustą. Džuma su Simba atkalbinėjo. Kaip ir visi žemyno gilumoj gyvenantys žmonės, jie bijojo vandens. Aš, Žiji ir Jalmaras šūkaudami ir kvatodami sverdėjom ant plausto, o Ulsonas stovėjo ant kranto ir keikė būtį.

– Jie apsivers, – pranašavo jis ir išsitraukė kamerą katastrofai įamžinti.

Irdamiesi lentigaliais, nors ir sušlapę, persikėlėme sveiki. Prie plausto buvo pritvirtinta liana, kad mums pasiekus krantą, nešikai galėtų jį sugrąžinti. Tempiamas atgal neapkrautas plaustas, per daug lengvas, kad atlaikytų srovę, apsivertė ir, lianai nutrūkus, pradingo sraute.

– Ar nesakiau! – suriko Ulsonas iš kitos pusės, mosikuodamas rankomis į dangų.

Mes ėmėm juoktis, tačiau beregint surimtėjom.

Žiji su Jalmaru buvo basi, visi trys vilkėjom trumpikes ir plonus marškinėlius. Buvom neginkluoti ir turėjom tik vieną sausą degtuką, atsitiktinai pasiimtą Jalmaro. Ulsono pesimizmas išprovokavo mano lengvabūdiškumą ir nekritiškumą. Ir vis dėlto triumfavau beviltiškoje mūsų padėty. Pagaliau tikras pavojus!

Visą dieną pluošėm nerasdami brastos. Ulsonas su nešikais sekė paskui mus kitapus upės ir nusileidus nakčiai girdėjom niūrias jo pranašystes, aidinčias kliokiančiu vandeniu. Man pavyko uždegti sausą akaciją ir visą vakarą dėjom ant jos žagarus. Atšalo, ir mes susispietėm prie ugnies. Išdalijau stiprius kuolus, susirankiotus per dieną, „jei kartais prireiktų“.

Pagaliau malkos baigėsi, o eiti pasiieškoti daugiau buvo per tamsu. Kitapus upės matėme Ulsono ir nešikų stovyklos laužus ir palapines. Pasisukus vėjui, užuosdavome keptos mėsos kvapą, girdėdavome šnekas ir netgi prislopintą juoką. Smelkiantis tamsai ir šalčiui, Jalmaras vis labiau jaudinosi.

– Nežinojau, kad galima sušalti prie pusiaujo, – pasakė nustebęs.

Kad išlaikytume šilumą, atsigulėme susiglaudę it šaukštai su Jalmaru vidury. Apsivijau jį rankomis, o jis apsikabino Žiji. Jalmaras prašė mūsų perduoti linkėjimus jo artimiesiems ir brangiesiems Švedijoje, o Žiji paminėjo savo meilę Ingridai ir vaikams. Vis dėlto jie buvo drąsūs vyrai. Nors ir išsigandę, įstengė susitvardyti ir nusiraminti. Žiji dalykiškai pasiteiravo apie liūtus, hienas ir leopardus, ir aš atsakiau, jog neįtikėtina, kad jie laikytųsi prie patvinusios upės. Tačiau nutylėjau apie grėsmę krokodilų, medžiojančių naktį ir ieškančių paskendusių ir į krantus išplautų gyvūnų. Besiganantys begemotai grįždami į vandenį galėjo elgtis aklai ir agresyviai lyg raganosiai.

Vidurnaktį ėmiau jiems porinti ankstesnių medžioklių istorijas, ir jie klausėsi, tarytum mano žodžiuose slypėtų išsigelbėjimas. Kol neišseko žodžiai, mes išlaikėme savo žmoniškumą ir neprisileidome dykrų. Girdėjau save lyg svetimo žmogaus balsu monotoniškai malant vis linksmesnius nuotykius.

Po valandėlės pradėjom kvėpuoti vienu ritmu. Jalmaro širdis dunksėjo man į delnus, o vienam iš mūsų krūptelėjus, pašiurpdavome ir kiti.

Pasakodamas išgirdau prie upės keletą pliaukštelėjimų, nė kiek nesusijusių su srovės šniokštimu, o netrukus čiūžinančius žingsnius, ir iš tamsos krante išniro didžiulė krokodilo galva. Ir toliau pasakojau, bet nenuleisdamas akių nuo pabaisos. Ji mus jautė, bet nesiryžo pulti. Galbūt ją atbaidė mano balsas. Iš lėto tarsi driežas ji apšliaužė ratą aplink mus. Pilkuose šarvuose atsispindėjo žvaigždėtas dangus. Be rūpesčio kaip nors palaikyti pasakojimą, galvoje man sukosi tik viena mintis – krokodilui žaibiškai puolus, suleisti jam į akis nagus.

Niekad nesijaučiau toks nesaugus. Mes tūnojome pusplikiai ant žemės, apsupti begalinės tropikų nakties, gyvas patiekalas visiems dykrų plėšrūnams. Buvome vienintelis stambus grobis vietovėje, kur kruopščiai nugraužiamas kiekvienas kaulelis.

Mintimis nuklydau prie sužeistų žvėrių – persigandę ir agresyvūs jie gulėdavo prisispaudę krūmuose, kol medžiotojas palengva ir nepermaldaujamai ieškodamas vis labiau artėdavo. Pajutau, jog kaip tik toks pasakojimas sklinda iš mano lūpų, tik esu pasirinkęs žvėries ateitį.

Krokodilas dingo, atkurnėjo šakalas, bet išsigando, paskui aplink mus stojo nerimą kelianti tyla. Aš irgi nutilau. Bandžiau galvoti protingai. Kodėl taip tylu? Lengvo šoko būklė Jalmarui su Žiji užgesino sąmonę. Jie miegojo sunkiai šnopšdami, gundydami ir mane sudėjus ginklus atsiduoti miegui ir laukiniam pasauliui. Mums grėsė ne koks pavienis pavojus. Visa aplinka, nuo bakterijų ir skruzdžių iki krokodilų ir liūtų, geidė mūsų. Buvom atsidūrę natūralioj būsenoj, kai gyvybę turi ginti kiekvieną sekundę.

Daug valandų gulėjau prasižiojęs, klausiausi ir bandžiau apsidairyti nepakreipdamas galvos. Kliokiantis srautas nuslopindavo daugybę garsų, vis dėlto pro vandens šniokštesį kartais pasisekdavo išgirsti šalia mūsų krebždant smulkiuosius graužikus.

Staiga pastebėjau, jog mano draugų kvėpavimas sumišo su kažkieno kito – iš pradžių pamaniau, kad jis veržiasi iš mano paties burnos. Bet man sulaikius kvapą, garsai nenutilo. Itin palengva pasukau galvą, norėdamas pažvelgti už nugaros. Per metrą nuo manęs visiškai ramiai stovėjo jaunas liūtas, uosdamas mūsų kvapus. Uodega plakėsi smėlyje. Liūtas dvejojo keisto grobio akivaizdoje. Valandėlę laukiau norėdamas pamatyti, ar jis ketina mus palikti, ar pulti. Bet jis buvo lygiai neryžtingas kaip ir aš ir taip pat laukė ženklo.

Mano rankos sugniaužė šalia gulintį kuolą, susikaupiau šuoliui, staugdamas stryktelėjau ir tvojau kuolu žvėriui per galvą. Jis taip nustebo, kad suriaumojęs metėsi atgal, sustojo ruošdamasis kontratakai, bet aš vėl užsimojau kuolu ir puoliau jį dar baisiau staugdamas. Liūtas pabėgo.

Žiji su Jalmaru sėdėjo apdują, kalendami dantimis. Kai apsakiau, kas nutikę, Žiji iš pradžių nenorėjo manim patikėti. Jalmaras ėmė isteriškai kikenti, raitytis iš juoko, bet ūmiai nutilo ir pasitrynė rankomis veidą. Nepaisant tamsos, mūsų decimetrą nuo žemės pakeltos akys įžvelgė pėdsakus.

Aš nežinojau, kur man dėtis. Širdyje buvo susitvenkęs džiaugsmo šūksnis, kuris veržėsi laukan, o oda susitraukdavo ir atsiverdavo lyg pakaitom būčiau šaldomas ir kaitinamas. Svarsčiau, ar neturėčiau vidury nakties perplaukti upės, kad pasižadinęs Džumą su Simba ir papasakojęs apie liūtą suplanuočiau jo medžioklę rytojaus dieną.

Laukdami ryto, atsisėdom susirėmę nugaromis ir atsigręžę į tris puses su tarsi šildančiais skydais rankomis pridengtom krūtinėm ir paruoštais kuolais. Aš vėl pradėjau pasakoti, ne tik apie tos nakties krokodilą ir liūtą, bet ir apie Nesbiuholmą, Tanę su Denisu ir Mboganio puotą, galėjusią nuniokoti visą namą.

Šnekėdamas ėmiau suvokti savo gyvenimą. Gyvenau kaip kūrėjas, kolekcininkas, valdžios ir turto ištroškęs individas. Juo labiau plėšiausi, juo daugiau prarasdavau. Juo labiau stengiau-



si susitvarkyti gyvenimą, juo chaotiškesnis jis darėsi. Juo labiau troškau su žmonėm užmegzti tvirtus ryšius, juo mažiau rasdavau draugų. Neseniai vos nepraradau gyvybės – ir jaučiausi laimingesnis nei bet kada. Buvau valkata, širdžių ėdikas ir pokštininkas. Ir visi mane mylėjo tokį, koks buvau, žinoma, išskyrus Tanės brolį Tomą. Jie leisdavosi apgaudinėjami, kad tik išlikčiau, koks esu. Kinandžui žodžiai, jog reikia būti vienoje vietoje, pagaliau įgavo konkrečią prasmę. Aš buvau medžiotojas, ne žemdirbys.

Kai patekėjo saulė ir raudona ryto žara išpranašavo pirmuosius šiltus spindulius, mes atsistojom ir ištiesėm kojas. Gamtovaizdis, neseniai buvęs vien didžiulė grėsmė, atsivėrė prieš mūsų akis švelniomis spalvomis, parodydamas mielą, užburiantį savo grožį. Čia gimė žmogus, ir čia glūdėjau aš. Pavargę, užraudusiomis akimis ir vėl gimę gyventi stovėjom stebėdami stebuklą.

Jalmaras apkabino mane ašarų pilnomis akimis. Iš kito upės kranto riktelėjo juokdarys Džuma:

– Kavos ar arbatos, sere?

Užtruko visą dieną, kol nusikapanojom iki indui priklausančios krautuvės. Ten maukėm viską, kas teka, puolėm prie konservų, o paskui griuvom ant grindų ir užmigom. Tik po trijų dienų išdygo Ulsonas su smarkiai sumažėjusia ekspedicija. Pusė nešikų aplinkiniais keliais išsilakstė Tanos versmių link. Pamatęs kruvinas Žiji ir Jalmaro pėdas, jis paklausė, ar mes ganėtinai prisidžiaugėm. Atsakiau, kad nuospaudos nemaišo tokiems tvirtiems vyrams kaip Žiji ir Jalmaras. Tada prasidėjo linksmybės. Žiji juokėsi, o Jalmaras dūsavo.

Visi įsismaginom. Niekad tiek neprisijuokiau safari ekspedicijoj. Buvom it mokinukai, nepavojingai nuotykiaujantys dykrose. Net Ulsonas su niūriais nešikais užsikrėtė linksmybe, tad baltieji ir juodieji bendravo labiau nei įprasta. Juokėmės iš tų pačių dalykų.

Žadėjom filmuoti „penkis didžiuosius“: liūtą, leopardą, buivolą, dramblį ir raganosį. Ulsonas iš pradžių nusišaipė iš mano plano būti jauku, kuris sugundytų žvėrį mane gainiotis, kol jis filmuos.

– Sugalvok geriau! – atrėžiau, ir jis nuščiuvo.

Iš pradžių pasirinksim mažiausiai pavojingą žvėrį. Ulsono siaubui, išrinkau raganosį. Tačiau leopardas buvo sunkiai aptinkamas ir greitas kaip žaibas, be to, vargu ar pultų iš tankių krūmų. Buivolas su drambliu buvo nepastovūs ir sukti, liūtas bėglus ir vikrus, užtat raganosis, be abejo, pats agresyviausias ir kovingiausias, tačiau prastai matantis ir nerangus.

Mudu su Simba užtikome seną patiną, stovintį ir snaudžiantį figmedžių pavėsy. Didžiulį mėsos, kraujo ir šarvų kalną. Visad nustebina jų dydis. Ant milžiniško stovo Ulsonas padarė keletą puikių kadrų. Paskui reikėjo patiną išjudinti. Ulsoną su kamera įtaisiau priešais vėją, o medžiotojus su šautuvais tokioj vietoj, iš kurios jie gerai matytų ir kartu būtų puikiai apsaugoti. Paliepiau visiems nebijoti, bet rūpestingai dirbti savo darbą. Ulsonas turįs filmuoti, kad ir kas nutiktų, Jalmaras su Žiji šauti tik ypatingu atveju!

Prisėlinau prie raganosio iš šono. Likus tarp mūsų dvidešimt penkiems metrams, jis pakėlė galvą, pauostė ir sumirksėjo. Kūne įsižiebė instinktas. Tūkstantmečių patirtis pažadino nuojautą. Bet jis nežinojo, nei kas gresia, nei iš kurios pusės. Prislinkau arčiau. Penkių metrų nuotoliu sustojau, kad ši valandėlė įsirėžtų atminty: aptakus tvirtas kūnas, gilios raukšlės, beformė milžiniška galva ir storos trumpos kojos. Jis prunkštė ir trypčiojo. Nedidelis žemės drebėjimas. Kaip galėjo šis šarvuotas prieštvaninis siaubūnas taip greitai judėti? Buvau priverstas veikti, kitaip jis galėjo nuskusti kiton pusėn. Keliais sparčiais žingsniais nėriau prie raganosio, kumščiu pastuksenau į galvos plokštę ir visu greičiu numoviau žvėries akiploČiu ir Ulsono kameros kryptimi. Išgirdau, kaip man už nugaros subraškėjo visa apylinkė, o atstumas tarp mūsų sparčiai mažėjo. Staiga pasisukau

stačiu kampu ir puoliau tarp medžių kamienų, kaip buvau numatęs. Raganosis nespėjo suvokti mano posūkio, tik baisiu greičiu ir jėga driuokė tiesiai į priekį, pro persigandusį Ulsoną, kuris nedrįso liautis filmuoti, tolimų dykrų link, kur galės netrukdomas numaldyti savo siutą.

Kai visi kvatodami išlindo iš savo slėptuvių, vis dar girdėjosi slopstantis raganosio grumėjimas. Ulsonas isteriškai šaukė triumfuodamas ir iš siaubo, bet prisiekinėjo, kad mes daugiau niekad netaikysim šito gyvybei pavojingo metodo. Pagyriau Žiji ir Jalmarą, kad be reikalo nešovę, ir paaiškinau Ulsonui, jog drambliui būsim priversti keisti metodą. Dėl jo kaprizingumo ir dydžio būtų protingiausia, jei kamera rūpinčiausi aš, o jis taptų jauku. Iš pradžių jis nesuprato, ar aš juokauju, ar kalbu rimtai.

Vėliau vakare susibūrėme aplink laužą. Šnekėjomės, kvatojom ir dainavom. Čiabuviai išsitraukė kibirus ir dubenis ir ėmė būgnyti. Butelis ėjo ratu. Ulsonas džiaugėsi kaip vaikas, kad filmavimas įsivažiavo. Žiji su Jalmaru, žinoma, buvo išdidūs ir linksmi atsidūrę tikroje dykynėje, bet po pirmos nakties prie Tanos upės jautriai it kilmingos anglų damos reaguodavo į netikėtus garsus ir judesius. Jie mielai pasitraukė į stovyklos vidurį ir visą laiką stengėsi laikytis netoli priedangos, kai apylinkėj kas nors krustelėdavo.

Tą vakarą čiabuviai sėdėjo kartu su mumis. Nė vienas iš mūsų baltųjų neprieštaravo tokiai rasių maišymosi formai. Sugundžiau juos papasakoti apie įdomias medžiokles, ir pokalbis klupinėjančia anglų kalba tęsėsi visą vakarą. Jų istorijos buvo pilnos nesuvokiamos painiavos, žmonės pasirodydavo persirengę žvėrimis ir atvirkščiai, kiekviena medžioklė vykdavo pagal savą ritualą ir pranašingus ženklus. Jei medžiotoją pagaudavo baimė, tai būdavo ne atsitiktinumas, o ženklas. Nelaimė buvo bausmė, o už kiekvienos tragedijos slypėjo manipuliuojantis kaltininkas. Nieko neįvykdavo atsitiktinai, viskas turėjo savo prasmę ir viską

reikėjo permaldauti. Tarytum Likimui reikėjo režisieriaus ir pagalbos, kad jis galėtų įgyvendinti savo mįslingą planą. Juodiesiems visad buvo bent dvi tikrovės. Viena, atskleistoji, suvokiama juslėmis, kita – paslėptoji, apimanti visus atsakymus.

Per vakarą mane daugybę kartų apimdavo jausmas, lyg kažko trūksta. Visus suskaičiuodavau ir patikrindavau, ar niekas nepradingo. Iš kur ši baimė? Kartais vienas kitas vyras nueidavo atnešti malkų, valgio ar gėrimo arba paprasčiausiai nusišlapinti. Ir nors jie visą laiką sugrįždavo, vis tiek jaučiausi nepatenkintas.

Palikęs draugiją nuklydau galelį už stovyklos. Ten įsitaisęs įsistebeilijau tiesiai į tamsą. Svirpliai, varlės ir naktiniai paukščiai monotoniškai rypavo savo melodijas, o tolumoj girdėjau hienas. Man už nugaros traškėjo laužas, girdėjosi šnekos ir flegmatiškas juokas. Tvirtai pajutau, jog ten esama kažko, kas sekė paskui mus ir iš tikrųjų priklausė mūsų draugijai. Glūdinau vis giliau į savaną ir mane prarijo naktis. Stipri jėga traukė tolyn į tamsą.

Po valandėlės supratau, jog einu zigzagais nelyginant paukštšunis, stengdamasis, kad paieškos būtų kiek galima efektyvesnės.

– Kas ten? – sušukau, išvydau šešėlį ir užkliuvau už jo.

Žinoma, pargriuvau ir susimušiau kelį. Atsikėlęs išgirdau skaidrų, stulbinamai pažįstamą juoką. Tasai juokas, ne visai aišku, ar jis sklido iš manęs ar ko nors kito, mane taip nuliūdino, kad man susuko pilvą. Atsitūpiau ir leidau skausmui pereiti žarnomis, kaulais ir raumenimis, kol jis palengva aprimo, palikdamas manyje sausą tuštumą.

Grįždamas ūmiai prisiminiau Denisą. Tikėjausi, kad juodu su Tane vėl susirado vienas kitą Europoje ir kad mes dar susitiksime Mboganyje. Nuo minties apie jį smarkiau suplakė širdis. Vėl užplūdo džiaugsmas, jog esu dykrose. Prisijungęs prie kitų pranešiau, jog kitą dieną prieš kamerą vaikysime dramblį arba liūtą.

Naktį man trūko tik moters.

Liūto, kaip ir raganosio, medžioklė prasidėjo linksmai. Simba aptiko liūtę su jaunikliais, aišku, pasislėpusius labai tankiuose brūzgynuose. Čia netiko tai, kas medžiotojui galbūt sunkiausia: įsėlinti ir iš arti nušauti grobį. Reikėjo įsiskverbti ir gyvą grobį išvilioti į atvirą vietovę, kol tavęs nesudraskė. Arba išgąsdinti tiek patelę, tiek jauniklius, kad jie spruktų iš slėptuvės – ir nufilmuoti juos dumiančius.

Pirmiausia pamėginom juos išgąsdinti. Patelė mane puolė, gavau rioglintis į medį. Tuomet apėjau ją iš kitos pusės, kad ji išlįstų prieš kamerą. Pavyko, ir Ulsonas padarė keletą kadrų jai tupint ir urzgiant ant manęs, įsikibusio medžio šakos. Bet iki jauniklių nenusigavom. Ir Ulsonas, ir čiabuviai ėmė mane įkalbinėti, kad mes nušautume patelę, o paskui įsibrautume į krūmus ir iki valiai prisifilmuotume jauniklius. Pasiūlymas sukėlė man pasišlykštėjimą – jaunikliai be motinos tikrai nugaištų. Tačiau niekas nesuprato mano požiūrio – galbūt tik vienas Žiji. Liūtų netrūko, ir ko gailėtis kelių jauniklių, kai su pasididžiavimu nudedami suaugusieji.

Jalmaras nušovė liūtę, paskui mes įsispraudėm į krūmus ir nufilmavome niurzgiančius jauniklius. Paėmėm juos už sprando ir išsinešėm iš tankmės. Buvo išsigandę ir neryžtingi be motinos, visą laiką mėgino grįžti prie krūmų, kur nutempėm jos negyvą kūną. Jei būtum į juos žvelgęs nežinodamas tikrosios jų padėties, būtum palaikęs gyvastingais jaunikliais, saugiai ir darniai virtuliuojančiais į slėptuvę. Ulsonas buvo puikiai nusiteikęs ir ėmė kandžiai šaipytis iš mano „sentimentalumo“. Mano nepasitenkinimas pratrūko. Čiupau jam už gerklės ir spausdamas prie medžio paaiškinau, jog esama nerašytų medžiotojo elgesio taisyklių.

Pasirūpinau, kad kuo greičiau išsidangintume iš tos vietos. Kol kiti ruošėsi išžygiuoti, įlindau į krūmus, kur jaunikliai kabarojosi ant motinos gaišenos, ir į kiekvieną paleidau po šūvį. Didžiausias ir aktyviausias iš jų, aš juos jau skyriau pagal charakterius, užsikorė man ant kojos ir aš palikau jį gyvą. Safario eks-

pedicijos dalyviai stovėjo tylūs ir susikaupę, kai išėjau iš krūmų nešdamasis jauniklį, jau žaismingai dreskiantį man ausį.

Paskui per visą safarį jis nerangiai dryksėdavo man iš paskos, kol nuvargdavo. Tuomet išsitiesdavo ant žemės ir inkšdavo. Ir aš jį nešdavau, kol vėl užsinorėdavo žemyn. Jis ėdė mėsos konservus, lakė vandeny išplaktus pieno miltelius ir prieidavo, kai pašaukdavau. Per filmavimą paliktas palapinėje staugdavo iš nusivylimo. Naktį užšokdavo ant lovos ir miegodavo galvą pasidėjęs man ant krūtinės. Vieną paskutinių rytų dingo. Ieškojau jo ir šaukiau, – bet jis neatsirado.

Ulsonas nufilmavo, ką norėjo, aš likau gyvas ir pirmą kartą per labai ilgą laiką turėjau kišenėj grynųjų. Keletas kreditorių atgavo savo pinigus, likusius prašvenčiau.

Paskutinę dieną susirgau maliarija. Karštis trenkė galvon tartum kūju, ir aš parpuoliau ant tako netoli Tanos upės. Pusvalandį buvau be sąmonės ir gulėjau kliedėdamas. Paskui atsistojau ir patraukiau toliau. Karštis kilo ir krito ir, kai atsikapsčiau iki Mboganio, Farahas turėjo mane paguldyti.

Kai po savaitės pasveikau, Farahas papasakojo, jog buvo apsilankęs gubernatoriaus adjutantas pasiūlyti man dirbti safaryje vadovu turtingam amerikiečiui. Ničnieko neprisiminiau, bet Farahas tvirtino, kad aš kliedėdamas sutikęs ir pareiškęs, jog būsiąs pasirengęs atlikti užduotį jau kitą dieną.

Nusijuokęs pasakiau, kad praradau geras pajamas. Tačiau Farahui pavykę safarį atidėti ir man teko rangytis iš lovos, išsivalyti šautuvus, pasitaisyti medžioklės mokasinus ir sudaryti pirkinių sąrašą.

Buvau tapęs profesionaliu medžiotoju.

20.

Tanė grįžo Kenijon po kelių mėnesių, 1920-ųjų gruodį. Nusprendžiau garbingai užbaigti mūsų bendrą ir savo, kaip fermerio, gyvenimą, o ne bėgti nuo jo ar leisti be pėdsako išnykti. Nors žinojau, kad ji atvyks su broliu Tomu ir kad šis gyvens Mboganyje perimdamas iš manęs atsakomybę už fermą, nuvažiavau į Mombasą jų sutikti.

Prieš septynerius metus mes atvėrėm šią šalį kaip nuotykių knygą, viskas atrodė įmanoma, ir laisvei nebuvo ribų. Dabar visi keliai buvo užtverti, o aš tvirtai pasiryžęs nebesusigundyti savo ar Tanės svajonėm. Mano laisvė dabar priklausė ne nuo svajonių, o nuo žiaurių tikrovės sąlygų. Afrikoje galėjai gyventi tik kaip medžiotojas ir valkata. Laiške Tanei kaip mokėdamas aiškiau parengiau ją faktui, jog esam priėję galą.

Kai brolis su seserim išlipo krantan ir pamačiau juos žengiančius muitinės link, jie atrodė lyg tiesiai iš viduramžių iškopusi pora. Ji – gležna, tačiau valdinga kunigaikštienė, aukštuomenės dama elegantiškais drabužiais. Jis – tamsiaplaukis augalotas kardinolas, kalbantis apie moralę ir atsakomybę, bet turintis omeny valdžią. Jie buvo operos figūros apšviestoje scenoje, ji – sopranas, jis – bosas. Ji teigė gyvenimą savo gabumais atverti duris ir nieko neteisti, jis gyvenimą neigė, uždarinėdamas duris ir vis dėlto pasilikdamas teisę smerkti.

Norėdamas parodyti, kokie rimti mano ketinimai, pigiame viešbutyje užsakiau tris vienutes. Tanė įsižeidė. Reikalavo, kad jai būtų leista miegoti viename kambaryje su „savo vyru“, ir

atsisakė gyventi „pašiūrėje“. Pareiškė neketinanti aptarinėti ateities, kol neišspręstos šios elementarios problemos. Pamaniau, kad ji didinga, ir bemat sutikau su reikalavimais. Tomas įtariai dėbtelėjo, bet nesipriešino.

Vėliau, per pietus, ji ėmė kurti nuostabų svajonių pasaulį, kuriame mes buvom princas su princese, gavę dovanų visą karalystę bei gerą brolį kaip patarėją. Ji kalbėjo, kad sunkieji sausros metai baigėsi ir kavos kaina kyla. Mūsų skvoteriams naujoje ir teisingoje Kenijoje seksis dar geriau, ir gyvensime apsupti didelės ir šiltos bendrystės. Viską pradėsim iš naujo, Mboganis vėl taps mūsų išsvajotais namais, o darbą fermoje praskaidrins draugai ir safaris.

Sprendžiant iš Tomo veido, jos žodžiai lygiai sėkmingai galėjo būti suprasti ir kaip pragaro baisybės. Bet jis nieko nesakė. Tanė atsigręžė į mane: ar aš nenorįs pradėti iš naujo?

Klausimas buvo taip pateiktas, jog buvo tik vienas atsakymas. Vis dėlto aiškiai atsakiau „ne“! Pareiškiau, kad mūsų santuoka laikosi ant pernelyg netvirto pagrindo – daug lėmė mano neištikimybė ir jos ryšiai su Denisu, bet galbūt dar daugiau jos giminė, dariusi viską, kad atsikratytų manim ir apšmeižtų. Pareiškiau – ir Tanė vis labiau blyško, o jos akių kampučiai nervingai trūkčiojo, – kad ferma buvusi ekonominė ir agronominė nesėkmė. Ji niekad nebūsianti pelninga. Kad ir kaip gražiai žydėdavo kavamedžiai, sausra ir šalčiai viską sunaikindavo. Ferma įsikūrusi per aukštai ir kritulių itin stokojančioje vietovėje. Okė Burselis tai supratęs prieš daugelį metų.

Tanė paklausė, ar aš nesusirgęs, ir pareikalavo šios temos nebeliesti. Tikėjausi, jog mane palaikys Tomas, bet jo neapykanta man pranoko abejones mūsų santuoka ir ferma.

– Tu meluoji, kažką slepi, – pasakė jis, atsistojo ir nuėjo į savo kambarį.

– Gerai, kad nusikratėm šiuo juodaskverniu, – tarė Tanė. – Eime pasilinksminti!

Taip ir padarėm. Nuėjom į vienintelį miesto naktinį klubą,

ten iki vėlyvos nakties šokom, gėrėm šampaną, valgėm austres ir rusiškus ikrus. Pasipasakojom vienas kitam, kas nutikę paskutiniuoju metu, ji juokėsi iš mūsų filmavimo safaryje ir manė, kad aš pasielgiau „nuostabiai", paskolinęs Ulsono arklį. Ji papasakojo apie varganą ir ligotą savo gyvenimą Danijoje bei laimingas valandėles su Denisu Anglijoje. Pasakiau, kad neturėčiau nieko prieš vėl su juo susitikti.

Tanė ilgai ir įdėmiai mane stebėjo, netgi paglostė man veidą. Toks švelnumas viešoje vietoje buvo neįprastas.

Pokalbį pratęsėm lovoje, kurioje gulėjome susikibę rankomis. Ar ji suprato, jog esam priėję galą, ar iš tikrųjų tikėjo nauja pradžia? Aš neklausiau, bet neturėjau nieko prieš paskutinį kartą suvaidinti su ja vedusį vyrą.

Dėl Tomo negalėjau pasilikti fermoje vienu metu su juo. Vos mums atkakus, jis patikrino turtą ir priešais žydinčius kavamedžius ėmė postringauti apie šviesią fermos ateitį – su sąlyga, kad jai bus kompetentingai vadovaujama. Tuomet pasiūliau, kad jei jis esąs toks tikras, galėtų investuoti savo pinigus į Mboganį, užuot pirkęs nuosavą fermą. Jis įkliuvo į spąstus. Vos po kelių dienų tasai idiotas tapo dalininku drauge su Tane ir jos giminėm. Laimė, man nebeliko vietos scenoje.

Tanė atsisakė skirtis.

– Tu pažadėjai niekad manęs nepalikti! – sušuko ji.

– Žinau, – atsakiau, – taip daro visi besituokiantieji, o visi besiskiriantieji savo pažadą sulaužo.

Vis dėlto keletą dienų pasilikau, kad savo džiaugsmui pasižiūrėčiau, kaip tamsos bijantis karo didvyris Tomas vakare kiūtina miegoti į kiemo trobelę. Iš Faraho išgirdęs, kad Tomas išplepėjęs kreditoriams ir policijai apie mano keliones ir planus, nutariau atsikeršyti. Vieną vakarą jam mus palikus, ištykinau pro užpakalines duris ir jį prisivijau. Pridengtas tamsos ir krūmų pamėgdžiojau leopardo kosulį ir sutraškinau šakas tarsi stambus žvėris. Jis sustojo pastiręs iš baimės, paskui pastatė

žibintą, nusiėmė šautuvą ir paleido keletą šūvių mano pusėn. Aš buvau tai numatęs ir, šautuvui pakilus prie peties, prišokau prie medžio. Paskui jis skubriai nužingsniavo toliau, o aš nusekiau iš paskos ir suurzgiau it liūtas. Tamsa prarijo daugiau šūvių, ir jis pasileido tekinas į savo trobelę.

Šūviai pažadino visą fermą, aš vėl įslinkau į mūsų namą, kol atskubėjo Tanė, tarnai ir artimiausi kaimynai. Po pusvalandžio grįžę Tanė su Farahu sušnairavo į mane, sėdintį ir skaitantį priešais židinį. Paskui abu ėmė juoktis. Niekad nebuvau matęs Faraho šitaip juokiantis.

Kitą dieną, gerokai prieš patekant saulei, įėjau pas Tanę, pažadinau ją ir paaiškinau turįs išvykti. Ji neklausė kur, tik paprašė pasėdėti su ja valandėlę.

– Tai pelnyta, – ištarė ir pakvietė dar sugrįžti. Aš pažadėjau. – Atvažiuok, kai bus Denisas, – pridūrė, ir aš linktelėjau.

Paskui išsitraukiau dviratį ir myniau jį dvi valandas per tamsą be jokio žiburio.

Vos patekėjus saulei, pasiekiau Ingridos ir Žiji fermą. Gaivus ryto oras, ryškiai geltonas nuo kylančios saulės, rodės sudarytas iš vandens garų. Mano skruostai buvo drėgni nuo ant šiltos odos iškritusios rasos. Palyginti su jų lūšna, Mboganis buvo rūmai. Sustojau per galelį nuo jų būsto, staiga susidrovėjęs. Dulkėse prie išorinių laiptų kapstėsi vištos, giedojo gaidys, verandoje rąžėsi du šunys, o į vištidę nutipeno basa dešimtmetė mergytė. Grįždama ji nešėsi rankose kiaušinių. Išėjo Žiji, prisidengė ranka nuo saulės ir apsidairė. Du pusplikiai rudi berniukai gelsvais kuodais nusekė paskui tėvą už kampo, kur visi sustoję eilėn po nakties nusišlapino. Ingrida pasirodė plonu chalatėliu ir šliūkštelėjo vandenį iš praustuvės. Cypsėdami nukuldėjo keli viščiukai. Tarp vaikų išdygo juodas berniukas, nežinia kodėl tarsi iš šių namų. Visi sugrįžo, griaudėjo Žiji bosas, ir šviesūs vaikų balseliai tauškėjo per kits kitą. Iš kamino kilo dūmai, šnypštė keptuvė, ir mane pasiekė kavos aromatas.

Nedaug trūko, kad pasukčiau atgal. Pajutau, jog galiu kažką

sugadinti tiek jiems, tiek sau pačiam. Kaip galėjo jų skurdas atrodyti toks pavydėtinas? Matyt, geriausia man jo nepažinti.

Vienas šunų mane pastebėjo, ėmė loti ir urgzti.

– Įeikit! – angliškai šūktelėjo Žiji.

Man įžengus pakilo tiek Ingrida, tiek Žiji ir apkabino mane. Gavau pusryčių, o vaikai, sustoję pusračiu, žiūrėjo, kaip valgau. Buvau didžiųjų dykrų didvyris. Jie parodė man žaislinius šautuvus ir automobilius, kuriuos pasidirbo iš medžio, ir prašė manęs ką nors papasakoti. Bet Žiji liepė jiems palaukti vakaro ir išvedė abu vyresnius vaikus į kitą kambarį ruošti pamokų. Jaunylis iškurnėjo su savo juoduoju draugu.

Vos Žiji su Ingrida nusipirko fermą ir pradėjo auginti linus, Europoje smarkiai krito kainos. Jie nepardavė nė kilogramo. Paskui jie ėmėsi kiaulininkystės. Viskas sekėsi gerai, kol visos kiaulės išdvėsė nuo kiaulių maro. Dabar jie augino daržoves, kurias Ingrida pardavinėjo Nairobyje. Žiji retkarčiais nušaudavo antilopę, kad turėtų mėsos, ir planavo imtis mišraus ūkio – auginti ir galvijus, ir kukurūzus. Nelaimės buvo jų kasdienybės dalis nelyginant aušra ir saulėlydis ir, regis, ne itin juos veikdavo.

Jie sutvarkė man mažą kambarėlį ir pasakė, kad galiu jame gyventi, kai nebūsiu išvykęs į safarį. Paklojau visus savo pinigus Ingridai ant delno ir pavadinau tai avansu. Protestuodama ji pareiškė, jog dėl pinigų ir verslo jie manim pasitikį. Po šių žodžių visi trys sėdėjome tylėdami ir svarstydami, ką ji pasakė. Paskui pratrūkome juoku, ir aš paaiškinau, jog jie esą nepakartojami ne vienu atžvilgiu.

Po pietų, užsisodinęs ant kelių du vaikus, turėjau papasakoti apie tą naktį, kai mudu su jų tėčiu gulėjom ant žemės, o liūtas uostinėjo mūsų sprandus, ir apie raganosį, kuriam paplekšnojau per snukį ir kuris mane vijosi.

Šis vakaras man tapo didesne pagunda nei visos Tanės svajonės.

Kai prieš naktį atsiguliau, užmigau tarsi gyvame organizme. Lūšnelė braškėjo ir girgždėjo, vėjas švilpė, o lovos čežėjo. Lau-

ke višta įspėjamai kudakavo prieš visus tropinės nakties garsus. Kažkas kosėjo, visur kvėpavo maži ir dideli kūnai, Ingrida su Žiji miegojo susiglaudę, vienas vaikų burbėjo per miegus, prie mažylio gulėjo ir murkė katė, vienas šunų sapnuodamas viauksėjo, kitas bilsnodamas nagais į medines grindis nuriseno ramesnėn kertėn. Maisto, žmonių ir gyvulių kvapai kybojo tarp sienų – ir visas namas kilojosi sunkiai ir giliai kvėpuodamas. Tarytum laivas namas sūpuodamas plukdė mus į nakties poilsį.

Po metų Tanė man rašė, jog viską iškeistų, kad gautų pagyventi senom nudėvėtom Ingridos suknelėm.

21.

Dykros tapo mano namais ir mano darbo vieta. Ilsėdavaus Lindstriomų šeimynoje.

Anglų pora, Benas ir Kuki Birkbekai, pasisamdė mane dviejų mėnesių safario ekspedicijai į Masajų rezervatą. Dienomis medžiodavome, vakarais gerdavome, kol Benas nusvirduoliuodavo lovon. Tuomet tyliai suurkšdavau Kuki ir nueidavau savo palapinėn, mėgdžiodamas rujojantį liūtą. Ten palaukdavau, kartais minutę, kartais valandą. Kad ir kaip budriai gulėdavau, ji mane apstulbindavo, užgriūdama ant manęs nuogut nuogutėlė. Sykį ji panoro, kad mes mylėtumėmės lovoj šalia knarkiančio Beno – „vien iš įdomumo“.

Abu mėnesius mane labiausiai stimuliavo, kad ji visą laiką buvo tokia meili Benui ir kad ne iš karto mane įsimylėjo. Jų santuoka buvo sėkmingesnė nei daugumos. Kuki turėjo savyje tiek daug meilės, kad jos užteko daugeliui. Iš pradžių ji pažaidė su manim, apuostė ir įvertino kvapą, – bet paskui nuėjo, patenkinta ir pasitenkinusi, popinti Beno. Kuki buvo tarsi sukurta gyventi šioje žemėje. Ji niekad nesusimąstydavo, gyveno lyg niekad nereikės mirti. Putni ir tvirta, tačiau nenutukusi, ji mėgo puoselėti savo kūną ir juokaudavo apie jo apvalias formas. Maža mano sutiktų moterų gebėjo taip nežabotai mėgautis glamonėmis. Vaizdavaus, kaip ji visiškai pasenusi paliks šį pasaulį lygiai nerūpestingai, tarytum užsidėdama elegantišką safario skrybėlę, užsidegdama cigaretę ir greitai kyštelėdama man liežuvį.

Bet ji šaudė it akla. Kai nusitaikydavo į antilopę, pabaidyda-

vo grifus danguje. Paleidusi šūvį susiraukdavo gestikuliuodama, jog apkurto. Jai nerūpėjo nudobti grobį. Juokdavosi iš savo netaiklių šūvių ir neapstulbdavo dėl mano medžiotojo gabumų. Ją viliojo aplinkinis gyvenimas. „Man patinka tavo judesiai“, – kalbėdavo. Kai kapodavau žvėrį, ji stebėdavo mane. „Tavo stiprios rankos“, – tardavo, ir žvilgsnis apsunkdavo ir įkaisdavo.

Po safario atšventėm sugrįžimą dideliais priešpiečiais Mutaigoje. Be Kuki, Beno ir manęs, juose dalyvavo keletas kitų draugų. Jau buvom sulaukę karšto patiekalo, o Benas, kuris, ištikimas savo įpročiui, išgėrė porą taurelių dar prieš valgį, gerokai išmaukęs vyno. Smarkiai įraudęs jis triukšmingai ir išdidžiai pasakojo apie visus savo medžioklės žygdarbius. Tada pamačiau Tanę – ji privažiavo prie namo ir nerūpestingai pasistatė automobilį. Pirmiausia prisiminiau, ką paskutinę safario dieną man šnipštelėjo Farahas: „Misteris Tomas yra papirkęs tarp virtuvės pagalbininkų šnipą“.

Tanei įėjus, valgomojoje salėje visi nuščiuvo. Jos išvaizda ir laikysena rodė, kad mūsų laukia didelė drama.

– Mano žmona rengiasi sukelti skandalą, – pasakiau įspėdamas susirinkusius.

Ji laviravo pro stalus, visiems sekant ją žvilgsniais, žengė prie mūsų ir sustojo atsigręžusi į Beną. Garsiai rėkdama išpyškino, kad per dviejų mėnesių safarį aš su Kuki turėjęs meilės ryšį, kad jam turėtų užtekti proto sutvarkyti pasileidėlę savo žmoną ir kad ji tikisi jį pasielgsiant kaip vyrą ir imsiantis būtinų priemonių.

Paskui ji išplaukė iš salės, sėdo į automobilį ir pranyko. Įsivyravo tyla, niekas nė nekrustelėdavo, netgi padavėjai sustingo nelyginant statulos su buteliais ar serviravimo dubenimis rankose. Beno skruostai nublyško.

– Ar tai tiesa? – sušnypštė jis.

– Mielas Benai, deja, tiesa, – atsakė Kuki.



Keisčiausia, kad viskas vyko, tarsi manęs tenai nebūtų buvę. Niekas į mane neatsisuko, niekas man nieko nesakė, niekas manęs nekaltino!

Benui pašoko pyktis ir, kai jis atsistojo, svečiai pakilo nuo artimiausių stalų ir pasislėpė. Jis pareikalavo, kad Kuki prieš visus atsiklauptų, išbučiuotų jam rankas ir atsiprašytų. Ji atsistojo, atsiprašė, bet nesutiko žemintis. Taip nutrūko jų santuoka.

Eidamas iš restorano, Benas kūlė butelius ir taures. Jis elgėsi kaip senas raganosis, išbudintas iš perpietės snaudulio. Kuki puolė į ašaras, bandė ieškoti paguodos manyje, bet suprato, jog tai netinkama. Nuklupčiojo kiton pusėn ir tą patį vakarą traukiniu išvažiavo Mombason, kad paskui išplauktų į Angliją.

Man atnešė desertą ir, kol jį valgiau, vyrai ir moterys, netgi nepažįstami, prieidavo ir uždėję man ant pečių rankas prisiekinėdavo palaiką mano pusę. Vienas vyriškis, kurį tik prabėgom buvau susitikęs per priešpiečius pas gubernatorių, apkabino mane ir pareiškė visad būsiąs mano bičiulis – tai yra, kol aš neliesiąs jo žmonos, pridūrė juokdamasis. Administratorius priėjęs su šypsena pareiškė, jog man nereikią rūpintis dėl sąskaitos, ją apmokėjęs misteris Birbekas kartu su atlyginimu už nuostolius. Konjaku prie kavos norįs pats pavaišinti.

Išvažiavau iš Mutaigos keistai sumišusiais jausmais. Kad ir kur statyčiau koją, viskas lakstydavo į šipulius nuo katastrofų, bet aplink tankėdavo šildantis ir saugantis draugystės kiautas. Aplink mane nebesisukiojo nykūs ir šalti vėjai kaip anksčiau, einant dorovingu ir sunkiu keliu. Tanės giminėms, kuriems iš paskutiniųjų stengiaus įsiteikti, niekas netiko. Kenijos naujakuriams tiko viskas, kad ir ką daryčiau, ypač pražangos.

Žiji mano dėlei nutiesė į savo namus tiesų kelią be apsauginių medžių. Jam buvo smagu sudaryti keblumų mano kreditoriams. Daugybę kartų mes iš tolo pamatydavome juos atvažiuojančius keliu, ir aš ramiausiai nueidavau pasislėpti miškan už namo. Lyjant kelias virsdavo upeliu, užsibaigiančiu milžinišku mo-

lio klanu. Sykį ten įklimpo keletas prastos reputacijos palūkininkų ir Žiji turėjo nusileisti ir padėti jiems išsikrapštyti. Aš pritykinau taip arti, kad girdėjau Žiji apgailestaujant, jog manęs nesą namie, nes aš puikiai gebąs traukti automobilius iš molynės.

Vieną dieną, parsiradusi namo po apsilankymo Mboganyje, Ingrida parnešė Tanės raštelį. Mums būtina susitikti. Laiškas buvo niūrus, gyvai aprašyta tik mūsų susitikimo vieta: prie didžiulio mums abiem pažįstamo medžio miške ties Mboganiu. Tomas su kreditoriais mums netrukdysią. Supratau, kad mūsų santuoka pagaliau baigėsi.

Atkakau prie medžio miške mažiausiai pusvalandį prieš sutartą laiką. Atsilošęs į kamieną, užmigau. Kai prabudau ir pakėliau akis, išvydau stipriai blyksint šviesą, srūvančią pro lapiją. Šviesos sraute šmėstelėjo Tanės veidas. Pasisakė ilgokai stovėjusi mane stebėdama.

– Tu gali miegoti bet kada ir bet kur, nors iš tikrųjų tau visai netrūksta miego, – pavydžiai tarė.

Buvo smarkiai prisidažiusi ir apsitaisiusi safario kostiumu, kurį dėvėjo per mūsų pirmuosius safarius. Rankomis siūti jojiko aulinai buvo nušveisti, o jos kvepalai mišo su sunkiais miško žemės ir puvėsių kvapais. Ji buvo tiek nervinga ir susikaupusi, tiek susijaudinusi ir liūdna. Jos nuotaika tarsi virpino krūmų lapus.

Susiradom parvirtusį medžio kamieną ir atsisėdom.

– Susitinkam paslapčia it pirmąkart įsimylėję, – konstatavo ji. – Visad turėtume taip susitikti.

Ji nežinojo, kaip išdėstyti savo reikalą, ir nervingai čiupinėjo porą atsineštų laiškų. Jai nelengva apie tai kalbėti, paaiškino. Niekas iš tikrųjų nesusiklostė taip, kaip ji tikėjosi. Staiga ji atsigręžė į mane ir suėmė delnais man galvą.

– Būkime visiškai nuoširdūs, kalbėkim tiesą, – paprašė. Aš neprieštaravau.

Vienas laiškas buvo nuo dėdės Ogės, kuris planavo atvažiuoti



Kenijon ir gyventi su Tane. Laiškas buvo liūdnas – jis prašė manęs pasirašyti popierių, kuriuo įsipareigočiau niekad nebekelti kojos į Mboganį. Kad giminė ir toliau pumpuotų pinigus į fermą, Tomas su Karen privalo vieni imtis visos atsakomybės už veiklą, rašė jis. Prašė atleisti už tokį negarbingą pasiūlymą. Kiekvienoj formuluotėj jaučiau dėdės Ogės gėdą. Paėmiau plunksnakotį ir pasirašiau, kartu nusprendęs parašyti rūstų atsakymą. Dėdė Ogė neatsikratys sąžinės priekaištų.

Man pasirašius, Tanė ėmė vis karščiau tarškėti, jog aš tebesu labai laukiamas Mboganyje, tik ateity turįs lankytis, kai nebūsią Tomo.

Bakstelėjau į savo parašą ir paklausiau:

– O kaip bus su tiesa?

Ji suplojo rankomis.

– Juk esama tiek daug tiesų, – atsakė, – ir reikia laikytis gyvenimiškiausios.

Antrą laišką, kuriame spėjau esant skyrybų paraišką, mažne išplėšiau jai iš rankų. Ji nusigręžė. Perskaičiau laišką – ir pratrūkau juoku. Jame Tomas saviškai dosniai siūlė man pirmos klasės bilietą į bet kurią žemės vietą, jei tik pasižadėsiu niekad nebekelti kojos į Keniją.

Suplėšiau laišką.

– Ar jis taip baisiai manęs bijo?

Tanė linktelėjo galvą su ašaromis akyse.

– Tu statai į pavojų jo pasaulio sampratą.

Stebėjausi, kaip ji ištveria. Ji paaiškino, jog jai reikią jo griežtų vertinimų, kad jos pačios mintys ir veiksmai pasirodytų daug turtingesni, atviresni. O be Tomo ji esanti vienišiausias žmogus visame pasaulyje. Visi nuo jos nusigręžę, visi, išskyrus Ingridą. Nairobyje ją sutikę žmonės nukreipią akis, jos niekad nekviečią pietų ir visi duodą jai suprasti, kad esanti šalta ir bejausmė. Ji žinanti, kalbėjo, kaip aš mylimas, jai pranešinėjama apie visus, ieškančius mano draugystės, ji puikiai sušniukštinėjusi, kaip visi mielai atleidžia man klaidas.

– Jei tu ką nors apgauni, įsigyji draugą visam gyvenimui. Jei aš kam nors neparodau pakankamai dėmesio, įsitaisau priešą visam gyvenimui.

Ji puolė į ašaras ir susigūžė it mergytė, aprengta ir išdažyta kaip nuvytusi sportiška gražuolė. Apkabinau ją.

– O Denisas? – paklausiau.

Ji ištrūko man iš glėbio ir ėmė šmaikštim pliauškinti į tvirtą medžio kamieną.

– Jis veik niekad neatvažiuoja ir pasirodo tik tada, kai jam patinka.

Ji paaiškino, jog mudu skiriamės tuo, kad aš nuvyliau ją dėl neištikimybės su kitom moterim, o Denisas ją nuvylęs niekad jai neatsiverdamas, leisdamas dalytis su juo tik meniniais ir intelektualiniais interesais. Jo gyvenimą kreipia tik jo asmeniniai impulsai. Sąžinė jam neegzistuoja. Bet ji mylinti mus abu, pasakė.

– Tu meluoji, bet esi meilus ir rūpestingas, Denisas visad sako tiesą, bet yra beširdis ir egoistas. Tu esi šiltas šelmis, jis – šaltas angelas.

Po valandėlės paklausiau, kas esanti ji.

– Šaltas šelmis, – burbtelėjo ji.

Abu prapliupome juoktis, ir aš ją vėl apkabinau. Paaiškinau, kodėl esanti šiltas angelas, kad yra iškilusi virš bet kokios sumenkusios ir bailios moralės, tačiau turinti atvirą širdį įgimtam žmogaus orumui ir tragedijai. Čiabuviai ją mylį. Be to, esanti meniškiausia mano kada nors sutikta asmenybė. Pasakiau, kad jei viskas nueitų vėjais ir viskas aplink ją sugriūtų, ji galėtų tapyti arba rašyti.

Ji išklausė mane, linktelėjo galvą ir įkišusi ranką už marškinių uždėjo man ant krūtinės kaip vaikas, griebiantis už rankos. Tai nebuvo geismo gestas.

– Tu visad šiltas ir tavo tvirti raumenys visad minkšti, kai juos čiupinėji.

Ji apgailestavo buvusi „sukempusi žmona“ ir pareiškė, kad

duotų man visišką laisvę – ir laisvę turėti greta bet kokių moterų, jei pasilikčiau santuokoj. „Jei tik tvarkytumeis diskretiškai".

Neįstengiau prabilti apie skyrybas. Prieš mums atsisveikinant, buvau pakviestas pietų į Mboganį. Ji pasistengsianti, kad tą dieną galėtų drauge būti ir Denisas.

– Atsivesk Kuki, jei nori, – pridūrė ji.

Lyg tarp kitko atsiprašė dėl scenos Mutaigoje. Švelniai pabučiavo ir su nuostaba konstatavo, kad nepaisant visos virtinės katastrofų mane susitikus jai pasitaisiusi nuotaika.

Mindamas dviratį atgal pas Lindstriomus, jaučiausi lyg būčiau susitikęs ne vieną asmenį, o visą grupę originalių žmonių. Tanė turėjo tiek daug ir tiek prieštaringų gabumų, kad jie plūdo per kraštus, ir nežinodavai, kaip elgtis su jų likučiais. Galbūt vadas Kinandžui būtų pasakęs, kad baronienė Bliksen – vienintelis žmogus, gebantis vienu metu gyventi daugybėje vietų.

•

Po kelių mėnesių Kuki vėl buvo Kenijoje. Ji susirado mane pas Lindstriomus ir papasakojo, kad Benas prašęs ją grįžti. Verkdamas jis stovėjęs Mombasos krantinėje su pilnu glėbiu dovanų ir priminęs jai, kad, be jo turto, būtų visiška vargšė. Ji atsakiusi, jog Anglijoje praleistus mėnesius galvojusi apie Bliksą ir Beno milijonai negalį nuslopinti to ilgesio.

Parodžiau Kuki laišką nuo Britos, paskutinį kartą prašančios parvažiuoti Švedijon ir su ja susituokti. Antraip ji ištekėsianti už ištikimai ją merginančio kavalieriaus. Atsisakydamas jos, atsisakysiu ir jos turtų bei saugaus gyvenimo. Kuki tik nusijuokė ir ėmė atseginėti man marškinius.

– Tu ne toks žmogus, kad rinktumeis patogumą ir turtus.

Drauge su meiluže buvau pakviestas namo pas žmoną, pas kurią lankėsi jos meilužis. Tai reiškia, kad grįžau kaip svečias į savo paties namus, kuriuos kažkada nupirkau ir prižiūrėjau, nors raštiškai buvau pasižadėjęs niekad nebekelti ten kojos. Kas nors panašaus galėjo nutikti tik Kenijoje.

Kuki buvo linksma ir išsipusčiusi kaip niekad anksčiau. Ji juokėsi iš manęs, apsivilkusio išeiginį kostiumą. Pasiskolinau automobilį ir pirmąsyk per ilgą laiką spjoviau į kreditorius. Tomas buvo išvykęs į safarį, ir Denisas savaitę gyveno Mbogany-je. Laukė kuklūs pietūs tik mums keturiems.

Tanė su Denisu išėjo mūsų pasitikti. Kadangi aš vienintelis visus pažinojau, turėjau vienus kitiems pristatyti. Tai buvo spontaniškas kardo kirtis per visas tradicijas.

– Čia Kuki Birkbek, mano meilužė, o štai čia mano žmona baronienė Bliksen, o šalia jos stovi ne kas kitas, kaip jos meilužis, *The Honorable Denys Finch-Hatton*.

Tanė išblyško, bet Denisas tik kreivai šyptelėjo. Tai buvo jo atvirumas. Tačiau padėtį išgelbėjo Kuki. Jos nuoširdus juokas buvo toks užkrečiamas, kad Denisas greit pakomentavo:

– Viena didelė ir laiminga šeima, ar ne?

Paskui pasiūlė jai ranką ir nusivedė į namą. Mane pro mūsų namo duris įsivedė mano paties žmona.

– Ar nenorėtum, kad tau aprodyčiau namą? – paklausė ji linksmai ir nerūpestingai.

Perėjom namą. Kone viskas buvo kaip ir anksčiau, tik Denisas užėmęs mano kambarį ir susidėjęs ten daiktus.

– Ar tau jauku? – paklausiau.

Jis linktelėjo galvą.

– Gera lova, gardus valgis, patrauklios pramogos.

Kai įspėjau: „Saugokis, Tomas tave išgins“, man buvo atsakyta: „Jokio pavojaus, aš jį vakar išgrūdau“. Net Tanė susijuokė.

Per pietus atmosfera buvo skaidri, giedra ir labai linksma. Viskas buvo leidžiama – išskyrus kvailystes. Užtat nutariau patylėti, bet klausiausi susidomėjęs. Maistas atitiko prancūzų gurmanų klasę. Vynai brangiausi, kokius tik galima gauti. Žodžiai lakiojo oru it besisukiojantys peiliai ir smigdavo tiesiai į taikinį. Kuki sėdėjo įtempusi visas jusles ir sekė pokalbį vis labiau žavėdamasi. Tarp Tanės ir Deniso vyko žodžių dvikova be apsauginės aprangos ir su aštriais kardais. Buvo pristatoma ir apta-

rinėjama Europos politika, dailė, literatūra ir muzika. Denisas, tarp kitko, papasakojo apie baletą, kuris vadinosi „Petruška“, ir tuoj pat prašneko, kaip svarbu nešioti bukanosius batus, kad sustiprėtų pėdos ir galėtum vaikščioti kaip masajai. Tanė pasakojo skandinavų sagas ir deklamavo ilgus eilėraščius, Denisas juos analizavo ir paaiškindavo keliais žodžiais. Kuki taip nuoširdžiai sudainavo banalią miuzikholo dainą, kad susilaukė plojimų.

Geriant kavą, Denisas pasipasakojo išmokęs skraidyti. Apsakė galvos svaigulį, kurį pajunti pakilęs nuo žemės ir tapęs vieninteliu kosminių erdvių šeimininku. Gyvenimas įgyjąs tikrąsias proporcijas.

– Esi visiškai vienas, tačiau matai visa, kas dedasi tarp dangaus ir žemės.

Jis pavartojo žodį „omnipotentas“ ir pavaizdavo savo meilę gyvenimui žvelgiant iš dangaus.

Po jo žodžių pajutęs nerimą ir pyktį atsistojau ir, žinoma, išpyškinau nuvalkiotą tiesą:

– Jei žmogui būtų buvę skirta skraidyti, mes gimtume su sparnais.

– Tauškalai! Jei mums būtų buvę skirta šaudyti žvėris, gimtume su šautuvo vamzdžiu vietoj rankos, – iššnypštė Denisas. Mano abejonės jam pasirodė keistos.

Po tylos valandėlės Tanė pasakė:

– Anksčiau drąsuoliai nuskęsdavo jūroje, dabar jie krinta iš dangaus.

Denisas atsakė, jog visų svarbiausia gyvenime – pasiruošti mirti.

Vienintelį sykį strigo mūsų santykiai. Denisas papasakojo, kaip medžiojant labai nutolusioje ir nepraeinamoje vietovėje jį pasivijęs žinianešys, bėgęs visą savaitę, kad įteiktų jam laišką. Laiške nuo draugo iš Kenijos buvo klausiama: „Ar žinai Džordžo Robinsono adresą?“ Jis parašęs ant popieriaus atsakymą ir išsiuntęs bėgiką atgal, šis bėgęs su trumpu atsaku

dar savaitę. Ant popieriaus buvęs žodis „Taip". Visiems kitiems juokiantis, aš išlikau rimtas. Jie nutilo ir sušnairavo į mane. Pasakiau ne visai suprantąs humorą dvi savaites bėgti dėl atsakymo „Taip".

Vėliau Denisas pasivadino mane į šalį ir paklausė, kaip jaučiasi profesionalus medžiotojas.

– Bloga lova, negardus valgis, nevykusios pramogos, – atsakiau.

Iš savo patirties suprantąs, tarė jis, jog iki artimiausios operos ten toli, bet jam įdomu, kaip aš ištveriu medžioklę su turtingais, nenuovokiais klientais, kurie kelia neprotingus reikalavimus ir dykrose elgiasi lyg idiotai.

– Toks mano darbas, – atsakiau.

Valandėlę jis tylėjo, paskui rimtu balsu paklausė – ir aš pasijutau pagerbtas, kad jis prašo patarimo:

– Kaip manai, ar aš susidoročiau?

Atsakiau, kad jis susidorotų su viskuo, išskyrus kaip tik šitą savaites, kartais mėnesius trunkantį bendravimą su klientais. Jis paklausė, kodėl.

– Tu esi aristokratiškas snobas, o jie – neseniai praturtėję pagyrūnai.

Jis mąsliai pažvelgė į mane ir paklausė, ar reikalaujama gulėti su pagyrūnų žmonomis.

– Ne, – atsakiau, – bet tai palengvina abiejų pusių santykius.

Jis susijuokė, uždėjo ranką man ant peties, pasakė „ačiū" ir grįžo prie damų.

Važiuojant automobiliu atgal, buvau visiškai pribaigtas. Daugiau jokių aštrių replikų! Kuki atsiduso:

– Buvo nuostabu, tačiau nusivariau, stypsodama ant pirštų visą vakarą. Ir ko žmonės čia, Kenijoje, jų bijo!

Visą kelią iki „Norfolko", kur nakvojome, šėlome it vaikai. Dainavome, laidėme nevykusius sąmojus ir pasakojome įžūlias istorijas. Galop ėmėm rungtyniauti, katras kvailiausiai atsikirsim.

22.

Daug dienų gyvenau tamsoje šulinio dugne. Kuki buvo šviesos spindulys, kuris prasismelkdavo bedugnėn ir užkliudydavo mane. Nežinojau, iš kur užgriuvo toji tamsa. Ar buvau narvelyje įkalinta laukinė antis, ar nuolat bėganti ir nerandanti vietos nutūpti?

Bandžiau įsiteigti, kad esu gyvūnas, kuriam pakanka atsitiktinių poilsiaviečių. Tačiau vis labiau troškau padaryti jas nuolatines.

Kuki užsidirbdavo kasdienę duoną rašydama „Daily Express" paskalų skiltį. Jei anglų lordas Mutaigos klube iš šautuvo pataikydavo į butelį, duonos jai užtekdavo dviem savaitėms. Ji itin sumaniai gebėdavo pasijuokti iš savo paviršutiniškų straipsnių.

Kailiai, dramblio kaulas ir mėsa. Kol ji gurkšnodavo šampaną ir užrašinėdavo aukštuomenės pražangas, aš medžiodavau vienas su Simba ir Džuma. Karštis veržė smilkinius, savanos žolė buvo šiurkštesnė nei kada nors anksčiau, oras nutykęs. Matydavau daugiau bjaurių marabu ir grifų nei paprastai. Kai pasiekęs kalvelę atsisėsdavau figmedžio šešėly, gerklę užspausdavo rauda. Dažnai painiodavau liūdesį su karščiavimu. Medžiojau gremėzdiškai, paniuręs, be džiaugsmo.

Sužeistas buivolas nudujo į krūmus. Jis laukė manęs. Labiausiai būčiau meilijęs palikti jį likimo valiai. Dyrinau į krūmus suirzęs ir nerangus. Tiek Džuma, tiek Simba kratė galvas. Atsitiktinai buivolą pamačiau anksčiau nei jis mane. Stovėjo visiš-

kai ramiai prie eukalipto šnopuodamas, o po drėgnom šnervėm, ant kurių šokinėjo saulės zuikutis, matėsi liežuvis. Iš snukio dribo putos. Buivolas buvo juodas ir kompaktiškas. Aplink tvyrojo tyla, pragysdavo paukštis, nutildavo, vėl pragysdavo. Troškau išsidanginti ir nesumojau, ką man daryti. Ko laukia jis, ko laukiu aš? Buvau nepaslankesnis už buivolą, jis kovojo dėl savo gyvybės, o aš ne. Jo žvilgsnis buvo tamsi drėgna skylė.

Ir šit stambus kūnas krūptelėjo, buivolas mane pamatė. Akimirksniu metėsi manęs link, ir aš norėjau leisti jam pribėgti, norėjau pajusti milžinišką jo jėgą. Nuaidėjo šūvis, žvėries kojos sulinko, o snukis išvarė vagą dulkėse. Porą metrų nuo manęs jis paskutinį kartą pakėlė galvą ir piktai užbaubė. Protestuodamas prieš savo likimą, trenkė galvą į žemę ir pastipo. Nusviedžiau įkaitusį šautuvą, keikdamas savo refleksus.

Kuki pavyko pasiekti mane laišku indų krautuvėlėje, kur palikdavau dvokiančius kailius ir apsipirkdavau. Kas trečią dieną gulėdavau sirgdamas maliarija ir filarija, kūnu šliaužiojo kirminai ir vieną dieną nutraukiau vieną, sliuogiantį pro akies obuolį. Bet kaip paaiškinti žaizdas, sąnarių uždegimą, nutirpimą ir sąstingį? Kiekvienam masajui aišku, jog tai antroji sifilio stadija. Matyt, pirmąją peršokau iš gryno išsiblaškymo!

Vaduodamasis mirtimi su keturiasdešimčia laipsnių karščio, perskaičiau, kad Kuki nusipirko naujus krokodilo odos batus ir kad gubernatorius Korindonas pavaišinęs ją pietumis. Ji rašė, kad Korindonas pasiūlęs mums apsigyventi jo rezidencijoje ir kad jis suradęs du naujus ekscentriškus milijonierius, norinčius leistis į safarį su „garsiuoju švedų baronu“. Didelė alga kiaurus metus! Žarnų turinys švirkštelėjo į kelnes, ir aš susivėmiau. Paskui mėginau perskaityti paskutinio Kuki straipsnio kopiją apie tai, kas į ką šaudą akimis. Nakties poilsiu mėgavausi tarp savo išmatų.

Vidurnaktį prabudau ir išvydau ant lovos krašto sėdint Hansą, vilkintį puošnią uniformą. Jis linksmai pažvelgė į mane ir

krestelėjo galvą. Paskui paplekšnojo man per šlaunį ir išėjo. Šūktelėjau jam pavymui, bet atėjo tik Simba ir davė atsigerti.

Mane jaudino, kad Hansas pasiėmė kažką reikalinga jo būsimam gyvenimui, be ko negalėčiau gyventi.

Rytojaus rytą nebekarščiavau, bet buvau toks silpnas, jog atsisėdęs drebėjau. Iš burnos iškrito dantis, staiga pajutau burnos ir viso kūno smarvę. Nušliaužiau prie upelio, kur gulėjau valandą ir leidausi švariai nuskalaujamas drungno vandens.

Kitą dieną patraukiau ieškoti dramblio kaulo. Iš pradžių drambliai, milijonieriai palauks. Buvau pavargęs nuo skolų, pavargęs būti pagyvenęs, atstumtas juokdarys byrančiais dantimis. Pavargęs ristis žemyn, pribaigtas atsainiai paauksuoto skurdo. Laisvė, atsiverianti į visas keturias pasaulio šalis ir niekad nesutinkanti pasipriešinimo, tebuvo tuštuma ir vienatvė. Nuolat besimainantis horizontas virsdavo kalėjimo grotomis.

Vėlų vakarą, vos atkutęs po karščio priepuolio, sėdėjau priešais palapinę. Oras buvo vėsus, aš – sotus po gausios vakarienės, švarus po maudynės upėje ir kiek įkaušęs po kelių taurelių. Su manim sėdėjo Džuma ir Simba, tylūs ir kantrūs. Mėnuo švietė taip stipriai, jog lauke galėjai skaityti be lempos. Pašėlusiai čirškė svirpliai ir kurkė kukutės. Nuo upės mažumą padvelkdavo plėkais – mėnesienos take ten prunkštė begemotai. Ūmiai pajutau didelį dėkingumą, jog esu būtent šioje vietoje.

– Jūs puikūs vyrai, – pasakiau palydovams. Jie atitarė garsiai bambėdami.

Dvi dienas ėjom kelių dramblių pėdsakais. Šie žvėrys greitai juda didžiulėmis teritorijomis. Vieno iš jų pėdos atspaudas buvo toks didelis, kad mane sudomino jo iltys. Vidurdienį, per pačią kaitrą, juos pasivijome. Viena milžino iltis tikriausiai svėrė penkiasdešimt kilogramų. Kiek tolėliau vaikštinėjo dar du mažesni drambliai kone visai be ilčių. Milžinui braunantis pro krūmus, aplinkui braškėjo ir pyškėjo. Negalėjau jo apsėlinti ir pa-

sitikti išlendančio iš krūmų, nes būtų mane užuodęs. Reikėjo užklupti iš nugaros.

Kiekvieną kart medžiojant dramblius, man skausmingai rodydavos, tarsi būčiau per daug prisispaudęs prie žemės. Žvilgsnis ir šautuvo vamzdis nukreipti viršun lyg medžiojant paukščius. Visos proporcijos absurdiškos. Žvėrys it pilka siena. Jie netgi buvo per stambūs tiems medžiams ir krūmams, kuriuos draskė ir ėdė. Kai prie jų priartėdavai, jie tapdavo triukšmingais prieštvaniniais žvėrimis, netyčia papuolusiais į per mažą planetą. Kai jie suviksendavo ausimis, smarkiai driokstelėdavo, išmatos sunkiai pliumpsėdavo ant žemės – nuaidėdavo tarsi iš didelio aukščio iškrėtus vežimėlį mėšlo, – dujas išleisdavo su griausmu, o pilvų gurgesys būdavo girdimas iš labai toli. Garsiai pūkšdami, jie užsipūsdavo ant nugaros žemių, o kai užtrimituodavo, visad krūptelėdavai nustebintas stipraus garso.

Džuma tučtuojau prisėlino man iš už nugaros, ir mudu ėmėm ieškoti spragos augalijoje, pro kurią galėčiau paleisti kulką drambliui į ausį. Iš taip arti privalai gerai pataikyti, nes retai randasi galimybė dar vienam šūviui. Dramblys visą laiką krutėjo ir buvo pridengtas šakų ir krūmų. Paskui sustojo – galbūt pasisuko vėjas ir jis užuodė mūsų kvapą, – ir mes atsargiai žengėm dar keletą žingsnių jo linkui. Tarp dviejų medžių vainikų apsinuogino visa galva, pasislėpęs už medelio uždėjau šautuvą ant šakos. Džuma nekantriai šūktelėjo: „Šauk!“, dramblys jį išgirdo, apsisuko ir metėsi ant mūsų.

Šoviau jam kakton, čiupau šautuvą ir šokau šalin, bet suklupau ir vos už kelių metrų griuvau. Dramblys pribėgo prie medžio, kur ką tik stovėjau, apuostė žievę, išrovė su visom šaknim, trenkė žemėn, atsiklaupė ir suvarė milžiniškas iltis į žemę abipus kamieno. Paskui atsikėlė, su neapykanta dėbtelėjo mažomis paršo akutėmis į medį ir braškėdamas dingo.

Kai atkūrė Džuma su Simba, aš tebesėdėjau ant žemės. Pirmąsyk per visą medžioklę man drebėjo rankos ir krėtė šaltis. Jaučiau ne baimę, ji apimdavo mane daugybę kartų anksčiau,

buvau labai susikrimtęs. Niekad nepasitaikydavo, kad nesekčiau paskui sužeistą žvėrį ir nepaleisčiau į jį pribaigiančio šūvio – tai buvo garbės reikalas, bet šįsyk nepajėgiau. Vos įstengiau atsistoti. Grįždami į stovyklą už puskilometrio pamatėm nedidelę buivolų bandą. Žvėrių vaizdas vėl sukėlė man drebulį.

Tik po dviejų dienų atsigavau nuo šoko. Paskui nušoviau dar keletą dramblių ir parėjau su dramblio kaulu į Nairobį. Aštuoni nešėjai, po vieną kiekvienai ilčiai.

Kuki atsitiktinai pamatė mane pareinantį. Nespėjau nei nusiprausti, nei užvalgyti.

– Dykrų klajūnas! Vis dėlto matyti, kad esi baronas. Ne tik žengi kaip liūtas, bet ir juo atsiduodi! – šūktelėjo ji ir prisiglaudė veidu man prie kaklo.

23.

Ingrida atsistojo nuo kėdės ir atsisėdo ant verandos laiptų. Dūsaudama ji žvelgė į Kilimandžaro ir Meraus kalnų viršūnes, it miražas iškilusias migloje ir apšviestas besileidžiančios saulės.

– Brurai, ar dabar parėjai namo?

Iš to aukščio, kur stovėjo mūsų namas, prieš akis sušmėžuodavo ir Manjaros ežeras į šiaurę bei Hanango kalnas į pietus.

– Senstu, – atsakiau.

Žemiau verandos Kuki ir Žiji su Lindstriomų vaikais žaidė futbolą. Žiji grįžo verandon ir uždusęs sudribo ant kėdės, o Kuki tebežaidė.

– Klausiau ne tavo amžiaus.

Aš pakilau, įsipyliau dar vieną taurelę ir atsisėdau prie Ingridos.

– Juk aš nesu Singu žemės valdų savininkas. Jos priklauso Dikui Kuperiui. Mano namai ten, kur Kuki.

Užtat man priklausė Ilendhuko ferma Meraus kalno šlaite, Tanganijikoje, tačiau tik trumpai. Vaikystė mane išmokė: žemė yra vienintelė pastovi vertybė. Todėl niekad neįsigijau žemės.

Darbo metai dykrose darė mane laimingą, bet ši laimė siurbė jėgas. Perėjau Afriką skersai ir išilgai, atogrąžų miškai ir dykumos iščiulpė iš manęs jaunystę. Sekiau laukinių gyvūnų pėdomis ir juos šaudžiau, dažnai bėgdavau nuo puolančių žvėrių. Skyrybas su Tane jaučiau lyg išpjautą organą. Fantominiai skausmai – kenčiau nuo kažko laimingai palikto už nugaros.

Vieną rytą prabudau ir suabejojau, ar išties esu nesužeidžiamas. Veidrodyje pamačiau, kad mano apvalūs skruostai apsunkę ir mažumėlę įkritę.

Tačiau plūkiava pripildydavo piniginę. Motinos Klaros palikimas pagaliau išvadavo mane iš skolų, ir aš nusipirkau gražesnę fermą, nei gali patikėti. Namai savoj žemėj su Kuki, kaip žmona, nuramintų mano protą. Supamasis krėslas Bliksui!

Bet negalėjau gauti abiejų kartu, o Kuki troškau labiau nei fermos. Liūdnai šypsodama ji paaiškino, kad neužtenką, jog aš nebeturiu skolų, jai reikią pinigų banke norint su manim susituokti.

– Žinai, kaip yra: neturtinga mergaitė turi savim pasirūpinti.

Aš pardaviau Ilendhuką, parodžiau jai taupomąją knygelę ir kontraktą su Diku, kuriame buvo parašyta, kad esu priimamas tarnauti kaip valdytojas jo Singu žemės valdų fermoje ir gaunu leidimą tuo pat metu dirbti safario ekspedicijose. Kuki iškėlė nykštį, parplaukėme jūra į Švediją, aš susidėjau naujus dantis, ir Helsinborge susituokėm. Keli laikraščiai rašė apie mūsų vestuves. Stulbinanti rašinių naujiena buvo ta, kad Kuki buvo vadinama baroniene Bliksen. Titulas ir vardas turėjo sudrebinti Ngongo kalnų žemę.

Savo gyvenimo sutvarkymas gali būti toks pat žlugdantis procesas kaip ir jo griovimas.

Prieš pietus mudu su Žiji skubėjom pastatyti porą palapinių, kol per daug neįkaito. Žinoma, Lindstriomai atsikėlė į mūsų apylinkę, bet svečiuodamiesi jie pasirinko pernakvoti. Ateinančią naktį mūsų fermoj su šeimomis nakvos daug draugų, nusipirkusių fermas aplink Arušą: grafas Piteris Malkomas Kingas, olandas van Versleisas ir švedai Lalė Ekmanas, mano sūnėnas Karlas Frederikas, dirbantis pas Ekmaną, Okė Burselis, taip pat mano bičiulis bei medžioklės draugas Dikas Kuperis. Mes kepsime ant laužo šerną ir trauksim tėviškės dainas.

Po priešpiečių visi, išskyrus mane, išvažiavo į Babačio kai-

mą. Kuki su Lindstriomais turėjo sutikti svečius, Kuki pavaišinti juos taurele nuosavoj „Figmedžio“ smuklėj, kurią gavo kaip vestuvinę dovaną iš draugės amerikietės. Ta proga ji pasinaudojo ir norėdama patikrinti, ar barmenas, užsispyręs škotas Džokas Duglas pats vienas neišgėręs visų atsargų. Europietiška smuklė, įsikūrusi Afrikos kaimelyje toli dykrose svečių susilaukdavo ne kiekvieną savaitę. Bet jiems pasirodžius, smuklė prigužėjo žmonių, ir prekyba ėjo kaip iš pypkės.

Aš nusprendžiau likti namie, kad pasirengčiau puotai. Kuki pasivedė mane į šalį, paėmė už rankos ir pasakė, kad jei man pavyks ištverti, kol jie sugrįš, ji pažadanti, jog viskas bus gerai.

– O kas yra negerai? – paklausiau.

– Šito net tu nežinai, – atsakė ji ir suspaudė man galvą delnais. – Bet tūno čia! – pridūrė ir barkštelėjo man krūtinėn.

Jiems išvažiavus stojo tyla, nors buvo vidurdienis. Man dingtelėjo, kad yra pasilikęs kuris nors iš Lindstriomų vaikų ir šūkaudamas ėmiau ieškoti. Tačiau radau tik tarną, kuris patikino, jog visi vaikai išvažiavę kartu. Prinešiau malkų laužui ir suvariau žemėn du kuolus abipus malkų krūvos. Jų viršuje buvo dvišakumos iešmui su šernu padėti. Tačiau nerimo ir ilgesio negalėjau atsikratyti. Palikau darbus ir puoliau į namus, – jie buvo tušti. Už namo kampo – tuščia. Pašiūrėj, kur kybojo šernas – tuščia.

Kol šalia būdavo Kuki arba kai būdavau apsuptas žmonių safario ekspedicijoje, nematomas prašalaitis nesirodydavo. Bet kai likdavau vienas, jis dažnai glūdėdavo netoliese nelyginant ore pakibęs kaltinimas.

Paprašiau tarną padėti man išnešti vonią iš sandėliuko, kur paprastai maudydavosi Kuki, ir pastatyti ją prie trumposios namo sienos. Jis pripylė ją vandens, kol dar sykį apieškojau namą. Radau tik nuo lentynos nukritusią Hanso ir Britos vestuvių nuotrauką.

Drungno vandens vonia stovėjo saulėje ir aš jon panirau, atsigręžęs į Kilimandžarą ir apsitaisęs tik skrybėle. Porą kartų

buvau užkopęs šio kalno šlaitais. Jie buvo turtingi laukinių gyvūnų ir gražūs. Prisiminiau miško progumą, kurion įsėlinau medžiodamas buivolą. Kitapus pamiškėj stovėjo dvi baikščios ir nepaprastai dailios antilopės bongo, vidur pievos taikiai ganėsi kelios buivolų patelės su šokinėjančiais jaunikliais. Po valandėlės pastebėjau leopardą, tingiai išsitiesusį ant šakos netoli manęs. Kaip ir aš, jis žiūrėjo į žolėdžius, bet, regis, neplanavo medžioti. Neprisiverčiau šauti ne vengdamas žudyti rojuje, bet gėdydamasis šūviu sutrikdyti tos vietos ramybę. Tai buvo vienas pirmųjų ženklų. Jau kadai matydavau, kaip seni tiek juodieji, tiek baltieji medžiotojai su noru prisijungia prie išvykos į laukus, bet vengia paleisti šūvį. Jie bemeilija sėdėti ir stebėti žvėris.

Kilimandžaras suposi ant šilumos bangų, aš užsimerkiau ir užsnūdau, valandėlę miegojau. Pabudau besvoris. Vanduo buvo tos pačios temperatūros kaip mano kūnas ir, kai užsimerkdavau ir ramiai gulėdavau, sunku būdavo nuspręsti, kokioj aplinkoj atsidūriau. Sąmonę apleido visos mintys, vaizdai ir jausmai. Gulėjau visiškai ramiai – tuščias, nuogas ir plevenantis.

Galop smegenyse trykštelėjo šaltinio gyslelė – ne kaip mintis, jausmas ar kūno pojūtis. Greičiau kaip baisaus būties trumpumo ir beprasmybės nuojauta. Laikas bėga nepalenkiamai, nieko nepalikdamas. Ir nieko negali padaryti.

Išlipau iš vonios ir nuogas nuėjau į namą. Ten pasistačiau tris veidrodžius – jie leido man pažvelgti į save iš trijų skirtingų kampų. Jau seniai nebuvau apžiūrinėjęs savo kūno veidrodyje. Sausgyslės ir raumenynas buvo savo vietoje, tačiau tarytum atsitolinę ar poilsio būsenoje taupą jėgas, kol jų labiau prireiks. Tebebuvau tvirtas ir raumeningas, bet oda mažumą apdribo. Sužnybus ties šonkauliais, raumuo tarp kaulo ir odos rodydavos netekęs dalies savo tamprumo. Plaštakose vis dar jaučiau svorį ir jėgą, galbūt net labiau nei anksčiau. Plaštakos sensta oriai. Po bamba pilvas pradėjęs vos pastebimai dubti. Pečiai kiek apvalesni, nei prisiminiau, kaklas truputį liesesnis, o plaukai skystesni. Varpa ir kapšelis kabojo sunkūs, nepaisant laiko

tėkmės. Randai kūne atsiradę ne dėl senėjimo, o dėl patirties. Mano kūnas buvo proporcingas ir vis dar imponavo jėga ir judrumu. Bet tai buvo nutrintas kažko ankstesnio paveikslas. Ateity turėsiu smarkiai darbuotis, norėdamas neatsilikti nuo savęs. Moteris traukė tas asmuo, kuriuo buvau anksčiau, mano šlovė, jos domėjosi viską išbandžiusiom varpom, jausdamos žavesį pasidalyti patirtim su šimtais pirmtakių. „Koks esu palyginti su visais kitais?“ – šis klausimas vis labiau ėmė mane erzinti.

Ir vėl pasijutau stebimas. Staiga atsisukau ir išvydau Kuki, parsiradusią man nei girdint, nei matant.

– Ar seniai čia stovi?

Jos žvilgsnį buvo sunku išsiaiškinti.

– Keletą minučių.

Rūpestis, švelnumas, drova, meilė. Dažniausiai vienu metu ji rodydavo tik vieną jausmą. Ji priėjo, atsargiai mane apkabino, paėmė rankon varpą ir palaikė valandėlę, paskui paliko mane ištarusi:

– Visi mirsime, bet greitai atvažiuos svečiai, tu turi užkurti laužą ir atidaryti butelius.

Rengdamasis meldžiau Dievą, kad niekas neatskirtų manęs nuo Kuki.

Ėmus temti ir laužui priblėsus iki žarijų, pakabinau kepti šerną. Tuomet kalva prie namo užsvirduliavo automobiliai, kieman pasipylė dainuojantys ir kvatojantys svečiai. Vakaruose dangus buvo nudryžuotas rožinėm juostom, į temstantį dangų nuo žarijų lakstė kibirkštys, ir draugai mane apspito tarškėdami apie tai, kaip jiems manęs trūkę Kuki smuklėje Batanyje.

24.

Ariau plėšinius Kuperiui. Karlas Frederikas man padėjo ir buvo geras bendras. Kaip ūkininkas jaučiausi sunkus ir diržingas, jėgų padaugėjo, bet darbas mane tukino, darė nelankstų ir nepaslankų. Žvilgsnis buvo įbestas žemėn, ant kurios stovėjau, ir aplinkui dygo pasėliai bei kita augmenija, kurdama medžioklės plotą. Kaip medžiotojas jausdavausi raumeningas, lengvas ir alkanas. Žemė tolydžio bėgo po kojomis, o žvilgsnis būdavo nukreiptas į artimiausią giraitę ar artimiausią atvirą lauką. Ūkininko gyvenimas buvo sunkus, bet patogus, medžiotojo – lengvas, bet varginantis.

Kai vėlyvą popietę traktorium parsiradom namo, Kuki stovėjo verandoje, mojuodama laišku. Klausiamai pažvelgusi į mane, pasakė:

– Nuo Deniso.

Ūkininko būtis nukrito nuo manęs it sunkus paltas. Širdis kelissyk stipriai dunkstelėjo lyg medžiojant ar įsimylėjus. Paėmiau laišką, įėjau vidun ir praplėšiau. Labai skubant buvo pakeverzota keletas eilučių. „Velso princas pageidauja sumedžioti liūtą. Ar nori patupdyti šią katę prieš jo šautuvo vamzdį? Beje, tai karališkas užsakymas". Voke gulėjo ir suplanuota kronprinco programa, aš galėjau pasižiūrėti, kur ir kada turėsiu būti.

– Du patys geriausi! – šūktelėjo Kuki, spinduliuodama džiaugsmu, kurį turėjau jausti aš.

Aruša, dvidešimtį mylių nutolusi nuo mūsų fermos, per vieną popietę tapo didmiesčiu. Karališka draugija apsistojo viešbu-

tyje, prie įvažiuojamųjų kelių apylinkių fermeriai pasistatė palapines, ir šimtai masajų ateidavo tartis dėl didelės ngomos vėliau vakare.

Kuki, aš ir mūsų kaimynai išsiskleidėme palapines netoli miesto centro. Kuki linksma lakstė tarp palapinių, tarškėjo ir liežuvavo. Iš jos juoko išgirsdavai, kur ji. Keliuose patruliavo svetimi tarnautojai ir karininkai – rodės, tarsi jiems priklausytų britų imperija. Dulkes kėlė automobilių padangos, vežimai, arkliai, pėstieji ir naminiai gyvuliai. Žmonės rėkė ir triukšmavo, ir niekas nežinojo, kada pasirodys jo karališkoji didenybė. Aš dar net nebuvau matęs Deniso ir abejojau, ar tikrai gerai supratau jo trumpą laišką. Gal tai – pokštas?

Nuvargintas dykystės, atsisėdau palapinėj ir įsipyliau išgerti. Palapinėn dirstelėjo mažas žmogutis ir paklausė, ar aš nebūsiąs baronas Bliksenas. Man linktelėjus galvą, prisistatė kaip princas Edvardas. Atsistojau, pasveikinau jį ir padaviau taurę. Jis nužvelgė mane nuo galvos iki kojų, nusišypsojo patenkintas ir pakvietė su žmona privačių pietų prieš didžiąją puotą, prasidėsiančią vėliau vakare. Ištuštinęs taurę pareiškė norįs medžioklėj išmėginti savo drąsą. Palydėjau jį keliu galelį prieš perleisdamas adjudanto priežiūrai.

Grįždamas palapinėn, stabtelėjau, pauosčiau orą ir apsidairiau. Pro šalį it debesis pralėkė šešėlis. Mėklinau apsukti ratą ir surasti nepažįstamąjį.

Mano palapinėje gurkšnodamas sėdėjo Denisas. Nudžiugęs priėjau ištiesęs ranką. Jis apsimetė jos nematąs, tik įpylė taurę ir padavė man.

– Neleisk jiems atimti iš tavęs gėrimų.

Aš atsisėdau, ir mudu susidaužėm. Kai paklausiau, kas atsakingas už visą safarį, jis susiraukęs atsakė:

– Deja, aš.

Susijuokiau ir pasakiau, kad jis pasiekęs savo tikslą – tapęs profesionaliu medžiotoju. Jis šaltai dėbtelėjo į mane ir pakilo eiti.



– Kam tau manęs reikia? – paklausiau.

Jis atsakė, kad reikią dviejų vadovų: vieno, kuris laikytų princą už rankos, kito, kuris išviliotų liūtą.

– Džiaukis savo užduotim! Man bjauru laikyti ką nors už rankos, o tu mėgsti būti vejamas liūto.

Prie palapinės angos stvėriau jam už rankos sulaikydamas.

– Kaip Tanė?

Jis ištraukė ranką ir atsakė:

– Manau, gerai, bet turbūt nereikia kartoti, jog man bjauru ką nors laikyti už rankos.

Paskui jis nuėjo.

Per pietus galėjai pagalvoti, jog garbingasis svečias – Denisas. Jis sėdėjo tylus ir suirzęs priešais princą, kuris dažnai į jį kreipdavosi ir darė viską, kad tik pataisytų jam nuotaiką. Atsigręžęs į mane, princas paaiškino, kad Denisas nemėgstąs medžioti didelėj draugijoj, ypač jei būry esą turtingų didikų, neišmanančių stambiųjų žvėrių medžioklės.

– Jis sutikęs vadovauti safario ekspedicijai su sąlyga, kad joje dalyvaus baronas Bliksenas – geriausias ir ištvermingiausias iš jų visų, – pridūrė.

Denisas jį pataisė žodžiais:

– Jei jūsų karališkoji didenybė malonės, aš jo taip neišaukštinau.

Pagaliau nuotaika prasiblaivė, ir tai buvo Kuki nuopelnas.

Per vakarinę puotą mudu su Denisu nulindom į mažą kambarėlį užpakalinėje viešbučio dalyje ir aptarėme safarį. Palinkę virš popieriaus lapo, per pusvalandį sudarėme planą. Prieš išsiskiriant, jis spaudė man ranką keletą sekundžių ilgiau nei paprastai.

Prišaudžiau zebrų ir išdėliojau netoli Singu žemės valdų. Liūtai naktį paėdė, bet paskui dingo. Princo laikas bėgo. Praėjo viena diena, paskui kita. Princas guodėsi nušovęs keletą buivo-

lų. Denisas pasakė, kad, jei ir paskutinę dieną neparūpinsiu liūto, būsiu nesusidorojęs su savo uždaviniu.

Įsiutęs jį aprėkiau. Turįs žinoti, kad žvėrims neįsakinėjama. Jis pažvelgė į mane nepatenkintas ir pareiškė, kad kalbama ne apie žvėrių baikštumą, o medžiotojo gabumus.

– Pagalvok apie savo šlovę!

Nušoviau naujų zebrų ir vėlyvą popietę išdėliojau kaip jauką, įsikabarojau į gretimą medį ir praleidau naktį ant šakos. Liūtai atsliūkino nelyginant šešėliai ir visas žvaigždėtas dangus klausėsi, kaip jie godžiai ryja. Kai švintant pasitraukė, nulipau žemyn ir nutykinau jiems iš paskos. Didžiausias atsigulė virškinti į tankius, aukšta žole apaugusius krūmus. Vieta nebuvo ideali medžioklei.

Prieš pradėdami medžioklę, pavalgėm improvizuotus pusryčius mūsų namuose.

– Ar jūs čia gyvenat? – nustebęs paklausė princas.

Jis manė, jog tai tarnų būstas. Po valandėlės pasipiktinęs pareiškė, kad niekad neleistų savo žmonai gyventi tokioj paprastoj „lūšnoj“. Nuo Kuki juoko jis užraudo ir mėgino pakeisti pokalbio temą, kai pasižadėjau toje vietoje pastatyti jai karališkus rūmus.

Šimtą metrų nuo liūto princas atšoko iš įtampos, tuo tarpu Denisas pareiškė, kad žolė per aukšta. Šioj vietovėj medžioklė negalima. Princo saugumas svarbiausia. Atsakiau, jog ketinau nupjauti žolę aplink liūtus, bet neturėjau laiko. Sosto įpėdinis maldavo pamėginti. Denisas leido jam du šūvius, paskui šausiąs jis pats. Palikęs abu šaulius savo postuose, nuėjau pamokyti adjutantų, kaip vaikomas liūtas. Jie buvo baisiai persigandę ir atsisakė dalyvauti. Net atstatydinimo grėsmė negalėjo priversti šių imperijos didvyrių šūkčiojant ir plojant rankomis žengti į krūmus prie didžiojo liūto. Turėjau tai atlikti vienas. Jei žvėris mane pultų, būčiau priverstas arba leisti jam mane sudraskyti, arba jį nušauti. Ir vienaip, ir kitaip būtų blogai.

Liūtas pasinešė reikiamon pusėn, bet jį užstojo žolė, o atstu-

mas šauliams buvo per didelis. Princas iš pradžių prašovė pro šalį, paskui įsikišo aukštesniosios jėgos, ir antrą kulką jis įsodino į pilvą. Liūtas parvirto, princas ėmė prie jo bėgti su Denisu, lapnojančiu dideliais žingsniais, ir likus keletui žingsnių paleido du pribaigiančius šūvius.

Man priėjus, uždusęs medžiotojas stovėjo prie savo trofėjaus didžiuodamasis kaip vaikas. Jis maldaujamai pažvelgė į mudu su Denisu. Denisas nieko nesakė, o aš pagyriau antrą šūvį. Ir man pasisekė išvengti žodžių „laimingas atsitiktinumas“.

Kitą dieną atėjo telegrama. Susirgęs karalius, kronprincas turįs parsirasti Anglijon.

– Bet aš grįšiu kaip princas arba karalius. Tuomet dorai pamedžiosim. Matysit!

Automobilių karavanas pranyko dulkių debesy, ir Denisas plačiai nusišypsojo:

– Jis niekad negrįš.

Po dvejų metų princas sugrįžo. Deniso laiške buvo parašyta: „Mažasis princas atkeliauja ir nori šaudyti dramblius. Ar prisidėsi prie promenados?“ Atvyko žurnalistų ir paėmė iš manęs interviu jau atsakytais klausimais ir keistomis viltimis. Bet aš atsisakiau pozuoti su šovinine, dramblio kaulu ir šautuvu. Man pagedo nuotaika nuo guvaus jų vyriškumo. Paprašytas papasakoti medžioklės istorijų iš pirmo princo apsilankymo, pasiunčiau juos pas Denisą. Bet niekas negalėjo jo rasti. Lėktuvu jis greitai spruko nuo bet kokio dėmesio. Spaudoje buvau vadinamas „mažakalbiu“ ir „sukandusiuoju dantis“.

Išsiuntinėjau po plačią teritoriją žvalgus. Tą pačią dieną, kai princas atkako Mombason, gavau žinią, kad milžiniškas dramblys didžiulėmis iltimis pastebėtas netoli Parė kalnų, į pietryčius nuo Kilimandžaro. Gubernatorius Grigas, Denisas ir aš laukėme Mombasos krantinėj, kad nuvežtume princą į vyriausybės rūmus. Vėliau tą pačią dieną sėdom į traukinį, rytojaus rytą

išlipom prie Maungu, kelias valandas važiavome automobiliu, o paskui ėjom. Visą dieną sekėm paskui pėdsakus, bet žvėries nepasivijom. Kitą dieną važiavom toliau, vėl pradėjom eiti ir susitikom porą vietinių žvalgų, vos ištariančių žodį iš susijaudinimo. Mikčiodami jie parodė tiesiai į žemę, kur pora milžiniškų dramblio pėdsakų vedė Parė kalnų link.

Mes ėmėm eiti. Mažasis princas capeno per kylančią kaitrą. Mudu su Denisu žengėme sparčiu tempu, tačiau atsilikome. Po dviejų valandų princas buvo visiškai nusivaręs nuo kojų, ir mes padarėm pertrauką. Priešpietės mankšta išvarė iš kūno stingulį ir nemalonius jausmus, pajutau jėgą bei norą žygiuoti. Denisas atrodė abejingas. Visą popietę sekėm paskui pėdsakus, nepavydami dramblio. Vakare princas atsargiai pasiklausė, ar mes neturį priemonės nuo nuospaudų. Denisas jam atkišo tūtelę. Kol princas mirkėsi kojas ir tepliojosi žaizdas, mudu su Denisu patikrinom ginkluotę.

– Manai, kad jis pajėgs? – paklausiau.

– Jei nori medžioti dramblius, turi pajėgti eiti. – Po valandėlės Denisas pridūrė: – Jis treniravosi.

Rytojaus rytą buvo sunku anksti išjudinti tarnus ir nešikus. Denisas juos trumpai ir griežtai išbarė ir išėjo. Po valandos pasiekėm dramblio nakvynės vietą.

– Ar toli jis gali būti? – paklausė princas.

Atsakiau, kad jis galįs būti už dešimties minučių ar dviejų dienų žygio atstumo.

– Mums reikia paskubėti, – pridūriau ir prasimušiau į priekį.

Pamažu mane apėmė džiaugsmas, atsigręžęs pamačiau, kad Denisas prisitaikė prie žygio ritmo. Jis jau nebėjo lyg šiaip sau vaikštinėdamas, bet kaitaliojo kojas automatiškai. Žengė kaip masajas. Aš pats jau pirmą dieną pakeičiau ritmą į „dramblio seklio žingsnį“, kaip tai vadinau.

Ieškodami žemėje ilčių žymių, pastebėjom, kad princas su nešikais atsilieka.

– Tau reikia į jį atsižvelgti, – tarė Denisas.

– Tai tu turi laikyti jį už rankos, – pasakiau.

– Žinoma, – atsakė jis ir nuskubėjo toliau.

Per priešpiečius princas atsirado poilsio vietoj ketvirčiu valandos vėliau už mus. Jis šlubavo ir užsiklijavo ant kojų naujus pleistrus.

– Ar jūs neprisitrynėt kojų? – paklausė.

– Prisitrynėm, – atsakiau.

Jis mumis nepatikėjo, supyko ir pareikalavo nusiauti batus. Kai parodėm jam savo sutinusias, kruvinas pėdas, jis nurijo seilę ir nusviedė tepalus bei tvarsčius.

– Žaizdos ilgainiui užgyja, – paguodė Denisas.

Vėl ėmus eiti, princo akys pritvinko ašarų. Jis suklupo ir pargriuvo. Mes jo palaukėm žiūrėdami, kaip sunkiai jis stojasi.

– Dramblių medžioklė rūsti, sere, – tarė Denisas ir nuėjo toliau.

Trečią dieną princas tipeno pilnais batais žarijų. Akys buvo išblėsusios, o burna iškreipta verksmingos grimasos. Mačiau, kad ir Denisas pradeda pavargti. Žingsnis susvyravo jam įlipus į duobę ir tik po kelių metrų jis atgavo ritmą. Nešikai ir tarnai dabar jau buvo toli atsilikę. Mūsų ginklanešiai ir pėdsekiai vieninteliai vargais negalais išlaikė tempą. Denisui sulėtinus tempą, aš jį pralenkiau ir dar paspartinau žingsnį. Tarp mūsų atsirado tarpas.

Pėdų skausmas tapo žygio dalimi. Kojos judėjo automatiškai, ir bandymas sustoti buvo tarsi nusižengimas gamtos dėsniams. Mums priartėjus, Tomsono gazelės ir impalos sprukdavo šalin. Kartais turėdavome padaryti lankstą, kad nepakurstytume raganosio ar buivolų bandos. Troškau, kad mūsų medžioklė niekad nesibaigtų.

Ketvirtą dieną paklausiau Deniso:

– Ar vesi Tanę?

Jis krūptelėjo sėdėdamas ant akmens į upelį nuleistomis kojomis.

– Ar aš panašus į šeimos žmogų?

Princas, kurį buvau kone visai užmiršęs, pražiojo savo sausas sutrūkinėjusias lūpas ir pasakė:

– Finč-Hetonai, tu atrodai kaip iš baimės nuo kažko bėgantis žmogus.

Denisas prunkštelėjo ir paklausė, nuo ko jis bėgąs.

– Žmogus, niekinantis kitus, visad nuo ko nors bėga.

Vienu matu Denisas ištraukė kojas iš vandens ir suniūkė:

– Jei jo karališkajai didenybei smagu sakyti tokias banalybes, žinoma, aš jūsų netaisysiu.

Tačiau princas nepasidavė ir užvertė Denisą klausimais apie jo „aroganciją". Denisas jam atsakė nesąs arogantiškesnis už somalį piemenį ar jauną masają. Europietiškas sentimentalumas jam šlykštus. Jam priimtina klajoklių gyvensena ir pasaulėžiūra. Su nuospaudom arba be nuospaudų. Su Mocartu arba be Mocarto.

Diskusija įpūtė Denisui naujų jėgų, ir jis atsiplėšė nuo mūsų. Aš palaikiau princui draugiją ir porą mylių stebėjau jo skausmingą kelionę. Vienu momentu jis vos nepravirko, bet susivaldė, kai daviau jam vandens ir gabalėlį šokolado, mano sutaupyto sunkiai valandai.

Netrukus prisivijom Denisą. Pridėjęs prie lūpų pirštą jis parodė į krūmus. Mes suklusom. Kažkas trekšeno. Lūpom jis sudėliojo žodžius: „Tai jis!" Mes pavijom. Teliko pasirengti pačiai medžioklei.

Mudu su Denisu įvertinom vėją, gestais parodžiau, kaip princas su Denisu turį eiti ir iš kurios pusės mėginsim šauti į dramblį. Prisėlinom arčiau, ir aš išvydau milžiną. Iltys buvo baisioniškos, tikriausiai iki šimto kilogramų viena. Tai buvo vienas didžiausių mano regėtų dramblių.

Tykinom vis atsargiau. Prieš mane buvo bemaž atviras vaizdas, mačiau, kaip vis didėja gyvas mėsos kalnas. Princas iš įkarščio spoksojo, daviau jam ženklą šauti į ausį, kai tik niekas nekliudys žiūrėti. Jis linktelėjo galvą, žengė keletą žingsnių į šalį, kad užimtų patogią poziciją, suklupo, užmynė ant šakos, ši lūž-

dama pokštelėjo, – dramblys krūptelėjo ir bloškės per krūmus siaubingai braškėdamas. Stovėjom ir klausėmės, kaip jis nudrimbsi.

Princas išsigandęs pažvelgė į mane su Denisu, išmurmėjo „atsiprašau" ir atrodė tarsi išsigandęs, kad nenušautume jo vietoj dramblio. Denisas išrėkė savo „po velnių", net aidas atsimušė nuo gretimos kalvelės. Aš priėjau prie nelaimingojo žmogelio, uždėjau ranką jam ant peties, nusišypsojau ir pasakiau, kad taip galį bet kam atsitikti.

– Ne, – atšovė Denisas, – bet kam taip neatsitinka!

Medžioklė sužlugo per keletą sekundžių. Kantrusis princas tapo verkšlenančiu aristokratu, nusivylimas padarė jį reiklų ir tironišką. Jis trenkė savo ginklanešiui, kurį laikė esant kaltą už nesėkmę, – nors taip nebuvo, – ir atsisakė žengti dar bent vieną žingsnį. Po pusvalandžio įkūrėm toje vietoje stovyklą ir išsiuntėm pasiuntinį palankino. Kitą dieną princas buvo nuneštas į geležinkelio stotį, kad būtų nugabentas į Nairobį.

Atgaliniam kely susirgau maliarija. Karštis kilo, saulė raižė savo ugnimi nuo smilkinio iki smilkinio, ir aš praradau sąmonę. Kai pabudau akacijos šešėlyje, su manim buvo likę tik Džuma su Simba. Vis dėlto po kelių valandų pasivijom kitus ir taip pat galėjom važiuoti karališkajame vagone.

Per didžiulį pokylį Nairobyje išrėžiau kalbą princo garbei.

– Vienas ištvermingiausių iš mano sutiktų sportininkų medžiotojų, – pareiškiau, ir jo karališkoji didenybė už šiuos žodžius būtų galėjęs man atiduoti pusę karalystės.

25.

Vidiniai šešėliai tamsėjo. Nors kiekvieną dieną būdavau apsuptas mane mylinčių ir vertinančių žmonių, jaučiausi vis vienišesnis. Kuki glėbys buvo vienintelė vieta, kurioje rasdavau ramybę. Ji vienintelė mylėjo mane, ne tik atsižvelgdama į trūkumus. Ji mylėjo ir mano trūkumus. Bet pasitaikydavo valandėlių, kai juoda vienatvės ir tuštumos bedugnė užgriūdavo taip smarkiai, kad tik mano vidinę būseną atitinkantis išorinis kraštovaizdis galėdavo nuvyti neviltį. Išsivesdavau Simbą su Džuma į klajones – kartais man nerūpėdavo medžioti – po skurdžias ir neįžengiamas vietas be vandens, kur teaugo šiurkšti žmogaus aukščio žolė, spygliuoti krūmai ir pavieniai erškėčiai. Arba nusitrenkdavau į niūrias miškingas apylinkes netoli nesveikų pelkių, atsiduodančių ligomis ir puvėsiais.

Tokioje vietovėje nebūdavau nukrypimas, išgama. Buvau natūrali savo aplinkos dalis, ir tiek kraštovaizdis, tiek žmonės žvelgė į mano bėdą be įtarumo ir užuojautos. Džuma su Simba suvokė mano dvasinę būseną. Aš vis labiau artėjau prie jų ir gerai pažįstami jų veido bruožai tapo man atgaiva ir paguoda. Nesunkiai įsivaizdavau, kaip būtų buvę be jų.

Per vieną šių beplanių klajonių sutiktas žmogus pakvietė mus į dievų ir žmonių užmirštą kaimą. Džuma nepatarė ten eiti.

– Tai negeras kaimas.

Kai paklausiau, ar jį pažįstąs ar bent girdėjęs apie jį kalbant, papurtė galvą. Vis tiek tai žinąs, tvirtino.



Kaimas slypėjo aukštoje žolėje vidury didelės sausos plynės, veik neturinčios takų. Ten nieko neatrąsi.

Vos įžengus į kaimą žolėn nudūmė ir pasislėpė keletas moterų ir rėkiančių vaikų. Saujelė vyrų pasitiko mus su atšakiu susidomėjimu, kiti priešiškai laikėsi atokiai. Pats kaimo oras buvo ydingas, kažkas lakstė į šipulius. Vyrai rodė man savotiškai apskaičiuotą draugiškumą, ir paslaptingas kaimo dvilypumas sustiprino mano vidinį trapumą. Per pauzę, niekam nekalbant, pajutau, kokia keista įsivyravo tyla.

Pripažinau Džumos teisybę.

– Eisim toliau, – pasakiau jam, ir jis nedelsdamas patraukė iš kaimo, persimetęs per petį šautuvą. Tačiau kaimiečiai nenorėjo manęs paleisti. Jie manė, kad aš ir tik aš galįs jiems padėti įveikti negandą. Smalsumas skatino mane pasiteirauti, kokios pagalbos jie tikisi. Jie pasivedė mane vienintelio kaimo medžio paūksmėn ir pašnabždom paaiškino, kad keletą sykių atsliūkinusi hiena ir nusinešusi avių ir ožkų. Dabar jie prašė mane ją nušauti. Buvo taip nusiminę, kad pažadėjau padėti. Vos pažadėjęs pakėliau akis ir išvydau antrą vyrų grupę, tyliai ir priešiškai stebinčią mus iš kito kaimo galo. Džuma išsigandęs sušnabždėjo, kad mums nieku gyvu negalima veltis į jų negandas.

Tačiau mane apsupę vyrai labai įkalbinėjo. Jie sakė, kad jei aš palauksiąs iki nusileis saulė, savo akimis pamatysiąs hieną ateinant ožiuko, kurį jie ketiną pririšti kaimo pakrašty kaip masalą. Jei hiena neatslinksianti, aš galėsiąs nekliudomas eiti. Pasiūlymas atrodė protingas, tačiau Džuma su Simba nusiminė. Kai paklausiau vyrų, kodėl jie patys nenudedą žvėries, taip reguliariai užsukančio į kaimą, jie atsakė biją hienos ir didžiulės jos jėgos.

– Tačiau bvana Bliksenas garsus savo drąsa!

Simba pasilenkęs prie manęs sušnabždėjo, kad vyrai biją hienos „šeimininko“.

Išgirdęs Simbos žodžius pašiurpau. Dabar ėmiau nujausti, kad kaimo negandos kur kas rimtesnės nei tos, kokių gali pridaryti hiena.

Tačiau pasižadėjęs nebegalėjau sprukti. Simbai su Džuma pasakiau, kad palauksiu hienos – jei ji pasirodys, nušausiu, o paskui pernakvosim kur nors kitur. Hiena yra hiena, nieko čia keisto, paaiškinau. Tai, ką regiu savo akimis, yra tikra ir apčiuopiama. Jie atsakė, kad baltasis žmogus nesugebąs matyti to, ką matąs juodasis.

Paniurę laukėme vakaro. Vaikai ir moterys sugužėjo į lūšnas ir daugiau nesirodė. Keletas vyrų aplink ožiuką atliko sunkiai suprantamą ritualą. Buvau užtaisęs šautuvą ir pasiruošęs sutikti netikėtą grėsmę.

Leidžiantis sutemoms iš vienos lūšnos pasigirdo rauda, iš kitos – monotoniška daina. Mane apsupo vyrai, sudirgę ir įžūlūs. Griežtai liepiau jiems apsiraminti ir nutilti, antraip hiena nedrįsianti išlįsti.

Buvo mažne visai tamsu, kai ji atkėblino. Ožiukas mekeno visų paliktas ir tampė lianą, kuria buvo surištas. Iš aptvaro atsiliepė avis. Nuožulnios hienos nugaros apybraižos aiškiai matėsi už kelių metrų nuo ožiuko užkurto laužo šviesoje. Hiena prilenkė ir atmetė galvą, pauostė ir sutrypė prieš ryždamasi pulti.

Aš iššoviau. Trenksmas buvo negirdėtas. Hiena keistai pašoko, apsivertė ir pranyko krūmuose. Vyrai aplink mane dejavo ir murmėjo, o keletas suriko: „Ji negyva, ji negyva!“ Džuma su Simba trūktelėjo man už skverno, ragindami nešti kudašių.

Tačiau šūvis negalėjo būti mirtinas, ir medžiotojo instinktas nugalėjo mano baimę. Atsistojau ir su žiburiu ėmiau ieškoti žvėries. Visi mėgino man sukliudyti tvirtindami, kad jis jau nebegyvas, bet aš užsispyriau. Norėjau pamatyti hieną ir įrodyti sau pačiam bei kitiems, kad tai būta tik hienos ir jos nebegaubią jokie burtai.

Sekiau keistais pėdsakais, hienai turėjo būti peršauta bent viena koja, nes ji šliaužė dulkėta žeme.

Vos už dešimties metrų pėdsakai baigėsi, ir toje vietoje kažkas gulėjo. Vyrai puolė pirmyn, neleisdami man pamatyti, kas ten. Jie buvo susijaudinę ir vis agresyviau rėkavo. Mane nustū-

mė šalin, tačiau akimirką vis tiek prieš akis man šmėstelėjo gauruotas hienos kailis ir negyvo žmogaus veidas pro lūpų kraštą sruvenančiu krauju.

Man sudužo visas pasaulis. Iš nevilties ir panikos mėginau prasisprausti į priekį, bet Džuma su Simba jėga nutempė mane šalin. Iš kaimo pasigirdo riksmai ir grasinami šūkiai, ėmė tratėti būgnai, Džuma prisitraukė mano šautuvą ir nukreipė į grėsmingai artėjančius kaimiečius. Simba čiupo mane ir, užgesinęs lempą, nubogino tamson už erškėčių. Pustekine bėgdami per juodą tamsą, nusigavom į dykras. Aš klibikščiavau užgniaužęs gerklėje stūgesį, ir visi trys sustojome tik po valandos. Pirmoji šviesi galvoje švystelėjusi mintis buvo: kaime liko abu nešikai ir mano virėjas. Simba man paaiškino su Džuma dar gerokai prieš sutemstant įsakęs jiems persikraustyti į plynės pakraštį ir ten įrengti stovyklą. Rytoj anksti rytą, kai prašvis, susirasime tą vietą.

Aprimęs paklausiau, kas atsitikę. Ar nušoviau žmogų? Jie man paaiškino, kad aš nušovęs hieną, tačiau veidas, kurį išvydau, buvęs hienos „šeimininko". Ir šitas „šeimininkas" kėlęs nemalonumus ir nesantaiką kaime. Aš atkakliai mėginau sužinoti, ar tasai „šeimininkas" buvęs žmogus. Jie atsakė, jog jis nebuvęs nei žmogus, nei hiena.

Naktį budėjome paeiliui. Vis dėlto neužmigau. Auštant susiradome stovyklą, tarnai persigando, išgirdę, ką mes patyrėm, ir mes išsinešdinom iš tos vietos.

Šis įvykis mane kone daugiau sujaudino, nei kad per klaidą iš tikrųjų būčiau nušovęs žmogų. Net nežinojau, ką esu padaręs. Nenusakoma neviltis gniaužė kvapą.

Kai po dviejų dienų nusigavau į Singu žemės valdas ir apsakiau Kuki, kas atsitiko, sunkiai gaudžiau orą tarp žodžių. Keista formuluote ji konstatavo, kad aš irgi patekęs hienos „šeimininko" galion. Paskui ji prisitraukė mano galvą ir pasidėjo sau ant kelių.

Daugiau nei valandą taip gulėjau jausdamas, kaip pabiros mano vidurių detalės telkiasi į minkštą apsauginį kiautą. Kai viskas atėjo į savo vietas, ji paprašė mane atsisėsti ir pažvelgti jai į akis. Ji turinti kažką svarbaus papasakoti. Jos intonacija parengė mane pačiam blogiausiam. Ir vis dėlto žodžiai įsibrovė tiesiai mano ką tik atraston ramybėn ir viską susprogdino.

– Denisas miręs. Jis nukrito su savo lėktuvu.

Iš pradžių sėdėjau ramiai, įšalęs audros aky, paskui pašokau iš pašėlusio pykčio.

– Tikra velniava! Man reikia važiuoti pas Tanę! – surikau. – Mes kartu įveikėme Hanso mirtį ir Deniso turim įveikti kartu!

Kuki leido man pulti laukan. Ji nesipriešino ir kai įsėdau į mūsų išgverusį automobilį pradėti ilgos kelionės Nairobin. Jame likau sėdėti praviromis durelėmis, nepajėgdamas nei išvažiuoti, nei išlipti. Galiausiai pratrūkau verkti ištaręs:

– Aš netgi jo nemėgau. Buvo snobas, išpuikėlis.

– Yra daugiau naujienų, – tarė Kuki. – Tanė pardavė Mboganį ir persikrausto atgal į Daniją.

Pirmąsyk pajutau, kad ir mano gyvenimui Afrikoje ateina galas. Daugelį metų gyvenau ir keliavau po šį žemyną, tačiau nesuprasdavau paties paprasčiausio dalyko. Aš buvau ir likau prašalaitis savo naujojoj tėvynėj. Džuma su Simba neseniai kalbėjo su manim lyg su vaiku. Aš netapau jų pasaulio dalimi. Ir pasitraukus Tanės bei Deniso šešėliams, man nebeliko prasmės toliau kovoti. Kuki mane mylėjo, Žiji su Diku Kuperiu buvo bičiuliai ir medžioklės draugai, bet jie manęs nestūmė pirmyn, už mano paties ribų. Jie glūdėjo mano pasaulyje, susijusiame su žemdirbyste ir nuotykiais, tačiau stokojančiame prisirišimo jausmo ir gilesnių varomųjų jėgų. Tanė, Denisas ir afrikiečiai gyveno pasaulyje, į kurį tik laimingom valandėlėm buvau įsileidžiamas. Be jų man vėrėsi tik vienas kelias: pasiduoti, nusiraminti ir tapti sočiu, afrikiečių tarnų apsuptu europiečiu ūkininku.

Kai Kuki mane vedė į mūsų paprastą naujakurių namą, buvau taku krapenantis per anksti sukriošęs senis.

26.

Kai Eva su savo kelionės drauge išėjo iš tupyklos, pirmąsyk išvydau savęs vertą priešininkę, savo meilės budelę.

Denisas buvo miręs prieš metus, Tanė pradėjusi naują gyvenimą Rungstedlunde, mano egzistencija pamažu įsliuogusi rezignacijon ir melancholijon. Negali sakyti, kad buvau nelaimingas, pasiekiau tiek, kiek tik gali baltasis stambiųjų žvėrių medžiotojas Afrikoje. Mano ekonominiai reikalai ganėtinai susitvarkė, buvau garsus ir gerbiamas, laikiausi vietovėj, kurią garbinau, mane supo geri draugai, gyvenau su moterim, kurią mylėjau ir kuri itin gebėjo padaryti mano būtį malonią. Kad ir ko imčiaus, dažniausiai jausdavau malonumą, pasitenkinimą. Tačiau man trūko alkio.

Kuki buvo išvykusi pailsėti Europon. Su manim kurį laiką gyveno mano seserėnas Romulas Klėnas ir mudu dažnai išeidavom kartu pamedžioti. Vieną popietę parėję radom Singu žemės valdose stovintį sunkvežimį. Ant jo buvo užrašyta „Afrikos ekspedicija iš Dar es Salamo". Bet nesimatė nė vieno svečio. Išnaršėm gyvenamąjį namą ir apklausėm aplinkinėse lūšnose tarnus, bet niekur neradom jokių lankytojų ir niekas nebuvo matę jų atvažiuojant. Jei lankytojai tučtuojau neišsidangino plynėn, teliko viena galima vieta: tupykla.

Mums ten bežengiant, prasivėrė paprastos medinės širdele papuoštos durys, ir išėjo dvi kvatojančios moterys. Kai jos šypsodamos priartėjo prie manęs, iš pradžių Eva Dikson, tuoj už jos – Litana Benich, milžiniški laiko krumpliaračiai nutiksėjo

per metus atgalios. Lyguma už jų plytėjo neregėta ir atvira visoms galimybėms, po mūsų kojomis buvo nevaikščiota Afrikos žemė, vėl girdėjau svirplius, o besileidžiančios sutemos abejingai priminė tropikų paslaptis.

Pasisveikinom, ir Eva sušuko, kaip nuostabu sutikti „legendą“. Jos žodžiai buvo kupini susižavėjimo ir šilumos, bet jos šypsena, žvilgsnis ir gestai bylojo, jog esu laimingas žmogus, kuriam buvo malonėta ją susitikti. Pagrindinė draugės užduotis buvo parodyti, kokią nepaprastą kompanionę ji turinti. Ji sušnairuodavo į Evą laukdama, kaip ši reaguos. Paskui sustiprindavo reakciją juoku ar žodžiais.

Eva buvo šalto šiaurietiško tipo gražuolė, nors ir rudaakė. Plaukai šviesūs, berniokiškai pakirpti, figūra aukšta, stipri ir lanksti. Kai visi kartu įžengėm į namą, jos ilgos lieknos kojos, platūs, bet liesi pečiai ir tiesus kaklas išdavė, kad tai visiškai susitvarkanti savo gyvenimą moteris.

Kai susėdom išgerti, ji prisistatė:

– Aš – Žiji Lindstriomo dukterėčia. Esu lenktynininkė ir lakūnė. Dabar noriu pajusti Afriką su garsiausiu stambiųjų žvėrių medžiotoju.

Neturėjau pasirinkimo, negalėjau jai atsakyti. Jos artumas nukėlė mane į kitą laiką. Ji buvo dvidešimt metų už mane jaunesnė ir, ko tik imdavosi, viskas pradėdavo kažką nauja. Kiekvienas jos veiksmas absoliučiai derėjo su dabartimi. Lūpų judesiai, grakščios, ore piešiančios figūras plaštakos, po ilgom kelnėm įsitempiantys pailgi šlaunų raumenys – viskas gundė prisiliesti, taip, audringai prisiliesti, – ir vis dėlto ji tolydžio parodydavo, kad šios šaltos gėrybės skirtos ne bet kam, galbūt niekam.

Ji visad lenks mane per žingsnį, pamaniau. Ji paliks mane. Man tai paaiškėjo dar tą patį vakarą. Bet aš privalau žengti šiuo keliu, privalau patirti šį pralaimėjimą – tai mokestis už mano nugyventą gyvenimą.

Savo gyvenime daugelį kartų anksčiau įsimylėdavau svaigdamas iš laimės. Šįkart meilė buvo susijusi su dideliu nuovargiu.

Romulas anksti atsigulė. Užuot palinkėjęs „labos nakties“, jis sušnabždėjo „saugokis!“ Litana užmigo ant sofos, ir Eva nuvairavo ją į svetainę. Grįžo basa, vilkinti ilgus naktinius. Dvelktelėjęs aromatas man išdavė, kad ji ką tik pasikvepinusi.

– Daug metų žinojau, kad mes susitiksim, – prašneko ji, užsidegė cigaretę su ilgu kandikliu ir atsisėdo šalia ant sofos.

Ji papasakojo nutraukusi santuoką, palikusi Švedijoje vaiką ir dvarą ir dabar nuolat keliaujanti. Mintis, kad ji buvo ištekėjusi, pagimdžiusi vaiką ir apskritai nesanti skaistuolė, įvarė man ligą. Kam eikvoti savo unikalų kūną kitiems? Kodėl nepalaukus? Jau šį pirmą vakarą patyriau daugiau pavydo nei per visą savo paauglystę, kai man rodydavos natūralu dalytis mergaites su Hansu.

Ėmiau ją bučiuoti, bet ji juokdamasi išslydo iš mano glėbio, atsistojo ir pareiškė:

– Esama tokių retų ir vertingų paukščių, kad norint juos sumedžioti prireikia ištisų dienų, savaičių, galbūt ir mėnesių.

Ji pasilenkė, apnuogino savo krūtinę, pabučiavo man į skruostą, palinkėjo „labos nakties“ ir nubėgo į svetainę.

Po kelių dienų buvau užsakytas safario ekspedicijai. Romulas dirbo valdytoju fermoje, priklausančioje dviem broliams anglams, pavarde Losonai. Buvau pažadėjęs jiems nebrangią septynių savaičių medžioklę. Kai abu broliai privažiavo prie mūsų namo naujajame Hadsone, maistas ir inventorius jau buvo paruošti. Jie išlipo liesi, rimti ir išdžiūvę lyg erškėčiai. Juos supo atšiauri budrumo ir kontaktų baimės atmosfera. Užsimaukšlinę plačiakraštes skrybėles, pastirusiom paukščių žirgėm ir ištemptais kalakutų kaklais jie užlipo prie namo, kuriame sėdėjau su Eva ir Litana gurkšnodamas priešpiečių šampaną. Atrodė tarsi kunigai, užėję viešnamin. Aš pasiūliau jiems atsisėsti, ir jie klastelėjo tiesiomis nugaromis kiekvienas prie savo stalo kampo. Abu keletą sykių gurktelėjo Adomo obuolius, kai paaiškinau, jog safario ekspedicija pasipildė dviem dailiom moterim.

– Jos neįtrauktos į sutartį, – galiausiai pasakė vyresnysis.

– Nuo šiol įtrauktos, – atsakiau ir pakštelėjau Evai į ranką. Jie turį pasirinkti: safarį su damomis arba jokio safario. Jie nieko neatsakė, bet mums išvažiavus Serengečio link, pamačiau, kad jų automobilis lydi mus per kelio duobes.

Automobilyje Romulas papasakojo apie brolius. Užaugę neturtingoje viduriniosios klasės anglų šeimoje ir išauklėti pigioje, bet griežtoje internatinėje mokykloje, jie niekad neturėję glaudesnių ryšių su moterimis, išskyrus motiną ar seseris. Buvo dievobaimingi, negėrė ir visad sakydavo teisybę. Vėliau pastebėjau, kaip jie gerai sutaria su mahometonu Farahu, likusiu su manim, Tanei išvykus iš Afrikos. Jie skyrėsi tik tuo, kad Farahas giliau įžvelgė pasaulio paradoksus.

Pasirūpinau, kad mano palapinė būtų pastatyta šalia Evos, kad Romulas atsidurtų netoli Litanos, o broliai Losonai stovyklautų atokiau. Per pirmus pietus, mums besiekiant prikaistuvių ir butelių, vyresnysis brolis atsikrenkštė, pakilo ir tvirtu monotonišku balsu išbeldė stalo maldą. Nė vienas iš mūsų nesusierzino, veikiau pietūs nuo to pasidarė svaresni ir oresni, ką bent jau aš įvertinau.

Su broliais jautėmės saugiai. Jie ėmėsi atsakomybės už savotiškai paprastą neišplėtotą gyvenimo formą, sudariusią pagrindą visai mūsų veiklai. Šių griežtų įsitikinimų atžvilgiu mūsų nuodėmės ir trūkumai tapdavo itin akivaizdūs ir spalvingi. Ypač Eva mėgavosi, kad jos grožis ir žavesys randa pilką foną, iš kurio gali išsiskirti. Kai kuriam nors iš mūsų pavykdavo juos priversti mėtyti akis iš nuostabos ir susidomėjimo, tatai mus pakurstydavo papasakoti daugiau, o kai jaunesnysis brolis po kelių savaičių pratrūko kvatoti, dėl šio įvykio mums buvo linksma keletą dienų.

Mes sutikom dalyvauti jų rytinėse ir vakarinėse maldose su sąlyga, kad galėsime valgyti, gerti ir šnekėtis apie tai, kas mums patinka. Jų pamaldus elgesys teikė mums ramybę ir paguodą, o jie prasiblaškydavo ir patirdavo gyvenimo džiaugsmą, klau-

sydamiesi mūsų nuodėmingų pasakojimų. Man rodos, kad slapta jie mylėjo Evą lygiai karštai kaip Visagalį.

Man rūpėjo laimėti Evą nešokiruojant brolių. Tokiomis aplinkybėmis buvo sunku galvoti apie medžioklę.

Jau pirmą vakarą pasiprašiau į Evos palapinę. Ji įsileido mane pavojingai šypsodama. Apsiuostėm ir pasimeilinom vienas kitam, ir ji pasiskundė pavargusiom kojom. Aš atnešiau praustuvę vandens, atvarsčiau batus ir, atsiklaupęs ant žemės, numazgojau jai pėdas. Stipriai, tačiau švelniai muilu masažuojant pėdas, prie palapinės krenkštelėjo jaunesnysis brolis ir pasiteiravo, ar galįs užeiti duoti klausimą. Eva jį pasišaukė, jis dirstelėjo vidun sustingusiu veidu, tarsi nupliekstu nuostabos ir siaubo. Jis spoksojo į mano rankas, iš tikrųjų nematydamas, ką šios daro, Adomo obuolys keletą kartų smarkiai timptelėjo, kol jis bosu paklausė, kokius šautuvus jiems pasiruošti rytojaus medžioklei.

– Paruošk visus, – atsakiau, – čia esama visų rūšių gyvūnų.

Prieš ištraukdamas galvą pro palapinės angą, jis akimirką pasirodė susirūpinęs. Dar sykį krenkštelėjęs pasisakė prisiminęs vieną Biblijos žodį, bet nesučiuopęs jo prasmės. Nežinau, ar Evos kojų mazgojimą jis suvokė kaip kažką nuodėminga ar bibliška.

Eva nulydėjo jį ilgesingu žvilgsniu:

– Jo gražios akys, ir jis niekad negulėjęs su moterim! Jei taip gautum suaugusį pamaldų liūdnų akių vyrą supažindinti su meilės gyvenimu!

Prieš dešimtį metų būčiau juokdamasis susiradęs jaunuolį, įstūmęs Evai ir pasitraukęs. Dabar jos kojos išsprūdo man iš rankų. Nerangiai jas nušluosčiau, palinkėjau labos nakties ir nuėjau savo palapinėn. Eva sučiauškėjo man už nugaros:

– Brurai, mielasis, nejau ėmei pavyduliauti? Labanakt, ir bučiukas!

Broliai Losonai medžiojo su mokslininkų rimtumu. Savarankiškai išmoko aptikti pėdsakus, įvertinti vėją ir nuotolį. Aš ne-

daug jiems tepadėjau. Kaip senas prieraišus šuo sekiojau paskui Evą ir laižiau jai ranką, kai ji malonėdavo šią ištiesti.

Vieną popietę ilsėjaus pavėsyje įrėmęs galvą jai į kelį, kai atlėkęs Simba pranešė brolius turint problemų su pašautu buivolu. Atsakiau, kad jie tikrai susidorosią be mano pagalbos ir pats Simba galįs jiems nurodyti, ką daryti. Jis papurtė galvą ir, išgąsdintas mano žodžių, atatupstas žengė keletą žingsnių. Tuomet priėjęs Farahas pareiškė, jog aš turįs pagalvoti apie savo, kaip žmogaus, atsakomybę. Susidūręs su jo žvilgsniu, supratau, kaip keista, kad šis žmogus su manim ištvėrė visus tuos metus.

Atsistojau, paėmiau šautuvą ir nusekiau paskui Simbą. Eva užsispyrė eiti kartu. Situacija išties buvo kebli. Jie buvo pašovę bent du buivolus ir niekas nežinojo, kur šie slepiasi brūzgynuose. Šaukdami ir triukšmaudami jie jau mėginę išvyti juos iš slėptuvės, bet nesėkmingai. Kažkam reikėjo įlįsti į brūzgynus ir pribaigti žvėris. Nepaisant drąsos ir talento, nė vienas iš brolių to nepajėgė.

Pastačiau juos į strategines pozicijas, įsakęs kantriai laukti ir šauti tik visiškai įsitikinus, jog tikrai mato buivolą. Paskui labai iš lėto, žingsnis po žingsnio, įėjau į brūzgynus. Po pusvalandžio ėmiau abejoti, ar apskritai brūzgynuose esama dviejų stambių žvėrių kūnų. Augmenija buvo labai tanki ir, stengdamasis neišsiduoti, turėjau atsargiai atlenkti kiekvieną šaką priešais save.

Pagaliau išgirdau sunkų šnopštesį. Nieko nemačiau, bet girdėjau, kad tai giliai kvėpuojantis buivolas. Bet jis šnarpštė neritmingai ir iš pradžių man pasirodė, kad tai dėl žaizdos. Paskui supratau, jog kvėpuoja du žvėrys. Vadinasi, jie stovi netoli vienas kito ir dar nepastebėjo, neišgirdo ir neužuodė manęs. Prisėlinau arčiau. Likus vos keliems metrams, išvydau vieno sprandą, iššoviau ir žaibiškai nukreipiau dėmesį į galimą antro buivolo puolimą. Krūmai subraškėjo, į mane bloškėsi pora milžiniškų ragų bei juodas žvilgsnis, ir aš paleidau antrą kulką tuo pat metu atšokdamas. Antras buivolas nustipo toj vietoj, kur anksčiau stovėjau. Viskas nuščiuvo.



Išgirdęs Evos balsą, baugščiai šaukiantį „Brurai?“, ištykinau anapus krūmų ir, apėjęs likusius medžiotojus, atsistojau jiems už nugaros. Mačiau jų susijaudinimą ir kaip jie dairosi į kits kito veidą ieškodami to, kuris pasiryš. Atsakomybės ėmėsi Farahas.

– Palauksim valandėlę, paskui visi pasiimsim šautuvus ir įeisim į krūmus.

Porą minučių visi išgyveno kančią ir siaubą. Vyresnysis brolis Losonas meldėsi Dievui, Eva atsitūpusi užsidengė veidą rankomis. Litana su Romulu nuliūdę apsikabino. Džuma su Simba rodė nuostabos ir bejėgiškumo ženklus. Vienintelis Farahas išliko ramus.

– Bvana Bliksenas netrukus atsiras. Antraip yra miręs taip, kaip gyveno.

Aš garsiai sušvilpiau. Juodaodžiai ir broliai Losonai iš pradžių pasižiūrėjo į mane nustebę, paskui supyko. Netarę nė žodžio, įlindo į krūmus kapoti buivolų. Romulas pakratė galvą, bet Eva buvo sužavėta. Aš džiaugiausi ir jaučiau gėdą. Prieš dešimtį metų niekad nebūčiau panašiai pasielgęs. Kai puolusi ant kaklo ji apipylė mane bučiniais, atsitraukiau sumišęs ir nusekiau paskui kitus į krūmus. Tyliai ir energingai darbavausi su vyrais prie žvėrių kūnų.

Vėliau vakare, po vyno ir kitų gėrimų, Eva sugundė mane papasakoti medžioklės istorijų. Nepagalvojęs įsitraukiau į istorijas, kurių svarbiausias asmuo ir didvyris buvau aš pats. Klausytojų fantazijai nepalikau vietos. Pagyros pačiam rėžė ausis, vis dėlto negalėjau sulaikyti žodžių. Atviroje plynėje mudu su Džuma viena linija užpuolę buivolai. Pastačiau Džumą sau už nugaros, palaukiau, kol iki puolančios bandos liks keletas metrų, ir tiesiai į mane pluošiančiam žvėriui paleidau kulką į kaktą. Jis krito priešais mano kojas, o likusi banda tuo pat metu pradundėjo man iš abiejų pusių ir dingo savanoje. Vienoje istorijoje išdygo Dikas Kuperis. Iš pradžių jo keista idėja sporto dėlei medžioti su ietimis ir lankais. Paskui padūkęs liū-

tas, kurį nušoviau kaip tik tą akimirką, kai jis dėjo šuolį ant bėgančio Kuperio nugaros. Taip pat atsirado leopardė, kuri įsiutusi dryktelėjo ant nieko nenujaučiančio Kristerio Ašano, visą dėmesį sutelkusio į stimpantį patiną. Ir čia šūviu išgelbėjau draugo gyvybę.

Nebegalėjau susilaikyti. Evos susižavėjimas stūmė mane tolyn. Kai nuėjau savo palapinėn atsinešti daugiau gėrimų, butelio etiketė man priminė Tanę, Denisą ir lordą Delamerį. Kaip tik šito vyno prieš daugelį metų gėrėm už masajų kaimo Rifto slėnyje. Dvejetas iš mūsų buvo miręę, Tanė rašė knygas Danijoje, o aš tebetūnojau dykrose – pusamžis pradingusių herojiškų laikų reliktas, sėdintis ir besigiriantis jaunai moteriai, kad neprisileistų senatvės ir mirties arčiau nei per ištiestą ranką.

Viskas man buvo labai aišku. Aš pavargau medžioti. Pavargau klaidžioti po šį kraštą, kurį mylėjau ir kurį pažinojau geriau nei Nesbiuholmo laukus. Pavargusiam reikalinga vieta pailsėti. Nieko panašaus aš neturėjau. Paprasčiausiai nenutuokiau, kaip nurimstama. Galėjau tik patraukti ten, kur nerimą numalšinčiau akimirką.

Stebėjau būrelį aplink laužą ir mačiau bei girdėjau, kaip Eva juokdamasi atsigręžė į jaunesnįjį brolį ir paglostė jam veidą. Jis sumišo ir neišmanė, kaip elgtis.

Man buvo likę tik du keliai. Arba atsigulti ir sutrūnyti vietoje, arba grįžti ir pradėti kovą dėl Evos. Pirmas kelias buvo tragiškas, antras – paikas. Bet ir kvailys gali mylėti bei geisti kiekvieno kvadratinio moters kūno centimetro.

Vieną iš paskutinių safario dienų Eva vėlai naktį įsirangė mano dvigulėn lovon. Nors ne visai nusivylęs, jau buvau nebetekęs vilties su ja pasimylėti. Ji buvo minkšta kaip dramblio kaulas, kvepėjo vanilija ir turėjo spindinčią odą, kurios švelnumą galėjai įvertinti tik glostydamas apversta plaštaka. Ji nei dūsavo, nei dejavo mano glamonėjama, tik tyliai ir dirginamai kikeno. Akimirką prisiminiau naktį prieš daugelį metų su Tane Ko-

penhagos viešbučio kambary. Tuomet grūmiausi su moters šarvais, kurie tetroško nukristi žemėn, – ir pralaimėjau.

Eva buvo gražesnė, šaltesnė, neprieinamesnė. Po ritualiniais Tanės meilės gestais slypėjo noras prarasti kontrolę, pasiduoti ir ištirpti. Eva visiškai harmoningai kontroliavo ir budriai valdė meilės aktą. Ji man siūlė malonią vėsą, o kimus tylus jos juokas galėjo tapti meilus ir rūpestingas. Su Tane puldavau į neviltį, nepasiekdamas jos gelmių, Eva jokių gelmių neturėjo. Čia buvo paviršius, kuris nusigręždavo nuo ekstazės ir svarstymų ir pasirodydavo toks, koks yra iš tikrųjų. Ji tryško linksma jaunyste, buvo gražiausia ir labiausiai viliojanti mano sutikta skautė. Svarbiausia jai buvo kuo higieniškiau ir elegantiškiau manipuliuoti kūno syvais. Ją mylėdamas pasijusdavai lyg netikėtai karūnuotas karaliumi. Tanė buvo vilkė, o Eva – gulbė.

Po safario parlydėjau Evą su Litana į Nairobį. Atgal kelio nebuvo. Mums atkakus Mutaigon ir nešant bagažą, išgirdau vieną moterį teatrališkai šnabždant, jog Eva Dikson pasigavo Brurą Blikseną. Ne aš ją pasigavau.

Eva įplaukė į didžiulį fojė nelyginant gulbė, vieniša slystanti per ramų tvenkinį. Visi suprato, ką reiškia jos pasirodymas. Taip pat visi žinojo, kas parašyta priimamajame manęs laukiančioje telegramoje. Joje buvo parašyta, kad kiek vėliau tą pačią dieną lėktuvu Nairobin lėktuvu atskrenda Kuki. Keletas telegramos žodžių buvo tarsi džiaugsmo šūksnis. Bet jie neįsitvirtino mano galvoje. Tai buvo ne mano reikalas. Viena po kitos manyje sugriuvo apsauginės plieno sienos, ir po kelių minučių stovėjau įkalbinėdamas Evą kartu važiuoti į aerodromą pasitikti mano žmonos. Supratau, kad kažkas negerai, bet nepajėgiau pralaužti mane pavergusios logikos. Eva droviai nusišypsojo ir metė į mane įdėmų žvilgsnį. Paskui nubraukė plaukų sruogą, susijuokė ir pasakė:

– Aišku, važiuosiu kartu!

Kai Kuki išlipo iš lėktuvo, išvydau laimingą žmoną, vėl parsi-

randančią į savo namus. Ji pabėgėjo keletą žingsnių, kol pastebėjo Evą, prigludusią man prie šono. Tada sustojo, sudvejojo, paskui ryžtingai žengė prie mūsų.

– Šiąnakt būsi gausiai apdovanotas, jei šitai įveiksi, – sukuždėjo Eva, spausdama man ranką.

Aš apkabinau Kuki lyg marmuro koloną ir pristačiau damas vieną kitai, regėdamas, kaip Kuki plėšo pyktis ir širdgėla. Mačiau jos skausmą, bet negalėjau jo paliesti. Kuki buvo draugė, puikiai mokanti savim pasirūpinti. Juk buvome suaugę žmonės, ne pirmą kartą keičiantys partnerius.

Važiuojant į miestą, tauškėjau ir juokiausi vis labiau jusdamas neramią sąžinę. Kaltės jausmą identifikavau kaip dar vieną senatvės požymį, kurį bet kokia kaina privalu nugalėti. Per visą kelią Kuki neištarė nė žodžio ir, jei po ranka būtų turėjusi ginklą, būtų juo pasinaudojusi.

Nusigavus iki Mutaigos, žvaliai paskelbiau, kad visi trys vėliau vakare esame pakviesti į puotą, – žinoma, jei po varginančios kelionės Kuki pajėgsianti. Ji atsistojo priešais, sekundę žvelgė į mane mylinčiomis akimis, ir kaip tik šią akimirką pamačiau, jog ji mane suprato, suprato, kad aš negalėjau kitaip pasielgti. Paskui ją užvaldė kitos jėgos, ji smerkiamai bedė į mane pirštu ir pareiškė:

– Rinkis dabar! Ji arba aš!

Šypsodamas trūktelėjau pečiais, ji apsisuko ir paliko mūsų santuoką. Žiūrint, kaip ji pranyksta, prasivėrė senos meilės langelis, pamačiau ne tik Kuki dingstant iš mano gyvenimo, bet ir tą Brurą, koks buvau su ja.

Aš nepasirinkau Evos vietoj Kuki. Aš tapau Bliksu, kurį už pavadėlio nusivedė meilužė Eva Dikson. Nebuvo jokio pasirinkimo. Aš pasikeičiau, ir Eva buvo mano vienintelė galimybė pagyventi dar keletą metų, nerikiuojant atsiminimų kaimiškame supamajame krėsle. Eva neleis užgyti mano žaizdoms ir pasirūpins, kad stengdamasis neprarasti savo veido tvirtai laikyčiaus ant kojų.

27.

Iturio miškuose, belgų Konge, prasidėjo liūčių metas. Audros buvo keliaujantys dievų mūšio laukai. Virš medžių viršūnių trankėsi ir pyškėjo, lyg kas draskytų skardą, ir žaibai laidė pažeme keistus šešėlius. Smarkios liūtys dundėjo šakomis ir lapija ir tik po vienos kitos minutės pasiekdavo žemę kaip milžiniški lašai ar dulksna. Odą tarsi plėvele aptraukdavo drėgnas dūmelis. Takai darydavosi slidūs, upeliai ir upės patvindavo, o vidurdienį išlindus saulei ir nušvietus žemės augalus, būdavo girdėti atkaklus tiksėjimas: augo atogrąžų miškai.

Sėdėjau lūšnelės, vos siekiančios man pečius, durų angoje. Buvau liesas, išblyškęs ir silpnas, bet grįžtantis į gyvenimą. Mano šeimininkai buvo pigmėjai, vambučiai, ir jie priėmė mano egzistenciją, sutramdę savo baimę. Jie nebežiūrėjo į mane it į vaiduoklį. Mano žmogiškumas tapo siaubingai aiškus, kai prieš keletą savaičių iš lėto pasinėriau mirtin. Iš pradžių pakilo karštis ir suėmė drebulys, vėliau sekė atviruose kapuose susigūžusių velionių vaizdai, paskui mintys kriko vis labiau. Eva, gyvenanti Europoje, iš pradžių sėdėjo kape, paskui ant kelių rašytojui Hemingvėjui, su kuriuo susidraugavau prieš metus. Netrukus Hemingvėjus ėmė lysti, kol supanašėjo su susibaigusiu ir mirštančiu Denisu Finč-Hetonu, o galiausiai buvo nusviestas atgal į savo rožinę jaunystę su pažįstamais Hanso veido bruožais. Po sekundės sveikas ir laimingas Hanso veidas virto mėsgalių krūva. Visa ši drama vyko stebint griežtam tėvo žvilgsniui ir malant komentarus mano motinai. Galop praradau sąmonę.

Visą savaitę atgaudavau sąmonę tik trumpą valandėlę, ir kiekvieną sykį šalia sėdėdavo maža pigmėjų mergaitė Suleima, laikanti mano ranką. Ji duodavo man gerti, nušluostydavo nuo kaktos prakaitą, o jos žvilgsnis dalyvaudavo visuose mano nuotykiuose. Smulkus rūstus jos veidelis tapo man trapiu tiltu į gyvenimą. Džuma su Abedžiu – jie vieninteliai atlydėjo mane iš Rytų Afrikos – mėgino be perstojo pilti man į gerklę viskį, kad greičiau sveikčiau. Suleima mane prausė ir pakeisdavo kelnes, kai apsidirbdavau. Tiek sustiprėjęs, kad jau atsisėsdavau, parodžiau jai visą savo turtą ir paklausiau, ko ji norėtų. Ji nesuprato, apie ką kalbu, ir nieko negelbėjo net kai šį reikalą jai paaiškino Abedis, padaręs ją savo meiluže. Ji, žiūrinti tokiomis protingomis akimis ir taip sumaniai mane slauganti, vis tiek nesuprato. Abedis man paaiškino, kad nuosavybė pigmėjams nežinoma.

Sveiktelėjęs vieną dieną įdėmiai ją nužvelgiau ir palyginau jos kūną su Evos. Nieko neišėjo – jos buvo pernelyg skirtingos. Suleima buvo žema it vaikas, turėjo apvalų pilvą, mažas stačias krūtis ir lenktą nugarą, užsibaigiančią pūpsančiu užpakaliu. Proporcijos nebuvo europietiškos. Bet jos kaklo ir rankų oda buvo plona ir minkšta. Rankomis apčiuopiau visą jos kūną. Ji nusišypsojo, parodydama nudildytų dantų eilę, ir nuo švelnios jos šilumos po savo rankomis pajutau jai savotiškai desperatišką meilę. Negeidžiau jos, bet ją liesdamas ir glamonėdamas jaučiau didesnę paguodą nei paprastai. Labiausiai būčiau norėjęs, kad ji miegotų šalia manęs naktį, jei imčiau blogėti ir jusčiau artėjant galą.

Turėjau laiko sekti vienodą kaimo gyvenimą. Moterys kaitindavo ir lenkdavo nendres krepšiams pinti, kepdavo ant laužų milžiniškas pašaipiai prasižiojusias miško žiurkes. Kai kurios naudojosi puodynėmis, šiose virė savo mėgstamiausią valgį – beždžiones. Kai kada pamatydavai iš verdančio vandens mojančią rankytę. Vaikai ir suaugusieji be garso pradingdavo ir išnirdavo pro žalią miško sieną. Kartkartėmis, kai tardavausi

probėgšmais išvydęs medžio viršūnėje beždžionę, pasirodydavo, jog ten laukinio medaus ieškantis pigmėjas. Kai imdavo krutėti lūšna, ji arba būdavo begriūvanti, arba taisoma. Ant stogo būdavo užmetami palmių lapai ir laikinai surišami nendrėmis. Nieko nebuvo pastovaus. Pirmykštė giria buvo amžini bekraščiai namai. Visur, tačiau po paviršium, pagal savotiškai iškrikusią rutiną pulsavo energija. Užteko gerai įsižiūrėti, kad pamatytum, jog visas kaimas darbuojasi.

Vienas pigmėjų, regis, vardu Aka, retkarčiais ateidavo ir atsisėsdavo ant žemės šalia manęs. Jis buvo iš jų visų bjauriausias, tarsi šimpanzės veido, bet žvitrus ir nuostabiai stiprus, būdamas toks mažas. Nuo kiekvieno judesio išsišaudavo maži putnūs jo lieso liemens raumenys – tolydžio pakaitomis išsipūsdavo ir vėl sukrisdavo. Sunku buvo spręsti, ar jis senas, ar jaunas. Veido raukšlės – senatviškos, kūnas – jaunas, o giliai įdubusios akys nuolat dairėsi ko nors įdomaus, į ką galėtų įbesti žvilgsnį.

Aka retkarčiais atsisėsdavo ant žemės šalia manęs ir palaikydavo man draugiją. Po valandėlės atsistodavo ir suvaidindavo spektaklėlį apie tai, kaip mudu ėjom medžioti dramblio. Jis nutykindavo priešais mane, sustodavo nustebęs, koks didelis dramblys, ir parodydavo, kaip ėdantis milžinas braunasi pro krūmus. Jis netgi pavaizduodavo dramblio susirūpinimą, jog kažkas trukdo jam prisiryti. Netrukus jis vėl atvirsdavo savimi pykdamas, kad aš nemoku tyliai sėlinti, paskui pamėgdžiodavo, kaip kėbžlinu pirmyn ir, jo nevilčiai, šaunu pro šalį. Finale jis visad beprotiškai išsigandęs, bet kartu su mirtį niekinančia drąsa, puldavo į priekį ir suvarydavo savo ietį milžinui į šoną, ir šis griūdavo žemėn. Nerangų dramblio mirties šokį Aka atlikdavo krūmuose, kur pradingdavo braškindamas ir trimituodamas, kol vėl išlįsdavo ir galutinai nusibaigdavo man prie kojų. Paskui parodydavo mus abu užsikorusius ant mėsos kalno, besididžiuojančius laimikiu.

Kiekvieną kartą man stebint jo pantomimą, ši darėsi linksmesnė. Jis keisdavo pasakojimo detales ir vis labiau įžūlėjo,

vaizduodamas mane. Buvau galingas milžinas, triukšmingai kvailiojantis miške ir priverčiantis žvėrį sprukti. Mano šautuvo trenksmas apkurtindavo, bet kulka pasisekus galėdavo ir nudėti žvėrį.

Aka truputį suprato suaheliškai, bet greičiausiai manė geriau susikalbąs mimika. Kiekvieną sykį, jam mane aplankius, pažadėdavau, kad mudu, tik jis ir aš, eisim medžioti, kai pakankamai sustiprėsiu. Jis visad atsakydavo mąstąs kaip žvėris. Iš tikrųjų nieko daugiau iš jo ir negirdėdavau.

Sparčiai leidosi sutemos, ir tarp lūšnų žiebėsi laužai. Užsimezgė pokalbis, iš pradžių nedrąsus, paskui vis tvirtesnis. Galiausiai visi valgė ir gėrė smagiai plepėdami ir skleisdami naktyje namų jaukumą. Kaimiečiai valgydami čepsėjo, riaugėjo ir spjaudė, dėl ko, keisčiausia, man burnoje rinkosi seilės. Iš miško mus užgriuvo tiršta tamsa, ir laužų kibirkštis greitai prarydavo naktis. Suleima priėjusi man pasiūlė mėsos, kiaušinių ir kukurūzų košės. Ji paėmė man už rankos ir valandėlę kartu pasėdėjo. Kai staiga šaižiai uždainavo jaunas vyras, visi jam pritarė, sutratėjo būgnas, ir prasidėjo šokis. Suleima mane paliko, susirado Abedį, kuris tarp pigmėjų atrodė peraugęs, ir ėmė su juo trypti. Šokis truko porą valandų, besikartojantis, narkotiškas. Šešėliai susipynė su kūnais, ritmas kaitaliojosi, dainininkų balsai monotoniškai vyniojosi aplink pagrindinę temą. Atletiškasis Aka aukštai šokinėjo, tuo tarpu moterys abejingais veidais viliojamai vizgino užpakalius, smulkiais žingsneliais artėdamos prie ekstazės pagautų vyrų.

Vėliau, šokiui pasiekus kulminaciją, pamačiau Abedį ir Suleimą dingstant lūšnoje. Pasitraukiau savo palmių groton ir apgraibom atsiguliau. Nors nebuvau pajudėjęs iš vietos, kūnas atrodė nutirpęs, lyg irgi būčiau šokęs visą vakarą. Užmigau, bet miegojau neramiai ir prabudau, kažkam prie manęs sukrutėjus. Prie manęs susirangė Suleima ir pasidėjo galvą man ant peties. Buvo akivaizdu, jog ji ką tik palikusi Abedžio glėbį, bet

man buvo vis tiek. Kvėpiau jos rūgštų kvapą, jausdamas į šlaunį įremtą kaulėtą kelį.

Pagalvojęs, jog su tokiu pat malonumu būčiau susigūžęs sėdėjęs sau kape su kirminais ir bakterijomis, ėdančiais mano kūną, prisitraukiau ją arčiau. Tai buvo gyvenimas. Ji kažką monotoniškai niūniavo, į dainos taktą ritmiškai man kumšėdama. Aš susiriečiau, pagloščiau garbanotus jos plaukus ir įkniaubiau veidą į smulkų kaklą. Nejaučiau jokio geidulio ir nenorėjau jos užvaldyti, bet jei būčiau taip padaręs, tai nebūtų buvę keisčiau, nei nykščiu ir smilium kepštelėti jai ausies spenelį. Uždėjęs ranką ant kairiosios krūties, pajutau tvinksint širdį. Ji niūniavo, širdis tvinksėjo, ji sūpavo mane, širdis tvinksėjo. Prašnekau gryna Skonės tarme, pasakiau, kad ji išgelbėjo man gyvybę, kad ji man patinka ir kad esanti angelas. Pasakiau, kad jei nebūtume tokie skirtingi, aš ją vesčiau ir gyvenčiau prie jos prisiglaudęs didžiulėje pirmykštėje girioje, apdovanodamas rusvais pigmėjų vaikiukais, kuriuos išmokyčiau Skonės tarmės. Nuo šios minties susijuokiau, ji irgi prajuko ir valandėlę kartu juokėmės.

Vos užmigęs prabudau, jai išsivadavus iš mano glėbio ir išėjus iš palapinės.

Suleima nesijautė tarnaite tarp kitų pigmėjų moterų. Ji buvo išdidi, neprieinama ir primindavo man Tanę. Suleima visad budriai sergėjo kaimo gyventojus. Kiti rodė jai pagarbą ir tarpais jos bijodavo, kai kurios moterys jai pavydėjo. Net išdžiūvęs vadas elgėsi su ja pagarbiai. Bet skirtingai nuo Tanės, ji veik nieko nekalbėdavo ir niekad nelįsdavo į priekį. Nė vienas mano sutiktas žmogus taip neįkūnijo krikščioniškų žodžių: „Visų didžiausias tas, kuris tarnauja". Suleimos negalėjai pasisavinti, nes jos gyvenimas buvo skirtas visiems. Kiekvienas buvo priverstas dalytis ją su kitomis moterimis ir vyrais – ir niekas negaudavo jos sielos dalies.

Vieną dieną mano lūšnon įpuolė Aka – anksčiau jis taip nedarydavo. Dar durų angoje jis pradėjo savo pantomimą: milžiniškas

dramblys ėjęs pro kaimą ir esąs netoli. Mudu turį jį sumedžioti. Keliais gestais jis paklausė, ar aš atgavęs jėgas. Aš linktelėjau galvą. Mes susiradome du šautuvus, ant vieno peties jis užsimetė sunkųjį 600-ojo kalibro „Jeffrey“, nors šis buvo tokio pat aukščio kaip ir jis pats, o ant kito užsidėjo ietį. Aš pasiėmiau 450-ojo kalibro „Holland & Holland“, ir buvome pasiruošę. Mus pamatę, Džuma su Abedžiu irgi nuskubėjo ruoštis. Mačiau Aką nusivylus, jog jie eis kartu. Jis parodė, kaip jie plepėdami, juokaudami ir girdamiesi moterimis trukdys medžioti. Šis dramblys skirtas tik jam ir man. Liepiau Džumai su Abedžiu palaukti kaime. Jie neapsidžiaugė, tik piktai pasižiūrėjo į mažąjį pigmėją, kuris nusisukęs vaikiškai nekaltu veidu tvarkė savo ietį.

Įžengėm miškan, ir sveikindama mane pasitiko visa augmenija. Taip seniai buvau medžiojęs, o liga toli mane nusinešė. Priėjome per nedidelę pelkę tekantį upeliuką. Drėgnoje žemėje augo ne tik šiurkščios viksvos, bet ir geltonos bei vario spalvos gėlės. Prasiskverbusi pro lapus, saulė degino žemę. Sustabdęs mane, Aka parodė balos kraštan. Ten stovėjo dvi okapijos – labiau primenančios antilopes retos žirafos: juodos su baltais dryžiais ant užpakalinių kojų. Vieta ir gyvūnai buvo iš kito pasaulio, tarsi sapnas apie džiungles būtų nusileidęs į pirmykštės girios vidurį. Po akimirkos gyvūnai dingo praryti žalumos.

Perėjom balą ir kitapus aptikom baltų, nuostabiai kvepiančių baltųjų lelijų. Miške stūksojo išlakūs ir šviesūs raudonmedžių kamienai, daugiaskilčiai skėtiškų medžių lapai laimino mus ištiesę milžiniškus pirštus. Palmės ir laukiniai bananai po trupučiuką augo visur, o tamsaus miško vidury, kur žemė buvo nuklota paparčiais, tarsi pasakų girioje karojo lianos ir barzdotos kerpės.

Aka surado pėdsakus ir valandą jų laikėmės. Pėdų įspaudos buvo didelės, tačiau ne tokios, kokias palieka lygumose išties stambūs drambliai. Tyliai žangiojom paskui pėdsakus. Mažiausias mano bilstelėjimas ar šlamesys Akai atrodydavo kaip triukšmas, jis atsisukdavo ir nutaisydavo miną. Šiam triukšmui pa-



sikartojus, jis reikliai parodė į mano batus ir ilgas kelnes. Aš turįs juos nusimauti. Bet čia jau buvo riba. Visų sekimo ir medžioklės gudrybių buvau išmokęs iš afrikiečių. Pigmėjai miške buvo meistrai, jų protuose slypėjo enciklopedinės žinios, ir aš vėl norėjau mokytis. Bet nusirengdamas būčiau apsijuokęs prieš save patį, tarsi nusimetęs civilizaciją imčiau mėgdžioti laukinius. Papurčiau galvą, ir Aka nupėdino toliau. Netrukus padariau didelę klaidą: užlipau ant šakos, kuri lūždama pokštelėjo. Aka sustojo neatsigręždamas. Stovėjo visiškai tyliai ir tik klausėsi.

Aš nusitraukiau batus, marškinius ir viršutines kelnes ir likau vien su apatinėmis. Pajutau, kaip kvėpuoja oda. Aka iš lėto atsigręžė ir pasižiūrėjo į mane plačiai šypsodamas. Paskui kinktelėjo galvą, bakstelėjo į keletą lapų, įspaudą žemėje ir parodė, kad dramblys netoli. Ir šit išgirdom trekštelint šaką ir žengėm keletą žingsnių į krūmus.

Pradėjom palengva skverbtis į priekį. Aka sėlino kaip paukštšunis, žengęs vieną žingsnį atsargiai iškeldavo koją kitam. Po valiai vis artėjom prie savo grobio. Aš mėgdžiojau visus Akos judesius, nesuprasdamas iš kur miške traukia nepastovus vėjas. Iš pradžių su kiekvienu žingsniu jusdavau drėgną žemę po pėdomis. Ant žemės buvo pilna šakų, slidžių lapų ir duobių, ir jos kontūrai netrukus įsibrėžė mano sąmonėn. Kiekvieną vėjo dvelktelėjimą pajusdavau liemeniu ir, vos tik nugara perbėgdavo šiurpuliukas, Aka sustodavo vidury žingsnio. Šakos ir dygliai braižė man kojas, bet aš išmokau judėti bemaž neliesdamas augalų.

Smarkiai susiūbavo keletas medelių ir tarp jų šmėstelėjo pilka siena. Abu atsitūpėm, pridengti pomiškio. Dramblys mosavo ausimis, pūtė straublį ir palengva traukė tolyn, garsiai šlemšdamas. Probėgšmais pamačiau ne itin dideles iltis ir supratau, kad neturiu leidimo šiam žvėriui nušauti. Gestikuliuodamas paaiškinau šitai Akai, ir jo energingas kūnas bei veido bruožai akimirką susitraukė iš rezignacijos.

Mes likome tupėti šalia vienas kito. Stebėjau Aką iš šono. Bjaurų veidą apėmė didelis liūdesys, jis pasirėmė ietimi ir apsi-

dairė tarp paparčių, lyg šie galėtų paguosti. Nors ir nusivylęs, jis neįstengė atitraukti akių nuo dramblio ir viso, kas dėjosi miške aplink mus. Smulkios bukos jo plaštakos čiupinėjo ieties kotą, jis pasidraskė skruostą ir aptiko apie mūsų kojas šokinėjant keletą agresyvių skruzdžių keliauninkių. Jis nutėškė porą, traukiančią prie mano kojų, ir mes atsitraukėm. Skruzdžių neįveiksi kitaip nei ugnimi. Vėl mums atsitūpus, jis atsigręžė į mane. Veidas buvo visiškai atviras. Jokio suktumo, apskaičiavimo, baimės ar nepasitikėjimo. Jis pasitikėjo manim, o aš juo.

– Ar tu manęs nebebijai? – šnabždomis paklausiau.

– Visad bijau, – atsakė jis. – Tu esi baltasis žmogus.

Girdėjau, kaip su triukšmu tolsta dramblys.

– Bet mes – draugai, – pasakiau.

Jis krestelėjo galvą ir nusišypsojo, kas buvo neįtikėtina.

– Mes – broliai, – pataisė jis, uždėdamas ranką man ant peties.

Galėjau pasirinkti vieną iš dviejų: imti verkšlenti arba toliau medžioti. Daviau jam ženklą, kad persekiosim dramblį, kad jis iš pradžių puls šį savo ietim, o paskui aš gindamasis ir pagal reglamentą galėsiu šauti. Jis nusišypsojo ir įdėmiai į mane pasižiūrėjo. Jo kaklo raumenys įsitempė, o mano žvilgsnis pranyko tamsioje jo akių gelmėje. Ji buvo bedugnė, vien juodas vanduo, gramzdinantis vis giliau ir giliau į amžius, kuriuos galėjau vien nujausti. Mudu abu buvom beždžionės, balta ir juoda.

Ir vėl be garso pėdinom dramblio link, žingsnis po žingsnio sustingdami tarsi chameleonai. Niekad gyvenime nebuvau taip priartėjęs prie nesužeisto dramblio. Mus skyrė vos keli metrai, ir dramblys atrodė it judrus pastatas miško vidury. Be galo atsargiai nusitaikiau šautuvą, tuo pat metu Aka abiem rankom sugriebė ietį, taip suspausdamas, kad išsipūtė rankų ir pečių raumenys. Pasilenkė keletą centimetrų, pasiruošęs šuoliui. Niekad anksčiau nebuvau matęs pigmėją vieną puolant tokį stambų žvėrį.

Sušlamėjo lapai po bėgančiom kojom, ir po sekundės jis jau lindėjo po mėsos siena, smeigė ietį tiesiai į šoną ir tuo pačiu

greičiu nurūko šalin. Per visą didžiulį kūną perbėgo virpulys, galva atsisuko mažojo žmogučio link, – tačiau mano kulka pataikė į sprandą ir lyg griūvantis kalnas milžinas krito ant žemės.

Stovėjom tylūs ir rimti. Pajutau, kad šypsena, kurią mačiau žaidžiant Akos lūpų kampučiuose, atsirado ir mano veide. Bet mes nieko nepasakėm, nepadarėm jokių gestų. Aka savo peiliu nupjovė uodegą ir mudu grįžom. Vos už kelių šimtų metrų susitikome kaimiečius, sekusius paskui mus deramu atstumu. Suleima nešė surinkusi mano drabužius, ir aš suvokiau, kad stoviu pusnuogis, keistai baltas ir augalotas pigmėjų knibždėlyne.

Paskui prasidėjo skerstuvės. Jie užlipo ant dramblio ginkluoti visais rastais peiliais ir ėmė baisiai plekšėti ir kapoti. Kiekvienas, atsiplėšęs po gabalą mėsos, nusinešė ant galvos į kaimą kepti, rūkyti ir sūdyti. Druską aš parūpinau. Laužai buvo uždegti jau miške, kur kaimiečiai kepėsi mažesnius gabalėlius paragauti.

Jų kūnai garavo, jie be perstojo šnekėjo ir juokėsi, o miške pasklido kraujo ir vidurių smarvė. Apsirengęs ir atsisėdęs ant išvirtusio kamieno, pajutau, koks esu pavargęs. Anaiptol nebuvau visiškai sveikas. Kruvina miško scena šmėžavo man prieš akis ir valandėlę mane suėmė šleikštulys. Jam atlėgus, pajutau gyvenimo džiaugsmą, bet iš silpnumo nesuvokiau, kaip jį išreikšti.

Suleima priėjusi pasiūlė man virinto vandens, kiaušinių ir gabalėlį ką tik iškeptos mėsos. Šalia valandėlę prisėdo Aka pavalgyti ir pasidžiaugti didvyrio vaidmeniu. Virš mūsų trenkė perkūnas, per mišką nudundėjo liūtis su žaibais, paskui liovėsi. Atogrąžų miškas varvėjo ir garavo, peiliai plekšeno ir kapojo, kol išlindo balti žvėries kaulai.

Ant mano rankos užkrito didelis vandens lašas. Akimirką išvydau jame atsispindint bjaurų, bet šypsantį Akos veidą. Mano brolio pigmėjo. Paskui lašas nubėgo, ir jo veidas išnyko.

28.

Singu žemės valdos. Pergyvenau Iturio mišką, Eva pergyveno savo kelionę per Sacharą kaip ir aš prieš keletą metų. Bet ji nepergyveno savo privačios ekspedicijos Azijon. Mintis, kad minkštų dramblio kaulo jos galūnių nebėra šioje žemėje, man tik kelia norą užmigti. Likau vienas pats. Hansas seniai miręs, Denisas miręs, Tanė pražuvusi dėl Danijos ir literatūros. Kuki ištekėjo už kito vyro. Afrikoje laikosi vien turistai ir afrikiečiai, kurie įkalbinėjami mėgdžioti europiečius. Dykros mąžta. Suleima ir Aka prarasti. Jie neturi ateities. Tačiau snieguota Kilimandžaro viršūnė vis dar matyti pro mano langą. Antilopės ir buivolai tebeklaidžioja lygumomis, bet aš nebenoriu medžioti.

Ir mano žodžiai baigiasi.

Iturio miške atsisveikinau. Išvykstu iš Afrikos, baigsiu gyvenimą kur nors kitur. Bet kur.

Singu žemės valdos, kur užrašiau šiuos žodžius, man niekad nepriklausė. Buvau tik valdytojas. Niekad negebėjau ką nors turėti ar išlaikyti – nei nekilnojamojo turto, nei moters, netgi vietos, kuriai įstengčiau likti ištikimas. Jei mano gyvenimas buvo ko nors vertas, išmatuoti tai galima daugybe laimingų potyrių, išslydusių pro praskėstus pirštus.

Leidyklos „Tyto alba“ serija
„Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

- ✓ Peter Høeg „Panelės Smilos sniego jausmas“
- ✓ Jostein Gaarder „Sofijos pasaulis“
- ✓ Kerstin Ekman „Įvykiai prie vandenų“
- ✓ Umberto Eco „Fuko švytuoklė“
- ✓ Michael Ondaatje „Anglas ligonis“
- ✓ Einar Már Guðmundsson „Visatos angelai“
- ✓ Robert Schneider „Miego brolis“
- ✓ Andréï Makine „Prancūziškas testamentas“
- ✓ Peter Høeg „Moteris ir beždžionė“
- ✓ Milan Kundera „Nemirtingumas“
- ✓ Nino Ricci „Šventųjų gyvenimai“
- ✓ Thomas Brussig „Herojai kaip ir mes“
- ✓ Andrzej Zaniewski „Žiurkinas“
- ✓ Gabriel García Márquez „Apie meilę ir kitus demonus“
- ✓ Michael Larsen „Netikrumas“
- ✓ Alessandro Baricco „Šilkas“
- ✓ Viktor Pelevin „Čiapajevas ir Pustota“
- ✓ Irvine Welsh „Traukinių žymėjimas“ (Trainspotting)
- ✓ Ute Ehrhardt „Geroms mergaitėms dangus, blogoms – viskas“
- ✓ Susanna Tamaro „Eik kur liepia širdis“

- ✓ Umberto Eco „Vakarykštės dienos sala“
- ✓ E. Annie Proulx „Akordeono nusikaltimai“
- ✓ Elfriede Jelinek „Geidulys“
- ✓ Zyranna Zateli „Grįžtantys su vilkų šviesa“
- ✓ Svava Jakobsdóttir „Gunlodos saga“
- ✓ Agneta Pleijel „Žiema Stokholme“
- ✓ Lydie Salvayre „Šmėklų draugija“
- ✓ Ute Ehrhardt „Kaip tapti bloga mergaite“
- ✓ Carl-Johan Vallgren „Lošėjo Rubašovo dokumentai“
- ✓ Michael Larsen „Gyvatė Sidnėjuje“
- ✓ Alina Fernández „Alina“
- ✓ Margaret Atwood „Greis“
- ✓ Ingrid Noll „Šaltas vakaro dvelksmas“
- ✓ Eva Wlodarek „Neliksiu nepastebėta“
- ✓ Catherine Clément „Teo kelionė“
- ✓ Connie Palmen „Dėsniai“
- ✓ Robert Schneider „Oreigė“
- ✓ Nikolaus Piper „Feliksas finansininkas“
- ✓ Lennart Hagerfors „Svajonė apie Ngongą“
- Carl Sagan „Demonų apsėstas pasaulis“
- Denis Guedj „Papūgos teorema“

Hagerfors, Lennart

Ha-116 Svajonė apie Ngongą : romanas / Lennart Hagerfors ; iš švedų k. vertė Giedrė Žirgulytė. – Vilnius : Tyto alba, 1999. – 240 p. (Garsiausios XX a. pab. knygos)

ISBN 9986-16-135-5

Tai romanas apie pasaulinės šlovės rašytojos Karen Bliksen vyrą Brurą Blikseną. Veiksmas vyksta Afrikoje – kavos plantacijoje, kur išryškėja, kad Bruras – nevykęs fermeris ir žemdirbys, bet kur kas sėkmingesnis medžiotojas, širdžių ėdikas, pokštininkas.

UDK 839.7-3

Lennart HAGERFORS

SVAJONĖ APIE NGONGĄ

Romanas apie Brurą Blikseną

Iš švedų kalbos vertė *Giedrė Žirgulytė*

Redaktorė *Vitalija Malinauskienė*

Viršelio dailininkas *Daumantas Každailis*

SL 1686. 1999 06 09. 10,26 leidyb. apsk. l. Užsakymas 552

Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, 2600 Vilnius

Spausdino AB „Standartų spaustuvė“, S. Dariaus ir S. Girėno 39, 2038 Vilnius

„Gyvenau kaip kūrėjas, kolekcininkas, valdžios ir turto ištroškęs individas. Juo labiau plėšiausi, juo daugiau prarasdavau. Juo labiau stengiausi susitvarkyti gyvenimą, juo chaotiškesnis jis darėsi... Neseniai vos nepraradau gyvybės – ir jaučiausi laimingesnis nei bet kada.“



„Įtaigus romanas, kurio atmosfera primena garsų filmą „Anglas ligonis“.
(Sydsvenska Dagbladet)

Šios knygos autorius Lennartas Hagerforsas (g. 1946) augo Konge, kur jo tėvai buvo misionieriai. Daugelis ankstesnių jo romanų – taip pat apie Afriką („Tanganikos ežero banginis“, 1985, „Kongietis, kuris juokėsi“, 1987).

Romano herojui Brurui Bliksenui (Bror von Blixen-Fineeke, 1886–1946) likimas lėmė pagarsėti kaip vyrui, kuris vedė pasaulinės šlovės rašytoją Karen Blixen ir kuris ją užkrėtė sifiliu. Vaikystėje pašėlusiems nuotykiams Skonės dvare vadovavo dvynys jo brolis Hansas. Hansas pirmas užmezgė ir santykius su jauna talentinga giminaite iš Danijos – Karen, arba „Tane“, kuri vėliau įėjo į pasaulinės literatūros istoriją kaip romano „Iš Afrikos“ autorė.
Bruras ir Tanė susituokia, bet jų artimieji šios santuokos nevertina. Todėl pora nutaria palikti Švediją ir išsikelia Afrikon. Čia įvyksta visiems gerai žinoma istorija su kavos plantacija už Nairobio ir Karen Blixen susitikimas su anglu Denisu Finč-Hetonu. Tačiau šio romano pagrindinis veikėjas yra Bruras – nevykęs fermeris, bet kur kas sėkmingesnis medžiotojas ir mergišius. Tai charizmatiška ir giliai paslėpta asmenybė, žavingas užaušėlis, galintis būti ir draugiškas bei rūpestingas. Visą gyvenimą jis glaudėsi kitų šešėly: iš pradžių brolio, paskui žmonos, galiausiai – jos meilužio. Tik dykrose, toli nuo verslo pavojų ir meilės intrigų, Bruras Bliksenas pajusdavo tokį gyvenimą, kokio visad ieškojo.
Iš Afrikos Bruras grįžo į Švediją penktajame dešimtmetyje ir žuvo autokatastrofoje.

ISBN 9986-16-135-5

TYTO ALBA

